

ПОЛ ДОХЪРТИ ВЕЧНАТА МАСКА НА СМЪРТТА

Част 5 от „Тайните на древния Рим“

Превод от английски: Васил Дудеков-Кършев, 2010

chitanka.info

*На моите чудесни деца
Ашли, Бен и Стефани
с цялата ми любов, татко.*

(г-н Филър)

ИСТОРИЧЕСКИ ЛИЧНОСТИ

Диоклециан: старият император, вече абдикирал.

Максенций: бивш император на Западната империя, победен и убит от Константин при Милвийския мост.

Константин: новият император на Западната империя.

Елена: майка на Константин, императрица и августа.

Лициний: император на Източната империя.

ИМПЕРСКИ СЛУЖИТЕЛИ

Анастасий: християнски свещеник и писар, секретар на Елена.

Бур: германски наемник, началник на телохранителите на Елена.

Крис: управител на двореца.

ОТ ВИЛА „ХОРТЕНЗИЯ“

Атий Енобарб: търсач на мъртъвци, поддръжник на император Максенций.

Друзила: държанка на Атий.

Фронтин: освободенец на Атий.

ОТ ПАЛАТИНСКИЯ ДВОРЕЦ

Макрин: трибун, бивш командир на нощната стража в Целийския квартал.

Юлий Филип, Лукреций Нарс, Гемел Север, Петилий Гавин: търсачи на мъртъвци, поддръжници на Максенций, работят заедно с Атий Енобарб.

ОТ ХРИСТИЯНСКАТА ЦЪРКВА

Милтиад: папа, епископ на Рим.

Силвестър: помощник на Милтиад, главен свещеник на християнската общност в Рим.

ОТ „МАГАРИЦИТЕ“

Полибий: собственик на кръчмата.
Попея: негова любовница.
Океан: бивш гладиатор.
Януария: слугиня.
Клавдия: племенница на Полибий.
Муран: гладиатор.
Симон: Стоика.
Петроний: Сводника.
Салуст: Издирвача.
Калигула: котаракът на кръчмата.
Извинявай: прислужник в кръчмата.
Торкват: бръснар.
Спретнатия Нарцис: балсаматор.
Меркурий Вестителя: вестоносец на кръчмата.
Белатон: специалист по обучение на кучета, собственик на кучето Пугна.
Тит Лабиев: управител на театралната трупа „Сатирикон“.
Целад: готвач в кръчмата.

ОТ ЦЕЛИЙСКИЯ КВАРТАЛ

Улпий: банкер.
Ахилей, Нерей: нощни стражи.

ОТ „ДОМЪТ НА ИЗИДА“

Домина Агрипина: съдържателка.
Силвана: слугиня.
Ливия: една от взетите от Тулиевия затвор жени.

ОТ ЦИРКУС МАКСИМУС

Скорп, Павзаний: състезатели в надбягвания с колесници.

ОТ СУБУРА

Господарят Харон: самозван вожд на подземния свят на Рим.

Цереб: помощник на Харон.

Хеката: вещица от спътниците на Харон.

Деций: един от следовниците на Харон.

ВЪВЕДЕНИЕ

По време на процеса срещу Христос, Пилат, както разказват Евангелията, поискал да освободи затворника. Спрял го викът, че ако направи това, „няма да е приятел на Цезаря“. Според коментаторите Пилат усетил заплахата. Дори римският наместник и държавните чиновници били най-внимателно наблюдавани от *agentes in rebus*, буквално „онези, които вършат нещата, извършителите“. Римската империя имала и военни, и цивилни полицейски сили и макар че двете се различавали в задълженията си, би било неточно да твърдим, че е разполагала с нещо като съвременните детективи или тайни разузнавателни служби. Вместо това императорът и водещите политици заплащали огромни суми на доносници и шпиони, които често трудно можело да бъдат контролирани. Както сухо отбелязва Уолсингам^[1]: „Той не е бил съвсем сигурен за кого работят собствените му хора, за него или за опозицията.“

Agentes in rebus представлявали отделна каста сред ордата събирачи на слухове, доносници и понякога извънредно опасни шпиони. Те работели лично за императора и техните сведения лесно можели да сложат край на нечия обещаваща кариера. А това било често срещано явление през кървавия и изпълнен с интриги период от началото на IV в. след Христа.

Император Диоклециан^[2] разделил империята на Източна и Западна. Всяка част имала собствен император и негов помощник, носещ титлата цезар. Империята се задъхвала от икономически проблеми и от варварски нападения. Нейната държавна религия била заплашена от набиращата все повече сили християнска църква, чието присъствие се усещало във всички провинции и на всички социални нива.

В 312 г. младият военачалник Константин^[3], с подкрепата на майка си Елена, британка по произход, която вече флиртувала с християнската църква, решил да завземе Западната империя. Той прекосил Италия и се срещнал със съперника си Максенций^[4] при

Милвийския мост. Според Евсевий^[5], биографът на Константин, бъдещият император имал видение на кръст, под който стояли думите: *In hoc signo vinces* — „С този знак ще победиш“. Константин, продължава разказът, заповядал на войските си да приемат християнския символ и спечелил блестяща победа. Той разгромил Максенций и го убил, а после потеглил срещу Рим. Така Константин станал император на Запада, а негов единствен съперник оставал Лициний^[6], който управлявал на Изток.

Под силното влияние на майка си, Константин поел юздите на управлението и започнал преговори с християнската църква, за да сложи край на вековните гонения. Но във всекидневния живот продължавали да властват интриги и убийства. В Рим те били ежедневие и специалните агенти били затънали в работа. Елена покровителствала християнската църква, но скоро разбрала, че интригите и убийствата там са също толкова разпространени, колкото и в двора...

Цитатите в началото на всяка глава са из „Животът на Константин“ от Евсевий, който е съвременник на Елена и нейния син. Бележката на автора в края на романа доизяснява историческия контекст на сюжета.

---

[1] Лорд Франсис Уолсингам (1532–1590), наричан още „баща на британското разузнаване“, създал в Лондон школа за шпиони, където випускниците се набирали сред най-добрите студенти в Оксфорд и Кеймбридж; според някои разкрил, а според други — провокирал серията заговори срещу кралица Елизабет I, които пратили на ешафода нейната съперница за престола, шотландската кралица Мария Стюарт. — Б.пр. ↑

[2] Гай Аврелий Валерий Диоклециан (ок. 245–313), римски император, издигнал се по пътя на военната служба. Установил домината, осъществил важни административни реформи. Жесток гонител на християнството през 303–304 г. — Б.пр. ↑

[3] Константин I Велики (ок. 285–337) — римски император от 306 г. Възстановил единството на империята, водил политика на веротърпимост и издал през юни 313 г. заедно с император Лициний

(308–324) Миланския едикт, който обявявал всички религии в империята за равнопоставени. Преместил столицата на империята във Византион, наречен в негова чест Константинопол. Той и майка му Елена са обявени за светци от християнската църква. — Б.пр. ↑

[4] Марк Аврелий Валерий Максенций (ок. 218–312), син на Максимиан II, римски император от 306 г. — Б.пр. ↑

[5] Евсевий Кесарийски (ок. 264–340), християнски апологет и пръв историк на църквата, писал на старогръцки език. — Б.пр. ↑

[6] Флавий Валерий Лициний Лициниан (ок. 250–325) — римски император от 308 г., владетел на Източната империя от 313 г. след победата си над Максимиан Дая, по-късно отстранен от Константин I. — Б.пр. ↑

ПРОЛОГ

*Жестоко и безсмислено принасяне на
човешки жертви.*

Човекът, който обичаше да нарича себе си *Iudex* — Съдията — се отпусна в наподобяващото трон кресло и отпи от бокала си ледено бяло фалернско вино. Той млясна одобрително и пак се вторачи в скелета, разпънат на дебелия дървени греди, закрепени в стената от червени тухли. Съдията вдигна тост към черепа и увисналата челюст, разглеждайки внимателно вече пожълтелите кости. Да, помисли си той, това се казва наистина добре свършена работа! Гвоздеите бяха майсторски забити между костите на всяка китка — през онези малки пролуки, толкова удобно пригодени за такъв ритуал. В края на краищата един гвоздей, пробил дланта на ръката, е безполезен; жертвата се мята, бори се, гвоздеят пробива меката плът и се измъква. А един добре изострен железен гвоздей във всяка китка я задържа здраво. Същото се отнася и за краката. Вярно, размишляваше Съдията, така беше по-трудно. Той бе закрепил малко дървено трупче към гредата, преди да закове по-големия шип в пролуката между костите на глезените. Всичко това беше направено, преди смесеното с упойващи билки вино да престане да действа и жертвата да си върне съзнанието. О, това беше прекрасно! Ужасът, изненадата, силното страдание, виковете и клетвите, молбите и хленчовете! Съдията беше слушал това много дни, докато гледаше как жертвата му бавно умира, как кръвта се стича от раните; наблюдаваше усилията ѝ да диша, да се изтръгне от гвоздеите, гледаше как се мята и широко отваря уста, за да поеме дъх в горещия въздух на онова подземие. Съдията взе друг бокал от червена глина и отпи малко „мулсум“, подсладено с мед вино, докато мислеше за храната, която щяха да му поднесат по-късно тази вечер в любимата му гостилница. Да, този път щеше да избере агнешко и може би

съселче, или печено прасенце-сукалче с хрускава кожичка. Отново се загледа в прикования към дървото скелет.

— Направих някои проучвания — промърмори Съдията, сякаш разговаряше със стар приятел — как да съхраня костите ти. То е нещо като смола, макар че излезе по-скъпичко. Защото искам да продължа да те посещавам и да се връщам към старите спомени...

Той си пое шумно въздух и се вторачи в грубата рисунка на стената вдясно от разпятието. Очертана с черен въглен, картината изобразяваше двама гладиатори, които се сражаваха помежду си, докато зад тях, една жена, завързана за стълб, бе заплашвана от чудовищен лъв с черна грива. Край жената художникът бе изписал думата *Christiana*, християнка, и Съдията се запита кой ли я е нарисувал. Някой, който се е криел тук? Доста ясно можеше да си представи историята: единият от гладиаторите трябваше да убие другия, преди да се хвърли да защитава жената от лъва. Съдията размишляваше дали двамата гладиатори не са я обичали. Дали единият от тях щеше да приеме бърза смърт, та другият да я спаси в отчаян двубой, разбирайки, че от неговото умение зависят два живота? Наистина ли са били християни, запита се Съдията. Истинска ли беше историята, нахвърляна от художника върху стената? Наследство от преди няколко години, когато императорите Диоклециан и Максенций свирепо преследваха новата вяра?

— Дааа — прошепна към разпънатия скелет Съдията, — как се върти колелото, а? Новият император и неговата деспотична майка Елена сега покровителстват вярата на робите и простолюдието!...

Съдията осъзна, че гласът му отеква, затова остави бокала и се замисли, притиснал пръсти върху устните си. Християнството се бе появило от катакомбите и други потайни места, за да внуши уважение към себе си и да бъде покровителствано от Големите в Рим. Те дори му бяха дали някои от храмовете и земите на старите богове, а техният понтифекс^[1] Милтиад и неговата сянка, презвитер Силвестър, сега бяха редовни посетители на императорските дворци на Палатина^[2].

— Ето! — Съдията вдигна чашата си и смигна на скелета. — Всичко се промени в наше време, но дали ще се промени отново? — небрежно попита той. — Император Константин управлява Запада, Лициний — Изтока. Не! — Съдията се размърда в креслото си. —

Съвсем скоро те ще трябва да потеглят на война, за да се реши кой ще бъде *imperator totius mundi* — император на целия свят.

Съдията вдигна бокала за тост към скелета. Ставаше му все по-трудно да осъзнава, че тези останки някога са били човешко същество, изпълнено с кръв и страсти. Той се обърна към жалките вещи, струпани на купчинка под прикованите крака: гребени от чемширово дърво, от слонова кост и от коруби на костенурки, бели и пурпурни мрежи за коса, бронзово ръчно огледало, сребърни обици и гривна от червеникав халцедон. Съдията се смя, докато му потекоха сълзи. Спомни си как ѝ я беше купил. Стана и закрачи из подземието, в което влизаше светлина единствено през наредени близо един до друг прозорци с железни решетки високо в стената, и спря до дълъг ковчег от полирано дърво, украсен със сложна и грижливо изработена резба, каквато той бе поръчал.

Прокара ръка по стената му и усети йероглифите, криеци тайни молитви, с които изпращаха „ка“, душата на прекрасната млада жена вътре, през далечния хоризонт към вечния запад. Погали полираната повърхност на капака и се вгледа в лотосите и лилиите, резбовани върху него. Затвори очи и се наведе над ковчега, после ги отвори и се взря в наредените под балдахин гърнета върху прикрепената над него полица. Вдигна капака на ковчега, леко го наклони назад, отмести златоленените покривала и впи очи в онази, която наричаше своя Нефертити, великата и блестяща любов на живота му. Загледа се в красивите страни, правия нос, пълните червени устни и клепачите, почиващи леко като пеперуди върху кожата, която изглеждаше, сякаш е била посипана със златен прах. Бе наел най-добрия балсаматор в Рим. Искаше тя вечно да остане такава, каквато я познаваше: прекрасна, без никакви следи от страдания, с една вечна маска, която прикрива ужаса на нейната смърт.

Понякога Съдията мислеше, че полудява. Животът толкова се бе променил! Бе намерил такова щастие, докато... Гневно се обърна и се върна към разпънатия скелет, отпи от виното си и плисна утайката върху страховитата гледка, към която толкова често се връщаше. Извърна се, но после пак приближи и се вторачи в празните очни

ябълки, които някога горяха яростно и зложелателно, насочени към него.

— Казват, че пак ще започне, но — изсъска той, — как би могло?...

Блудницата Фауста беше доволна от себе си. Бяха я поканили на вечерно пиршество, давано от банкера Улпий. Тя най-щедро почерпи пухкавото си тяло с три порции от глиганската плешка, четири от свинския бут и от бутчетата на крехкия заек. В голяма кърпа, която беше откраднала, сега носеше няколко печени дрозда, миди, парче сладкиш, чепки грозде, ябълки, лепкави смокини, гъби, резенчета от печена на скара гургулица. Всичко това тя стискаше здраво под опърпаната си сива наметка. Улпий, мислеше Фауста, докато ситнеше под съпровода на подрънкващите си евтини украшения, беше много щедър домакин. Бе поднесъл гъсто, тъмно опимийско вино, както и блюда, отрупани със свински ребърца, ливадни птици, половин кефал, цяла щука, нарязана на ивици змиорка и пилешки бутчета в сос с много подправки. От Фауста се изискваше само да се грижи за един стар търговец. Да го остави да опипва гърдите ѝ, а после да приеме поканата му и да отиде при него на по-удобната му лежанка за още почувствени ласки. Фауста се съгласи с известно колебание, но в края на краищата си хапна добре и още по-добре си пийна.

Тя спря и се облегна на една стена, за да пристегне връзките на сандала си, и изпод гънките на наметката ѝ се показа гладък, добре намазан с благовонно масло крак, а навитата ѝ на букли коса падна напред и покри лицето ѝ. На търговеца това му се понрави; той похвали прическата ѝ, докато се тъпчеше с намазано с мед и поръсено с маково семе съселче, последвано от запечени в сладко тесто дроздове, пълнени с орехи и стафиди.

Когато вечерята свърши, Улпий я освободи. Фауста беше решила да стигне до кръчмата „Магариците“ в Целийския квартал, преди съвсем да мръкне. Скоро всички обитатели на подземния свят, крадците и разбойниците щяха да се измъкнат от скривалищата си в загнилите, зловонни мазета на големите *insulae*^[3], възвишаващите се като кули домове, разделени от спекулантите на безброй малки обители, тесни проходи и мрачни ъгли.

Фауста с половин ухо се вслушваше в шумовете на нощта: крясъци и плачове, дрънкане на тамбурина, тракане на кастанети, едва достигащи до нея думи на някаква песен, кучешки лай в тъмнината, писукане на мишки. Искаше ѝ се да си бе тръгнала по-рано. Спомни си надраскания надпис на стената на сградата, в която живееше: „Луд си да отидеш на вечеря, без да си направиш завещанието.“ Само богатшите в техните алени наметала, придружавани от тълпа слуги, които носеха факли и медни лампи, бяха в безопасност. Единствено боговете можеха да помогнат на онези, които трябваше да бъдат съпроводжани от луната в небето или от слабия светлик на свещ със зорко пазено пламъче.

Фауста тръгна, но спря на ъгъла на алеята. Покритата с мръсотия стена блестеше на светлината на димлива факла, прикрепена в нишата зад входа на дълъг тунел, който водеше към шумна кръчма. Изкуши се да влезе, но после се сети за „Магариците“ и трупата пътуващи артисти, отседнали на лагер край нея, както и обещанието на кръчмаря Полибий да ги нагости с охлюви, хранени с мляко и изпържени в масло. Въпреки храната, която бе погълнала и откраднала, устата ѝ се напълни със слюнка. Тя мина край приличащия на тунел вход с гротескно голям пенис, издялан над прага. Надписите върху лошо осветената стена привлякоха погледа ѝ: „Всички пияници от тази кръчма обичат Фруктий“; „Пиенето зависи от виното“, после един, надраскан със синя боя, прикова погледа ѝ: „Пази се от Поругателя“. Гърлото на Фауста пресъхна, сърцето ѝ затупка и тя веднага се вмъкна в една тясна ниша в стената, като се опитваше да овладее страха си. Прииска ѝ се да има някого за придружител. Навярно можеше да убеди Улпий да ѝ даде. Сега трябваше да се бори със сълзите си. Тези места бяха достатъчно опасни, но Поругателя — *Nefandus* — както наричаха убиеца, който преди две или три години бродеше по тези тъмни, тесни улички, сега се бе завърнал. Мъж, който обичаше да убива блудници като нея.

Фауста си спомни Калпурния, старата проститутка, която се беше превърнала в приносителка на лоши новини. Тя определено ужаси Фауста и другите „щерки на Изиди“^[4], събрали се в неясната светлина на онази кръчма на улицата към Колизея, която често посещаваха проститутки и мъжеложци, бивши гладиатори, крадци и всякакви други отрепки, от които гъмжаха отходните канавки и

тесните, вонящи улички на Субура^[5], където се намираха копторите на имперски Рим.

Калпурния беше пълна с разкази за Поругателя, ужасния образ, който по времето на управлението на стария император... кой беше той? А, да, Максенций, когото днешният император Константин беше победил при Милвийския мост. Фауста загриза върха на нокътя си. Беше научила тези имена от войниците от градския гарнизон, които бе забавлявала. Неочаквано някакво куче нададе вой. Стресната, Фауста погледна към небето. Ловджийска луна, така я наричаха. Тя внезапно се почувства изтощена, уморена да бъде изплашена, да се крие като някакво ужасено създание в тази тясна уличка, която вонеше на урина и всякакви други нечистотии.

Долови звук, затаи дъх и се вторачи. Нищо! И все пак ужасът продължаваше да се надига в нея. Беше чула слухове, че Поругателят пак се е появил. Една от сестрите ѝ от „Домът на Изида“ беше намушкана и убита по най-ужасяващ начин.

Чуха се гласове. Отново преизпълнена със страх, Фауста се взря пред себе си, но това бяха само Ахилей и Нерей, *vigiles*^[6] на квартала, които крачеха по тясната уличка, като разговаряха и се смееха. Бяха ли я забелязали? Фауста се приготви да пристъпи напред и да ги поздрави, но си спомни тяхното нахално, самоуверено държание и грубия начин, по който подигравателно задяваха нея и другите момичета. Тя промени намерението си. Вместо това се отдръпна още по-навътре в нишата, отвори една торбичка, прикрепил я към връвта около китката си, изтръска няколко капки слаб парфюм и ги размаза по лицето си. Домина^[7] Агрипина, господарката на публичния дом, непрекъснато повтаряше, че жените имат едно оръжие и винаги трябва да са готови да го използват. Фауста отдавна възнамеряваше преди да стигне в „Магариците“ да си потърси клиент и да припечели няколко монети. Междувременно реши да остави двамата стражи да отминат. Сви се по-дълбоко в сенките. Ахилей и Нерей продължаваха да се смеят за нещо. Отначало Фауста помисли, че се канят да спрат и се взря в тясната уличка, но те отминаха и продължиха пътя си.

На улицата настъпи тишина. Фауста разбра, че разполага само с мигове, преди да се появят други хора. Тя се измъкна от нишата и като пристъпваше леко с обутите си в сандали крака, побягна надолу по тясната уличка и свърна зад един ъгъл. От другия край на улицата

отекваха суетня и шумове; светлините от една кръчма примигваха в мрака. Трябваше да иде там. Стигна до ъгъла и се канеше да пресече, когато някакъв звук я накара да се обърне.

— Клиент ли търсиш?

От сенките изникна мъж. Носеше алена наметка като офицер, на главата си имаше блестящ шлем; поради широките предпазители на страните Фауста не можеше да види лицето му, но на престорената ѝ усмивка той отвърна с подрънкване на монети. Фауста се успокои. Беше си намерила клиент! Тя приближи към офицера, който се обърна и тръгна надолу по улицата, после сви в един тесен проход между сградите. Фауста затвори очи и простена. Облегна се назад и усети острите камъни на стената зад гърба си. Все пак последва клиента си в тъмното.

Мъжът се обърна и пристъпи по-близо. Фауста го загледа. Отвори уста, за да изкрещи пред ужасната маска на лицето му, но един нож прободде корема ѝ, докато груба ръка стискаше рамото ѝ...

Във вила „Хортензия“, която бе построена на собствена земя зад Аврелиановата порта, водеща към Виа Апия^[8], Друзила, компаньонка в леглото и прислужничка на архитекта Атий Енобарб, отчаяно се беше вторачила в голямата дъбова врата, здраво заключена отвътре. Кокалчетата на пръстите ѝ бяха почервенели от чукането и тя започна да изпада в паника. Погледна към освободенеца^[9] на Атий, Фронтин.

— Какво можем да направим? — проплака тя. — Толкова пъти похлопах! — Наведе се и надникна през ключалката. — Заключена е отвътре, ключът още е там, нали?

Фронтин също разгледа ключалката.

— Да — въздъхна той. — Ключът е вътре!

— Знам, че господарят скоро се върна от Рим — пак проплака Друзила. — Изморен е, но...

Фронтин, набит мъж с груби черти на лицето, чиито малки очички бяха почти скрити от гънки тлъстина, поклати плешивата си глава и изтри потта от бръснатото си лице.

— Не знам защо господарят се крие там — каза той. — Още откакто се завърна, се е затворил вътре. Рядко излиза. А сега и това!

Фронтин се обърна и тихичко изруга.

Друзила го чу как минава през галерията и се изкачва по стъпалата на вътрешния двор. След малко се върна и доведе със себе си един як роб, един коняр, един слуга и едно момче от кухнята. Четиримата носеха тежка пейка; под наставленията на Фронтин те започнаха да блъскат по вратата на стаята. Друзила се надяваше че това поне ще събуди господаря, но блъскането продължаваше, а отвътре не се чу никакъв звук. Сърцето ѝ се разтупка. Беше толкова доволна, че Атий се е върнал; добър господар, въпреки че имаше странни навици и желаня в леглото. Все пак той беше доволен от нея, въпреки че бе започнал да става затворен и настояваше да живее тук, в тази укрепена стая. Нямахме друг вход, само решетка в стената, през която да влизат въздух и светлина.

Блъскането продължи. Слугите, целите в пот, ругаеха и люшкаха пейката напред и назад. Нито вратата, нито пейката показваха признаци, че поддават. Фронтин им изкрещя да вложат повече сила. Плували в пот, мъжете напрегнаха сили още повече и блъскането отекна през оградената с камъни галерия като нестройно бумтене на барабан.

В другия край до стъпалата се бяха събрали още слуги и роби. Светеха фенери, лампи и факли. Друзила се закашля от носещите се валма черен дим. Тя разбра, че първата ѝ паника не е била безумен изблик. Атий винаги заключваше тази врата, за да пази в безопасност себе си и онова, което наричаше „своето драгоценно ковчеже «Ихтус»“^[10].

С разтуптяно сърце и влажни от пот длани, Друзила се опита да си припомни какво беше споделил шепнешком с нея Атий. Бе се върнал от пътуванията си из империята, целият напрегнат и затворен в себе си, като шумно изразяваше гнева си, че старият начин на живот умира и тихичко ругаеше императора и августейшата му майка Елена. Друзила наистина се плашеше. Императорските шпиони щъкаха навред, безбройни като бълхи в завивка. Друзила не разбираше какво се случва. Искаше само Атий да е в безопасност и да си запази благоразположението на двора. Той обаче бе станал саможив, остана във вилата и се заключваше в стаята си. Хранеше се предимно през нощта, винаги сам, и пиеше твърде много неразредено вино. Понякога викаше Друзила в леглото си, но винаги ставаше едно и също: той просто лежеше, погълнат от други мисли, без всъщност да ѝ обръща

внимание. Кога се беше върнал? Друзила притвори очи. Преди две седмици? Атий се бе затворил в себе си. От императорския дворец пристигаха вестители, които го призоваваха на една или друга среща; Атий винаги се преструваше на болен. И сега това! Гърлото на Друзила пресъхна. Атий винаги се беше гордял, че е от старата школа и се унасяше в спомени за древните републиканци като Катон^[11]. Дали не бе решил да напусне живота достойно по примера на някои от древните римляни? Веднъж заплаши, че ще си пререже вените, след като притъпи сетивата си с няколко бокала вино.

Друзила гледаше, докато вратата поддаваше и здравите панти започнаха да се късат. Дървото около масивната ключалка започна да се пропуква. Фронтин крещеше на слугите „По-силно! По-силно!“. Мъжете вече бяха хванали ритъма. Жулещата ръцете им пейка уверено се устремяваше напред и после назад. Последва пронизващ слуха трясък и вратата провисна на една от пантите. Още един удар и тя поддаде напълно, рухвайки назад с грохот.

Фронтин веднага заповяда всички да отстъпят, но Друзила не го послуша. Тя бе подчинена на Атий, а не на неговия освободенец, и затова влезе първа в полутъмната стая. Лампите едва-едва светеха, повечето бяха угаснали. Само една, поставена върху голямата дъбова маса, зловещо мъждукаше. Атий не се виждаше никъде.

Друзила се взря в другия ъгъл, където беше леглото му. В това време Фронтин вече бе огледал ключалката, прекрачи прага и каза на Друзила да търси драгоценното ковчеже на писалището. Друзила го чу как простена в тъмнината.

— Много късно! — прошепна той. — Друзила!

Тя се обърна. Отначало не съзря нищо нередно. Атий лежеше на леглото с обърнато към стената лице. После забеляза, че дясното му око е отворено. Тя бързо се върна, грабна лампата и я поднесе напред, сетне се вторачи, ужасена. Атий се беше прострял върху леглото. Забитата дълбоко в гърба му кама с дълго острие бе угасила живота му.

---

[1] Pontifex (лат.) — буквално „строител на мостове“. Pontifex Maximus или „великият строител на мостове“ бил наричан върховният първожрец в Рим, а в християнската епоха и римският папа. — Б.пр. ↑

[2] Палатина — един от седемте хълма, на които е разположен Рим, където били резиденциите на повечето патрициански фамилии и

императорските дворци. — Б.пр. ↑

[3] Insula (лат.) — остров, така римляните наричали многоетажните жилищни сгради. — Б.пр. ↑

[4] Изида или Исет (егип. „трон“, „място“) — в египетската митология богиня на плодородието, водата и вятъра, символ на женствеността. — Б.пр. ↑

[5] Субура — квартал на низшата класа в Рим, в началото малко селце, вляло се после в големия град. Бъдещият диктатор Юлий Цезар също е живял там. — Б.пр. ↑

[6] Vigiles (лат. „бдящи“) — нощни стражи. — Б.пр. ↑

[7] Domina (лат.) — госпожа, господарка. — Б.пр. ↑

[8] Виа Апия или Апиевият път — един от главните пътища на Древния Рим. — Б.пр. ↑

[9] Освобожденец — в древния Рим, бивш роб, запазил връзката си със своя предишен господар, според така наречената патронатна зависимост. Тя включвала задължението някогашният роб да поддържа господаря си, да продължава да работи безвъзмездно за него и да му демонстрира почитта си. — Б.пр. ↑

[10] Буквите, съставляващи гръцката дума „ихтус“ (риба), съответстват на абревиатурата „Иисус Христос Божи Син Спасител“. — Б.пр. ↑

[11] Катон Млади, Марк Порций Утикийски (95–46 пр.Хр.) — древноримски политик, републиканец. В 62 г. пр.Хр. трибун, в 54 г. претор. Противник на Цезар, след чиято победа се самоубива. — Б.пр.

↑

ГЛАВА ПЪРВА

Около пладне Константин каза, че е видял със собствените си очи символа на кръста да свети в небето над слънцето с надписа: „С този знак ще победиш!“

— Ще успее! Ще успее! Скорп, обичаме те!

Викът отекна като грохот от гръмотевица, надигайки се към двата древни хълма, Палатин и Авентин, между които като в люлка се намираше *Circus Maximus*^[1]. Природата сякаш съзнателно ги бе създала заради безумно опасното надбягване с колесници с четири коня, което щеше да започне сега. На южната страна на цирка се издигаше *cavea*, сгушената в страната на хълма трибуна, предназначена за зрители. Долните редици от мраморни блокове бяха за сенаторите и конниците^[2], следваха редици дървени седалки; най-горе имаше седалки от вулканичен туф, изсечени в хълма за сто и петдесет хилядната тълпа, нахлуваща през мраморните арки на входовете. На другата, северната страна на цирка се възвисяваше мястото, отредено за Господарите на Рим, Любимия на Бога Константин, император на Запада и майка му Елена, *Gloria Purpurae Atque Caudium Mundi*, „Славата на пурпура и Радостта на света“. Обаче Любимият на Бога и Радостта на света не бяха особено щастливи. Двамата се бяха отпуснали в своите инкрустирани със сребро и драпирани в пурпур, наподобяващи тронове кресла, и с празни погледи гледаха долу колесниците, препускащи по насипания пясък, който проблясваше, когато слънчевата светлина паднеше върху слюдестите му песъчинки.

Императорът и майка му сякаш напълно бяха забравили за четирите колесници, появили се от *carceres*, дълбоките, подобни на пещери помещения в западната страна на цирка, където се намираха конюшните и помещенията на водачите на колесници и техните

помощници. Императорската двойка разсеяно гледаше *spina*, дългата стена, която пресичаше арената. Колесниците трябваше да препускат около нея и да завиват при *metae*, позлатените бронзови стълбове, които се издигаха в двата края на стената и бележеха началото на следващата обиколка. По средата на стената се издигашеobeliskът на египетския фараон Рамзес II, плякосан от Египет — мрачно напомняне как славата на империята може скоро да помръкне и как ограбеното от една династия лесно може да се превърне в плячка на друга. Наистина, императорът и майка му изглеждаха потънали в себе си от момента, когато квадригите, колесниците с четири коня, великолепни със своите обсипани със скъпоценности обкови, се появиха изпод арките и се подредиха зад възето, което бележеше старта. Всяка от четирите колесници представляваше една от градските партии: белите, сините, зелените и червените — пламенни привърженици на надбягванията. Конете с венци на главите ровеха с копита земята, опашките им бяха високо вдигнати във въздуха заради пристегнатите в тях възли, гривите бяха украсени с плат с перли по него, върху кървавочервените им нагръдници имаше прикрепени свещени емблеми, а юздите бяха украсени с панделки в цветовете на партиите им. Във всяка колесница стоеше кочияш, късата му туника беше също в цвета на партията му, бедрата му бяха обвити с платнени ленти със същия цвят; босите му крака с пръстени по пръстите здраво се опираха върху посипания с пясък под на колесницата. На главата си носеше богато украсен шлем с поклащащи се пера. Юздите на конете бяха обвити около китките му, а на лявата ръка имаше привързана с лента кама, за да ги среже, ако се случеше някакъв инцидент.

Надбягванията тъкмо бяха започнали, когато се стигна до инцидент. Главк от зелените, нетърпелив да подкара четириконната си колесница около стълбовете на стената, отчаяно се мъчеше да овладее излезлите от контрол жребци и да ги накара да завият. Той не успя да прецени точно, блъсна се в един стълб и, както казва поетът, „завърши надбягването с тъмните, прашни коне на Смъртта“. Сега Скорп от сините водеше във втората обиколка, колесницата му отскачаше, колелата бързо се въртяха, четирите черни коня, покрити с пот, сякаш нямаха търпение да стигнат завоя, докато тълпата отново избухна във възторжени викове.

Константин обаче само гледаше с полуотворена уста и оцъкдени очи, докато Елена, „Славата на Пурпура“, внимателно изучаваше сина си. Не я интересуваше кой цвят ще победи. Беше въввлечена в една друга надпревара и вярваше, че е добре обучена и ще съумее да я спечели. Елена се бе настанила в трона, облечена само в бяло като весталка, и с пурпурна наметка около раменете. На ушите, врата или пръстите ѝ не проблясваха скъпоценности. Нямаше нищо, което да отвлича вниманието от нейното продълговато, бледо лице, украсено само с големите изразителни очи, които толкова бяха пленили бащата на Константин, когато, както се мълвеше, той бил амбициозен армейски офицер, а тя — дъщеря на кръчмар.

Разбира се, сега никой не смееше и да продума за това. Елена беше многообичаната Августа, която изцяло властваше над сина си — отношения, които възнамеряваше да запази и в бъдеще. Тя се върна към действителността, когато Скорп вече водеше и премина край колоните, за да започне третата обиколка на стената. От седемте сиви бронзови яйца на техните пиедестали, изрязани във форма на риба, с които се отчита броят на обиколките, вече бяха свалени четири. Скорп, любимецът на Рим, с яркоцветен шлем, който блестеше на слънцето, се подпря, за да устои на тръскането на колесницата, умело опъна юздите и насочи четирите лъскави черни коня по-близо до стената. Шампионът беше решил да затрудни съперниците си и да ги държи от външната страна, заслепени от виещия се прах.

Константин несъмнено е объркан, размишляваше Елена — твърде много вино, печено свинско и виещи стан млади куртизанки! Беше време синът ѝ пак да се върне към обучението. Тя се обърна и ослепително му се усмихна, той отвърна ядно на погледа ѝ, леко изпъкналите му очи бяха зачервени по краищата. Елена забеляза небръснатите му страни и леко влажните устни. Константин се канеше да протегне ръка към бокала с фалернско вино. Елена шумно разгъна ветрилото си и енергично започна да си вее. Тя докосна черните си букли и заплашително го изглежда над горния край на ветрилото. Императорът шумно въздъхна, свали ръката си и се отпусна като нацупен ученик с издадена напред долна устна. Елена пак затвори ветрилото. Да, Константин беше надебелял! Е, през септември обикновено нямаше празници и официални случаи, и той би могъл да се поупражнява с Муран, прочутия бивш гладиатор и — Елена направи

гримаса — навярно любовник на нейното „мишле“ Клавдия. Елена присви очи, пое дълбоко въздух, безучастна към дрънченето на колесниците, трополящите копита, виковете и крясъците на тълпата, постоянните отблясъци на слънцето по бронза, златото и среброто. Тя прокуди всичко онова, което я разсейваше, дори пронизителния смях на глупавата, празноглава жена на банкера Руфин, седнала точно зад нея, и потъна още по-дълбоко в мислите си.

Константин хвърли бърз поглед вдясно. Добре, помисли си той, майка ми се забавлява със сложните си кроежи и тайни планове. Императорът вдигна бокала с вино и вдъхна топлия аромат на Кампания, такова желано облекчение от пълзящата воня на гарума, любимия рибен сос на поданиците му, които бяха насядали горе с дървени паници, в които вдигаше пара храна от импровизираните готварници в аркадите на цирка. Константин отпи голяма глътка. Имаше нужда! Освен това имаше нужда да помисли и обмисли, да крои планове за онова, което майка му наричаше *res secretissima* — най-тайните работи, а както винаги — и за онзи Лициний!

Константин скръцна със зъби и отново отпи от бокала. Две години бяха минали, откакто бе победил съперника си Максенций при Милвийския мост, бе завзел Рим и се бе обявил за император на Запада, дележът света със съперника си Лициний, който се спотайваше в Никомедия отвъд пролива на Византион. Константин беше решил да сложи край на това. По-късно тази година, когато жътвата приключеше и захладнееше, легионите му щяха да потеглят на изток, бойните му галери щяха да проучат крайбрежната защита на Лициний. Щеше да унищожи Лициний, както преди време Лициний се беше опитал да унищожи него.

Константин притвори очи и си спомни императорската вила в Бая^[3], залеза на слънцето, прохладния ветреца. Ясно помнеше онази фатална вечер. Беше хапнал леко — ароматна лещена супа със затоплено вино, и се смееше на пътуващата трупа клоуни. Бяха бутнали перуката на един, докато други двама бяха килнали своите настрани. Константин гледаше мимовеите и с половин ухо долавяше как градинарите подострят пръти за лозите или плетат нови кошери. Смяхът внезапно спря. Двама от актьорите забързаха към него. Това вече не беше игра или гуляй! И двамата бяха въоръжени със закривени ками. Константин не беше толкова пиян, на какъвто често се

преструваше, ритна стол към единия от убийците, изправи се да срещне другия и се сблъска с него като борец на арената. Беше реагирал по-бързо дори от телохранителите си. Заговорниците бяха заловени. Трима мъже и една жена. Константин лично разпита мъжете, които бяха вързани за колове в градината. Там слагаха нагорещени чинии върху гърдите им, после ги вдигаха и отлепваха с тях кожа и плът и оставяха отворените рани да зеят, за да пъхат в тях горящи въглени и да ги поливат с урина. И тримата признаха, че са убийци, пратени от Лициний. Бяха се снабдили с подправени препоръчителни писма до столника, уреждащ пировете. Константин заповяда този нещастен придворен да бъде вързан за опашката на кон и да го влачат от Бая до Рим. Когато сарматските наемници стигнаха в околностите на града, от него беше останал само един крак. Тримата убийци бяха разпънати на кръст, а съучастничката им изпратиха в Колизея. Там съблякоха дрехите ѝ, завързаха ръцете ѝ отзад и я качиха на гърба на див бик, който щеше да я блъска и премята, докато накрая я набоде на рогата си. Това беше открит отговор на Лициний, че заговорът му се е провалил!

Константин започна да гризе кокалчетата на пръстите си и ядосано огледа императорската ложа. Заговори, заплахи, изнудвания!

На кого може да се довери? На знаменосците, личните му телохранители с техните бели и пурпурни туники и блестящи брони, с кожите на мечки, вълци и пантери, които красяха главите и раменете им? Въпреки че всички тези мъже се бяха сражавали за него при Милвийския мост...

На банкера Руфин и обещената му, шумна жена? След като беше отдал имуществото и живота си, дома и богатството си на звездата на Константин, ако императорът паднеше, Руфин сигурно щеше да го последва.

На Крис, плешивия управител на двореца с педантично присвитите устни и малките кръгли очички? Странен човек беше този Крис! Говореше се, че се занимавал с тъмни изкуства. Носеха се приказки, че можел да чува черните жаби, квакащи в Стикс^[4]. Мъж, който се криеше зад веселията и плътските наслади и все пак, ако беше вярно, по пълнолуние принасял в жертва черна овца сред кипарисите в императорските градини. Тогава от жертвата с писъци изскачал дух с огнена опашка и поемал да дири Древната Хеката.^[5] Или това бе само

злобна мълга? Крис си беше създал много врагове. Бе се самопровъзгласил за поет и мъдрец. Веднъж един могъщ царедворец го запита защо не му изпрати една от поемите си да я прочете.

— По-добре ти ми изпрати някоя от твоите! — отвърна управителят на двореца.

Не, Крис имаше премного врагове, за да се осмели да измени на императора. А останалите? Бур, славата на Германия, застанал от другата страна на Елена с ръка върху дръжката на меча, с дебели панталони и наметнат с рунтава меча кожа въпреки есенната горещина? Константин тихичко се изсмя в себе си. С чорлавата си коса и брада Бур приличаше на див звяр от родните му тъмни гори. Той и неговите грубияни имаха един само бог, бяха предани, верни и живееха само за един човек — за Елена.

А другите, седнали зад него? Константин бързо погледна през рамо. Придворните, ласкателите и държавните чиновници бяха погълнати от надбягването, стиснали в едната ръка залозите си, а в другата талисмани за късмет. Слуги на момента, размишляваше Константин, като изключим групичката, настанила се от лявата му страна и сред тях — Силвестър, могъщият съветник на Милтиад, епископа на Рим, който предявяваше претенции за духовна власт над всички християни в империята, а и отвъд нейните граници.

Константин неспокойно се размърда. Беше нащрек спрямо християнството, религията на робите, които вярваха, че един разпънат на кръст еврейин е въплътеният Бог. Все пак и Елена вярваше в това, ето и онези видения, които сам беше имал преди Милвийския мост... Каква беше истинската причина за тях? Връхлитащата го болест — резултат от умората, неразреденото с вода фалернско? И все пак видението, блянът или каквото там беше то, обещаваше на Константин победа, ако приемеше кръста и символа на християнската религия *christo*^[6]. Той ги прие и победи!

Константин обеща търпимост на християните и те излязоха от укритията и катакомбите в Рим и отвсякъде другаде.

Той наистина се изненада, когато разбра колко много сенатори и конници тайно изповядваха тази нова религия, разпростряла се като заплетено коренище на всички равнища на имперското общество и извън него.

Елена бе убедена, че християнството е основата на нова империя. Императорът се изправи в креслото си. Може би и на нов град? Той бързо погледна към майка си, все така погълната от собствените си мисли, после се обърна към арената при следващия рев на тълпата. Отново хвърли поглед през рамо и долови погледа на Клавдия, „мишлето“ на Елена — нейни „очи и уши“. Защо майка му я беше поканила тук? Заради смъртта на Атий? Или заради заплахи от изнудване? Но тази тема беше прекалено деликатна. Константин примигна и погледна надолу. От другата страна на стената, сред дрънченето на дърво, стомана и бронз, сред кълба прах, Скорп водеше пред гърка Павзаний, който, в сребърен шлем и пурпурен плащ, се носеше с грохот зад него с великолепните си дорести коне.

Константин отпи от бокала и пак се запита защо майка му е поканила Клавдия. Погледна бързо с ъгълчето на окоето си. Добре, Елена продължаваше да се рее в тайните покои на собствената си душа. Може би трябваше да изпие още един бокал вино.

Елена не се възпротиви на това, че Константин пие. Щеше да го скастри по-късно и щеше да се опита да го убеди да слезе в двора за гимнастически упражнения. Сега мислите ѝ бяха заети с Лициний и неговите заговори в Никомедия. Синът ѝ беше по-добър пълководец и подкрепата за Лициний отслабваше както в собствените му провинции, така и навсякъде другаде. Елена се беше погрижила за това. Християнската църква имаше пипала, които бяха проникнали в сърцето и на най-тайните съвети на Лициний.

Императрицата се засмя. Лициний скоро щеше да разбере това, но щеше да бъде много късно. Нея повече я занимаваше въпросът какво ще се случи след това: нов Рим, нова империя, нова вяра, една религия, един Бог, един закон. Християнската религия можеше да го постигне, тя щеше да стане свързващата сила на новата империя. Вярно, унасяше се в мислите си Елена, хората малко ще се объркат кой е императорът и кой е върховният първожрец — Константин или епископът на Рим? Тя прехапа устни. Не би ли могло Константин да бъде и епископ на Рим? Интересна мисъл... Трябваше да попита Анастасий, глухонемия секретар, зает сега в тайния кабинет в Палатинския дворец да подготвя всичко за срещата, която щеше да се състои по-късно.

Елена въздъхна. Това насочи мислите ѝ към „мишлето“, Клавдия, с нейното сладко обло личице под гъстата черна коса; крехка, приветлива, спретната и непретенциозна, с изключение на онези очи, черни и страстни, и пъргавия ум зад тази невинна маска: съвършен *agens in rebus*! Наистина, беше една от най-добрите. Елена имаше нужда от нея. Трябваше да измъкне Клавдия по-надалеч от онази пъстра паплач, която вдигаше врява в кръчмата на чичо ѝ Полибий край Флавиевата порта...

Вдигна очи и се загледа над арената, без да чува виковете и радостните възгласи, когато свалиха още едно голямо бронзово яйце. Оставаха още две обиколки. Тя се вгледа в морето от лица. Някъде на горните редове, стиснали костените си пропуски, трябваше да бъдат Полибий и неговата шайка постоянни посетители на „Магариците“.

Елена се обърна да заговори сина си, после промени намеренията си и се сети за Поругателя, онзи подъл убиец, който бродеше из мръсните улици и тесни проходи на Целийския квартал. Питаше се дали Клавдия знае нещо за това. Имаше обаче един неотложен въпрос: тайнственото убийство на Атий Енобарб. Дали смъртта му не заплашваше нейния блян за един нов Рим? Дали не беше препятствие към *res secretissima*, най-тайното нещо?

Елена се обърна към арената. Верни ли са историите, питаше се тя. Дали галилеецът Петър, най-близкият приятел на възкръсналия Христос и първи епископ на Рим, е бил разпънат на кръст с главата надолу на това място? Дали трупът му е бил погребан тайно близо до мястото на екзекуцията?

Внезапен рев откъсна Елена от мислите ѝ. Тя погледна надолу. Скорп се бе доближил премного до стълбовете и лявото колело на колесницата му навярно беше закачило колоната, защото сега криволичеше. Павзаний беше преминал край него и вече напредваше с грохот към финалната линия. Елена се наведе и разтърси рамото на Константин.

— Знаем, майко — обади се той. — Очаквай неочакваното!

— Не, скъпи ми сине! — просъска Елена. — Следи за внезапната грешка, която може да погуби всичко!

Вдигна глава и улови острия, немигащ взор на Клавдия. Да, помисли си Елена, докато кимаше на „мишлето“ си: не от злобата на враговете си трябваше да се бои, а от грешките на своите приятели.

Елена трябваше да измине дълъг и опасен път. Благоразумието и бдителността бяха нейната сигурна защита срещу кървавите убийства и интригите. Пак се обърна назад. О, да, и Клавдия...

Клавдия леко се изкашля и се огледа из Херкулесовата зала в Палатинския дворец. Надбягването беше свършило, тълпата весело бе крещяла или дюдюкала в зависимост от това кой печелеше или губеше. Чуха се много викове, че надбягването е било нагласено. Клавдия всъщност не се интересуваше особено много от него. Вече се канеше да си тръгне, когато Бур, началникът на германските наемници, ѝ даде ясно да разбере защо са я поканили в императорската ложа. Августата искаше да я види.

— Знам! — изсъска Клавдия срещу ухиленото брадато лице на германеца, което вонеше на вино, месо и парфюм.

Сега двамата бяха тук, седяха лениво, сякаш на интимно пиршество, въпреки че истинската причина за присъствието им най-вероятно беше някакъв назриващ проблем. Клавдия седеше пред „най-августейшата от майките“. От дясната страна на Елена се бе отпуснал Константин, със зачервено лице, полузаспал. Маска, помисли си Клавдия. Константин беше ленив, но много способен, капризен, но състрадателен. В много отношения роден артист, той би бил чудесно допълнение към актьорската трупа „Сатирикон“ на Лабиев, която лагеруваше край „Магариците“.

Отляво на Елена седеше загадъчният Силвестър, в скромна туника и наметало. Беше ведър на пръв поглед мъж, но също актьор, помисли си Клавдия, човек, толкова опасен, колкото и Елена, и Константин, с бляновете си за този и отвъдния свят. Зад Августата беше вечно бдящият Бур, убиец до мозъка на костите си, а до него — глухонемият Анастасий, който говореше с очи на Клавдия и я предупреждаваше да внимава. Муран се беше настанил на стол до Клавдия с леко разкрячени мускулести крака. Бившият гладиатор вече бе свикнал на такива срещи, още повече, че сега беше назначен за телохранител на Силвестър. Това бе породило у Клавдия огромно облекчение — приемаше всичко друго, само не и арената!

Клавдия се загледа във фреската върху стената зад Августата. Тя прославяше подвизите на полубога Херкулес, който крадеше

червените крави от чудовищния крилат Герион и пращаше други гиганти обратно в огнените гробници на подземния свят. Клавдия въздъхна и премести поглед върху полираната маса от рядко африканско цитрусово дърво, украсена с теракотени орнаменти с цвят на охра.

— Атий Енобарб — разчупи тишината гласът на Елена, — бивш центурион^[7] в Двайсети легион „Виктрикс“^[8] и до последно инженер и архитект. Чувала ли си за него?

Клавдия завъртя отрицателно глава.

— А за Макрин, бивш трибун^[9] на нощната стража в Целийския квартал край Флавиевата порта?

— Това е било преди да отида там, твое величество, може би чичо ми...

— А за Фронтин — остро продължи Елена, — освободенец на споменатия Атий?

Клавдия реши да замълчи.

— За Юлий Филип, Лукреций Нарс, Гемел Север, Петилий Гавин — декуриони^[10] в същия Двайсети легион, всички инженери, архитекти и чертожници?

— Двайсети „Виктрикс“?... — заекна Клавдия. — Нали това е бил един от легионите на Максенций в гражданската война срещу...

— Срещу мен, техният законен император! — провлечено се обади Константин. — Двайсети беше гръбнакът на противника. — Той се прозя и разтърка лицето си: — Ако имаше начин, щях да разпъна на кръст всички тях!

Клавдия кимна с разбиране.

— Твое величество не разформирова ли легиона? — заекна Муран.

Константин лениво се засмя и махна с ръка към майка си да продължи.

— Двайсети беше разформирован — продължи с равен глас Елена. — Умният Анастасий е събрал всички сведения...

Клавдия се усмихна на глухонемия, макар да подозираше, че императрицата не е получила всички сведения. Нещо в тази среща ѝ правеше силно впечатление. Силвестър седеше съвсем мълчалив, докато Елена говореше далеч по-остро, сякаш искаше да подчертае неотложността на въпросите.

— Както казах, Двайсети легион беше разформиран — продължи Елена, — но Атий и неговите командири не бяха наказани. — Тя бързо стрелна с поглед Силвестър, седнал като изваяна от мрамор статуя. — Разбираш ли, Максенций ги използваше като *scrutores mortuorum*.

— Търсачи на мъртъвци?

— На мъртви християни, ако трябва да бъда по-точен — Силвестър заговори след даден му от Елена знак. — Диоклециан и неговият наследник Максенций предприеха най-жестоките гонения на нашата църква, това ти е известно. Те искаха да ни унищожат до корен. Нападаха хекатомбите, разбиваха олтарите ни, поругаваха светилищата ни и...

— Но търсачите? — настоятелно попита Клавдия.

— Нашата църква... — В покритите с тежки клепачи очи на Силвестър блесна някакъв сарказъм, който се почувства и в гласа му. Той преднамерено прокарваше линия между себе и Клавдия; нейните родители бяха християни, а тя не.

— Твоята църква? — попита със съмнение Клавдия.

— Има преобилно свои мъченици и светци, те са нейното богато наследство.

Клавдия кимна в знак на съгласие, макар че вътрешно простена. Крайната пристрастеност на Елена към реликви съгласно християнската традиция беше добре известна. Дори чичо Полибий ѝ бе продал една!

— Или би трябвало да кажа — Силвестър много внимателно подбираше думите си, — някои от тях! По времето на Нерон, преди около двеста и петдесет години, галилеецът Петър е бил разпънат с главата надолу в императорския цирк на Ватиканския хълм. По-късно бил погребан близо до мястото на екзекуцията. Петър беше основател на църквата в Рим. Неговият гроб е много ценен за нас. Той съдържа останките на човек, който е вървял с Христос. Този гроб подчертава силата на нашия понтифекс, епископът на Рим.

Лицето на Силвестър започна леко да поруменява. Той гледаше без да мига Клавдия, която издържа погледа му. Сила! Клавдия знаеше точно накъде бие презвитерът. Един ден, може би дори много скоро, Силвестър можеше да стане новият понтифекс. Клавдия тайно беше работила с него като връзка между него и Елена. Тя и Силвестър добре се познаваха, макар че Клавдия не споделяше бляновете му.

— Гробът на Петър беше пазен като голяма тайна — продължи Силвестър. — Той трябваше да бъде укрит от хора като Аврелиан, Север, Деций, Диоклециан и други императори, които желяха да унищожат нашата вяра. Точното му място се знаеше от потомците на семейството, първо погребало останките на Петър. Може би са знаели и други, но само когато гоненията престанели, това тайно място щяло да бъде разкрито. В наше време — Силвестър нервно се покашля — тайната на блажения Петър се пазеше от един наш дякон, Валентиниан. Преди осем години обаче той изчезна. Или е избягал, или е бил убит по време на големите гонения. Никой не знае...

Клавдия се канеше да започне да разпитва, но улови острия му поглед. Той ѝ нареждаше да мълчи, поне за момента.

— С Атий работеха и други — поде историята Елена, — които бяха назначени от Диоклециан и Максенций да търсят из Рим, да претърсват града за светилища и реликви на християнски мъченици, особено тези на Петър. Тъй като бяха инженери и архитекти, можеха да проникват в тайните подземни проходи, пещери и тунели. Те намериха някои гробове и ги унищожиха.

— А този на галилееца?

Силвестър примигна, когато Клавдия използва разпространеното название.

— Никога!

— Но те са преследвали Валентиниан?

— Все пак очевидно никой досега не го е намерил.

— Тогава защо запазихте живота на тези търсачи? В края на краищата, те са били послушни оръдия на Максенций.

— Защото знаеха какво е било направено; може би знаеха повече, отколкото признаваха.

— А какво са признали?

— О, признаха, че са търсили гроба на Петър, но не са го открили — отвърна Силвестър. — Той си останал в тайна. Не знаеха също нищо и за Валентиниан, което беше странно. Валентиниан бе високопоставен в християнската общност. Ако е бил задържан и убит, би трябвало да останат някакви архиви, но ние потърсихме и не намерихме никаква следа.

— Вярно — разпери ръце Елена. — Валентиниан може да е умрял от естествена смърт, може да е избягал, да е бил тайно отвлечен

или тайно убит...

— Значи — заяви Клавдия, — търсачите са признали, че не знаят нищо, но въпреки това провиненията им са били опростени, а правата — възстановени напълно.

— Приехме ги в обятията си — изфъфли Константин, сякаш в просъница. — Като заблудени овци. Ние наистина вярвахме, че могат да ни кажат много, особено до момента, когато Атий беше убит преди три нощи.

— Решихме да ги използваме — обади се Елена толкова бързо, че Клавдия се запита дали не се опитва да скрие нещо в потока от думи.

Августата облиза устни, преди да продължи:

— Атий и хората му бяха пратени към Хелеспонт^[11], за да направят план за повторното изграждане на града-крепост Византион^[12], който контролира проливите. Те се върнаха преди две седмици и бяха настанени тук в двореца, да подготвят записките си и да отговорят на въпросите, които имахме. Искахме да ги държим заедно. Бяха наглеждани от Макрин. Техният пазач е нещо като специалист в изкуството на войната. След завръщането им поведението на Атий стана странно. Престори се на болен, остана в дома си и не се присъедини към останалите в двореца. Никога не излизаше. През по-голямата част от времето стоеше заключен в една сигурна стая в приземния етаж на вилата си. Ако това продължеше дълго, щяхме да се намесим. Както и да е, преди три вечери любовницата на Атий, Друзила, се опитала да го събуди. Вратата на стаята му била заключена отвътре. Когато не ѝ отговорил, Друзила извикала Фронтин, освободенеца на Атий. Вратата била разбита и открили Атий мъртъв със забита в гърба му кама. Не открили нищо друго, освен че ковчежето „Ихтус“ липсвало.

— „Ихтус“?

Елена направи гримаса.

— Досега не знаехме колко е важно. Очевидно в него имало ценни книги, вероятно нещо свързано със загадката около гроба на галилееца Петър.

— Защо мислиш така?

— Вчера вечерта... — Елена млъкна. — Ах, да, нали знаеш Колоната на тайните?

Клавдия кимна. Кой не я знаеше? Големият железен сандък с форма на вълча муцуна с отворена уста, поставен в основата на Палатинския хълм, до оградата на двореца, за да приема анонимни сведения от всеки гражданин, желаещ да издаде тайните на някой друг — тази практика затрупваше с работа *agentes in rebus* и *secretissimi*, очите и ушите на императора.

Елена вдигна ръка и щракна с пръсти. Анастасий ѝ връчи малък свитък, който Елена подаде на Клавдия. Пергаментът беше с добро качество, почеркът — спретнат и добре оформен. Писмото известяваше августейшите, че след загадъчната смърт на Атий Енобарб тайната, къде е гробът на галилеец Петър може да стане тяхна за три милиона златни солиди^[13] в новоизсечени монети. Уговорката за продажбата можела да се осъществи веднага, щом августейшите огласят съгласието си и това на презвитер Силвестър в *bullae*^[14], поставена на Цезаровия форум. Уведомлението трябвало да гласи, че желаят да получат *aliqua sacra* — някои свещени предмети. Писмото беше подписано цветисто — „Харон^[15], господар на подземния свят“.

Клавдия се засмя в себе си. Определено беше чувала името на този „император и цар“ на *infernii*^[16] и на грабителите — на мрачния подземен свят на Рим. Харон беше вожд на банди разбойници, убийци, крадци и вещици, от каквито гъмжаха тъмните, вонящи тесни улички на града.

— Значи — заяви тя, — Атий през цялото време е знаел тайната.

— Както подозирахме...

— А някой друг?

— Може би другите търсачи, но ние още не искаме да ги плашим, ето защо те призовахме тук. Ти трябва да проучиш. — Елена се наведе напред, единият ѝ крак потропваше върху пурпурноцветния камък, с който бе настлан подът. — Открий истината за смъртта на Атий. — Тя неудобно се размърда на мястото си, кресло с наклонен гръб, чиито ъгли бяха украсени с медни орнаменти, представляващи ангелски глави. — Ще се движиш между пантери, Клавдия. — Елена замълча, подбирайки внимателно думите си. — Атий и другите търсачи бяха членове на *Schola Lunae*, „Лунната школа“. Те почитат Диана, ловджийката, и носят на ръката си *signum purpurae calicis*, знакът на пурпурния бокал.

Клавдия усети как кръвта се отдръпва от лицето ѝ. Стомахът ѝ се сви и устата ѝ пресъхна, но тя протегна ръка да успокои възбудата на Муран. Преди години Мелеагър, гладиатор с подобен знак на ръката, беше изнасилвал Клавдия и убил красивия ѝ, но малоумен брат Феликс, като ги изненада в едно самотно място край река Тибър...

— Клавдия, Клавдия! — прошепна Елена. — Муран уби Мелеагър!

Клавдия се взря в лицето на императрицата. Очите на Елена бяха меки и нежни. Маска? Тя бързо хвърли поглед към останалите. Константин се почесваше между веждите и я наблюдаваше през пръсти. Силвестър изучаваше пръстена на лявата си ръка, върху който се виждаше емблемата *chi-rho*. Останалите бяха доловили напрежението. Никой не помръдваше. Тишината се нарушаваше само от жуженето на пчела, която се въртеше над ваза от сандалово дърво със сладникав мирис.

— Нямаме доказателства срещу другите — продължи Елена, — но подозираха Атий, че бил Поругателя.

Клавдия зяпна и се откъсна от прозрачните си спомени.

— Убийствата на проститутки спряха точно преди славната победа на сина ми при Милвийския мост. — Елена си пое дълбоко дъх. — Атий със сигурност се държеше грубо с проститутките. Той беше известен сред тяхната гилдия — „Щерките на Изида“, и те се бояха от него. Той често посещаваше техните свърталища с други „търсачи“, ергени и вдовци; често са ги виждали там.

Клавдия се опита да възстанови душевното си равновесие.

— Мнозина го подозираха — прошепна Елена, — но нищо не беше доказано. Пратихме го във Византион, защото се страхувахме, че може да се върне към мръсните си навици — Елена се усмихна презрително, — както и за да държим под око тази скъпоценна шайка. Затова заедно с тях пратихме като техен надзирател и Макрин, бившия трибун на нощната стража в Целийския квартал.

— С други думи, като шпионин?

— Да, с други думи, като шпионин — усмихна се Елена.

— А сега?

Императрицата се загърна по-плътно с наметката си и се изправи.

— Ти, Клавдия, си моят пазител. Открий истината за смъртта на Атий! Аз не възнамерявам — повиши глас тя — да купувам тайната за гроба на блажения Петър от някой, който е обявен извън закона, главорез от копторите. — Тя се наведе, сграбчи китката на Клавдия и здраво я стисна. — Намери ковчежето „Ихтус“ и онова, което е в него...

---

[1] Circus Maximus (лат.) — Големият цирк. — Б.пр. ↑

[2] Equites (лат.) — съсловие в древния нареждащо се след това на патрициите. — Б.пр. ↑

[3] Бая — град в древна Италия, близо до Неапол. — Б.пр. ↑

[4] Стикс — реката на забравата в подземното царство. — Б.пр. ↑

[5] Хеката — в гръцката митология богиня на мрака, нощните видения и чародейството. — Б.пр. ↑

[6] Chi Rho (гр.) — първите две букви от гръцката дума Christos „помазаник, помазан“, превода на еврейската дума със същото значение Mashiah или Месия, личност с божествена мисия като свещеник, пророк или цар. Свързва се с Иисус, наричан от последователите му Христос, Син Божи, Изкупител на човешкия род. — Б.пр. ↑

[7] Центурион — началник на военна единица от сто души в римската войска, стотник. — Б.пр. ↑

[8] Victrix (лат.) — Победоносен. В същност прилагателното е в ж.р., „победоносна“, тъй като е съгласувано с думата за легион, която на латински също е от женски род. — Б.пр. ↑

[9] Трибун — в древния Рим лице, което стои начело на градска триба (или административна единица), по-късно наименование на различни изборни длъжности с политически характер. — Б.пр. ↑

[10] Декурион — началник на военна единица от десет души в римската войска, десетник. — Б.пр. ↑

[11] Хелеспонт — древно наименование на Дарданелите. — Б.ред. ↑

[12] Византион — древен град на европейския бряг на Босфорския пролив. В 324–330 г. на негово място по заповед на Константин Велики бил основан Константинопол, бъдещата столица на Източната или Византийската империя (от 1453 г. след завладяването му от турците се нарича Истанбул). — Б.пр. ↑

[13] Солид — парична единица в Древния Рим. — Б.пр. ↑

[14] Bulla (лат.) — тук официално уведомление. — Б.пр. ↑

[15] Син на Ереб и на Нощта (Стикс), който на черната си лодка прекарвал душите на мъртвите през река Ахерент (или Стикс) в подземния свят. — Б.пр. ↑

[16] От *infernus* (лат.) — долен, синоним на ада, в случая членове на подземния престъпен свят, името им тук може да се преведе и като „изчадия на ада“. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ВТОРА

*Той още веднъж се опита да усили
смелостта си с осъдителното изкуство на
магията.*

— „Мъртвите са свободни от капризите на изменчивата съдба. Майката Земя има място за всяко едно от децата си и един труп, лишен от урна, има цялото небе да го покрие.“ Познаваш ли цитата?

Харон, господарят на римския подземен свят, се обърна към вещицата, приседнала от лявата му страна. В светлината на пълната луна тя изглеждаше точно такава, за каквато се представяше — вещица, загъната в закърпена жалейна мантия, костеливите ѝ голи крака бяха боядисани в черно, тясното ѝ лице под пласт мръсотия, имаше цвета на дървесна кора, а сивата ѝ коса, нашарена с бяла боя, беше поръсена с пепел и се спускаше до раменете ѝ. Среднощната вещица оголи пожълтелите си зъби в ужасяващо ухилване. Харон се обърна към Цереб, неговия помощник, който клечеше малко по-наляво. Името му подхожда, помисли си Харон, с тази кръгла плешива глава, с челюст като на булдог, с чип нос и пронизващи очи. Истинско куче от подземния свят! Харон тихо се засмя на себе си и протегна ръце към огъня, като наблюдаваше как искрите се пръскат над горящия папрат и прецип. От големия трънлив храсталак точно под петното светлина се разнесе скимтене и той съзря ужаса, който проблясваше в оцъклените очи на вързания мъж със запушена уста, когото държаха там. Почти долавяше мириxa на избилата от страх пот, но това нямаше значение. Господарят на подземния свят вдигна взор към покритото със звезди небе, в чийто мрак се бяха подслонили цветята на небесата.

— Онова, което цитирах, беше из „Фарсалия“ на Лукан^[1]. Голямо нещо. Изучавал съм го в училище, преписвал съм го на восьъчни таблички с писалка от тръстика и мастило от сажди, задникът ми ставаше на пита и почервеняваше като залеза. Ако старият ми

учител беше жив, щях да го натикам в клетка от тръни и също щях да го изгоря!

Харон захвапа ябълка и силните му зъби разкъсаха бялата плът на плода. Потънал в мислите си, той започна да тананика някаква песен и се замисли за миналото. Толкова много години, толкова много дела, толкова много мисли! Сега се намираше сред могилите в голямото гробище по Апиевия път. Наблизо се издигаше гробницата на трибун от отдавна забравен легион, благодетел на какво ли не. Кого го е грижа, помисли си Харон. Вярваше във всички богове и не вярваше в нито един от тях. Миналото и бъдещето бяха интересни, но настоящето бе най-важно. В действителност той не изпитваше никакви съжаления, нямаше никакви скрупули, нямаше душа; всичко, което умираше, се разпадаше на прах.

Тази нощ той чакаше тайнствен гост, който му обещавахе да го направи още по-богат. Харон беше дошъл невъоръжен, но сред порутените гробове и гробници — рушащи се домове на смъртта — се бяха спотаили хора от неговата орда. Щяха да чакат знак от него, за да нападнат, ако се появи някаква опасност.

Харон изтри потта от лицето си и прокара ръка по обръснатата си глава. Пое дълбоко дъх и се вторачи в мрака над огъня. Обичаше всичко онова, което му осигуряваше неговата мощ — богатство, жени и вино, но най-много от всичко обичаше опасността, неочаквания обрат, който бе по-привлекателен от каквото и да било друго. Беше се съгласил името му да се използва срещу августейшите. Играта бе започнала, сега Харон очакваше следващото хвърляне на зара.

— Идва! — прошепна вещицата Хеката, душейки въздуха като куче.

— Направи, каквото каза! — изръмжа Цереб, наведе се и впи очи в нощта.

От мрака се появи някаква фигура, плъзгайки се като призрак от другата страна на огъня. Пришълецът имаше качулка на главата и носеше маска. Седна и отметна наметалото си.

— Господарю Харон, поздравявам те.

— Бих могъл да те убия веднага.

— Разбира се, че би могъл — последва насмешливият отговор, — и аз мога да те убия. Господарю Харон, аз познавам лабиринтите на катакомбите, скритите места, пещерите на изгубените, мрачните покои

на мъртвите. Всички места, където се укриваш. Затова, господарю, оставих едни книжа на уважаван търговец. Ако утре преди шестия час не пия заедно с него подсладено с мед вино, тези книжа ще бъдат изпратени в тайната служба на Палатина. Обаче — посетителят разпери ръцете си, на които имаше ръкавици с един пръст, — ние сме тук не за да се заплашваме един друг, а да преговаряме. Нали получи препис от писмото ми до августейшите?

— Използва името ми!...

— Освен това те посъветвах на последните надбягвания с колесници да не залагаш на Скорп, а на Павзаний.

— Твое дело ли беше?

— Разбира се. Злато и сребро могат да разхлабят колелото.

— Много злато и много сребро!

— И твоят залог ти донесе голяма печалба, господарю Харон!

— Но все пак използва името ми!

— И ще бъдеш възнаграден за това. Три милиона златни солиди ще бъдат доставени в определено време на определено място. Затова имах нужда от теб.

— И аз ще получа половината?

— Разбира се.

— Защо да не взема всичко?

— Поради по-раншната ми заплаха! — изсмя се посетителят.

— Кой си ти?

— Валентиниан, бивш дякон на римската църква.

— Сигнал си твърде далеч, приятелю! Вече не вярваш в собствения си закон, нито дори в сентенцията на Сенека „Божествено дело за смъртния е да помогне на друг смъртен“, или епиграмата на Марциал „Човекът е свещен за човека“.

— Човек за човека е вълк! — дойде подигравателният отговор.

Валентиниан се обърна и погледна през рамо нещастния затворник в клетката му от тръни. Сега пленникът мълчеше, затворил очи след виното с упойка, което му бяха дали.

— И така, за какво ти трябва?

— Както казах, за да събера солидите. Тук, сред мъртвите покрай Апиевия път, имаш цял легион прокълнати, които ще ти помогнат.

— И?

— Продължавам да се крия. Само боговете знаят кога отново ще мога да действам.

— По-нататък?

— Божествената кучка Елена може би ще поиска да се намеси.

Седналата до Харон Хеката се наведе напред и прошепна нещо в ухото на господаря си. Той кимна.

— Ти ли уби Атий?

— О, да! Мога да убивам, както си искам и когото си поискам...

— И ковчежето „Ихтус“ е у теб? — Харон се заигра с обичата на ухото си. — Аз знам всичко за това.

— Да, скрито е.

— А другите? — изсмя се Харон. — Търсачите на мъртъвци? Разбираш ли — разпери ръце той, — аз също знам какво става на Палатина.

— Нищожества! — беше дрезгавият отговор. — Фронтин, освободенецът на Атий, е мързелив и глупав. Останалите са стари войници, които копнеят за място под слънцето и да ги оставят на мира, за да се наслаждават на виното и робините си.

— Тогава каква е опасността?

— Клавдия, дребната жена, която живее при чичо си Полибий в „Магариците“ край Флавиевата порта.

— Чувал съм за нея...

— Не изпускай от поглед Клавдия — изсъска Валентиниан, — и ако трябва, убий я!

— Това ще струва повече...

— Разбира се.

— Чух слухове... — Харон се почеса по бузата. — Че Атий бил Поругателя — убиецът на блудници.

— Не мисля. Знаеш, че Поругателя се е върнал, така ли?

Харон кимна:

— Не ме е грижа какво става с курвите. Но ако засегне интересите ми — владетелят на подземния свят вдигна очи към небето, — тогава ще действам. — После погледна през огъня: — Мога ли да ти имам доверие, Валентиниане?

— Дотолкова, доколкото аз ти имам.

Харон мислено се ухили. Доверието беше ключът към неговия живот; доверието или предателството. За миг се замисли за лицето на

онази, която беше обичал и изгубил, и думите на поета Катул отново нахлуха в ума му: „Вечна любов обеща ми ти, скъпа. Дано небето стори така, че твоят обет да се сбъдне и да продължи през целия ни живот.“ О, съвсем не стана така! Харон изпита старата болка, дълбоката загуба, ужасното чувство на унищожението вътре в себе си. Той пошушна нещо на Цереб, неговият помощник взе главня от огъня, стана, отиде до клетката от тръни и хвърли главнята вътре. Напоеното с масло дърво лумна в пламъци, покров от ревящ огън, готов да погълне трънака и плътта. Въпреки парцалите в устата, приглушените писъци на затворника отекнаха остро, после внезапно затихнаха, а пламъците се извисиха още повече. Валентиниан не се обърна, нито потрепна, дори когато отвратителният мирис на горяща плът се понесе към тях.

— Той предаде доверието ми! — прошепна Харон.

— Подходящо наказание! — отвърна Валентиниан. — На мен обаче имай повече доверие. Мислиш, че това е заради един мъртъв евреин, нали, господарю Харон? О, не! — Той скочи на крака: — Това е само началото. Аз имам друга тайна, която, ако се огласи, ще предизвика буря, каквато този град никога не е виждал. — Валентиниан вдигна ръка: — Имай ми вяра и ще видиш!...

Ранният привечерен ветрец донесе аромата от цветните лехи и малките градини от двете страни на украсения със сложна резба перистил^[2]. Между колоните ярко горяха факли и привличаха насекоми и мухи, които от тях политаха към светлините на редиците блестящо оцветени алабастрови вази по корнизите. Цветни фенери допълваха празничното усещане, докато търсачите се събираха след вечерното пиршество с отгледани с мляко охлюви и гореща варена гъска. Заедно с военния си надзирател Макрин, те щедро възхваляваха готвачите на императора, излизайки от триклиниума^[3], за да се насладят на нощния въздух, понесли бокали с разрежено вино, смесено с мед, смирна и анасон, и шумно дъвчеха малки анасоновы сладкиши, за да успокоят стомасите си.

Елена освободи Клавдия точно по залез-слънце. Императрицата веднага се оттегли в покоите си, за да се посъветва с презвитер Силвестър, който далеч не изглеждаше щастлив; очевидно между него

и августейшите бе възникнал някакъв спор. Клавдия и Муран бяха принудени да изчакаат малко, преди да се присъединят към търсачите след вечерята. Клавдия се чувстваше щастлива, че е на въздух. Чичо Полибий, помисли си тя, с удоволствие би разгледал тази градина с нейните живи плетове, мраморни статуи на богове, бронзови купидони и фонтани. Въпреки приятната обстановка обаче, Клавдия нямаше търпение да се заеме с работата си. Търсачите заедно с Макрин седнаха в полукръг на ниските мраморни градински пейки. Изглеждаха като близнаци — средни на ръст, с груба обветрена кожа, имаха проницателни очи, лицата им бяха гладко избръснати. Клавдия срещаше този тип хора, все бивши войници, навсякъде из Рим. Бяха облечени в прости ленени туники, на краката си носеха здрави сандали, от време на време в светлината на фенерите проблясваха скъпоценностите им — гривни, огърлици и верижки. Те не криеха презрителното си отношение към нея, негодуваха срещу присъствието ѝ и издаваха чувствата си, като понякога престорено се усмихваха или я поглеждаха накриво. Тези мъже бяха ветерани, единственото, което подсказваше тяхното настоящо призвание, бяха изцапаните им с мастило пръсти. Пред Клавдия те ни най-малко не показваха, че се боят от императрицата; бяха раздразнени и от превъзходящото присъствие на Муран. Бившият гладиатор се бе отпуснал до Клавдия, до него мъничката ѝ фигура изглеждаше още по-дребна, като на джудже, а от самия Муран се излъчваше заплаха — и поради репутацията му, и поради мрачното му мълчание.

Макрин се държеше по-различно от другите, беше по-вежлив. Бившият трибун на нощната стража беше среден на ръст, набит, с оплешивяваща глава и тъжно изражение, с хлътнали, гъсто обрасли страни. Жълтеникавото му лице бе обезобразено от белега, пресичащ дясната му буза, спомен, както той обясняваше, от един наемен убиец. Макрин не носеше скъпоценности, беше облечен в ленена военна туника, препасана с колан, а не с връв. Единствен той плесна дланта си с дланта на Клавдия в знак на поздрав и веднага я попита дали знае поемата на Хораций „Ода за Лалагия“. При отговора ѝ, че не я знае, той настоя да цитира първите няколко стиха. Другите се усмихваха насила. Те очевидно гледаха на Макрин като на свой охранител, и се опитваха да го държат настрана, както държаха настрана и Клавдия. Когато тя за пръв път се присъедини към тях, те заговориха на

странния жаргон, смесица от различни езици, на който се говореше във военните лагери, и така преднамерено изключиха Клавдия и Муран от разговора си.

Фронтин, освободенецът на Атий, пристигна късно. Беше нисък, доста пълен, главата и лицето му бяха гладко обръснати. Имаше приятни черти, смеещи се очи, дебелите му бузи бяха издути от гроздето, с което бе натъпкал устата си. Като дишаше тежко, той се извини, че е закъснял, промъкна се към края на една пейка и късогледо се взря в Клавдия. Тя бързо му смигна и се върна към заниманията си — да проучва останалите. Те знаеха, че служи при императрицата и че знае всичко за миналото им.

Тъй или иначе, бяха принудени да я приемат и изпитаха известно облекчение, когато Клавдия призна, че не е християнка. После умело ги въвлече в разговор. Като всички ветерани, те се гордееха с постиженията си и с удоволствие говореха за своето минало. Вярно, признаха те, бяха служили при Максенций и да, тогава бяха тършували из Рим да открият скритите места на християните, техните светилища и гробове, но това бяха вършили и много други, които сега също служеха на августейшите. Цитираха класическата защита, която бе толкова любима на изправените пред съда: действали са единствено по заповед и ако не са го направили, други са щели да изпълнят задачата още по-безжалостно. Под блестящото, осветено от звездите небе, в натежалия и топъл от градинските аромати въздух те станаха по-словоохотливи, когато Клавдия кимна разбиращо на техните оплаквания и извинения.

— Търсили сте гроба на галилееца Петър, нали? — внезапно попита тя.

— Разбира се! — бързо отвърна техният самопровъзгласил се водач Нарс. — Но християните го криеха добре. Ние знаем, че гробът, където той лежи, е някъде в околностите на Ватиканския хълм, но, господарке — ласкателното обръщение се изплъзна от езика му, — тази част от Рим е блатиста, тя представлява истински лабиринт от стари гробове и пещери.

— Среца ли сте някога дякона Валентиниан?

— Не! — Нарс завъртя отрицателно глава. — Разбира се, чували сме името му, но, господарке, ние сме търсачи на мъртви, не на живи хора.

— Откъде знаете, че е жив?

Нарс само сви рамене и отпи от чашата си.

— Нашата задача — заговори с леко дрезгав глас Север, — беше съвсем ясна. Ние трябваше да издирваме християнски светилища и гробове. Открихме някои гробове, някои не открихме. Докладите още съществуват.

— Изпълнявахме заповеди! — изръмжа Филип.

— Както и сега! — добави Гавин.

Клавдия долови лек акцент.

— От коя провинция си?

— От Илирия...

— А Атий?

Нарс подсмръкна.

— О, някъде от север.

— Той намери ли гроба на галилееца?

— Може и да го е намерил, но дори и да е така, никога не ни го е казал — заядливо отвърна Нарс.

— Атий беше добър господар, но много потаен! — Фронтин засия като луна. Той взе делвата с вино и щедро напълни чашата си. Вдигна я, поздрави Клавдия и сръбна шумно, като примляскваше и не обръщаше внимание на презрителните погледи на останалите. — Много добър господар. Плащаше ми добре и никога не ме е удрял. Имах млада робиня, собствена малка стаичка...

— Дълго ли служи на Атий? — попита Клавдия.

— О, откакто се помня. Той и аз винаги сме били заедно.

— Споменава ли е някога за гроба на галилееца?

— Да, често проклинаше съдбата, че все не успява да се добере до него. Сред християните мястото очевидно беше известно само на малцина, а и те много трудно можеха да се намерят.

— А Валентиниан?

Фронтин само отново завъртя глава.

— А ковчезето „Ихтус“?

— Кълна се в Аполон, докато не убиха Атий, аз не знаех, че ковчезето е толкова важно. Господарят го държеше заключено, ключа носеше на здрава връв около врата си, пък и това не беше моя работа...

— И ние можем да кажем същото! — намеси се Нарс.

— Значи, Атий беше много потаен?

— Да, да!

— И вие нищичко не знаете за гроба на галилееца или за ковчежето „Ихтус“?

— Господарке — обади се Север, — вече ти отговорихме! Казахме ти, че Атий беше потаен!

— Потаен ли беше, когато посещаваше проститутките и бордеите в Целийския квартал? — престорено се засмя Клавдия. — И не е ли вярно, че вие често сте го придружавали при тези му обиколки? — Гласът ѝ стана твърд, мъж като тези я бе изнасилил и бе убил брат ѝ. Не изпитваше никаква жалост към тях. — Не бяхте ли вие — обвини ги тя, — наемни биячи на император Максенций, негови любимци, на които беше позволено да правят всичко при вечерните си набези, докато търсят удоволствие тук или там?

Хор от отрицателни викове и гневни погледи отвърнаха на въпроса ѝ. Нарс понечи да стане, но бързо седна на мястото си, когато Муран го заплаши, че той също ще стане.

— Е, така ли беше или не?! — повтори Клавдия.

Мрачни погледи бяха единственият отговор.

— Виждал ли си ги? — Клавдия внезапно се обърна към Макрин. — В края на краищата, ти си отговарял за нощните стражи в онзи квартал.

Макрин се облегна на покритите с бръшлян дървени решетки, които ограждаха градината зад тях. Вдигна бокала, криейки лицето си зад него.

— Е? — продължи Клавдия.

— Атий беше добре познат. Обичаше да причинява болка на момичетата.

— Така се шушукаше... — прошепна Макрин.

— Не се шушукаше! — рязко го прекъсна Клавдия, изморена от уклончивите отговори. — Атий е бил добре известен като насилник сред „щерките на Изида“.

— Но никоя не се е оплакала! — извика Макрин.

— Защото никоя не е посмяла! — гневно отвърна Клавдия. — Той е бил един от вас — тя се обърна към търсачите, — член на „Школата на луната“, поклонници на Диана и Дионис. — Опитва се да овладее яростта си. — Имал е пурпурен бокал на китката си като вас; навярно още го имате.

— Едно от многото подобни общества — отбеляза Макрин. —
Аз също принадлежа към такава.

— Когато си бил трибун на нощните стражи в този квартал?

— Да!

— Не си ли си затварял очите за своите съобщници?

Макрин свали бокала.

— Това е несправедливо и нечестно. Нямах доказателства.

— Може би имам! — разгорещено отвърна Клавдия. — Атий е причинявал болка на онези, които е харесвал. Дали някой от вас не се е присъединявал към игричките му?

Някои срещнаха безочливо погледа ѝ.

— Фронтине, ти придружаваше ли господаря си?

— Слава на боговете, не! — Фронтин размаха ръце. Клавдия почувства преднамерено фъфлене в гласа му и не обърна внимание на приглушените подхилквания на останалите. Не можеше да реши дали той намеква, че не харесва жени, или просто се прави на палячо.

— Но всички вие сте посещавали „Щерките на Изида“?

— И други нощни дами! — излая Нарс.

— Значи всеки от вас би могъл да бъде Поругателя?

Отново хор от протести посрещна обвиненията ѝ.

— Подозираха Атий, нали така! — Клавдия посочи Макрин.

Бившият трибун на нощната стража направи гримаса:

— Имаше много заподозрени — бавно отговори той, — бивши гладиатори, членове на „Школата на луната“, женомразци...

— А Поругателя? Кой му даде това име?

— Аз или по-скоро жена ми — рязко отвърна Макрин. — Аз не съм християнин, но жена ми, нека боговете ѝ дадат светло място, определено беше. Разказах ѝ за тази въпиеща жестокост.

— Коя по-точно?

— Как Поругателя разпорва жертвите си от утробата до гърлото.
— Макрин изви пръсти, за да покаже. — И ако можеше, винаги избождаше дясното им око.

Клавдия преглътна с усилие. Беше чувала за мъже, които най-много от всичко обичат да унижават и нараняват една жена, ужас, който извираше от мрака дълбоко вътре в тях.

— Моята жена цитираше еврейските писания, тя го нарече „мерзостта на запустението, стояща на светото място“^[4]. — Макрин

изду бузите си и се загледа в мрака, като често примигваше.

Клавдия съзря сълзи в очите му.

— Жена ти... — попита тя.

— Беше болна, умря приблизително по времето, когато Константин стана император...

— Разполагаше ли изобщо с описание на Поругателя? — обади се Муран.

— Не — отвърна Макрин, — знам само, че един имперски служител го е зървал за миг. Червен плащ, шлем с украшения, от онези, които би могъл да носи някой от преторианската гвардия^[5]. Повярвай ми, претърсих всяка воняща уличка, всяко мръсно ъгълче, пращен двор, най-отвратителните и зловонни канавки и изби на Целийския квартал, но не намерих нищо. — Гласът му прозвуча горчиво. — После Константин потегли към Рим и навсякъде из града се възцари хаос. Поругателя спокойно би могъл да бъде офицер от императорската гвардия, защото убийствата внезапно престанаха. Или е бил убит, или просто е изчезнал. — Макрин избърса избилата по лицето му пот. — Толкова много хора изчезнаха. Имах един освободен роб, Крастин, той също изчезна. Бяхме въввлечени в хаоса, в битката извън Рим. Когато всичко приключи, аз бях свършен, изчерпан и изтощен. Вече не можех. Августейшите искаха да продължа на поста си, но... — Гласът му замря, сякаш се бе уморил да говори по този въпрос.

— И все пак Поругателя се е върнал? — попита Муран.

— Върнал ли се е? — Макрин бавно вдигна поглед. — Наистина ли?

— Две убийства — каза Муран. — „Щерките на Изида“ трябва да са обезумели от ужас.

— Нищо не знам за това — неясно произнесе Макрин.

— Трябва да те разпитам по този въпрос, трибуне, както и стражите, които са патрулирали в Целийския квартал; може би утре около третия час^[6] в казармите?

Макрин взе бокала си с вино.

— Утре около третия час! — настоя Муран.

— А пътуването ви до Византион? — Клавдия реши да смени насоката на разговора.

— Августата трябва да ти е разказала — рязко отвърна Нарс. — Трябваше да огледаме укрепленията на града, една рутинна задача.

— Всички вие ли? — бързо попита Клавдия.

Нарс погледна встрани. Клавдия изпита тръпка на предчувствие, същото, което изпитваше, когато беше член на актьорска трупа и обикаляше пътищата на Италия от Равена на север до Тарент на юг. Когато даваха някоя пиеса, била тя от Теренций или Апулей, определени действия бяха особено важни за интригата. Така беше и тук: подозрение, че пътуването до Византион не е било само начинание за оглед на укрепленията.

— Случи ли се нещо по време на пътуването ви? — попита Клавдия.

— Трябва ли да се е случило? — запита на свой ред Нарс. — Отидохме, видяхме, проверихме, писахме, после се върнахме.

— И бяхте настанени тук, в двореца?

— За да довършим доклада. Отсъствахме почти четиринайсет дена. Трябваше да направим някои заключения, да дадем препоръки — подсмръкна Нарс. — И това е всичко.

— Но Атий се върна променен — обясни Макрин. — Пристигнахме обратно в Рим след около две седмици. Атий не се присъедини към нас. Твърдеше, че не се чувства добре; обадила се някаква заразна болест, която бил прихванал по време на другите си пътувания.

— Зараза ли? — прекъсна го Клавдия. — Затова ли се криел в онова укрепено помещение във вилата си?

— Болен ли е бил или изплашен? Посетихте ли го? — намеси се Муран.

— В следобедна на неговата...

— На неговото убийство! — поправи го Клавдия. — Вашият колега и приятел е бил жестоко убит.

— Решихме да го посетим — продължи Нарс, — за да разберем за какво става въпрос...

— И?

— Атий ни посрещна в градината на вилата си. Беше мълчалив и вгълбен в себе си. Запитахме го за здравето му. Говорихме за пътуването до Византион. — Нарс направи гримаса: — Нищо особено,

после той се оттегли, като каза, че скоро щял да се присъедини към нас.

— Изплашен ли беше?

— Във Византион — не, нито по пътя обратно, но в този последен ден... — обади се Филип, като внимателно подбираше думите си. — Този ден изглеждаше дълбоко потиснат, вгълбен, напрегнат...

— Значи се е криел от нещо или от някого?

— Може би, но от кого? — сви рамене Филип. — Аз не знам.

— Атий знаеше ли за подозренията, че той е Поругателя?

— Да — отвърна Нарс, — но това съвсем не го безпокоеше, поне в началото.

— Разбира се — пое си дъх Клавдия, — той беше любимецът на император Максенций, унищожителят на християнските светилища, онзи храбър наемен побойник от кривите улички.

— Имаше си качества! — промърмори Фронтин.

Клавдия се изправи:

— Оставям ви да си допиете виното, но пак ще ви посетя! — Тя хвърли бърз поглед към Гавин, сякаш търсеше нещо зад пейката, но видя само навит плащ и чифт походни обувки.

Двамата с Муран се сбогуваха и напуснаха закритата градина. Минаха през коридорите с колонади. Блещукащи в нишите лампи осветяваха редица картини и фрески, възхваляващи подвизите на Ромул и Рем^[7].

— Мълчалива си, мъничка моя...

— Да, малката е мълчалива! — Клавдия спря в светлината на един фенер. — Муране, аз съм изморена, гладна и жадна. Бях оскърбена, излъгана, подиграна, надсмяха ми се...

Муран понечи да се обърне, сякаш се канеше да се върне, за да накаже виновните.

— Не, не! — сграбчи го за рамото Клавдия. — Слава на боговете, това не ти е арената!

Двамата завиха зад ъгъла и се отправиха към една странична врата. Закрепени в процеци факли къпеха в златиста светлина плочите. В сенките стояха императорските гвардейци в богато украсени брони и шлемове с пера. Зад тях клечаха групи германски и самартийски наемници. Красиво място, помисли си Клавдия, но също така белязано

и от страх, и от внезапна смърт. Под краката им се простираше лабиринт от тесни проходи, ниши и клетки, обител на враговете на Константин. Някъде в тъмнината изцвили кон, копитата му удряха по земята, скърцането на кожа придружаваше този шум, после в тъмнината проблесна светлина на факла. Вестоносец, помисли си Клавдия, който носи запечатана пратка до някой гарнизон или пристанище, или заповедите на августейшите в града. Тя и Муран стигнаха до портата, където ги очакваха скупчени тъмни силуети на войници. Клавдия развърза торбичката на колана си и извади от там малък свитък с могъщите думи: „Приносителят на настоящето се радва на цялата милост на Августата.“

— Клавдия?

Тя се обърна. Презвитер Силвестър, загърнат в плащ с качулка, се промъкна като призрак към тях. На бледата светлина лицето му изглеждаше като на мъртвец.

— Валентиниан... — прошепна той. — Моите извинения, не исках да прекъсвам Августата, докато говореше. Нося съобщения. Първо, ти, Муране, няма да изпълняваш обичайните си задължения, докато тази работа не приключи. Второ...

Силвестър отметна качулката и се приближи още повече.

— Искаш да ми кажеш нещо по-надалеч от ушите на Августата ли? — подигравателно рече Клавдия. — За Валентиниан?

— Той беше дякон на нашата църква — отвърна Силвестър, — но бе странен човек, обвит в тайни.

— Съществува ли негово описание?

— Не. Разбираш ли, Клавдия, по време на големите гонения християнската общност в Рим се раздели на части като кохортите в един легион. Беше важно, всъщност беше от жизнено значение една група да не знае нищо за друга, защото такива сведения биха могли да бъдат изтръгнати при изтезания. Гоненията се разгаряха яростно в продължение на десет години. Християнските общности процъфтяваха или умираха. Хора се проявяваха като водачи, после изчезваха. Валентиниан беше един от тях. Ние не знаем как е изглеждал, нито знаем особено много за произхода му, освен това, че семейството му дошло от Александрия и че баща му е бил архитект. Валентиниан се проявил като блестящ учен, затова и беше определен за дякон. Когато

гоненията престанаха, преди около две години, ние вече можехме да преброим християнската общност в Рим.

— А Валентиниан?

— Знаем, че той и неговата общност са живели някъде около градините на Нерон, близо до Ватиканския хълм, но когато преброяването завърши, се оказа, че никой от хората му не е оцелял.

Силвестър наклони главата си на една страна, взрян през мрака в Клавдия.

— Ти смяташ, че това е странно, така ли?

— Загадъчно! — прошепна Силвестър. — Нито един оцелял! Сякаш цялата общност никога не е съществувала, изчезнала е като стража в нощта, като сняг под слънцето. — Той пристъпи още по-близо. — Все пак някои продължават да разказват, мълвят и шушукат, че шпионин ги е предал и е свел това общество от вярващи до нулата. — Силвестър се загърна по-плътно с плаща си. — Всички домове на тези християни били нападнати, а цялото им имущество — ограбено!

— Възможно ли е Валентиниан да е бил екзекутиран?

— Мнозина сигурно са били, просто са ги отвеждали и убивали.

Силвестър вдигна очи към небето.

— От какво се страхуваш, презвитре?

— За да бъде предадена така една общност, някой от водачите би трябвало да е разкрил имената и местата, където са се укривали. Оттук и подозренията ми, че Валентиниан вероятно, да му прости Бог, е бил предателят.

---

[1] Лукан, Марк Аней (39–65) — римски поет, племенник на философа и литератора Сенека. Трудът му „Фарсалия“, споменаван и като „За гражданската война“, е исторически епос. — Б.пр. ↑

[2] Перистил — покрита галерия, затворена от едната страна с колони, а от другата със стена на сграда. — Б.пр. ↑

[3] Триклиниум — трапезария с легла в римските домове. — Б.пр. ↑

[4] Неточен цитат от Матей Свето Евангелие 24:15 — Б.пр. ↑

[5] Преторианска гвардия в древния Рим била личната охрана на пълководец, по-късно — войскови части за полицейска охрана: императорска гвардия. — Б.пр. ↑

[6] Приблизително около 9 ч. сутринта. В Рим денят започвал от един слънчев изгрев и свършвал на другия, като настъпването на мрака го дежало на две части. — Б.пр. ↑

[7] Легендарните братя-близнаци, които основали Рим. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ТРЕТА

*Някога те са били човешки същества:
временни обитатели на смъртно тяло, докато са
живели.*

По-късно същата вечер Юлий Филип и Петилий Гавин се измъкнаха от Палатинския дворец, като преди това уведомиха Макрин, че искат да се поосвежат. Потънал в собствените си мисли, трибунът разсеяно им разреши. И двамата се бяха загърнали в наметала с качулки, от ножниците на коланите им висяха къси прободни мечове, те носеха и тояги, за да се подпират по пътя и торби. След като се озоваха извън двореца, двамата преднамерено се насочиха към онези улици, които, въпреки късния час, бяха все още оживени — най-добрият начин да се скриеш или заблудиш преследвач. Двамата се шмугнаха в бедняшките пазари, където продавачи на бира и книги, отрови и парфюми, смокини и риба, ароматни подправки и сол още се надяваха да припечелят нещо, преди слънцето съвсем да залезе. Мрачни гостилници и порутени винопродавници стояха отворени и чакаха клиенти. Разносвачи с табли от Транстиберния^[1] предлагаха запалителни клечки със сяра в единия край. Продавачи на наденички и сушена риба крещяха цените, а кълбящата се пара от преносимите им скари се смесваше с други миризми. Вечерният час скоро щеше да настъпи. Майсторите на чували и другите занаятчии, пъстроцветната гмеж от хора от всички народности щеше да изчезне из тесните, тъмни, виещи се улички и Рим щеше да утихне. Поне на теория, защото тогава щеше да настъпи часът, когато се появяваха легионите на Харон. А дотогава магьосниците в своите магазинчета предлагаха заклинания срещу треска, червени пришки и зараза, заедно с лекове за зачеване, против втвърдяване на гърдите или оток на тестисите.

Беше душна, гореща римска вечер. Въздухът беше натежал от миризми. Пот покриваше лицата на хората, ръцете им все по-често

пропъждаха мухите и други насекоми, жужащи над купищата мръсен боклук, разпръснат наоколо. Оковани роби, предназначени за пазара, с натрити с прах от креда боси крака, за да се види, че са нови, преминаваха бързо, влачейки веригите си. Позлатените блестящи столове-носилки на богатите си проправяха път между каруците, товарните коне и мулетата. През прозорците се чуваха викове и писъци на деца. Кучета и котки се биеха за сочни късове месо, хвърлени на улицата. Избягала маймуна бръцолевеше нещо, седнала на един перваз. Група гладиатори и съпровождащите ги гримирани, парфюмирани дами се присъединиха с крясъци и викове към тълпата, която се опитваше да примами маймуната долу.

Гавин и Филип не обръщаха внимание на цялата тази шумотевица. Те прекосиха Тибър по един тесен мост; под тях премигнаха светлинките на лодки, баржи и ладии. Двамата бяха тласкани и блъскани сред морето от лица в светлината на пропукващи факли, прикрепени към железни поставки. Въздухът вонеше на сушена риба, на мокро дърво и на тинята и калта от бреговете на реката. На другата страна на моста бяха наредени още сергии. Гавин и Филип спряха само пред една от тях, за да купят длета и дървени чукове с дълги дръжки, после бързо тръгнаха към тъмнеещите скатове на Ватиканския хълм. Паметници се издигаха тук-там към нощното небе: прекрасни обелиски, които император Калигула бе донесъл от Египет, виждаха се корнизите на стар дворец и тъмната маса на различни имперски постройки. Решени да изпълнят задачата си, двамата търсачи загърбиха трескавия шум и се вмъкнаха в тесните улички, водещи към ватиканското гробище, нездравословно, мрачно място, истински развъдник на змии и други гадини, тук растеше и най-горчивото грозде в Рим. Единствените истински предимства на Ватикана беше глината, с която се снабдяваха оттук грънчарите, както и градините, които бившите императори се бяха опитали да разработят.

Гавин и Филип минаха край светилището на двама древни богове на плодородието и поеха нагоре по мрачния скат на Ватиканския хълм, на който се намираха старите гробища на Рим. Те бяха поразителна противоположност на шумотевицата и блъсканицата в града — самотно, зловещо място, където клоните на кипарисовите дървета тъмнееха, открояващи се на фона на вечерното небе. Място на призрачна тишина, нарушавана единствено от пронизителните крясъци

на нощните птици и смразяващото кръвта дращене изпод земята. Хранилище на забравени спомени и потънали в праха на миналото дни, с рушащи се гробове и гробници, обител на прилепи, лисици и диви котки. Наред с това ватиканското гробище беше и място за срещи на вещици и магьосници, които палеха огньовете навътре сред преплетените хрусталаци и принасяха призрочни жертви на духовете на нощта.

Но Гавин и Филип бяха опитни войници. Бяха воювали в изгарящите пясъци на Африка, както и по замръзналите, обрасли с тръстика брегове на Рейн, и се страхуваха единствено от живите. Независимо от това, тъй като бяха добре въоръжени, те нямаха търпение да намерят не просто костите на един мъртъв еврейин, а едно светилище, което щеше да им донесе богатство и благоразположението на Цезаря. Те навлязоха дълбоко в гробището, преповтаряйки си всички сведения, които бяха запаметили. Накрая намериха гробницата, която търсеха, край горичка терпентинови дървета. Тя имаше формата на ковчег с плосък покрив — паметник на отдавна починал трибун. Филип свали торбата, която носеше, и извади наръч факли и прахан. Произведеха искри и скоро двете факли лумнаха в студения нощен въздух. Гавин ги държеше, докато Филип с все сила натисна напомнящия маса капак на гробницата. Плочата леко се извъртя. Гавин усети, че го пробужда някакво подозрение и наведе факлата си.

— Ръбовете са чисти и по тях няма мъх! — прошепна той. — Някой е бил тук неотдавна...

— Навярно някое християнско дрънкало, някой от свещениците им — изръмжа Филип и влезе в празната гробница, като подкани Гавин да доближи факлите.

Подът на гробницата беше покрит със суха орлова папрат. Филип я отмести встрани, без да обръща внимание на убожданията по ръцете и раменете си, докато накрая напипа големия железен пръстен в дървената преградна врата в другия край. Той изръмжа, ритна останалата част от папратта и натисна силно. Наведен над ръба, Гавин го наблюдаваше. У него още веднъж се прокрадваха подозрения и той остана нащрек. Преградната врата поддаде лесно. Той се огледа наоколо; дълбокият мрак сякаш се съгъстяваше. Дали сред терпентиновите дървета някой не ги наблюдаваше? Не бродеха ли призрочи тук? Дали духовете на мрака не пазеха това свещено място?

Той едва не изкрещя, когато от мрака излетя бухал, размахвайки криле, и започна да кръжи над него като привидение.

— Мисля, че ние...

— Хайде! — присмя му се Филип. — Да не си дете, че се боиш от нощта?!

Гавин се промъкна вътре. Филип остави своята факла в малка желязна поставка във вътрешната стена на гробницата и подкани Гавин да приклекне с другата, за да му свети по-добре, после хвана скобите на покриващата плоча и я върна в предишното ѝ положение. Пространството се оказа тясно и задушно. Последван от Гавин, Филип започна да се спуска по тесните стръмни стъпала, показали се зад вратата. Те бяха изсечени в скалата и водеха към място, което нямаше нищо общо с гробницата на Лабиен. Докато слизаха предпазливо по стъпалата, Гавин и Филип забелязаха странни йероглифи върху стената, осветени от пламъците на техните факли. Най-долу се намираше малко влажно и задушно помещение, с голи, изсечени в скалата стени; от него излизаха пет тунела, високи приблизително колкото човешки ръст.

— По кой? — изръмжа Филип.

— „Двамата пазачи, застанали от двете страни...“ — Гавин цитира сведенията, която бяха получили. — По централния!

Навлязоха в тунел, черен като нощта. Тук-там забелязваха по някоя стара факла, пъхната в някоя цепнатина. Запалиха няколко факли, за да имат повече светлина и да им бъде по-удобно. Гавин се успокои. Припомни си онова, което той и другарите му наричаха „славните стари дни“, когато преследваха християните из хекатомбите, както глутница кучета преследват сърна. Безпомощни мъже, жени и деца отчаяно бягаха и крещяха от ужас. О, мислеше си Гавин, удоволствието от лова, ликуването при преследването, удоволствието от намереното! И онези полудели от страх жени, готови на всичко! Злато, сребро и скъпоценности, които чакаха да бъдат прибрани, подкупи, които чакаха да бъдат взети! Гавин се почеса по главата, по която бе избила пот. Всъщност християните не ги интересуваха, ставаше въпрос за техните олтари и гробове. Плочи, които трябваше да бъдат разбити, мазилката от стената — свалена, и мощите — измъкнати, за да бъдат изгорени и превърнати в прах. Този лов обаче щеше да е по-различен.

Тунелът беше тесен, главите им едва не опираха в тавана. Когато стигнаха по-навътре, Гавин се опита да овладее възбудата си. Това подземие беше особено. На места стената беше изгладена и върху нея грубо бяха начертани фигури, знаци и символи. Въпреки че беше трудно да ги различат на оскъдната светлина, Гавин беше сигурен, че са християнски.

— Галилеецът трябва да е погребан тук! — Филип спря и зашепна възбудено. — Другите тунели са предназначени за заблуда.

Гавин преглътна с мъка. Въздухът стана по-топъл, мракът още по-дълбок. Човек лесно можеше да се изгуби в лабиринт като този и да не може никога да се измъкне. Вече се канеше да продължи напред, когато забеляза клонките по земята. Гавин винаги се бе гордял с острото си зрение. Той се наведе и ги вдигна: не, не бяха клончета, а изсъхнали чепки от грозде, сухи и чупливи, но човек още можеше да ги разпознае. Гавин ги стри между пръстите си.

— Някой наскоро е бил тук! — промърмори той, но Филип вече вървеше надолу по тунела.

Гавин изруга под нос и го последва. Сянката на Филип играеше върху стената пред тях. Другарят му внезапно спря, Гавин също. Почувства някаква лепкава мокрота под сандалите си и подуши позната миризма. Филип се наведе да разгледа проблясващата пътека пред него, факлата, която носеше, хвърляше искри. Гавин внезапно разбра какво е това. Беше виждал войници да го използват, за да причинят напуквания в основите на градска стена.

— Масло! — изкрещя той и хукна назад.

Много късно! Искри от факлата на Филип се посипаха надолу и подът сякаш избухна в огън. Пламъци заиграха около краката на Филип. Той изкрещя и хвърли факлата. Надигнаха се още пламъци и обхванаха сандалите и наметката му. Той се опита да потуши огъня, подхлъзна се и се превърна в пищяща човешка факла, чиито ръце и крака се разпадаха. Молеше за помощ, но Гавин не можеше да направи нищо. Той се оттегли назад по тунела докато, сякаш след цяла вечност, крясъците спряха и пламъците започнаха да утихват. Въздухът беше нагорещен и вонеше на изгоряла плът; Филип се беше превърнал в почерняла купчина.

Като се опитваше да овладее паниката си, Гавин загаси собствената си факла, после тръгна напред през мрака. Той

заобикаляше мръсотията, опрял гръб в стената и се опитваше с крак да опипва колко суха е земята под него. Ужасната миризма щипеше носа и гърлото му. Кожата му се обливаше в пот, той спря, за да овладее стомаха си, да потисне надигания се порив за повръщане. Тъмнината, отвратителният горещ въздух го обвиха като мъгла, но накрая се измъкна, опипа пода пред себе си с обувия си в сандал крак и се наведе: земята беше суха и твърда. Обърна се назад към ужаса, погълнал другаря му. Там още проблясваха слаби пламъчета. Гавин отвори торбата, намери праханта и предпазливо запали отново факлата си. Докато чакаше пламъкът да се разгори, усети нещо хлъзгаво под крака си. Той внимателно наведе факлата; светлината проблесна върху студените люспи на скални пепелянки, които, привлечени от внезапната горещина, бяха изпъзтели от цепнатините, където се криеха. Гавин бе обзет от ужас. Опита да се отдръпне, но усети ухапване, после второ и отровата бързо се просмука в краката му.

Клавдия седеше в градината на чичо Полибий и се наслаждаваше на утринната прохлада и на времето, което обещаваще прекрасен есенен ден. Лека мъгла продължаваше да се вие около лозите, около скоро вкопаната в земята преса за масло и над гордостта и радостта на чичо й — малката градина с любимите на Полибий маси, столове и пейки, запазени за много специални гости. Мократа трева на добре поддържаната морава блестеше в засилващата се светлина. Клавдия гледаше как малките капки роса просветват и изчезват.

— Добре ли спа, господарке?

Клавдия се обърна, когато Целад, новият готвач на Полибий, излезе от кухнята на кръчмата. Пикт^[2] по рождение, Целад приличаше на воин, но, както често си признаваше, дори и с тояга в ръка причинявал повече вреда на себе си, отколкото на другите. Сега живееше като освободенец в Рим, осъществил мечтата на живота си — да бъде главен готвач, и се бе оказал много добър. Бе обръснал главата и брадата си и откакто го взеха в кухнята на Полибий, изглеждаше така, сякаш бе роден за тази работа. Щом седна на пейката до Клавдия, Калигула — котаракът на кръчмата — дебел безжалостен ловец, скочи в скута му. Целад си говореше с животното, както винаги,

на езика на пиктите. Калигула погледна с обожание този мъж, който непрекъснато му осигуряваше наистина вкусни лакомства.

— Много си го охранил! — Клавдия протегна към Целада чашата си с изцеден ябълков сок.

Целада завъртя отрицателно глава и ѝ смигна:

— Продължава да бъде ужасът на гадинките! — пошегува се той. — Храня го за награда. — Той въздъхна. — Както нахраних снощи и останалите. О, да — продължи готвачът, — Полибий и приятелчетата му, Торкват Бръснаря, Петроний Сводника, Симон Стоика, Нарцис Спретнатия, Меркурий Вестоносеца и, разбира се, Лабиен. — Целада поклати глава. — Той е горе и хърка като заклан. Покани ги на пиршество, което аз приготвих — пир, достоен за Цезаря. Заек със сладък сос, шунка със сос от червено вино и копър, ароматна леща, адриатически хляб...

— За какво разговаряха? — Клавдия винаги държеше под око чичо си, който се хвърляше от един безумен план към друг.

— Ами... — Целада взе чашата от ръката ѝ и шумно отпи, преди да я върне. — За пиеси! Разговаряха как да поставят тук пиеса, може би комедия от Плавт^[3] или от Теренций^[4], или дори гръцка...

— После?

— Не знам — прошепна Целада. — Торкват искаше някакъв фарс, но със загадка, която публиката да не може да разгадае. Ако успеели, Торкват се обзаложи с Полибий, че ще нахрани всички безплатно и ще даде сто златни солиди на самия него.

— О, не! — простена Клавдия.

— Да, да! — прошепна Целада. — Полибий и Лабиен приеха облога. Лабиен ще напише пиесата, Полибий дори му предложи да помогне със загадката.

— Е, не!

— А сетне фарсът се задълбочи — продължи Целада. — Пристигна трупата на Лабиен, облечена в сценичните си костюми. Не знам имената им, но така или иначе всички се напиха, бяха много възбудени заради пиесата. Избухна караница за какво да бъде. Скелета нападна Маймуната, Призрака се опита да прелъсти Януария...

Клавдия затвори очи. Януария, кръчмарската прислужничка с нейните шавливи очички!

— Океан — сухо продължи Целад, — си изгуби ухото. Нали знаеш, отхапаното по време на битка...

— Кое то той носеше изсушено и окачено на врата си — завърши изречението Клавдия.

— Да, ама после го намери — ухили се Целад, — и започна да изхвърля хората. Симон Стоика беше толкова пиян, че трябваше да плати на Извинявай...

Досуц като в пиеса, задната врата към „Магариците“ се отвори и от нея пристъпи кухненският прислужник Извинявай, което се прозяваше и триеше очи.

— Извинявай... — заекна той постоянното си извинение, заради което беше получил прозвището си. Взе някакви кошници от тръстика, продължавайки да мърмори извинения, и като в полусън тръгна към кухнята.

— Е, сама знаеш как става — продължи Целад. — Симон плати на Извинявай да хвърля камъни по него, за да му даде смелост да си тръгне за вкъщи.

— Извинявай направи ли го? Значи едно вълнение е следвало другото!

— Точно така! — изправи се Целад. — Каква нощ, господарке! — Той посочи с ръка край себе си. — Океан трябва доста да се е потрудил, за да почисти мръсотията тук и вътре. А сега може ли да те изкуша? С картагенска овесена каша с малко мед от рози?

Клавдия се засмя и завъртя отрицателно глава. С Калигула в ръце, Целад се отправи към кухнята. Малко по-късно се появи Муран с парче изсушено месо в едната ръка и чаша с разрежено вино в другата. Той бързо се нахрани, изпи виното си и се извини, че се е успал, с което обясни и защо не се е обръснал.

Клавдия го накара да седне, целуна го в устата и по челото, после бързо излезе. Намери Океан с още сънени и блуждаещи очи да почесва оплешивяващото си теме и да си играе с отрязаното си ухо, и го накара да й донесе тоягата и меча на Муран; дори в ранните часове на утрото римските улици можеха да се окажат опасни.

Клавдия и Муран напуснаха кръчмата и се отправиха към малкото прашно площадче, където, както обикновено, Торкват Бръснаря бе разположил бръснарницата си под разперените клони на една възвишаваща се към небето сикомора^[5]. Той ги поздрави

гръмогласно, после посочи с ръка близкия фонтан, който в действителност беше просто едно високо напукано гърне със също толкова напукан изваян делфин, от който вяло течеше вода. Фонтанът беше построен от някакъв отдавна починал политик, с цел да купи гласовете на местните граждани. Край фонтана се бе събрала малка тълпа, която гледаше как нощните стражи Ахилей и Нерей влачеха прогизналото тяло на просяк, който през нощта след напиване се бе удавил във фонтана. Стражите хвърлиха трупа на земята и на всеослушание заявиха, че са си свършили работата, сякаш отнасянето на мъртвото тяло не бе тяхно задължение. Клавдия слабо познаваше двамата. Бяха нови в квартала и тя си спомни, че точно те намериха тялото на последната жертва на Поругателя. Тя сграбчи ръката на Муран и двамата бързо тръгнаха да ги спрат. Стражите отърсваха водата от ръцете си, нетърпеливи да се упътят към горящата скара на един странстващ готвач. Той вече бе сложил на нея връзка наденички, купени от близката месарска сергия, чийто собственик на висок глас съобщаваше, че месото е прясно и добре подправено.

— Нощни стражи ли сте?

Двамата се обърнаха. Ахилей беше по-млад. Той беше мургав, с чип нос и дебели устни, грозното му лице бе небръснато. Сивеещата му коса беше остригана до над ушите, които стърчаха като дръжки на делва. Той разпери присмехулно ръце.

— Не, не сме! — заядливо отвърна той. — Носим кожени полички и меч на гърдите, защото ни е приятно да кръстосваме тези мръсни улици в който и да е дяволски час, стига началникът да каже...

Млъкна, когато Муран заплашително пристъпи напред.

— А, знам коя си! — тактично се намеси Нерей. — Ти си племенница на Полибий от „Магариците“, а ти трябва да си Муран, който толкова пъти е печелел победния венец на арената.

Стражът протегна ръка. Муран я стисна и посочи трупа на просяка, прострян в локва мръсна вода.

— Обичайна случка! — сви рамене Нерей.

— Смъртта очевидно обикаля тук — добави Ахилей, дъвчейки ъгълчето на устната си.

— Особено сред проститутките! — добави Клавдия. — Сред „щерките на Изиди“. Разбирам, че вие сте намерили трупа, така ли?

— Фауста! — Ахилей престана да гризе устната си. — Ужасна гледка, господарке! Навсякъде имаше кръв, сякаш гледаш овца на касапска сергия, и тази празна очна кухня...

— Трябва да те разпитам за това. Имам среща с трибуна Макрин. Чувал ли си за него?

Нерей кимна:

— Разбира се. Той отговаряше за този квартал, нали? Дори нашият началник говори с уважение за него.

Клавдия насила се усмихна и се загледа в трупа на просяка. Началникът на нощната стража беше един от редовните пияници — същинска оплешивяваща лоена топка, той бе отдаден на виното, както лястовичката на летенето. Клавдия се загледа в греещото все по-силно слънце.

— Ще посетим казармите около третия час, тъй че най-добре ще е да дойдете сега.

Клавдия остави стражите и тръгна, а Муран почти инстинктивно я последва.

Клавдия си спомни, че казармите на нощната стража са в другия край на квартала — малки постройки, наподобяващи укрепленията по големите пътища на Италия. Улиците ставаха все по-оживени, а тя открай време обичаше да наблюдава хората и да забелязва различните лица. Винаги се питаше дали Елена не изпраца други шпиони да я следят, а ако не изпраца, тази работа можеше да върши презвитер Силвестър, чиято дума беше закон из тукашните тесни, оживени улици. Дали някои от тези хора не бяха шпиони, които следят, наблюдават и докладват? Онзи странстващ учител, разположил се на една плоча от пиедестала на статуя край занемареното светилище на Аполон, покровителя на облаците? Пиедесталът беше покрит с гниещи цветя, които учителят подреждаше. А ей там пък се виждаше уличен продавач, кацнал на стол пред каменния тезгях на тясна винарна, която сякаш беше напъхана между сградите, построени от двете ѝ страни. Клавдия примигна. Всеки на тази улица би могъл да бъде не само дребен търговец, но и шпионин.

Търговията определено започваше да се оживява. Бръснарниците бяха добре посетени, бръснарите и помощниците им сновяха край клиентите с гребени, бръсначи и шишенца благоуханна вода. Онези, които чакаха да ги накъдрят и обръснат, пиеха и ядяха пред малките

винарни и бирарии, държани от роднини на бръснарите. Кучета и котки клечаха пред тях, за да докопат остатъци от храна, и от време на време се разнасяха яростни мяукания и лай. Въздухът беше плътно напоен с най-различни миризми. Ароматът от хлебарниците се примесваше с вонята на гранясали трици, разхвърляни по улиците, за да попият миризмите от нощните гърнета и другите мръсотии. Клавдия вдъхваше букета ухания на различни вина, на сергиите със сосове за риба с подправки, примесени с вонята от буретата с урина, използвана от тепавичарите във вмирисаните им магазинчета и тепавици. Ронещите се колони на овехтелите портици от двете страни на улицата бяха украсени със символите на различни занаяти: на майстори на бродерии, на медникари, на ножари, на грънчари и търговци на домашни птици. Край тях имаше закачени уведомления за приближаващи избори и грубо надраскани улични надписи.

Клавдия почувства, че започва да се изпотява, докато си пробиваше път през тълпата. Тя погледна към къщата пред себе си и се отвори от вида на вещицата, застанала на прозореца. Жената беше подала глава навън, косата ѝ бе боядисана в оранжево, лицето ѝ беше покрито с бяла паста. Около врата си имаше черен плат и стискаше малка кукла. Клавдия беше сигурна, че си търси нова жертва сред тълпата. Тя се откъсна от мислите си и бързо се дръпна встрани, за да даде път на погребална процесия. Музиканти и професионални оплаквачки предшестваша носилката; мъртвецът седеше сред възглавници. След носилката вървеше семейството, повечето от хората още бяха силно опиянени от погребалното угощение предната нощ. Едно малко момче сграбчи ръката на Клавдия и посочи сергията на баща си, където сред сламата подканващо бяха подредени марули, ангинари, грах, леща и зеле. Тя завъртя отрицателно глава и се засмя. Нерей и Ахилей сега бяха измъкнали тоягите си и вървяха пред тях. Държаша се по-различно само пред някоя случайно появила се носилка или група току-що изкъпани клиенти^[6] с пригладени коси, които нервно си проправяха път към домовете на могъщите си патрони край Палатина; тези професионални просяци крещяха като гъсоци и се опитваха да привлекат погледа на номенклаторите^[7], които щяха да решат чий патрон ще им окаже милост този ден.

Накрая Клавдия и придружителите ѝ се измъкнаха от лабиринта от тесни улички и пресякоха няколкото парцела пустееща земя, после

минаха край разпадащата се, почерняла руина на една жилищна сграда, опожарена от подпалвачи. Трима от тях бяха заловени и разпънати на овъглените греди под надпис, който възвестяваше вината им. Телата гниеха, разкъсвани от ято черни кани^[8]. Край тях обикаляха и подивели кучета и котки, които скачаха по купчините отпадъци, привлечени от миризмата на гниеща плът. Останките на разпънатите бяха твърде нависоко, за да ги стигнат, затова четириногите лешояди изчакваха парчета от тях да паднат на земята. Някои от кучетата се хвърлиха към групата, когато тя минаваше край тях, но когато Муран извади меч си, се разбягаха встрани.

Най-сетне напуснаха развалините и тръгнаха по тясна, настлана с камъни улица, която водеше към широко разтворената зидана порта, през която се влизаше в настлания с каменни плочи двор на казармите. Той вече бе оживен, пълен с войници, нощни стражи и слуги. Каруци влизаха и излизаха, оставили вътре товара си. Гръмогласен коняр, повел редица коне, които трябваше да бъдат обзядени и обучени, крещеше да му направят път. По трите страни на сенчестия перистил седяха зад писалищните си табли чиновници и писари. Нощни стражи, които вече не бяха на смяна, хвърляха зарове или спяха под всяка сянка, която бяха успели да намерят. Муран скоро разпозна сред тях бивши гладиатори, войници и самопровъзгласили се познавачи на арената. Разнесоха се приветствени викове и Муран вдигна ръка в отговор, а Клавдия, която никак не обичаше тези окуражавания, които го караха да мисли за амфитеатъра, избута любимия си по няколко стъпала нагоре към служебното помещение на началника на стражата.

Това беше оскъдно мебелирана, бедна стая, капациите на повечето от тесните прозорци не бяха вдигнати, а растенията в саксиите под тях отдавна бяха увехнали. От забитите в стената закачалки висяха прашни дрехи, части от брони и юзди. От една греда се проточваше връзка сушен лук, а малката масичка точно до вратата бе покрита с остатъци от храна и немити бокали за вино. В ъгъла имаше легло, покрито със завивка от многоцветна дамаска. На пода беше просната също доста пъстра рогозка, единственият лукс, с който стаята можеше да се похвали. Макрин и началникът си дележа кратер^[9] вино, настанени на столове зад високо писалище, покрито с прашни документи. И двамата се обърнаха, когато Клавдия и придружителите ѝ влязоха. Началникът изрева на един роб, застанал до прага с метла от тамарискови клонки,

да донесе пейката и да се махне. След като робът донесе пейката с малко помощ от Клавдия и Муран, двамата седнаха, а Нерей и Ахилей застанаха зад тях. Клавдия заподозря, че началникът използва пейката по време на разпити, тя беше покрита с кървави петна, каквито съзря и по пода. Макрин сковано стана да отдаде чест и се поклони, преди отново да седне на мястото си. От своя страна началникът, чиито очички бяха почти скрити от мазните дипли на тлъстото му лице, само направи гримаса и показа жълтеещите си зъби.

— Извинявайте, но съм спал съвсем малко — разтри очи Макрин. — Гавин и Филип са изчезнали.

— Какво искаш да кажеш? — попита Клавдия.

— Миналата нощ излязоха и не са се върнали. Били видени от агенти да тръгват към Палатина и да пресичат Тибър към Ватиканския хълм, сетне просто изчезнали. Августейшите ще искат да знаят — подчертано добави Макрин, — но — той се изправи на мястото си, — ти си тук заради Атий Енобарб, нали?

— Може ли той да е бил Поругателя? — попита Клавдия.

— Преди моето време... — поде завалено началникът.

— Не е така! — намеси се Макрин. — Ти беше декурион, а аз твой командир.

— Просто искам да кажа, че е ставало, когато не съм бил на служба! — остро отговори началникът.

— Да, сигурно не си бил! — Макрин се наведе през масата. — Клавдия, нека отговоря чистосърдечно на въпроса ти. Битката при Милвийския мост беше преди повече от две години. В предшестващите я години един убиец върлуваше из тесните улички на Целийския квартал. Знаехме съвсем малко за него — само това, че тази загадъчна фигура е била виждана понякога с шлем и плащ на преторианец, което значи, че трябва да е бил офицер.

— Преторианците подкрепяха Максенций против Константин, нали? — попита Муран.

— И то много яростно. Както знаеш, след победата на Константин те бяха окончателно разформирвани.

— Атий бил ли е техен член? — запита Клавдия.

— Разбира се, както и другите. Може и да са служили в Двайсети „Виктрикс“, но бяха получили и почетни постове в гвардията.

— Какво те кара да мислиш, че Атий може да е бил Поругателя?

— Обичаше да насилва. Беше жесток с блудниците. — Макрин замълча и накваси устните си. — Бе известен с това, че използва нож и камшик. Обичаше да получава удоволствието си, като слуша крясъците и писъците им.

— Но не си открил доказателства, които да го свързват с тези ужасни убийства? — попита Клавдия, като потропваше по масата.

— Никакви. Разбираш ли, господарке, трябваше да бъдем много внимателни. Знаехме, че Максенций използва Атий и за други цели, за подмолна работа срещу християните, така че ставаше въпрос за дипломатични разследвания и тактични въпроси. Много пъти съм го проследявал, но така и не открихме никакво доказателство — той щракна с пръсти, — за да го арестуваме.

— После избухна гражданската война?...

— И убийствата внезапно спряха — потвърди Макрин. — Но тогава Рим се промени, както и моят живот. Жена ми умря. Нов господар управляваше Рим. Предложих оставката си, приеха я, макар и неохотно. Оттеглих се в дома си. Имах градина, някоя и друга книга, вино. — Той махна с ръка.

Клавдия се обърна към началника на стражата:

— И тогава убийствата почнаха наново?

— Два случая! — отговори началникът, който нямаше търпение да покаже властта си. — Една блудница беше убита в началото на септември, друга преди три нощи. Претърсихме Целийския квартал, подкупихме хора, вербувахме шпиони и съгледвачи, но нито веднъж не успяхме да зърнем убиеца.

— Възможно е — обади се Макрин, — Атий да е истинският Поругател. Той беше покровителстван от императора, можеше да отива, където пожелае, и да прави каквото иска. Сетне избухна гражданската война, Максенций беше убит при Милвийския мост, Константин навлезе в Рим и Атий вероятно е разбрал, че трябва да бъде много внимателен. След като се уволних, ме взеха като *custos*, военен съветник, при експедицията до Византион. Никога не съм виждал Атий да прави нещо, което да го уличи като убиец.

— А последното убийство? — попита Клавдия.

— То стана в същия ден, когато беше убит и Атий — заяви Макрин. — Или поне така разбрах. — Той направи гримаса: — В известен смисъл смъртта на Атий доказва, че той не е бил Поругателя.

— Би могъл да бъде някой друг от неговата група.

Макрин поклати глава:

— Клавдия, аз внимателно ги наблюдавах. Не открих доказателство за това. Нещо повече, всички те, включително и Атий, отсъстваха от Рим, когато беше убита първата жена.

— Някой друг може би подражава на Поругателя.

— Навярно.

— А вие? — Клавдия посочи Нерей и Ахилей, седнали сега на походни столове от лявата ѝ страна. — Трябва да сте видели първия труп.

— Беше една от „щерките на Изида“ — отговори Нерей. — Разпорена от утробата до гърлото, дясното ѝ око липсваше.

— Предадохме тялото на сестрите ѝ — заяви Ахилей. — Те го изгориха, а пепелта беше погребана.

— Ами второто момиче?

— Фауста. Също „щерка на Изида“ — обади се Нерей. — Открихме трупа ѝ, но той не ни даде никаква следа към убиеца, освен това, че някакъв просяк видял наблизко преториански офицер с плащ и шлем.

— Но преторианците са разформировани!

— Господарке — отвърна Нерей, — Ахилей и аз се сражавахме за Константин на Милвийския мост. Ние убивахме преторианци. Императорът обеща, че вече никога няма отново да види преторианец. А този е бил видян...

— Ами трупът на Фауста?

— Предадох го в „Щерките на Изида“. Мисля, че погребението ѝ ще бъде късно днес или утре сутринта.

— А това? — Клавдия посочи високата купчина ръкописи на масата.

— Доклади — отговори Макрин, — наследство от моите неуспехи...

— Ще ми се да ги прочета...

Макрин и началникът се спогледаха, свиха рамене, станаха и напуснаха стаята, последвани от Нерей и Ахилей.

---

[1] Транстиберния — разположената от другата страна на река Тибър част на Рим. — Б.пр. ↑

[2] Пикти — група племена, представляваща древното население на Шотландия. — Б.пр. ↑

[3] Тит Макций или Мак Плавт (250–184 г. пр.Хр.) — прочут римски комедиограф. — Б.пр. ↑

[4] Теренций Афер, Публий (185–159 г. пр.Хр.) — прочут римски комедиограф, роден в Картаген. Попада в Рим като роб у сенатора Теренций Лукан, който му дава образование и го освобождава. — Б.пр. ↑

[5] Дърво от рода на черниците, чиито плодове наподобяват смокини. — Б.пр. ↑

[6] Клиент (от лат. — „покровителстван“) — в древния Рим непълноправен и социално слаб човек, който е под покровителството на богата и влиятелна личност, наричана патрон. — Б.пр. ↑

[7] Номенклатор — в случая доверено лице. — Б.пр. ↑

[8] Каня (*Milvus ictinus*) — вид хищна птица. — Б.пр. ↑

[9] Кратер — голям дълбок съд, керамичен или от метал с две дръжки във форма на камбана, украсен с рисунки. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

*И така, наистина може да се каже:
земята лееше сълзи и всеобхващащите небеса
също скърбяха заради проливането на кръв.*

Муран веднага заяви, че е уморен, отиде до леглото, хвърли се върху него и тутакси заспа. Клавдия вдигна очи към небето, запуши ушите си, за да не чува хъркането му и звуците отвън, примъкна към себе си покритите с прах свитъци, разви ги и започна да чете докладите. Бяха писани на простонароден латински от писар или чиновник. В тях имаше пропуски, особено за времето, когато войските се бяха събрали около Рим, а някои текстове бяха писани набързо. Все пак Клавдия изпита чувство на дълбока благодарност, когато четеше подробностите, предадени от нощните стражи и понякога някой доклад на Макрин. Описани бяха ужасни убийства, едно подир друго, в Целийския квартал, понякога извън него. Жертвите бяха предимно проститутки, няколко прислужнички или млади жени, бродещи там, където не би трябвало да бъдат. Всички бяха убити по особено жесток начин. Клавдия пресметна, че според докладите бяха убити поне двайсет и четири млади жени. Тя се облегна назад. Сега си спомни! След нападението срещу нея и Феликс, чичо Полибий беше споменал други страховити убийства, но това беше по време на гражданската война, когато нейният свят и целият град бяха завладени от изпълнени с насилие събития.

Докато Клавдия четеше докладите, бе изненадана от онова, което научи за Макрин. Той не бе умореният, циничен държавен служител, за какъвто се представяше. Въпреки болестта на жена му, която се споменаваше от време на време, той се бе проявявал като енергичен разследващ, който изглежда бе прекарвал всеки час от времето си, когато не е спял, в преследване на Поругателя, както сам се бе нарекъл

убиецът. Въпреки целия хаос в града, Макрин бе давал всичко от себе си в преследването на този изверг.

Клавдия научи и друго. Това не беше просто преследване на един убиец, а жестока кръвна вражда между Макрин и Поругателя. Някои намеци и откъслечни слухове го показваха. Ако Макрин бе преследвал Поругателя, убиецът също бе преследвал Макрин и открито се бе надсмивал над трибуна за неуспеха му да го хване. В някои изречения се срещаха думите *contumelia* и *irrisus* — подигравка и присмех. Тя взе един свитък и най-внимателно препрочете написаното; в него се споменаваха такива съобщения, надраскани по стените дори тук, в казармите. Клавдия цъкна с език. Само арогантен човек би могъл да го направи, някой, който е бил сигурен, че ще съумее да избяга. Атий? Макрин все пак съвсем ясно бе дал да се разбере защо Атий не е убиецът. Този месец бяха станали и други убийства. През това време Атий или е бил извън Рим, или е седял заключен на сигурно място в стаята си, а последното убийство бе станало в самия ден на неговата смърт. Клавдия остави доклада на масата. Имаше и друга загадка: Макрин беше верен, трудолюбив, енергичен служител. Бе преследвал с години един убиец и все пак, когато Поругателя бе преустановил своите набези, Макрин също бе спрял да го търси, без да покаже ни най-малко желание да работи и по-нататък по този въпрос.

Клавдия стана, отмести свитъка встрани и отиде при Муран. Наведе се и го целуна по устните.

— Хайде, любими! — разтърси го тя. — Събуждай се! Днес имаме още работа!

Муран отвори очи, простена, разтърка лицето си и се надигна от леглото.

— Тук има нещо нередно!

Той обви с ръка кръста ѝ и я притегли към себе си.

— Какво? — попита шеговито Клавдия. — Гладен ли си? Искаш да се върнем и да се присъединим към сбирщината в „Магариците“ ли?

— Не! — За голямо разочарование на Клавдия, Муран отдръпна ръката си и седна на края на леглото.

Клавдия внимателно го наблюдаваше. Нейният любим обичаше да се преструва на човек, изтъкан само от мускули, без грам мозък в главата. Клавдия знаеше, че не е така. Муран беше умел, опасен боец,

който дължеше победите си, самото си оцеляване на своя бърз ум и съобразителност. Тя се наведе към него:

— Какво не е наред? — и го потупа по коляното.

— Поругателя! Защо един член на преторианската гвардия ще ходи по копторите с ризница? Бил ли е убит в гражданската война, или просто е намерил къде да се скрие? Колко убийци има? И защо са нарочили Атий за главен заподозрян?

— Спри! — стана Клавдия и се върна при свитъците. Тя трескаво зарови из тях, после вдигна глава и се засмя. — О, мой велики философе, аз не се сетих това! — Тя взе един свитък и го остави да падне. — Атий почти не се споменава тук. — Тя се върна. — И какво още?

— Защо Атий и другарите му са били опростени, докато другите са изпаднали в немилост и са били прогонени от града?

— И?

— Защо точно те са били изпратени във Византион на експедиция за оглед? Това е доста обикновена задача, биха могли да използват и други инженери и архитекти от града. Защо точно те?

— После?

— Защо е бил изпратен военен съветник, като Макрин? Дали той е бил шпионин на Елена, техен конвоирац или тъмничар? Има и нещо друго... — Муран стисна китката на Клавдия. — Презвитер Силвестър и Елена. — Вдигна ръка и склочи два пръста: — Те са едно, те преследват същия блян, и все пак между тях са възникнали действителни противоречия.

— Относно какво?

— Мисля, че е относно гроба на галилееца Петър, но... — той се изправи — Аз трябва да пазя входовете, не да подслушам зад тях. Това е само подозрение. Странно... — Муран отиде до прозореца и се загледа навън. — Знам малко за християните. Някога преследвана секта, те живеели под земята, в мрака, а сега се радват на светлината на императорското благоволение. Клавдия — погледна я той през рамо, — те вече станаха много могъщи. Дадоха им злато, храмове за църкви, земя в града, чиновници и слуги. Сега Силвестър има нужда от телохранител, а и други християнски служители искат същото. Ако нещата продължават така, императорският двор и християнската църква ще станат едно, човек трудно ще може да направи разлика

между тях. Ще процъфтяват интриги, животът ще стане много сложен! — Той се върна, пристъпвайки бавно, като поставяше единия си крак пред другия, сякаш измерваше разстоянието между себе си и Клавдия. — Мислила ли си някога — той сведе поглед и се загледа втренчено в нея, — че ще изживеем всичко това?

— Защо? — Клавдия усети как стомахът ѝ се свива. Да не би Муран вече да се отегчаваше? Дали не замисляше да се върне на арената?

— Не, не замислям нищо подобно! — Той се засмя, сякаш четеше мислите ѝ. — Нямам желание да се връщам. Нещо повече — той потърка корема си и протегна ръка, — вече надебелявам и ставам по-муден, но преди всичко остарявам. Няма значение колко съм добър, как умея да „танцувам“ срещу противника, един ден ще срещна някой, който ще е по-бърз, по-смъртоносен... А тълпата? — Лицето му се изкриви. — Променлива е като лунната светлина; ще поиска смъртта ми също толкова възторжено, колкото възторжено крещеше името ми!

— Тогава какво ще правим? — Клавдия се приближи и стисна ръцете му. — Да си купим земя извън града или да отворим кръчма като чичо Полибий?

— Ако ти се тревожиш за мен — Муран нежно я целуна по челото, — аз пък се тревожа за теб! Ние скитахме по мръсните улици. Разследвахме и проучвахме тъмните неща на живота...

Клавдия се усмихна:

— Всеки човек трябва да има свое пристрастие, Муране! Чичо Полибий е обладан от „Магариците“ и от всякакви други налудничави планове, които му идват на ум. Целад — от готвенето. Елена и Константин мечтаят за империя, както и презвитер Силвестър...

— А ти, Клавдия?

— Ти спомена за това, Муране: интересува ме тъмната страна на живота. Не съм християнка, за разлика от баща си и майка си. Оглеждам се около себе си и виждам жестокостта и опустошението — онези трупове, приковани към развалините; Поругателя, който се промъква по улиците на Целийския квартал. Трудно ми е да повярвам, че един любящ Бог се интересува от всеки от нас поотделно, но вярвам в това, Муране: има тъмни страни на живота, има и светли. Един ден — усмихна се тя, — рано или късно, ние ще станем фермери или ще си имаме своя кръчма, но дотогава аз трябва да избирам: дали да служа на

светлината или да задълбочавам мрака. Не знам какво се е случило с Поругателя, но аз също преживях нападение, подобно на нападенията срещу онези бедни жени. В тяхна памет трябва да се въздаде справедливост и ние трябва да се погрижим това да стане! Докато не изгубя тази своя страст, дотогава ще се ровим в тъмните неща и така малко по малко ще проправяме път на светлината. А сега, философе мой — тя го щипна по ръката, — нека поговорим с Макрин.

Муран излезе и се върна с Макрин, който мрачно пристъпваше след него. И началникът искаше да се присъедини към тях, но Клавдия съвсем ясно му даде да разбере, че желае само да зададе някои въпроси на Макрин и — край на посещението. Началникът кимна начумерено и се отправи навън. Макрин се настани на стола зад писалището; Клавдия седна на другия, а Муран се разположи на пейката. Клавдия разглеждаше лицето на трибуна: добро лице, помисли тя, въпреки че изразителните му очи са уморени. Тя забеляза дълбоките бръчки по страните и край устата му; кожата му беше доста бледа с изключение на червеникавия белег.

— Някакви вести от Гавин и Филип?

Макрин завъртя отрицателно глава.

— Казах на другите двама да изпратят съобщение тук, ако са се върнали.

— Трибуне Макрин — наведе се напред Клавдия, — аз те харесвам...

Той едва забележимо се усмихна.

— Наистина те харесвам! Ти си смел войник, добър следовател, способен администратор, човек предан на справедливостта. Съмнявам се, че някога си вземал подкуп или си потискал някого. — Тя посочи пейката и пода: — Не мисля, че това е твое дело...

Макрин твърдо отвърна на погледа ѝ.

— Мисля, че каза истината. Опитваш се да вървиш по пътя на правдата. Затова нека започнем наново. Бивш войник си, нали?

— Бях водещ центурион, после ме повишиха в трибун. Получих много военни венци и се уволних с почести. Въпреки че жена ми беше християнка, императорът ме назначи за трибун на нощната стража в Целийския квартал. Неговите приближени ми дадоха заплата, както и пенсия. Поискаха да наложа ред, което и сторих. Ако попиташ вуйчо си... Вярно, беше малко преди той да дойде, но аз мразех онези, които

ограбват другите. Аз укрепих закона. Пазех мира. Ако обещавах нещо, изпълнявах го...

— Докато не се е появил Поругателя... Ти наистина си го мразел, нали? — попита Клавдия. — Защо?

Макрин погледна встрани.

— Защо, трибуне?

— Не беше само заради жестокостта, варварството, убиването на невинни млади жени!... Разбираш ли, той се наслаждаваше на това! Знаеше, че го преследвам — сигурен съм, че ти ще се натъкнеш на това — и започна да ми се надсмива. По стените започнаха да се появяват надраскани надписи, сякаш той и аз играехме някаква детска игра на котка и мишка. Понякога безочие то му стигаше дотам, че ми изпращаше съобщение тук, спретнато написано на парче пергамент, сякаш беше списък за покупки.

— Къде са тези съобщения?

— Отървавах се от тях. Можеш да си представиш. Някои унищожавах веднага, други запазах, но по-късно ги изгорих.

— И какво се казваше в тях?

— О, обичайното! Колко глупав съм бил да обикалям в тъмнината...

Клавдия посочи купчинката ръкописи.

— Значи, не можа да го заловиш?

— Очевидно...

— Имал си подозрения, но не си събрал доказателства срещу никого, така ли?

— Вече ти отговорих: нищо за никого!

— Тогава защо подозираха Атий?

— И на това ти отговорих: поради лошата му слава.

Клавдия леко побутна купчинката към Макрин.

— Ти си добър войник, съвестен служител. Той те е уязвявал и въпреки че жена ти е била болна, ти през цялото време си се опитвал да го хванеш...

Макрин кимна утвърдително.

— Гражданската война избухва, убийствата престават, ти излизаш в оставка. Не ти ли беше любопитно кой е убиецът? Защо не продължи да го търсиш?

— Вече ти казах. Жена ми умря. Положението в Рим се промени. И най-важното — убийствата престанаха.

— И все пак си приел поръчението да напуснеш Рим и да придружиш Атий и останалите във Византион.

Макрин изкриви лице:

— И ти ще се отегчиш само да седиш под лозата, да окопаваш лехите с цветя, да пиеш вино и да гостуваш на стари приятели. Беше само едно кратко пътуване. Служил съм в Гърция и на други места. Приятно е отново да пътуваш. Интересно е.

— От какво боледуваше жена ти?

Макрин посочи корема си:

— Имаше някакъв израстък; мина много време, преди да умре.

— Защо прие поръчението да пътуваш с Атий?

— Както ти казах, времената се промениха. Добре е да пътуваш и да ти плащат за това.

Клавдия поклати глава:

— Трудно ми е да приема отговора ти.

— Боя се, господарке, че това е единственият отговор, който можеш да получиш.

Клавдия се загледа в пода. Беше сигурна, че Макрин не лъже, но като типичен стар войник ѝ казва само онова, което според самия него трябваше да ѝ каже, което би трябвало да я задоволи.

— Знаеш ли, Макрине — Клавдия се почеса зад ухото, — мисля, че си приел това поръчение, защото си мразел Атий. Подозирал си, че той е Поругателя. Мислил си, че ако пътуваш с него, може би ще можеш да го проучиш по-отблизо, да откриеш малко повече.

Макрин криво се усмихна:

— Такава мисъл не ми е минавала през главата.

— Каж ми — Клавдия облегна лице на ръката си, — ти си преследвал Поругателя почти четири години. Питал ли си се някога защо убива по този начин?

Макрин задъвка ъгълчето на устата си. Вдигна очи към гредите на тавана, после се обърна към прозореца.

— Аз съм войник, служил съм в легионите. Сражавал съм се в битки. Превземал съм градове. Твоят приятел — той посочи Муран — ще ти каже същото. Убивах, защото трябваше. Убивах, за да се защитя или да изпълня заповеди. Когато беше възможно, ако врагът се

предадеше и свалеше оръжието си, с това всичко приключваше. Мога да се закълна в които богове поискаш, че никога през цялата си служба не съм убил жена или дете. Обаче и Муран ще се съгласи, че има мъже, които просто обичат да убиват! Те се присъединяват към легионите или излизат на арената в амфитеатъра само за да убиват други човешки същества. Служил съм с такива хора, дори съм ги повишавал. Те бяха смели мъже, бяха безмилостни, но живееха само за да убиват! Напомняха ми на животни, на някой гладен вълк или тигър на арената. Те нямаха избор, трябваше да убиват!

— А младите блудници в тесните улички на Рим?

— Срещал съм войници, които казваха, че не могат да изпитат удоволствие, докато не насилват една жена, а когато свършат, я презират и измъчват. Поругателя беше далеч по-опасен; той искаше да ги унижава и да ги убива.

Клавдия изпита вълнение. Макрин говореше провлечено, опитваше се да произнася думите бавно, но като наблюдаваше очите му, тя можеше да съзре в тях интереса, вълнението, което бе преживял, докато е преследвал Поругателя, как е искал да научи повече за този безмилостен убиец.

— А разрезът от утробата до гърлото? — попита тя.

— Чудех се... Дали пък не е бил касапин? В края на краищата касапите по същия начин разрязват трупа на животното. Виждал съм и войници да го правят с жени на врага. Дълбок прорез тук — той показа с ръцете си, — в меката част на корема, и нагоре. Никой не може да оживее след такъв разрез. Той обезобразява тялото и поругава мъртвеца.

— А дясното око?

Макрин взе гърнето с вино от масата и изсипа остатъка в устата си.

— Мога да говоря само от собствен опит...

— Тогава говори!

— Бил съм войник в продължение на десетилетия. Служих с мъже, които можеха да се почувстват оскърбени само от начина, по който някой ги погледнеше. Вземи дори нашия началник; той е доста добър човек, но боговете да са на помощ на онзи, когото не харесва. Например някой подчинен, който му говори по начин, който за него е

неприемлив. Нашият началник веднага ще намисли как да му плати за това.

— А Поругателя?

— Подозирам, че не е харесвал начина, по който жените го гледат, техните съблазняващи погледи и срамежлив вид. Искал е да спре това, да го унищожи!

Клавдия с половин ухо се вслушваше в звуците, които долитаха отвън — цвилене на кон, мъжки вик, подрънкване на гърнета и тигани.

— С години си преследвал Поругателя, нали?

— Да.

— Използвал си своите хора — шпиони и доносници, а жриците на любовта с готовност са ти предоставяли подробности, които според тях са можели да ти бъдат от полза при преследването?

— Разбира се.

— И все пак не го залови?

— Не.

— Трябва да си кроял планове, да си замислял и подготвял засади и клопки?

Макрин кимна:

— Разбира се!

— И никога дори не си и зървал този убиец?

— Вече ти казах!

— Значи си започнал да подозираш, че Поругателя трябва да е или някой много могъщ човек, или някой, който работи с теб, член на нощната стража?

Макрин примигна и погледна встрани, но Клавдия видя погледа, бързото трепване в очите му. Макрин определено знаеше повече, отколкото признаваше.

— С кого си обсъждал преследването на Поругателя? — твърдо попита Клавдия.

Макрин дълбоко пое дъх:

— Връщах се нощем у дома и го обсъждах с жена ми. Въпреки че беше болна, тя много се интересуваше от работата ми и беше ужасена от онова, което чуваше. Такива бяхме... — засмя се той. — Щастлива двойка! Каквото и да станеше, винаги й казвах. Тя ми даваше добри съвети.

— С кой друг си говорил? — Клавдия не позволи разговорът да бъде отклонен в друга посока.

— Ами, със сегашния началник... — Макрин остави бокала си на масата. — Тогавя той беше декурион, мой помощник. Имах нужда да се съветвам с него, той трябваше да знае какво става.

— И... — Клавдия посочи ръкописите. — Някои доклади липсват, нали?

— Да, липсват — бързо отговори Макрин. — Трябваше да докладвам на Атий Енобарб. — Той разпери ръце. — Разбираш ли, Атий беше преторианец! Той беше ухото на префекта на преторианците, както и на императора. Често идваше в казармите и, както се изразяваше, обсъждаше работата ми. Настояваше да четете докладите и да разбере как напредвам.

— Така ли правеше?

— Беше покровителстван от императора, Клавдия, можеше да прави каквото си поиска. Беше мой началник. Нещо повече, често посещаваше „Щерките на Изида“. Лесно можеше да каже, че има специален интерес към тях.

— Такъв, че да ги изтезава?

— Никоя не се оплака. Атий плащаше за удоволствието си. Може и да е тормозил момичетата, но също така ги и възнаграждаваше. — Той слабо се усмихна: — Не забравяй, някои дами на нощта са привикнали на такива неща, няколко юмука и няколко синини не могат да ги изплашат! Получават златна монета, навярно и някой подарък, както и благоразположението на човек като Атий.

— А! — Клавдия стана и се протегна. Тя пристегна кожения колан около кръста си. — Мога да разбера защо Атий е станал основният ти заподозрян. А по време на пътуването до Византион успя ли да го проучиш по-добре?

— Разбира се, но не открих нищо особено. Той беше враждебен, потънал в себе си, оплакваше „доброто старо време“, както се изразяваха и той, и останалите. Не ги харесвах и те не ме харесваха. Понякога се хранехме заедно, но най-често ги оставях сами. Пътувахме по суша, нощувахме в странноприемници, кръчми и ханове. Веднъж спяхме под открито небе. Използвах императорските писма, за да получаваме храна, коне и каквото друго ни трябваше.

Всичко много напомняше на военен поход. Изпълнявах заповедите, които ми бяха дадени.

— Какви бяха тези заповеди, трибуне?

— Ако искаш отговор, най-добре ще е да попиташ Августата.

— Ще я попитам, но не можеш ли да ми отговориш и ти? Като техен пазач, техен конвоирац ли беше там? Бяха ли ти дадени разпореждания какво да правиш, ако някой се опита да избяга?

— Те не бяха затворници...

— Според мен определено са били. Виждам колко си притеснен от изчезването на Гавин и Филип.

Макрин дълбоко пое дъх, сякаш се канеше да заговори. После затвори уста и разтърка лицето си с ръце.

— Бяха ми дадени ясни разпореждания — прошепна накрая той.
— Трябваше да ги охранявам и да ги следя.

— А ако някой се опиташе да избяга? — попита Муран.

— Защо да бяга? Къде би могъл да отиде?

— Отговори на въпроса ми! — настоя Муран. — Ами ако някой се опиташе да избяга?

— Трябваше да го арестувам и веднага да го пратя обратно в Рим.

— Същите тези правила прилагат ли се и днес? — обади се Клавдия. — Отнасят ли се до казармите?

— Да, може да се каже... Аз разбирам заповедите, които са ми дадени — продължи Макрин. — В края на краищата, те бяха преторианци, подкрепяли Максенций, защо Константин да им се доверява?

— Но той им се довери — отговори Клавдия. — Изпрати ги на специална експедиция във Византион. Защо?

Макрин само сви рамене и прояви по-голям интерес към празното гърне за вино.

Клавдия разбра, че им е казал всичко, което можеше да каже за момента, нямаше смисъл да продължават. Тя му благодари, потупа го леко по гърба, а после изстреля въпросите, които пазеше скрити като стрели в колчан.

— Макрине?

Той я погледна уморено.

— Жертвите на Поругателя бяха „щерки на Изиди“, от гилдията на проститутките, нали?

— Точно така — потвърди той. — Живеят на два или три етажа в една жилищна сграда на ъгъла на улица „Янус“.

— И в продължение на четири години те са изгубили може би двайсет и четири жени! — заяви Клавдия.

— Бих казал, между двайсет и четири и трийсет. Не съм съвсем сигурен — отговори Макрин. — Но преди да продължиш да разпитваш, Клавдия, не забравяй, че за много бедни момичета има само един начин за препитание. Гилдията на Изиди е популярна. Господарката на дома се грижи за момичетата си или поне се опитва да се грижи. Тя ги защитава, наела е лекар за неразположенията им, тъй че винаги има млади жени, които силно желаят да бъдат повикани за такава служба.

— Дори и когато същите тези момичета биват варварски убивани?

— Ти би трябвало да знаеш най-добре! Колко мъже искат да бъдат гладиатори? Въпреки че колцина оцеляват след първото си сражение? И колцина изкарват повече от година? Това е Рим — в гласа на Макрин прозвуча горчивина, — животът е евтин. Хората ценят едно магаре повече, отколкото младо момиче или млад мъж.

— И следващият ми въпрос...

— Мислех, че си тръгвате.

— Всички тези жертви — с равен глас заговори Клавдия — са били предимно от „щерките на Изиди“; други са били млади жени, попаднали на погрешното място в погрешното време. Можеш ли да кажеш дали техният нападател е имал сношение с тях?

— В много случаи беше викан лекар и върху бедрата и между краката им е била откривана засъхнала сперма.

— Значи, тези момичета — продължи Клавдия, свела лицето си към трибуна, — трябва да са се съгласили да приемат клиент, макар да са знаели, че по тесните улички броди убиец?

— Златна или сребърна монета лесно може да прогони всякакво чувство за опасност! — заяви Макрин.

— И все пак, искам да кажа — настоя Клавдия, — че техният нападател трябва да е бил някой, на когото те са вярвали; освен блясъка на златото или среброто, сигурно са мислели, че са в

безопасност с този човек. Вероятно и ти си мислил по този въпрос. За проститутките не е необичайно да откажат на клиент, ако усетят опасност или имат чувството, че нещо ги заплашва.

— Мислил съм за това — съгласи се Макрин. — Вероятно е бил някой от нас, войник, или друг някой, когото са познавали... Жрец? Посетител на техния дом на ъгъла на улица „Янус“? Не знам, но да, бил е някой, на когото са имали доверие...

— А описанието на преторианския офицер, по-рано или по-късно се появи при разследването?

— Не знам! — отговори Макрин. — Вероятно е някой от онези слухове, които се носят по тесните улички като вятър; последния път, когато едно от момичетата е било видяно, било с такъв мъж.

— Но ти не си намерил убедително доказателство, нали? Не видях нищо в докладите...

— Така е, права си...

— Значи, може да е било слух?

— Възможно е.

— Един последен въпрос... — замълча Клавдия. — Убиецът винаги е вадел дясното око на жената; то при трупа ли е оставало или е било отнасяно?

— О, винаги беше отнасяно...

„Домът на Изида“ се намирал на ъгъла на улица „Янус“. Изглеждаше много поддържан, с чисти тухлени стени и скоро боядисана дървения. От всяка страна на голямата дъбова врата, обкована с медни гвоздеи, имаше живи изображения на Изида, която получава семето на Озирис в ръцете си. Над вратата блестеше Ваджет, Всевиждащото око, което пази от опасности и зли духове. Четирима плещести здравеняци, облечени в цветовете на гилдията — зелено, златно, пурпурно и синьо, и въоръжени със злокобно изглеждащи тояги, осигуряваха по-практична защита. Те веднага познаха Муран и почтително го въведоха вътре. Той и Клавдия се озоваха в свят на крещящ, показан разкош. Външният вестибюл беше украсен с фрески с хващащи окото отсенки на златно, охра, зелено и синьо, които изобразяваха добродетелите и силите на Изида. Вдясно на това помещение имаше малък олтар, изрязан във формата на египетски

храм, над него се намираше статуя на безметежно усмихната Изида, съвсем гола, с протегнати за поздрав ръце. Около основата на статуята бяха разпръснати свежи цветя, треви, парченца плодове и вази, от които се виеше дим с остър аромат, както и редица различно оцветени алабастрови масленици, чиито танцуващи пламъци хвърляха трептяща светлина. Подът бе покрит с малки червени и бели плочки с рисунки. Едва когато се вгледа по-внимателно, Клавдия разбра, че те изобразяват различни екзотични образци на сексуални пози.

Черната решетъчна преграда в другия край на помещението леко се плъзна. Появиха се още трима набити пазачи, които съпровождаха млада жена. Тя беше облечена в бяла ленена роба, на краката си носеше обточени със сребро сандали, кръстът ѝ бе здраво пристегнат с алена лента, от двете страни на гримираното ѝ лице се спускаше старомоден воал с червени ресни. Поради достолепните си движения тя заприлича на Клавдия на жрица. Жената се поклони дълбоко, гривните и цветните верижки около китките ѝ рязко издрънчаха, пръстените на ръцете ѝ отразяваха светлината.

— Клавдия, Муране! — Гласът ѝ прозвуча почти като шепот. — Името ми е Силвана. Приветствам ви! Господарката ви очаква!

ГЛАВА ПЕТА

Такова беше поведението, което тази жена показва.

Силвана ги поведе към вътрешността на къщата. Пазачите тръгнаха след тях. Според един надпис над прага, те влизаха в „Беседката на любовта“, чиито стени бяха украсени с еротични картини, изобразяващи любовния живот на Изида и помощта, която тя оказва във вечната война на Хор срещу Сет, Унищожителя. От двете страни на коридора се виждаха тесни врати от кедрово дърво. В края на коридора прекосиха богато натруфен триклиниум, обзаведен с блестящи маси и пищни лежанки. Навсякъде светеха и пръскаха ухание маслени лампи, въздухът сладнеше от благоухание като в лятна градина. Меко прозвънваха висящи орнаменти; отнякъде се носеше мелодия, изпълнявана на лира и флейта. Приятно място, помисли Клавдия, ако не беше потискащото чувство, че непрекъснато те наблюдават. Тя се запита дали в стените няма специални отвори за гледане и подслушване. Вече се канеха да напуснат триклиниума, когато една сянка до нея привлече вниманието ѝ. През полуосветеното помещение се промъкваше прегърбена фигура в зловеща маска. Въпреки че изглеждаше толкова странна, фигурата ѝ беше някак позната. Клавдия поклати глава и продължи напред.

През задната част на къщата ги отведоха в малка градина, заобиколена от трите страни с висока стена от червени тухли, с остри шипове отгоре. В центъра на градината имаше перистил от кедрово дърво, колоните му бяха боядисани в блестящо зелено и златно, а наклоненият покрив — в тъмна охра. Силвана тръгна по една пътека край лехи с цветя и билки, и влезе в перистила. Покривът беше отворен към небето, точно под отвора имаше квадратен, облицован със зелени плочи басейн, а в центъра му шуртеше фонтан с формата на лотос. В светлосинята вода плаваха цветя и Клавдия съзря как

проблесна златистият гръб на шаран. Облечена също като Силвана, на каменна пейка в другия ъгъл седеше жена. Тя стана, когато те влязоха, и посочи с ръка два покрити с възглавници стола до пейката. Клавдия и Муран седнаха. Силвана им предложи храна и напитки. И двамата отказаха.

Господарката на дома седеше с наведена глава, сякаш разглеждаше плочките със сребърен ръб по краищата на басейна. Тя вдигна поглед едва когато Силвана и пазачите изчезнаха. Имаше силни, остри черти, косата ѝ бе стоманено сива, очите — черни и решителни, носът — властен, устата — с тънки устни. Без грим, скъпоценности или украшения, домина Агрипина, както се представи, напомни на Клавдия за императрица Елена. Те си размениха любезности, преди Клавдия внимателно да се насочи към целта на посещението им. Зададе същите въпроси, както на Макрин и получи почти същите отговори. „Гилдията на Изида“ била прочута. Съдържателката се грижела за момичетата възможно най-добре, според силите си. Те забавлявали гостите тук, но тя обясни, че момичетата били свободни да излизат на улицата и да си търсят клиенти; само най-предпочитаните оставали тук за „специални клиенти“. Жената беше достатъчно проникателна, за да прецени, че Клавдия знае много за „щерките“ и за убийствата. С леко ироничен тон тя помоли Клавдия да ѝ разкаже какво е научила. Клавдия го стори, а жената седеше и кимаше, като леко се поклащаше напред-назад. Когато Клавдия свърши, домакинята вдигна ръка.

— Нищо не мога да добавя — заяви тя. — Тези бедни момичета излизаха на улицата. Аз ги предупреждавах и съветвах, но те действаха на своя глава. Бих казала, че за четири години бяха убити най-малко двайсет и четири от тях.

— Най-малко? — учуди се Клавдия. — Не знаеш ли точния брой?!

— Три от тях просто изчезнаха — отговори Агрипина. — Може да са избягали, или да са били отвлечени. Не знам! — сви рамене тя. — Момичета идват и си отиват. Те забавляват посетителите ни, но не са робини, не са затворнички. Всяко от тях може да излезе от тази къща и от гилдията, когато реши.

— Имаш ли някакви подозрения кой е убиецът? — попита Клавдия.

Агрипина изду устни и поклати отрицателно глава.

— А Атий? — настоя Клавдия.

— Атий ли? — Агрипина тихо се засмя. — Да, той беше чест посетител. Всички знаехме, че обича насилието. Да, понякога вземаше някое момиче и го блъскаше в стената на някоя уличка. Но той идваше, защото... е, след като вече е мъртъв, ще ти кажа: имаше дял в този дом.

— Какво?! — възкликна Клавдия.

— Да, той вложи пари, но след победата на Константин край Милвийския мост аз изкупих дела му. Атий изгуби своята власт тук. Вече не се интересуваше от мен, от „Щерките на Изида“ или от дома.

— Идвал ли е тук? — поинтересува се Клавдия. — Искам да кажа, когато Константин потегли към Рим?

— Нито веднъж!

— Значи не мислиш, че той е бил Поругателя?

— Не, не мисля.

— Все пак, както ти казах — настоя Клавдия, — момичетата трябва да са отивали при убиеца, трябва да са се чувствали в безопасност с него.

— Трибунът Макрин мислеше същото, но пак ще ти кажа, някои от момичетата имаха нужда от пари и един офицер от преторианците — да, и аз чух слуховете — би бил предпочитан клиент. — Тя се обърна: — Колко време трябва, за да се убие едно момиче? С нож в корема? Те знаеха за риска. Всеки път, когато излизат на улицата, са в опасност!

— И ти не можеш да им предложиш никаква защита? — обади се Муран.

— Защита ли? — Съдържателката се засмя. — Каква защита? Животът е евтин, плътта е като трева, която може да се стъпче или сланата да я попари. — Тя поклати глава: — Не знам нищо за смъртта на моите момичета. Вземам ги, къпя ги и ги храня, слагам им червени панделки, уча ги на това, което знам. Да, Поругателя би могъл да бъде някой, на когото момичетата са имали доверие. Да, подозираха Атий...

— Но ти самата какво мислиш?

— Аз ли, господарке Клавдия? Мисля, че Поругателя все още броди из улиците. Той е лъжец, двулико същество, но дълбоко е размишлявал върху стиховете на Симонид^[1] от Аморгос.

— Не те разбрах?

— Не си ли чела поезията му? — Господарката на дома се изсмя, после се вгледа в тавана и затвори очи. — Как беше? „От самото начало боговете оформиха ума на жената като нещо отделно, направиха го като дългокосместа свиня, която преглъща в калта и се търкаля по земята.“ Трябва да прочетеш това стихотворение, Клавдия. По-нататък разказва как женският ум е създаден като куче, като червата на кучка или на отвратителна костенурка. — Тя изду устните си: — Такъв човек, който е мразел жените, е убил моите момичета и докрай се е наслаждавал на деянието си.

— А Макрин?

Домакинята отвърна поглед:

— Добър офицер — прошепна тя. — Да, един от малцината...

— Никога ли не е идвал тук?

— Много рядко.

Отговорът дойде твърде бързо, твърде безпрепятствено.

— Сигурна ли си? — настоя Клавдия. — Знам, че жена му е била много болна. Мъжете си имат своите нужди...

— Не и той! — рязко отвърна съдържателката и махна с ръка. — Не мога да ти кажа повече. Атий беше нерез, необуздан и злонамерен. Сега е мъртъв и все пак Поругателя очевидно се е върнал. — Тя взе бронзовото огледало до себе си и се вгледа в образа си. — Не мога да ти кажа нищо повече.

— Мисля, че можеш! — натъртено произнесе Клавдия. — А последните две жертви?

— Марина и Фауста ли?

— Те бяха от „Щерките на Изида“, членове на твоята гилдия и следователно ти си се погрижила за погребението им...

— Да.

Жената издържа погледа на Клавдия, без да мигне.

— Тялото на Марина е било изгорено, — продължи Клавдия, — а Фауста?

— Сега е долу в едно подземие. — Домина Агрипина облиза връхчетата на пръстите си и посочи земята. — Готова и разкрасена; най-доброто, на което е способен Анубис!

Пак облиза пръстите си, сякаш току-що си беше взела лепкава меденка, доста зловещ жест, въпреки че иначе се държеше така, сякаш нямаше нищо общо със събитията, които описваше.

— Анубис ли? — повтори Клавдия.

— Нашият балсаматор, уредникът на погребенията.

— Бих искала да говоря с него. — Клавдия се сети за странната фигура, която беше зърнала, докато минаваха през триклиниума. — Той трябва да е тук! — настоя тя. — Погребението на Фауста сигурно ще е скоро?

Съдържателката въздъхна, взе бокала си и отпи от него, очите ѝ под тежките клепачи не изпускаха Клавдия.

— Веднага! — продължи да настоява Клавдия. — Ако не говоря с него незабавно, ще се върна с германците на Августата!

Господарката на дома се прозя и остави рязко бокала на масичката. Клавдия се запита дали в него няма някакъв опият.

Жената посегна зад мраморната седалка, взе един звънец с дръжка и го разлюля. Този път Силвана дойде тичешком по пътеката, гънките на туниката ѝ се развяваха. При други обстоятелства Клавдия щеше да се разсмее, защото очарованието бе нарушено. Атмосферата на този ведър дом на любовта беше като вино, чийто аромат е предназначен да се вдъхва, но то самото не се пие. Всичко беше илюзия, под която се бяха притаили напрежение и тайни, като въртоп под гладката повърхност на потока. Силвана спря и отвори уста, за да си поеме дъх. Вече не изглеждаше толкова красива и невъзмутима. Господарката бързо ѝ заговори на някакъв гърлен диалект, който Клавдия не разбираше. Силвана кимна, бързо си тръгна и се върна с някакво гротескно създание — мъж, облечен в кожена поличка и сандали; по двете му ръце, от рамото до китката, се виеха бронзови образи на Апеп, голямата змия на подземното царство. На лицето си мъжът носеше черно-златната кучешка маска на Анубис, египетския бог на мъртвите. Гърдите му бяха украсени със сини и червени татуировки. Клавдия го изгледа подозрително. Имаше нещо много познато в това космато тяло, в костеливите крака и в твърде конвулсивните движения.

— Ти ли си Анубис? — попита тя.

— Аз съм!

Гласът зад маската беше доста гробовен.

— Не си! — рязко изрече Клавдия. — Нарцисе, свали тази маска!

— Аз...

— Свали я!

Мъжът свали маската и в Клавдия се вгледа печално Спретнатия Нарцис, най-добрият балсаматор в Рим, или поне той твърдеше така. На изпитото му лице бе изписано подходящо трагично изражение. Той изтри с пръст капка пот от лицето си, после почеса оредяващата си коса.

— Седни! — тихо заповяда Клавдия.

Той заобиколи басейна и клекна пред нея. Клавдия присви очи и го загледа втренчено. Нарцис беше добър балсаматор, според разказите му бил най-добрият в Сирия, докато не бил пленен по време на един метеж. Някога роб, сега беше римски освободенец. О, да, засмя се в себе си Клавдия, и един от най-близките приятели от тайфата на чичо Полибий. Нарцис бе освободен от Елена като награда за някои оказани от него услуги. Бе се преместил в „Магариците“ и с помощта на чичо Полибий си бе купил жилище в същата сграда.

— Съвместно предприятие! — бе заявил тогава Полибий. — Аз се грижа за клиентите приживе, а Нарцис — след смъртта им.

— И така?... — Клавдия се опита да не обръща внимание на смеха на Муран.

— Почувствах се самотен, господарке! — оправдаваше се Нарцис. — Посетих „Щерките“... — Балсаматорът започна да върти глава в двете посоки. — Едното води до другото...

— Така изглежда! — потвърди Клавдия.

— Ние го наехме! — остро се намеси домакинята. — Той е голям майстор!

Клавдия изпита жал към Нарцис и реши да премине към въпроса, който я интересуваше:

— Ти ли облече труповете на двете момичета, убити от Поругателя?

— Разпорени, с извадено дясно око — отвърна Нарцис, вече успокоен, защото говореше за неща, които знаеше. — Със сигурност са били изнасилени. Количеството сперма върху двете беше по-скоро от бик, отколкото от човек. Работих и по ноктите им, Клавдия, и мога да ти кажа, че първата се е борила за живота си, докато Фауста е умряла по-бързо.

— Откъде знаеш?

— Под ноктите на Марина имаше косми, както и засъхнала кръв, тя е драцила нападателя си. Черна коса, няколко бели косъма. При

Фауста — не, нейните нокти бяха чисти. Нямала е време да се бори...

Клавдия обърна поглед към езерото. Не беше задала тези въпроси на Макрин. Подозираше, че предишните жертви на Поругателя са били набързо прибрани и телата им са били изгаряни, докато трибунът е преследвал техния убиец.

— Нарцис определено е майстор! — повтори домина Агрипина. — Другите момичета бяха облечени за погребението и това бе всичко. Не беше открито нищо.

— Атий оглеждал ли е някой от онези трупове, на другите?

— Не! Наистина е странно, но казваше, че не можел да понесе гледката.

— Откри ли нещо друго? — обади се Муран. — Откри ли изобщо нещо?

Нарцис замига бързо, опитвайки се да си спомни. С живите той беше мрачен, оживяваше се само, когато говореше за мъртви.

— Първата жертва — внимателно заговори той — имаше драскотини по гърба, грозни драскотини. Трябва да е била притисната към стена с остри и груби камъни. По Фауста нямаше такива белези, тя сякаш е била положена върху плат или черга.

— Някакви следи от завързване, някакви други разкъсвания?

— Нито едното, нито другото! — отвърна Нарцис. — Наистина нямаше нищо, мога да кажа само, че ножът е бил много добре наточен от двете страни и с остър връх.

— Атий познаваше ли тези две момичета?

Господарката завъртя отрицателно глава.

— А Макрин?

— Не! — отвърна тя много подчертано. — Трибунът Макрин не идва тук. Определено не и през последните пет години.

— А нощните стражи на този квартал? Ахилей и Нерей?

— Типично за тях! — подсмръкна жената. — Всичко безплатно или...

— Също както в „Магариците“! — бързо добави Нарцис. — Знаеш ги как ядат и пият без пари!...

Агрипина взе чашата си, кръстоса крака и загледа Клавдия:

— Няма друго, денят преваля. Ние имаме работа, господарке...

Клавдия и Муран напуснаха „Домът на Изиди“ и хапнаха в една съседна кръчма — схлупена и жалка, в която предлагаха кападокийска

леща, праз, риба тон, украсена с резенчета яйца и малки наденички, а за десерт сирийски круши и неаполитански кестени. Двамата ядоха мълчаливо. Храната едва можеше да се преглъща, виното беше кисело, масата — покрита с мазни петна, а столовете едва се крепяха Клавдия бързо привърши и побутна чинията встрани.

— Научих едно нещо — прошепна тя, докосвайки нежно носа на Муран.

— Да? — Муран бе изгладнял. Той бързо обра чинията си, преди да посегне към тази на Клавдия.

— Мисля — Клавдия се загледа в някакви надписи върху стената на кръчмата, — че Макрин и господарката на публичния дом са преследвали ожесточено Поругателя, каквото и да казват. Сега изглеждат спокойни, изчерпани, сякаш Поругателя е част от миналото, а не от настоящето, въпреки че пак има убийство! Питам се... — допи виното си Клавдия. — Но хайде, любими, вилата на Атий ни чака!

Тя продължи да разглежда надрасканите надписи и изведнъж избухна в смях.

Муран се обърна и огледа думите, които бяха привлекли вниманието ѝ: „Аз не бях, аз бях. Сега не съм и не ме интересува.“

— Хайде! — засмя му се Клавдия. — В живота има и други неща освен това тук.

Тя отдръпна стола си назад, стана и вече се канеше да погали Муран, когато отнякъде се появи хлапак с нечисто лице, загърнат в мръсна козя кожа. Той застана пред нея, ухили се, пъхна къс пергамент в ръката ѝ и бързо изчезна. Клавдия разгъна пергаментата и прочете черните драсканици:

„Призовавам те, безглави боже, който виждаш с краката си, който мълнии и гръмове освобождаваш. Ти си този, който от устата си бълва огън. Ти си, който заповядваш!

Необходимост, призовавам те срещу жената Клавдия.
Разума ѝ разруши. Душата ѝ разкъсай, волята ѝ отслаби.

От всичкото, що върши, нека нищо не стане!“

Клавдия се огледа. Никой не я наблюдаваше. Тя притисна ръце към гърдите си, подаде проклятието на Муран, после излезе от кръчмата и се вгледа в небето. Слънцето все още напичаше, въпреки че отдавна бе преваляло пладне. Клавдия се опита да възвърне самообладанието си. Възнамеряваше да посетят вилата на Атий, но вече се бе нагледала на смърт. Муран дойде при нея, ругаейки. Върна ѝ парчето пергамент и се отдалечи малко, сякаш се надяваше да види изпращача в тълпата наоколо. Клавдия пусна пергаментата в малката кожена торбичка, повесена на колана от лявата ѝ страна. После тръгна и пъкна ръката си в неговата. Муран я погледна.

— Кой може да бъде? — запита той.

Клавдия се усмихна насила и въздъхна:

— Сигурно съм привлякла нечие внимание. Но — тя стисна пръстите му и продължи шепнешком, — само от тъмнината! Нека си починем от всичко това!

По-късно същия ден, когато сенките започнаха да се удължават, Друзила, която някога бе забавлявала в леглото Атий Енобарб, бързаше по уличките на Целийския квартал. Нощта бавно падаше. Капаците на магазините бяха спуснати. Тълпите се разпръсваха, тесните улички утихваха, след като амбулантните търговци бяха прибрали таблите си и се насочваха към най-близката кръчма или гостилница. Друзила вече съжаляваше за своята припряност, но писмото, което бе получила, беше недвусмислено. Сега тя го стискаше в покритите си със скъпоценности пръсти. Този, който бе го написал, очевидно познаваше убиеца на Атий, знаеше и нещо за ковчежето „Ихтус“, както и за източника на мръсните слухове за господаря ѝ. Друзила не беше казала никому за писмото. Подателят категорично настояваше тя да го запази в тайна и да се срещне с него в кръчмата „Магариците“ около десетия час. Тя веднага тръгна, въпреки че ставаше късно. Светлините от къщите светеха зловещо през решетките на прозорците, стопаните вече бяха затръшнаха капаците. Край пътя прелитаха сенки, носеха се странни миризми. Дим се виеше като мъгла. Беше времето на прилепите, между светлото и тъмното, онзи странен час, когато дневната работа е свършила, а нощната току-що започва. От един тъмен ъгъл изскимтя просяк, протегнал костелива ръка, и Друзила я

отблъсна с удар. Тя сви и едва не се сблъска с двамата нощни стражи Ахилей и Нерей, които спокойно си вървяха и въртяха тоягите си. Уплашена, тя отстъпи.

— Съжалявам — каза, — но трябва да бъда в „Магариците“...

Стражите я огледаха от горе до долу.

— Коя си ти?

— Друзила, освободена робиня от дома на Атий Енобарб... — И добави бързо: — Познавам трибуна Макрин.

Стражите вече кимаха разбиращо. Съдейки по дрехите и гласа ѝ, те можеха да определят що за жена е. Предупредиха я да внимава и я попитаха дали има нужда от придружители. Тя колебливо отказа, така че двамата ѝ посочиха пътя и ѝ магнаха за сбогом.

Друзила бързо продължи напред. Стигна до края на тясната уличка и в светлината на една факла видя напукания фонтан на площада, близо до който беше кръчмата „Магариците“. Забеляза, че пред нея върви някаква самотна фигура; приличаше на малко момче. Тя забързано пое след него. Зад гърба ѝ вече едва-едва се чуваше смехът на стражите.

— Слава на боговете, дойде!

Тя рязко спря в тясното начало на един тунел, водещ вляво.

— Безопасно е! — прошепна някой в тъмното.

В следващия миг тя чу пукот на огниво. Лумна факла, която пръскаше искри наоколо, и я заслепи. Друзила навлезе в тунела.

— Ела, ела! — подкани я гласът.

Друзила усети как една ръка сграбчва нейните и грубо я придърпва към жестокия връх на остър меч...

Когато късно вечерта пристигнаха във вилата на Атий Енобарб, Клавдия и Муран намериха тежките двукрили врати затворени; върху тях бяха заковани лаврови и борови клонки, които показваха, че в дома има мъртвец. Прислужници с посивели от ритуалното посипване с пепел дрехи и лица ги поведоха по пътеката през още врати с траурна украса и ги въведоха в атриума^[2], където отекваше траурна музика на флейта и лира. Горяха лампади и тяхната примигваща светлина караше сенките да танцуват. Въздухът тежеше от аромата на венците, поставени в краката на статуи и пред затворената врата на наоса^[3], в

който се пазеха домашните богове или ларите^[4]. Лицата на статуите и бюстовете бяха забулени, а шкафът с пожълтелите, покрити с петна от благовонни масла маски на предците на Атий, беше отворен в очакване на траурната церемония на другия ден. В центъра на атриума лежеше Атий в скъп ковчег, с крака към вратата, с восьъчно лице под сивеещата коса. Беше заобиколен от прислужници и онези, които щяха да останат на нощното бдение и да принасят жертви на боговете, за да бъде безпрепятствено пътуването на покойния към подземния свят. Беше студено, тъй като капациите на прозорците не бяха затворени, за да може душата по-лесно да премине. Само няколко мангала с въглища излъчваха немощна топлина. До тях клечаха три професионални оплаквачки, които тихичко нареждаха, опитвайки да се сгреят. Фронтин излезе от едно странично помещение. Той кършеше ръце, на тлъстото му лице беше изписан страх.

— Друзила! — простена той веднага, след като ги поздрави. — Очевидно е получила писмо точно преди да мръкне и още не се е върнала. Трябваше да стои на бдение, погребението е утре... — Той изтри очите си с опакото на ръката, когато разбра, че прислужниците го гледат. — Най-добре елате... Искате ли да видите стаята?

Клавдия кимна. Фронтин ги подкани със заговорнически знак и ги поведе през тъмнеещата градина на перистила, където мъждееха няколко лампи и открояваха багрите на цветята, проблясващата вода на басейна и сенчестите контури на статуите. Задната част на къщата беше студена и тъмна, и още миришеше остро на соления разтвор и на билките, използвани от балсаматорите. Фронтин спря пред една ниша и затърси ключовете си, като обясняваше, че вилата някога е била жилище на селски стопани и че тук са били избите на старата постройка. Той отключи вратата и бързо слезе по стъпалата, като от време на време спираше да запали по някоя факла. Долу се простираше настлан с плочи под, заобиколен от обковани с желязо врати. Той запали още факли и тяхната трепкаща светлина освети слабо дълъг, мрачен коридор. Фронтин спря пред стаята на Атий, разбитата ѝ врата лежеше долу. Влезе, запали лампите и ги повика да дойдат при него.

Клавдия беше удивена колко голяма беше подобната на пещера стая с висок таван, набразден от черни греди. В дъното, в горния край на стената, в камъка имаше зарешетен отвор, през който влизаше

въздух. Стените бяха гладки и боядисани в бяло. Помещението беше скромно, но удобно обзаведено, подът бе застлан с вълнени килимчета, а на малките масички от лъскаво акациево дърво имаше лампи с разнообразни форми: глава на грифон, на змия, на бога Бес, на щъркел, на дракон.

— Господарят ги събираше... — обясни печално Фронтин.

Клавдия взе една от тях и я премести до широкия нар в другия край, точно под решетката. Завивките и възглавницата бяха свалени, но върху кожената покривка на сламеника още се виждаше тъмно петно от кръв.

— Намерихме Атий тук, проснат по лице, с леко извърната глава — обади се Фронтин, — и с дълбоко забит в гърба нож.

Той посочи голямото дъбово писалище с широк походен стол зад него. Клавдия приближи и вдигна камата с медна дръжка, кръстообразен предпазител за ръката и дълго, назъбено и наточено острие. Кървавите петна по него бяха изтрити.

— Чия е камата?

— На господаря, той винаги я държеше подръка.

— Защо?

— Господарят подкрепяше Максенций. Преследваше християните или поне търсеше техни светилища. Натрупа богатство. Имаше врагове, които не го харесваха и дори му завиждаха.

— Кои например?

— Дори другарите му и особено Макрин не го обичаха. Предполагам, че единствените двама, които бяха поне малко привързани към него, бяхме ние с Друзила.

Клавдия се загледа в голямото дъбово писалище. Върху писалището имаше мастилници с червено и черно мастило, тръстикови писалки, пемза и нож за подостряне. От двете страни на плочата за писане лежаха две купчинки спретнато подредени ръкописи. Нищо не беше побутнато.

— А завещанието на Атий? — попита тя.

— Разбрах, че Друзила, аз и другите получаваме дарения, но голямата част от богатството на Атий, включително и тази вила, се наследяват от негов племенник в Масилия, родния му град. Атий беше от галоримски произход.

— Така...

Клавдия се върна при вратата. Тя беше опряна на стената, откъсната от пантите. Ключалката беше разбита, но ключът още стоеше, вкаран отвътре. Клавдия го извади и разгледа ключалката и дървото около нея. По всичко изглеждаше, че вратата е била здраво заключена и затова е трябвало да я насилят. Тя се обърна.

— Атий беше изпратен във Византион, нали?

— Да... — Фронтин сви рамене. — Не се е случвало нищо необичайно.

— Нищо ли?

— След победата на императора при Милвийския мост Атий се застоя тук, грижеше се за градините, отбягваше другите, докато августейшите не избраха него за онази експедиция.

— Спътниците му зарадваха ли се?

— Успокоиха се, че императорът и августейшата му майка ги приемат.

— А гробът на галилееца, ковчежето „Ихтус“?

— Господарке — каза с уважение Фронтин и по лицето му се разля подкупваща усмивка, — прегледай внимателно докладите. По произход съм от Иберия, роб съм, макар и доста образован роб. Преди много години Атий ме купи, сетне ме освободи. Добре се справям с ръкописи, изчисления, всякакви работи, свързани с управлението. Аз съм иконом, прислужник на Атий. Грижех се за нуждите му. Ходех с него в града, когато посещаваше блудниците. Стоях край него, когато се хранеше, но за личния му живот, както и за диренето на гробове на християни...

— А ковчежето „Ихтус“?

Фронтин направи гримаса:

— Атий беше потаен. Много неща пазеше само за себе си. Господарке Клавдия — пристъпи напред освободенецът, — не искам да увъртам, но когато господарят работеше за Максенций, задачата му беше поверителна. Той не можеше да се доверява на никого. Много прислужници и роби бяха християни, някои от тях бяха много образовани и можеха да четат и пишат. — Фронтин почука с пръст по слепоочието: — Атий пазеше своите тайни за себе си, не ги споделяше дори с мен, нито пък имаше доверие на спътниците си.

— Защо да им вярва? Разбира се! — засмя се Клавдия, отговаряйки на собствения си въпрос. — За намирането на такива

светилища са давали награди. Атий е пазел сведенията за себе си, включително и за това къде е гробът на галилееца Петър, ако го е открил.

Тя се загледа към Муран, седнал на ръба на леглото.

— А в последните дни преди смъртта си?

— Питай Друзила — отвърна Фронтин, — когато си дойде. Когато господарят се върна от Византион, той не беше променен, а по-скоро...

— Изплашен?

— По-предпазлив, потаен... Затвори се тук, в стаята, която обзаведе след падането на Максенций. Тя му създаваше чувство за сигурност.

— Но какво правеше тук?

Фронтин посочи документите, струпани на високи купчини по писалището, по лавиците и сандъците в стаята.

— Преглеждаше всичко това. Както ти казах, питай Друзила.

— Срещаше ли се с някого?

— Само със спътниците си в следобед, преди да умре. Говори с тях навън, в градината. Те си тръгнаха, след като се нахраниха тук.

— Би ли могъл някой от тях да го проследи тук или да го причака в коридора вън? Той е тъмен...

— Възможно е, но вратата беше заключена отвътре! — Фронтин си пое дълбоко дъх. — Сигурен съм, че Атий е дошъл тук сам. Аз наглеждах слугите в градината. По-късно Друзила се опитала да го събуди. Хлопала, но никой не отговорил. После погледнала през ключалката и видяла, че ключът е вътре. Той е специален, уникален, само Атий го държеше. Никога не го изпускаше от поглед. Друзила започнала да се безпокои и ме повика. Никой не отговори и трябваше да насилим вратата. Лампите вътре горяха слабо. Атий се беше проснал по очи на леглото. Друзила отиде до писалището и веднага възкликна, че ковчежето „Ихтус“ го няма. — Фронтин седна на един стол: — Господарке — гласът му прозвуча жалостиво, — не мога да ти кажа нищо повече. Погребението на господаря чака, има бдение...

— Най-добре ще е да вървиш. Почакай!

Фронтин се обърна.

— Къде е Друзила?

— Скоро ще се върне. Тя ще отговори на всички твои въпроси.

— Не, ти ми отговори. Каква беше тя на Атий?

— Купи я преди много години. Беше много хубава. Той я освободи. Забавляваше го в леглото и умееше да пази тайна.

— Оставаше ли тук с Атий?

— Понякога. Виж, Друзила и аз не се харесваме особено, просто се търпим взаимно. Понякога тя решава да се държи приятелски и аз ѝ отвръщам със същото. Много рядко е споменавала за тайните на Атий. Мисля, че ѝ беше строго забранено. Започна да говори повече през последните няколко дни, понеже все повече се тревожеше, че Атий не излиза от тази стая. Между другото, знаеш ли, че Атий е бил християнин по рождение?

Клавдия го погледна въпросително.

— Не съм твърде сигурен каква е Друзила, но напоследък тя твърдеше, че още доста преди да умре Атий бил не толкова изплашен, колкото преследван от мисълта, че го грози някаква заплаха от миналото. Говорел за призраци. Цитирал християнското писание, за някакви зли кроежи против него и казвал, че всички, които се залавят за нож, от нож ще погинат. — Фронтин облиза устните си. — Да, така мога най-точно да опиша Атий — сякаш някой го преследваше, сякаш се криеше от нещо...

— Възможно ли е Друзила да го е убила?

— Възможно е... — Фронтин се почеса по главата и се върна при Клавдия, която седеше зад писалището. — Знаем, че Атий понякога се отнасяше грубо с нея. Тя много се ядосваше и го кълнеше, но винаги твърдеше, че не може да го остави, че той си имал качества.

— Кой друг според теб би могъл да го убие? — попита Муран, стана от леглото и тръгна към тях.

— Трибунът Макрин го мразеше.

— Защо?

— Според мен Макрин подозираше, че той е Поругателя, въпреки че нямам доказателство за това, но пак ще кажа, че спътниците на Атий също не го харесваха много. Смятаха го за селяндур и арогантен; той винаги вземаше лъвския пай от възнагражденията. А освен това, разбира се, да не забравяме и самия Поругател.

Клавдия го загледа.

— Разбираш ли — наведе се към писалището Фронтин, — Атий знаеше, че е обвиняван в тези ужасни убийства. Само се смееше на това. Надсмиваше се над Поругателя и твърдеше, че по-скоро някой мъж може да опита меча му, отколкото някоя уличница. Това си беше подигравка. Друзила спомена, че Атий получил веднъж заплаха от Поругателя.

— Какво?! — възкликна Клавдия.

— Да, заплаха, че някой ден можел да опита късмета си с Атий, но това било всичко. Има ли друго, господарке?

Клавдия мълчаливо извърна глава.

---

[1] Симонид от остров Аморгос (VII в. пр.Хр.) — старогръцки лирически поет. Освен незначителни фрагменти, от него са запазени две стихотворения: едно песимистично за коварството на човешката съдба и едно сатирично, в което сравнява типове жени с различни животни. — Б.пр. ↑

[2] Атриум (лат.) — централно открито помещение, главната част на древноримската къща, където се намирало огнището. — Б.пр. ↑

[3] Наос (гр.) — в архитектурата т.нар. цела (светилището на храма) или светилище на антично божество в храма. — Б.пр. ↑

[4] Лари (латински, от етруски) — в древния Рим богове-закрилници, почитани отначало като покровители на полята, кръстопътищата и домашното огнище, а по-късно като души на прадедите, закрилници на потомството и държавата. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ШЕСТА

Вече не бива да има жертвоприношения, поглъщани от огъня, нито демонски празници, нито други някакви церемонии, обикновено наблюдавани от робите на суеверието.

Фронтин се измъкна от стаята. Клавдия помоли Муран да приближи лампите. Тя потупа ръкописите:

— Ще ги проуча. Ти огледай стаята за тайни входове в пода и стените.

Тя отмести плочата за писане и примъкна купчината ръкописи към себе си. Някои бяха скорошни, с кремав цвят, други — пожълтели, почернели от времето, с орфани ръбове. Отгоре слабо долитаха печалните звуци на лирата и флейтата, призивите на молитвите, монотонните песнопения. От време на време Муран изругаваше, докато издърпваше килимчетата и отместваше ракли и сандъци.

Клавдия внимателно преглеждаше ръкописите: документи за продажби и различни вложения на Атий — във внос на вино от север, на жито от Египет или рибено масло от гръцките острови. Всичко беше вписано грижливо. Когато приключи с ръкописите на писалището, тя прегледа някои подобни документи от раклите и сандъците, но те съдържаха същото. Дори ръкописите, изхвърлени в тръстиките кошчета, не разкриваха нищо за загадъчния възрастен мъж, водил толкова потаен живот. Клавдия подозираше, че Атий е бил роден шпионин, човек, който или е скривал, или е изгарял всеки уличаващ го документ. Беше служил в легионите, но голямото му богатство идваше от имущество, плячкосано от християни. Освен това, явно е бил пристрастен към плътските наслади — притежавал е куп ръкописи от Александрия, най-доброто от египетската еротична литература. Когато свърши с търсенето, Клавдия седна на походния стол и се загледа в нара. Муран продължаваше да мести килимчета в

ъгъла, опипвайки студените плочи, с които бе настлан пода. Той въздъхна и се изправи.

— Нищичко! — промърмори Муран и посочи решетката високо в стената. — Освен вратата и това, няма друг вход към тази стая. Атий я е проектирал така, че да живее в безопасност и сигурност, но от какво?

— От миналото навярно — прошепна Клавдия. — Трябва да е бил отговорен за смъртта на много християни. Унищожавал светилищата им, подкрепял Максенций, колегите му не го обичали, както и Макрин, не са го обичали особено дори Друзила и Фронтин. — Тя стана и отиде до вратата: — Атий несъмнено е бил убит, намушкан в гърба. Може да е станало, докато е спал, или пък е бил изненадан, промушен в гърба и довлечен до леглото.

— С други думи, нападат го — прошепна Муран, — той отива с последни сили до вратата, заключва я, после се връща при леглото, пада и умира.

— Може би — съгласи се Клавдия. — Освен това убиецът взема ковчежето „Ихтус“ от писалището.

— Ако е станало така — продължи Муран, — защо Атий не е вдигнал тревога, не се е развикал?

— Бил е потресен, изплашен. Изпаднал е в паника. Направил е грешка. Заключил е вратата, вместо да излезе навън и да потърси помощ.

— Възможно е... — съгласи се Муран.

— Другата вероятност — продължи Клавдия и прехапа устна, — е убиецът да е намушкал Атий, а после да е заключил вратата, но как го е направил? — Тя застана на четири крака и започна да пълзи по най-краткия път към леглото в ъгъла. Спря при едно от килимчетата, вдигна го и накара Муран да донесе лампата по-близо. — Ето! — възкликна тя. — Гледай, капки кръв! Права съм! Атий е бил намушкан! Убиецът е грабнал ковчежето и е избягал. Атий е заключил вратата след него, после, губейки кръв, се е довлякъл до леглото си.

— Или кръвта е от убиеца! — добави Муран. — Все пак това не обяснява как вратата е била заключена отвътре...

— Може би убиецът не е побягнал! — засмя се Клавдия. — Огледай се, Муране, тази стая е пълна с тъмни кътчета. Можеш да си го представиш, вратата е насилена, Друзила и Фронтин се втурват вътре и търсят само Атий. Убиецът може да се е промъкнал навън или

да е останал скрит известно време, а после да е напуснал стаята заедно с другите.

— Би било опасно! — прецени Муран. — Наистина много опасно!

Клавдия се изправи и отиде при леглото. Взе малкото килимче до него, внимателно го огледа, после го остави и легна на леглото. Протегна ръце и опипа с лявата разстоянието между ръба на леглото и стената.

— Муране! — изправи се тя. — Издърпай го от стената.

Муран се наведе, хвана дървената рамка и я изтегли. Леглото леко се помръдна, после спря.

— Закрепено е! — изпъшка той. — Не мога да го издърпам по-нататък.

Клавдия коленичи на леглото и плъзна ръката си надолу. Напипа кожените каиши, които свързваха леглото с халки, закрепени в стената. Муран взе ножа от писалището, срязва ремъците, после отмести леглото. Клавдия внимателно огледа процепа между леглото и стената и тогава го откри: парче пергамент! Вдигна го и се върна на писалището, опитвайки се да овладее вълнението си. Разви малкия свитък и го затисна с плочата за писане, за да го задържи разгънат. Муран също гледаше, надвесен над рамото ѝ, докато тя разчиташе ситните, зле оформени букви, изписани с черно мастило.

— Това е чернова на писмо до презвитер Силвестър! — развълнувано възкликна тя.

Взе тръстикова писалка с тъп и износен връх, после взе и другите писалки и внимателно ги огледа. Някои бяха остри, други доста използвани.

— Атий е пишел чернови на писмо — обясни тя, — и е унищожавал всичко написано. Мисля, че това е бил последният му опит, точно преди да го убият. — Замълча, докато професионалните оплаквачки продължаваха печалното си песнопение. — Муране, ако вратата на стълбището горе е отворена, затвори я!

Муран излезе от стаята, Клавдия взе една добра тръстикова писалка и внимателно преписа думите от свитъка. Когато той се върна, тя вдигна ръка.

— Приключвам! Не е много!

Продължи да пише и когато свърши, остави писалката.

— Е? — попита Муран.

— Нищо ново под слънцето! — прошепна тя. — Нашият приятел Атий — Клавдия се засмя, — е пишел чернова на писмо до презвитер Силвестър. Признава, че е уплашен, че се бои от нещо. Знае, че Поругателя се е върнал, но слушай само! — Тя взе ръкописа: — Атий пише: „Но един, още по-голям демон, се спотайва в тъмнината и ме преследва. Ако се съгласиш, ще ти опиша как старият приятел на Цезаря пази тайната на гроба на галилееца.“ Какво е имал предвид, а, Муране? Старият приятел на Цезаря държи тайната на гроба на галилееца? Това може да докаже, че ковчезето „Ихтус“ е съдържало тайни. Подозирам, че Атий е възнамерявал да замени тази информация срещу гаранции за по-добра защита. Пишел е тази чернова, вероятно е започвал много пъти, използвайки много писалки. Навярно е изгорил останалите чернови и е оставил само тази, която е стискал здраво в ръката си, дори когато е умирал, а след като е издъхнал, я е изпуснал до леглото. И така Муране, философе мой, имаме редица загадки. Първо, как Атий е бил убит в тази стая? Как е избягал убиецът? Кой е този по-голям демон, който се спотайва в тъмнината? Някой, който е по-страшен от Поругателя, от когото Атий очевидно се е боял? И накрая, какво означава „старият приятел на Цезаря, който пази тайната“?

— Дали няма предвид приятел на Константин? — подхвърли Муран.

— Навярно. Върви и повикай Фронтин! Кажу му, че имам да му задам още въпроси.

Муран излезе и след малко се върна с Фронтин, който изглеждаше доста странно с килнатия погребален венец на главата. Освободенецът стискаше препълнен бокал с вино, вероятно, за да пребори тежката си скръб. Клавдия му подаде парчето пергамент и го накара да го прочете. Фронтин се подчини, като беззвучно мърдаше устни, после вдигна поглед.

— Какво значи това? — попита той. — Доколкото аз знам, господарке, Атий нямаше никаква обща работа с презвитер Силвестър. Това е загадка.

— Е, поне намерихме нещо... — Клавдия огледа стаята. — Стаята в същото положение ли беше, когато Атий бе убит?

— Разбира се, господарке, макар че ние после малко я подредихме. Вдигнахме трупа и подгизналите от кръв одеяла. Подредих ръкописите на писалището. Да, още нещо. Взех едно малко ковчеже с пари. Уверявам те обаче, че държа сметките в ред. Взех само толкова, колкото трябваше, за да се поддържа домакинството и да посрещна разходите по погребението на господаря.

— Много ли пари и други ценности държеше Атий тук?

— О, не, господарке, само най-необходимото. В ковчежето имаше няколкостотин солиди. Както ти казах, държа точна сметка.

— Кой беше банкер на господаря ти?

Фронтин се засмя:

— Мисля, че го познаваш, господарке! Банкерът Улпий; държи помещение на подстъпа към Палатинския хълм.

— А да, Улпий! — повтори Клавдия. — Наистина съм чувала за него. Предупредиха чичо ми Полибий да си няма работа с него.

— Все пак е добър банкер! — каза Фронтин. — Атий изцяло му се доверяваше.

— Богат ли беше Атий?

— Много богат, господарке.

Фронтин вече се канеше да се извини и да си тръгне, когато отгоре се разнесе някаква суматоха и се чува викове на хора. Той бързо тръгна към прага и едва не бе повален от един прислужник, който се хвърли в стаята и падна на колене.

— Господарю Фронтине! — Прислужникът вдигна ръка към Клавдия: — Господарке, ти трябва да дойдеш, трябва да дойдеш!

— Какво става? — попита Клавдия.

— Друзила! — проплака прислужникът. — Намерили са я мъртва! Тялото ѝ лежи край „Магариците“!...

Муран и Клавдия заедно с Фронтин събраха вещите си, напуснаха вилата и забързаха по пътя, който се виеше нагоре към Аврелиановите стени^[1]. От двете страни на подстъпите горяха факли, а около портата блестяха пълни с жарава мангали. Клавдия показа пропуска си и стражите ги пуснаха през прохода към следващата порта. Беше доста студена нощ, но когато влязоха в града, улиците още бяха оживени. Виждаха се прибиращи се от пиршества гуляйджии, маскирани като животни и сатири. Група проститутки с боядисани в червено коси и белосани лица танцуваха в осветеното от факла

пространство, кастанетите им потракваха, сандалите им удряха по каменната настилка, а зяпачите пляскаха в такт и ги поощряваха. В локва кръв до вратата на една кръчма лежеше проснат мъж. Сажди и дим трептяха на светлината. Двама просяци им предложиха да потанцуват, за да си заслужат монета милостиня. Муран ги изтласка встрани и си проправи път през тълпата. Клавдия се обърна и зърна вещицата, която бе видяла предния ден. Жената с ужасяващото лице, обрамчено с чорлави коси, изскочи от една кръчма, повлякла за ръката момче. Клавдия се запита дали не беше същото, което ѝ бе дало писмото, но не можеше да бъде сигурна. Група гладиатори познаха Муран и започнаха да го поздравяват гръмогласно. Той вдигна ръка в отговор. Фронтин продължаваше тихичко да хълца и да нарежда: „Какво ще правим? Какво ще правя? Погребението на господаря е утре, а сега и Друзила! Проклети да са боговете!“ Той продължи да плаче горестно, докато не стигнаха площадчето, от което тръгваше уличката надолу към „Магариците“.

Полибий беше запалил факли и ги бе сложил край прага над усмихнатия Хермес. Танцуващите пламъци осветяваха над перваза статуята на Минерва, държаща своя любим бухал, както и огромното чукало с форма на фалос върху тежката дървена врата. Забързана, Клавдия си проправи път през тълпата и се опита да влезе. Вратата беше заключена. Тя вдигна чукалото, удари с него и звукът отекна в тъмното. Отвори Океан с плувнало в пот лице. Вече се канеше да изругае, когато позна Клавдия и бързо поведе нея, Муран и Фронтин навътре в кръчмата. Клавдия веднага разбра, че нещо не е наред. Обичайните обяви за блюдата за деня — едно внушително табло от появата на Целад насам, липсваха. Липсваха и обявите за цените на напитките и предупреждението към вещици, магьосници и сводници да въртят занаята си другаде, освен ако нямат изрично разрешение от Полибий, собственика на „Магариците“. Залата за хранене обаче беше пълна, хората се трупаха край масите, загледани към кухнята и стаите зад нея. Те се опитваха да подпитат Океан, който си проправяше път като баржа в река с мощния си гръден кош и кръглото си като буре шкембе, но той не отговаряше никому. Океан преведе Клавдия и нейните спътници през кухнята, която сега не ухаеше на вкусни гозби, в огнището не припламваха въглища, на пода се издигаше купчина неизмити гърнета, двете големи печки бяха отворени и студени, а

после през каменна постройка, където някога се е намирал хипокаустът^[2] на жилищната сграда.

Вестоносецът Меркурий, кръчмарският разносвач на мълви, стоеше на поста си: вече полупиян, той си повтаряше новините и описанията, които по-късно щеше да разнесе из целия квартал. Самопровъзгласилият се глашатай отвори с ритник вратата и Океан ги поведе през миришещия на плесен мрак, разкъсван тук-там от припламващи факли. Помещението в дъното беше пълно с хора, надничачи над главите на стоящите пред тях. Обичайната тайфа вече бе се събрала: Стойка Симон, Сводника Петроний, кръчмарската прислужница Януария и други подобни. Факли и обръч димящи лампи в другото помещение обграждаха погребална носилка, поставена върху каменна плоча. Клавдия погледна с ужас, сложи ръка на устата си и се отвърна. Фронтин щеше да се свлече на пода, ако двамата нощни стражи Ахилей и Нерей не го бяха прихванали навреме. Малко по-надалече прегърналите се Полибий и Попея тихичко хълцаха. Край насечените останки на Друзила се бе надвесил Нарцис и се опитваше да измие черната кръв, засъхнала по лицето ѝ като ужасяваща маска. Бедната жена бе потънала в съсирена кръв, тя се беше просмукала в дрехите ѝ, сякаш мъртвата плуваше в червена локва, изтичаща от онзи тъмен, ужасен прорез, разсякъл тялото ѝ от утробата до гърлото.

Клавдия чу хълцане откъм тъмния ъгъл и отиде там. В него се бе свил Целад заедно с Извинявай и Калигула. Клавдия никога не беше виждала котарака на кръчмата толкова кротък. Почувства, че стомахът ѝ се бунтува и изчака малко да се успокои. Когато се обърна, Муран шепнеше нещо на нощните стражи, които го слушаха с половин ухо, втренчени в отвратителната гледка. Внезапно Клавдия плесна с ръце.

— Не бива да стоим тук! — тя преглътна с усилие. — Това е кошмар! Този ужас едновременно омагьосва и отблъсква. Не бива да стоим тук! Хайде, Муране, Фронтине, Океане!

Двамата гладиатори, свикнали на такива зловещи гледки, веднага започнаха да избутват хората по-далеч от трупа на Друзила. Клавдия нареди на Нарцис да остане и изчисти останките колкото може, и да пренесе Друзила в стаята за балсамиране. После отиде, хвана за ръка Извинявай и го изведе от подземие. Целад тъжно пристъпваше зад тях. Когато се върнаха в кухнята, Клавдия реши да въведе ред.

— Муране, Океане, изведете всички оттук! Кръчмата е затворена за през нощта, вече няма да се дава ядене и пиене!

Двамата побързаха да се подчинят. От залата за хранене отекнаха недоволни викове и крясъци. Шкембестият Лабиен, управителят на театралната трупа, влетя в кухнята — имаше обло лице и обло тяло, с оплешивяваща глава, изпъкнали очи и месести бузи. Беше облечен в крещяща, покрита с мъниста дреха, на краката си носеше меки и високи червени обувки, а на лявото му ухо проблясваше голяма кръгла обица.

— Аз мога да остана, нали? — произнесе той с драматичен тон.

— Разбира се, че можеш! — засмя се Клавдия.

Подпомогнатата от нощните стражи, тя поведе всички към залата за хранене, странно тиха сега. С помощта на Януария и пребледнелия Извинявай тя бързо почисти масите и подреди лампите. Целад бе зает в кухнята и убеждаваше на висок глас всички, че един омлет, хляб и грах ще укротят стомасите им. Вече посъзвезелият се Полибий донесе най-хубавите си самийски съдове и отвори делва с най-доброто фалернско вино. Всички седнаха край масата и Клавдия остави обичайните неща от живота да отнесат надалеч ужасната случка. Извинявай галеше Калигула и с пълна уста разказа на всички какво се беше случило. Говореше предпазливо, ужасът, който бе преживял, сега беше заменен от съзнанието колко е важно да бъдеш в центъра на вниманието. Обясни как Полибий го пратил да изпълни една поръчка, но той я забравил, затова се върнал. После пак излязъл от кръчмата и тръгнал по тясната уличка, когато видял някой бързо да се промъква край вадата, която минава оттам.

— Как изглеждаше? — попита Клавдия.

— О, беше войник! — изломоти Извинявай. — Определено приличаше на войник. Носеше блестящ шлем и червен плащ, който се влачеше зад него. Както и да е, отидох и надзърнах в тунела. На земята лежеше факла, която пръскаше искри. Видях да проблясват украшенията на жената. Беше ужасно, страховито!

Извинявай се пресегна да си вземе още ядене.

Полибий леко го плесна по ръката.

— Изчакай, докато спреш да говориш! — скастри го той.

— Свърших! — възрази Извинявай. — Няма друго! Разказах ви всичко...

Полибий побутна паницата към момчето.

— Така беше, както каза. Върна се блед като привидение и крещеше с цяло гърло. Затова пратих Океан да види какво е станало.

— Стана ми лошо! — призна бившият гладиатор. — Навсякъде бе опръскано с кръв, сякаш от мръсотията извираше ручей. Върнах се да потърся носилка. Никой нямаше да дойде, затова Полибий и аз отнесохме клетото създание в подземието. Сетне извикахме Нарцис и той ни посъветва да те повикаме.

— Как разбрахте, че е Друзила? — попита Клавдия. — Носеше ли някакъв документ, писмо например?

Полибий поклати глава.

— Познахме я — обади се Нерей. — Обикаляхме да патрулираме, когато тя мина край нас. Спряхме я, естествено, и я попитахме каква работа има насам. Отговори, че е от дома на Атий и че трябва да отиде в „Магариците“.

— Каза ли защо?

Нерей врътна отрицателно глава и бързо се спогледа с другаря си.

— Това беше всичко, нали? После ние си тръгнахме...

— Мислехме, че ще бъде спокойна вечер, докато Полибий не каза, че има нещо, което трябва да видим. Ние отидохме, погледнахме и изпратихме съобщение до вилата на Атий.

Клавдия замълча, когато Целад донесе нови подноси с хляб и сирене, омлетът беше акуратно нарязан на късчета. Той разпредели храната с помощта на ножа си. Клавдия взе своето и започна да се храни заедно с другите, устите на всички бяха натъпкани с храна, но те разговаряха помежду си за ужаса и се питаха кой може да е виновен за него.

— Е, тя определено не е била изнасилена...

Клавдия вдигна глава. В залата за хранене влезе Нарцис с кървави петна по ръцете. Полибий незабавно му нареди да се измие.

— Не, чакай! — заповяда му Клавдия. — Сигурен ли си, че не е била изнасилена?

— Убита е като останалите, разпорена от горе до долу, дясното око е извадено, но със сигурност не е била изнасилена...

Полибий изръмжа срещу него и Нарцис бързо отиде в градината, за да се измие в кацата със събрана дъждовна вода.

— В името на небесата — настойчиво проговори Клавдия, — какво е накарало жена като нея да тръгне към „Магариците“?

Въпросът ѝ бе посрещнат с мълчание.

— И защо е оставила дома на Атий и е тръгнала в нощта съвсем беззащитна? — Клавдия погледна Полибий. — Нищо ли не откри за нея?

— Не, няма причина да идва тук. След като нощните стражи ми казаха, аз поразпитах наоколо. Тук никой не познава Друзила.

Клавдия се вторачи във Фронтин. Вече беше престанал да хленчи и пиеше вино, чаша след чаша. Той улови погледа на Клавдия и печално поклати глава.

— Не мога да ти кажа, господарке Клавдия. Бях зает с погребението на господаря. — Вдигна пръст към устните си: — Трябва скоро да се връщам, погребението е утре...

— Не се безпокой! — успокои го Клавдия.

— Единственото, което знам — продължи Фронтин и отпи от виното, — е, че бях зает. Друзила очевидно е получила писмо, както ми каза един прислужник и е тръгнала. Казах ти, че я чаках да се върне...

— Кога беше това?

— Кога ли? О, два или три часа преди ти да дойдеш.

Клавдия се загледа в пламъка на една маслена лампа наблизо и се опита да проследи логиката на събитията. Друзила е напуснала вилата, бързайки към града, нетърпелива да отиде в „Магариците“, но защо и с кого е трябвало да се срещне си остава загадка. Убита е наблизо. Ако не е бил Извинявай, трупът е можел да остане неоткрит до следващия ден. Сега го бяха донесли тук и Клавдия можеше да си представи последвалата суматоха.

— Проблемът не е в това! — каза на висок глас тя и огледа всеки поотделно. — Истинският проблем преди всичко е — какво е правила тук!

Отново настана мълчание.

Накрая Фронтин се изправи:

— Извинявай... — той изтри уста с opakото на ръката си: — Господарке, много съжалявам, но трябва да вървя. — Отвори кесията си и остави няколко сребърни монети на масата. — Полибий, това е за неприятностите ти. Веднага след като мине утре погребението на

господаря, ще уредя и погребението на Друзила. Ако може да облечете трупа й...

— Остави я тук — тихо каза Клавдия. — Не я връщай във вилата, докато Нарцис не си свърши работата. Няма защо и други хора да виждат това, което ние видяхме тази нощ...

Фронтин боязливо погледна към вратата. Нощните стражи му предложиха да го съпроводят, предложение, което той бързо прие, и тримата тръгнаха. Полибий обяви, че всички са преживели достатъчно вълнения този ден. Останалите се съгласиха и започнаха да се разотиват. Клавдия настоя Извинявай да изпие няколко глътки вино и леко го потупа по главата.

— Това ще те приспи! — обясни му тя. — Най-добре ще е да не виждаш повече тялото. Опитай се да го забравиш колкото може по-бързо. — Докато говореше, образът на трупа на клетия Феликс разбуди паметта й. Тя потърка корема си. Виното, което беше изпила, й причиняваше киселини. — Мисля да се оттегля — обяви тя.

Разсеяно целуна Муран, после Полибий и Попея, пожела на другите лека нощ и се качи в стаичката си, където заключи вратата след себе си и се облегна на нея. После въздъхна, запали лампа, седна на пода и започна да се оглежда. Радваше се, че е сама. Нещо в нея подтикваше да се върне, да седне до Муран, да поговорят за събитията от деня, но отново реши, че сега трябва да събере мислите си тук, в собствената си стая.

Пак се огледа. Полибий се бе постарал да направи стаята удобна и приятна. На стените имаше рисунки на подскачащи ибиси, мебелировката бе като от работилница на майстор-занаятчия: бронзово трикрако столче, стол от акациево дърво, обикновена маса и стол, както и две резбовани египетски ракли, в които Клавдия държеше вещите си. Тя стана, отиде при лавариума^[3], наля си вода и грижливо изми ръцете и лицето си. После свали колана, туниката, сандалите и бельото си, изля няколко капки благовонно масло върху сюнгера и внимателно се изтърка. Като свърши, подсуши се с ленена кърпа, облече нощна дреха, която я покри от врата до връхчетата на пръстите, и седна на края на леглото. Малкият мангал беше запален преди часове, въглените му едва мъждукаха. Тя легна по гръб и се вгледа в тавана, търсейки с поглед паяжината, която бе мернала миналата

сутрин. Тя сякаш я омагьосваше с паяка, който сновеше ту навътре, ту навън; сега той се криеше в един тъмен ъгъл.

— Като толкова много неща! — прошепна Клавдия, после въздъхна, провеси крака от леглото и отиде до малкото писалище, за което Полибий твърдеше, че го е заел от близкия храм.

Отвори бележника си и си припомни написаното в пергамента, намерен в стаята на Атий. Извади го от кожената торбичка, запали голямата лампа в ъгъла на масата и прочете кодираното послание.

— В името на боговете на светлината — прошепна тя, — какво иска да каже Атий с това „старият приятел на Цезаря, който пази тайната за гроба на галилеец“?

Внимателно остави ръкописа встрани и приготви свитък велен^[4], извади тръстиките писалки, подстри ги и разбърка мастилото в гърненцето му. През съзнанието ѝ премина вихрушка спомени: проклятието, малкото момче с мръсно лице, обезобразените останки на Друзила, самотната стая на Атий, проникателните погледи, които си бяха разменили скритом Елена и синът ѝ.

— Трябва да въведа ред! — прошепна Клавдия.

Вниманието ѝ привлече статуетка на гръцки хоплит^[5], подарък от Муран. Тя я взе, усмихна се и възнесе благодарности към всяко витаещо наблизо божество, че Муран бе оставил арената. Сега беше телохранител, пред когото се очертаваше ясно възможността да започне работа с кохорта бивши гладиатори и ветерани от армията. Императорският двор си имаше свои телохранители, но християнската църква с нейната йерархия от свещеници и служители също страстно ламтеше за атрибутите на властта.

Усмивката на Клавдия внезапно изчезна. Презвитер Силвестър се беше лишил от услугите на Муран за кратко, за да може той да ѝ помага. Дали между императрицата и загадъчния презвитер не се бе случило нещо, на което Муран не биваше да бъде свидетел?

— Мога да предположа, предполагам и пак ще предполагам! — въздъхна Клавдия и остави статуетката. — Да видим какво става, когато въведем ред!

---

[1] Аврелиановите стени — император Луций Клавдий Домиций Аврелиан (214–275, император от 270 до 275 г.) си спечелил

безсмъртие със строителството на римска градска стена, дълга 18,8 км. — Б.пр. ↑

[2] Хипокауст — подподоово отопление със система от канали за горещ въздух между колонки, които носят пода, прилагано главно в античните бани. — Б.пр. ↑

[3] Лавариум — помещение в римската баня, където хората се обливали с хладка вода, вземали вана и телата им били натривани с благовонни масла. Тук става въпрос за нещо като баня в частен дом. — Б.пр. ↑

[4] Велен — фино обработена телешка кожа, имитираща пергамент. — Б.пр. ↑

[5] Хоплит — тежковъоръжен войник в древногръцката пехота. — Б.пр. ↑

ГЛАВА СЕДМА

Тираните грабежа безсрамно и продаваха имуществото на набожните люде.

Клавдия подостри една тръстикова писалка, потопа я в мастилото и внимателно започна да пише:

Primo^[1]: Поругателя, ужасният убиец, който в продължение на години е всявал ужас сред проститутките в Целийския квартал. Тези жестоки убийства внезапно спрели, когато Константин влязъл в Рим. Сега, след две години, през този месец септември, Поругателя се е завърнал. При първата поредица убийствени нападения той е убил поне двайсет и четири млади жени, вероятно изнасилени, със сигурност разрязани от утробата до гърлото, а дясното им око е извадено. Повечето от жертвите му били от „щерките на Изида“, проститутки, които изоставяли сигурността на своите бордеи, за да търсят клиенти по улиците. Рим гъмжи от такива момичета, предлагащи тялото си. Те сигурно са били предпазливи, но са били изправени пред мрачен избор: да си намерят клиенти или да умрат от глад. Били са внимателни, но Поругателя се е оказал хитър. Мълвата твърди, че бил облечен като преториански гвардеец. Сега преторианците са разформироваани, обаче Извинявай също видял нещо подобно. Императорски офицер? Дали Поругателя не е примамвал жертвите си, преоблечен така, или като богаташ с положение? Уличните момичета ще бъдат привлечени от такава личност като нощна пеперуда от светлината.

Трибунът Макрин, вероятно с помощта на господарката на „Домът на Изида“, е преследвал Поругателя, като използвал хората си, шпиони и доносници, но без особен успех. Носят се слухове, че Поругателя е научавал поверителни сведения за плановете на Макрин. Дали Поругателя не е бил член на групата на Макрин?

Клавдия спря да пише, затвори очи и помисли, преди да продължи. Задачата на Макрин е била извънредно трудна. Целийският квартал е лабиринт от улици, канавки и коларски пътища, в някои от които двама души едва се разминават. Бедняшки квартал с бедняшки къщи, с безброй врати, порти и прозорци, идеално място, където да се притаи убиец и да нанесе удара си. Все пак убийствата внезапно престанали преди две години, за да започнат отново сега. Дали е същият Поругател или той е бил убит в сражение, а днес някой му подражава?

Клавдия знаеше всичко, което трябваше да знае за „Школата на луната“, общество, което се перчеше с пурпурен бокал като негова емблема. Някой много наподобяващ Поругателя беше убил брат й Феликс и бе изнасилил нея. Рим беше пълен с хора, които получаваха удоволствие така, както го пожелаеха, отдадени на плътски наслади и насилие. Последните две жертви сред „щерките на Изида“ определено са изнасилени. Според Нарцис по тях имало толкова сперма, сякаш злодеянието не е било дело на човек, а на бик! Фауста е умряла бързо, но Марина се е борила за живота си, ноктите й били покрити със следи от кръв, под тях имало черни и бели косми. От какво са били те? Човешка коса, нишки от наметка или остатъци от дреха? А заподозрените? Атий е единият, но ако вземем най-последните убийства, той е бил извън Рим при първото и самият той е бил убит в следобеда преди второто. Нещо повече, и Клавдия грижливо отбеляза това, като подчерта думите си, ако Атий е бил извън Рим, когато е станало първото убийство, с него са били четиримата му спътници, както и Фронтин, и Макрин. Всички са били изпратени на онази тайнствена проучвателна експедиция във Византион.

Елена я накара да разследва загадката около смъртта на Атий и да открие тайните на ковчежето „Ихтус“, и все пак — Клавдия изду устни — Поругателя е част от всичко това. Клавдия беше решена да направи всичко по силите си, за да залови човека, извършил тези ужасни убийства. Клетата Друзила, лежаща в подземие то на кръчмата като парче месо на тезгяха на касапин! Защо беше оставила сигурността в дома на Атий и се бе забързала към „Магариците“? Дали е просто съвпадение, че е срещнала Поругателя, или има нещо друго? Клавдия въздъхна, начерта линия и продължи нататък.

Secundo^[2]: Атий Енобарб. Ветеран, центурион, твърд човек — навярно не е бил Поругателя, но определено е бил мъж, който обича да унижава и измъчва жени. Бил е галеник на Максенций, който преследвал християните в катакомбите, унищожавал светилищата им, като при това извличал и полза за себе си. Константин и Елена опростили него и другите търсачи, защото така можели да научат къде е гробът на галилееца Петър, както и да ги използват за онази тайнствена експедиция до Византион. Тук имаше редица главоблъсканици. Първо, как може Атий да умре, намущан в заключена отвътре стая? Как е избягал убиецът му с ковчезето „Ихтус“? Що се отнася до тайния гроб, Константин и Елена имаха право: Атий е знаел тайната или поне къде може да се намира гробът. Тогава защо не е използвал тези сведения преди? Кой е по-големият демон, от който толкова се е страхувал? Кой е старият приятел на Цезаря, който всъщност знае къде е гробът? Защо сега е писал на презвитер Силвестър?

Tertio^[3]: Друзила. Наложница на Атий, получила по-рано през деня писмо, побързала през нощта да стигне в „Магариците“, само за да има злощастieto да попадне на Поругателя. Но толкова просто ли е било всичко? Коя е Друзила? Да не би да е по-големият демон? Какво е знаела за Атий?

Клавдия прехапа устни. Каквито и тайни да е пазела мъртвата, отнесла ги е в гроба.

Quatro^[4]: Трибунът Макрин. Почтен човек, високопоставен офицер, оттеглил се от поста и станал командир на нощната стража в Целийския квартал, честен служител, положил всички усилия да свали маската на Поругателя, но не успял. Оттеглил се от поста си веднага, щом Константин дошъл на власт, но бил поканен да конвоира Атий и другите търсачи. Може би защото Елена е знаела за подозренията на Макрин, че Атий е Поругателя? Била доста резервирана, когато споменавали името му. Накрая, защо Макрин, който така енергично е действал за залавянето на Поругателя, сега е станал толкова равнодушен и ясно показва, че съвсем малко се интересува от последните убийства?

Quinto^[5]: Търсачите. Група бивши войници, привърженици на Максенций, покровителствани от августейшите само затова, че

навярно знаят нещо за гроба на галилеец. Също били изпратени във Византион. Защо? А сега, според Макрин, двама от тях са изчезнали.

Клавдия поклати глава.

Sexto^[6]: Харон, господарят на подземния свят. Очевидно знае мястото на гроба, който императрицата търси, и ѝ е предложил сделка. Как го е научил? От Валентиниан? Дали бившият дякон на римската църква е станал член на бандата на Харон, или може би той самият е Харон? И защо предложението е направено сега? Харон ли изпрати онова проклятие като предупреждение към Клавдия?

Тя се разрови в паметта си, за да извади оттам каквото знаеше за този повелител на римския подземен свят, зловеща фигура с повече шпиони и доносници от императорския дворец. Да, той би могъл да изпрати проклятието като предупреждение към Клавдия да не си пъха носа там, където не ѝ е работа.

Клавдия чу отдолу смехове. Стана, протегна се, отиде до прозорците, отвори капациите и погледна към градината. В нощта светеше само един-единствен фенер.

— Тъй или иначе, не бива да ги забравям! — прошепна тя. — Чичо Полибий и неговите планове! Лабиен предложил да напише пиеса!...

Клавдия харесваше бръснаря, но той беше човек, който изпитваше някаква дяволита наслада да вкарва Полибий в един или друг безумен план, като никога не забравяше и собствената си изгода.

Клавдия затвори капациите, протегна се отново и пак се обърна към писалището. Щеше да остане тук до сутринта. Трябваше да помисли, да намери някакви отговори на тези въпроси. Освен това имаше нужда някой да ѝ помогне. Ще изпрати да доведат издирвача Салуст и ще разпита другите двама търсачи, Север и Нарс. Те би трябвало да знаят нещо! Въпреки че искаше да съсредоточи вниманието си върху смъртта на Атий, образът на потъналото в кръв и обезобразено тяло на Друзила не излизаше от мислите ѝ. Легна, вторачи се в мрака и в нея нахлуха образите на онези, които обичаше, особено на малкия Феликс. Как, мислеше си тя, мога да примамя Поругателя?

Валентиниан, някогашен дякон в римската църква, си тананикаше под нос мелодията на древен химн, докато разглеждаше обезобразените, жалки останки на декуриона Филип. По-голямата част от плътта представляваше овъглени черни буци, а лявата страна на лицето бе останала незасегната от подпаленото масло, което правеше гледката доста зловеща. Малко по-нататък Гавин изглеждаше действително поруган, цялото му лице и краката му бяха подпухнали и покрити с петна. Като продължаваше да си припява, Валентиниан се приведе внимателно и премести затворения фенер, чийто стени от полиран рог блещукаха в адската тъмнина на тесния тунел.

— Много погрешно! — размаха пръст Валентиниан като ядосан учител. — Наистина много погрешно!

Той погледна стъклените мъртви очи на Гавин, зяпналата уста, обраслата брадичка, покрити с петна от ивицата засъхнала слюнка, протекла от подпухналите устни. Потупа тежката плоча, която вече затваряше тунела като защита срещу пепелянки. Той така или иначе се беше подготвил за всичко, носеше дебел кожен панталон и високи походни ботуши.

Валентиниан въздъхна, изправи се, извади навито въже от торбата, която носеше, завлече двамата мъртви мъже извън тунела и ги остави на земята. Хвърли трупа на Гавин върху почернелите останки на Филип. След като бяха разположени както трябва, той извади меча си и изкусно, като месар, отсече главата на Гавин. Изтръска я, зави я в наметката на мъртвеца и я пхна в торбата, после се върна до тунела и разчисти всички следи от смъртта, които биха могли да привлекат вниманието на други посетители. Сетне се приведе в малкото преддверие, задъвка от зърната на чепка грозде, отпивайки обилно от меха, който носеше. Щом Гавин и Филип бяха открили това място, дали и други знаеха за него? Клекна, плюейки семена и люспи от гроздето и се огледа. Гавин и Филип бяха умрели. Трупът на Атий, това вместилище на злоба и коварство, бе погълнат от пламъците рано тази сутрин. Друзила също я нямаше. Но малката кучка Клавдия можеше да бъде опасна! Валентиниан всмукна въздух през зъби. Трябва да направи нещо с нея!

Бившият дякон се засмя в себе си. Би трябвало да стане голям актьор. Вместо това, майка му с онова нейно остро, изпито лице го бе принудила да приеме християнската религия и през цялото време му говореше за любящия Господ. Малко, много малко бе видял Валентиниан от тази любов през живота си! Толкова много хора, толкова много зло! Животът чезнеше като фитил на маслена лампа. Добре, добре! Той привърши с гроздето. Вратата към едно ново бъдеще се бе отворила пред него. От какво да се страхува?! От нощните стражи ли? Той се изсмя наум. От августейшите? От презвитер Силвестър? Глупаци, които се препъват в тъмното. От хората на Атий? Определено щеше да се погрижи за тях. От господаря Харон? Може би, но в момента имаше голяма нужда от Харон и неговите безбройни главорези. Валентиниан бе прекарал години в катакомбите и познаваше подземния свят на Рим. Ако Харон се опиташе да го измами, наказанието щеше да е сурово. А Поругателя? Валентиниан се почеса по брадичката. Кой би могъл да бъде този човек? Върна се към Клавдия. Тя беше друго нещо. „Магариците“ трябваше да се наблюдават много отблизо и за това му е нужен Харон.

Валентиниан загаси фенера, взе торбата си и забърза надолу по тунел, който водеше към малкото преддверие и стъпалата на старата гробница. Когато се показа навън, на свежия въздух, той внимателно се огледа, но не долови никаква опасност. Върна на мястото капака на гробницата, бръкна в торбата, извади маска и здраво я завърза на лицето си. Огледа през процепите тази призрачна обител на смъртта, после присви очи към слънцето. Скоро щеше да стане пладне. Извади късия си меч от ножницата и, стиснал торбата в другата си ръка, започна да се провира край рушащите се паметници, през бодливия оплетен храсталак и острата висока трева. Отнякъде долетя зловец крясък на птица. Преряза го острият и настоятелен вик на сойка. Валентиниан се засмя. Този вик му напомни далечните години, когато вярваше в Господа Христа и водеше паството си през самотните, обрасли с шубраци гробища и катакомби край Рим. Точно в такъв един ден го бяха заловили и го завлякоха в мръсна килия на Тулиевия затвор. Последваха изпълнени с ужас дни и нощи, когато се молеше и умоляваше за утеха и спасение. Но никой не отговори на молитвите му. Един ден Валентиниан се взря в чернотата и тогава разбра, че там няма нищо.

Шум от яростно боричкане сред храсталаците го накара да спре и да приклепне. От гъсталака излезе куче, стиснало в окървавените си челюсти заек. Валентиниан тръгна към стария зелен дъб, където трябваше да се срещне с Цереб, помощника на Харон. Стигна до мястото и седна навътре в сянката, облегнал гръб на дънера. Беше предупредил Цереб по кой път да дойде. Погледна вляво и вдясно. Познаваше това място по-добре от всеки друг; пътеките, празните гробници и паметници, където би могъл да се скрие. Всички онези изоставени гробове, които можеха да го отведат под земята, както и местата, където тайно бе оставил мехове с масло и сухи подпалки, за да може да предизвика пожар и да прикрие бягството си. Високата остра трева срещу него внезапно се раздвои и се показа Цереб. Очите на грозното му лице внимателно наблюдаваха всичко наоколо, той душеше въздуха като ловджийско куче.

— Привет, приятелю! — пропя Валентиниан. — Сам ли дойде?

Цереб вдигна лявата си ръка с разперени пет пръста.

— Да останат там, където са! — предупреди Валентиниан. — Ти обаче можеш да се приближиш.

Цереб се приближи.

— Някакви новини от Рим? — попита Валентиниан. — Императорската кучка отговори ли на писмото на господаря ти?

— Не! — отвърна кратко Цереб.

Скрит зад маската, Валентиниан стисна зъби, но прикри разочарованието си.

— Тогава навярно е време за второ писмо!...

Той бръкна в торбата, извади медна халка за свитъци и я подхвърли. Халката падна близо до Цереб и се търкулна към него. Цереб я вдигна.

— Господарят ми каза, че агентите са се хванали на работа и че онази малка мръсница Клавдия души наоколо.

— Значи, души и...

— Господарят ми я предупреди! Освен това каза, че двама търсачи на мъртъвци, работещи в Палатинския дворец, са изчезнали.

— Така изглежда...

— Господарят ми има шпиони в императорската канцелария. Другите двама търсачи са били поканени в „Магариците“. Тази Клавдия иска да ги разпита там.

— Да, явно е така... — Валентиниан беше благодарен, че маската скрива лицето му. Всъщност нямаше представа от онова, което Цереб току-що му каза. — Ако това стане — сухо заяви той, — може да бъде опасно. Господарят ти може би ще се погрижи за проблемите, при това на едно място и едновременно.

— Искаш да кажеш — посещение в „Магариците“?

— Разбира се, тази вечер! Има плячка за прибиране, има опасности, на които човек трябва да се противопостави, има рискове, които трябва да бъдат премахнати. Освен това твоят господар ще отпрати към кучката на Августата ясно предупреждение, както правя аз.

Валентиниан посочи халката за свитъци, която Цереб бе скрил в пазвата си.

— Казваш, господарят ми да посети „Магариците“, така ли? — повтори Цереб.

— Защо не? Там не патрулират императорски войски, а само двама пияни нощни стражи.

— Ти ще бъдеш ли там?

— Не, разбира се! — озъби се Валентиниан.

— Господарят ми ще трябва да помисли.

— Кажу ми да мисли по-бързичко. Вярно е, има рискове — сви рамене Валентиниан, — както и във всяко търговско начинание, но има и много за вземане. Ако приеме съвета ми, твоят господар ще покаже силата си в Рим.

— Това е работа на господаря ми. Той се пита дали Атий е отнесъл тайната за гроба на галилееца със себе си в Хадес! Наистина, дали той пръв беше разкрил тайната?

— О, не! Атий притежаваше тайната, сега я притежавам аз!

— Другите знаят ли?

Валентиниан се изсмя:

— Знаеха и двама от тях платиха цената. Покажи това на господаря си, но първо, ако Харон реши да посети „Магариците“, нека знам по кое време.

— Как?

— Нека остави бележка между многото обяви в портика на Венера в Целийския квартал, обява за продажба на магарица и кога

точно може да стане това. Кажи му да го направи бързо. Времето е много важно!

Цереб кимна:

— Имаш ли да ми покажеш нещо?

Валентиниан разтвори торбата и като разгъна окървавената наметка, търкулна отсечената глава на Гавин към Цереб.

— Погледни я добре!

Цереб скочи напред, сграбчи страховития подарък и го опря на един камък.

— Петилий Гавин! — обясни Валентиниан. — Бивш декурион в Двайсети „Виктрикс“, търсач на мъртви на покойния, но неоплакван император Максенций. Нахапан до смърт от усойници.

— А другият търсач, Юлий Филип, къде е той?

— Изгоря, превърна се в пепел...

— Ти ли ги уби?

— Не, гробът ги уби! Кажи на господаря си!

— А освободенецът Фронтин?

Валентиниан тихичко се изкиска.

— Женственият ревльо Фронтин ли? Днес той е наблюдавал как точно след зазоряване тялото на господаря му е било изгорено. Безгръбначен човек, изпълнен с боязън. Дори отмени пиршеството след погребението поради нещастие в семейството.

— Какво?

— О, не си ли чул? — Сега Валентиниан вече видимо се забавляваше. — За Друзила, наложницата на Атий? Ако е знаела нещо, отнесла го е със себе си в Хадес. Била е убита миналата нощ от Поругателя край „Магариците“. Кажи на господаря си.

Цереб се загледа в отсечената глава, чието лице беше придобило ужасяващ синкавобял цвят. Когато пак вдигна очи, гротескната маскирана фигура, свила се в сянката на зеления дъб, беше изчезнала.

Гемел Север, бивш декурион в Двайсети „Виктрикс“, също би искал да можеше да си иде. Беше се сгърбил в помещението пред императорската канцелария в сърцето на Палатина и горчиво съжаляваше за участието си във всичко това. Погледна към стената отсреща: нарисуваните там танцуващи менади^[7] сякаш му се

надсмиваха, ликувайки невъздържано край преса, от която се лееше вино. Художникът бе изобразил танцърките в различни пози, с увенчани с гирлянди глави, с крака и ръце, опръскани с пурпурния сок на гроздето, сред което танцуваха. В центъра на картината седеше на трон богът на виното Дионис, загърнат в пурпурни кожи, с флейта в едната ръка и с обсипан със скъпоценни камъни бокал в другата. На Север неистово му се искаше да избяга от всичко това, дори и да трябваше да изпие няколко големи кани с фалернско вино една след друга. Искаше да бъде далеч от Рим. О, да можеше да не се занимава с планове на Византион, да е свободен от миналото с неговите преследващи го тайни, от днешните опасности и бъдещите заплахи!

Север прокле деня, в който доброволно се бе съгласил да стане един от поддръжниците на Максенций. Бе се забъркал в търсенето на гроба на галилееца. Виновни бяха Нарс и Атий. Той беше чужденец, станал късно декурион в легиона и скоро се доказа като въодушевен преследвач и унищожител на всичко християнско. Сега Гавин и Филип бяха изчезнали, а онзи дърт шпионин Макрин беше бесен.

Север знаеше къде са отишли — да гонят вятъра, да търсят гроба на галилееца. Не бяха ли научили урока си? Атий беше убит, преследването на тази светиня носеше само злощастия. Нарс сега беше отишъл да търси колегите си или поне така обясни, когато излезе от двореца рано сутринта. Макрин им бе казал в началото, че може да напускат двореца само един по един. Дали Макрин бе тръгнал след Нарс? Север не беше виждал трибуна от заранта. Яростно се взря в тайните планове, разгънати на масата. Не е чудно, че той и останалите бяха опростени от Константин! За това трябваше да платят висока цена!

Чу стъпки навън, в коридора. Плувнал в пот, с мръсна туника, в стаята влезе Нарс и се упъти направо към лавариума да измие ръцете и лицето си.

— Нищо! — заяви той, обърна се и се избърса с кърпа. — Ходих чак до Ватиканския хълм, ни вест, ни кост от тях!

— Може ли да са избягали?

— Избягали?! — рязко повтори Нарс. — Къде?! С какво?!

— На изток! При Лициний!

Нарс приближи и се наведе над другаря си:

— Размърдай си мозъка, Севере! — изсъска той. — Отишли са да търсят онзи гроб, знаеш го и аз го знам! Мисля, че са мъртви, както може скоро да бъдем и ние. Вече нямам нищо общо с този гроб! Сега Атий е само урна с пепел, Гавин и Филип вероятно също... О, между другото, чу ли мълвата?

Север поклати отрицателно глава.

— Друзила, наложницата на Атий, е мъртва! Убита е миналата нощ от Поругателя. Целият град говори за това...

— Кой би могъл да е убиецът? — несигурно продума Север. — Фронтин ли?

— Фронтин?! Атий ни каза всичко за него. Страхлив писарушка...

— А Макрин?

Нарс направи гримаса, обърна му гръб и отиде до лавариума.

„Или ти, каза си Север, чужденецът сред нас?“ Канеше се да стане, когато вратата се отвори и влезе Макрин.

— Къде беше? — попита Нарс.

— Не е твоя работа, но всъщност търсех теб и другите! — остро отвърна Макрин. — Между другото, нося съобщение от Августата.

Север простена под унищожителния поглед на Макрин.

— Онази жена, Клавдия, иска да ви разпита, но не тук. Ние — криво се усмихна Макрин — ще бъдем нейни специални гости тази вечер в кръчмата „Магариците“ в Целийския квартал.

— Защо?

— Не знам! — срязва го Макрин. — Искането пристигна в императорската канцелария. Августата даде съгласие. Писарите издадоха пропуските. — Той тупна Север по рамото. — Това е покана, която не можеш да откажеш...

Тази сутрин Клавдия спа до късно. Бе прекарала тревожна нощ и точно преди зори изпрати Океан в града с писмо до Августата и издирвача Салуст. Сега отдъхваше в градината на кръчмата, а край нея седеше Нарцис. Той набързо обясни, че останките на Друзила са отнесени в неговата стая за балсамиране и че няма какво ново да каже за убийството ѝ.

— Защо според теб Поругателя вади дясното око на жертвите си?
— попита Клавдия.

— Ако ме беше попитала вчера — отговори Нарцис, — нямаше да мога да ти кажа, но докато работех над трупа на клетата жена, си спомних нещо от времето ми в Антиохия. Този град е построен така, че от трите му страни има гъсто залесени стръмни хълмове. По мое време там намираха удушени жени под дърветата, с разпорени кореми, двете им очи извадени — нещо, което много напомня убийствата на Поругателя. Бях забравил за това до снощи... — Той се усмихна на Клавдия. — Опитвам се да не си спомням нищо от миналия си живот, защото дори само мисълта за жена ми ме вбесява. Тъй или иначе, убиецът, когато го хванаха, призна колко мразел жените. Твърдеше, че очите им му се надсмивали, също както и телата им, ето защо ги убивал по този начин. Жесток изверг! Управителят го разпъна край моста над Оронт; минаха няколко дни, докато умря, и дори тогава трябваше да пробият пищялите му^[8].

— Как го заловиха?

— О, да! — изкриви лице Нарцис. — Как го заловиха ли? — Той се ухили: — Много просто — със свирка! От онзи вид, който центурионите използват в сражение. Свирки и затворнички.

— Не те разбрах?

— Губернаторът посещава градския затвор. Предлага да помилва осем осъдени жени. Те трябва да се облекат като блудници и да обикалят улиците край портата на Алепо, квартала, от който са жертвите. Както в Рим, блудниците обикалят край градските порти, за да търсят клиенти и удобно местенце за срещите си. В Антиохия ставаше по-лесно: там наблизко имаше красива хълмиста местност с гъста растителност...

— После? — продължи да разпитва Клавдия.

— Затворничките биват облечени и гримирани, после им дават свирките. В същото време управителят изпраща кохорта планинари, илири, по гористите скатове. Осъдените жени са готови на всичко, за да бъдат помилвани. Въпреки грима и одеянията, те са опитни и решителни, за разлика от горките избити момичета. Заловили нападателя почти веднага. Избраната жертва се борела като тигрица и надувала свирката си; нападателят побягнал, но илирите го заловили.

Клавдия отправи поглед към градината. Тръпка на възбуда накара стомахът ѝ да се свие. Разбира се, има два начина за преследване: да търсиш или да заложиш капан. Защо Муран да не опита втория? И защо да не го направят сега?

Муран се появи, дъвчейки към пилешко, и ѝ съобщи, че от Палатина е пристигнало съобщение: търсачите на мъртви заедно с Макрин ще бъдат тук точно преди залез-слънце. Измърмори неясно, че щял да отскочи до бръснаря Торкват и се върна в кръчмата. Клавдия стана, прекоси моравата и седна на любимото място на чичо си, загледана в клоните. Хрумна ѝ една мисъл: трябва да се срещне с презвитер Силвестър и да поиска аудиенция от Елена. Поругателя може да бъде подмамен.

Чу, че някой я вика по име и се обърна. С протегнати ръце, със сиво лице, сиви коси и сиви дрехи, по поляната приближаваше издирвачът Салуст. Клавдия стана да го поздрави, целуна го по двете страни и го покани да седне. Отзад се появи Извинявай с поднос с чаша от най-хубавото вино на Полибий, хляб, сирене и нарязана ябълка. Клавдия изчака Салуст да хапне, после му разказа какво е станало и от какви сведения има нужда. Салуст само кимаше, като примигваше срещу слънцето или опипваше ъгълчетата на устата си. Клавдия имаше пълно доверие в него. Въпреки невзрачния си вид той беше най-добрият издирвач в Рим. Имаше безброй помощници — синове, братовчеди, чичовци, племенници и племеннички, разпрострени като огромна паяжина из целия град. Ако изобщо съществуваха някакви сведения, Салуст и хората му щяха да ги намерят. Клавдия му вярваше безусловно. През последната гражданска война Салуст бе застанал на погрешната страна и единствено благодарение на намесата на Клавдия избегна императорския гняв. Въпреки това изгуби много от имуществото си и изгаряше от нетърпение да възмезди загубите си.

След като Клавдия свърши, Салуст се изправи. Той заяви, че ще направи всичко, което е по силите му, но каза, че нищо не може да обещае със сигурност. Клавдия му благодари, изпрати го с поглед, после отвори кожената си торбичка с принадлежностите за писане, която бе оставила на градинската пейка. Имаше да направи толкова много, а все още нямаше отговори на въпросите, които си бе изброила предишната вечер. Муран я повика и тя се сети, че той смяташе да

ходи при бръснаря Торкват. Това беше друг проблем! Върна се в кръчмата. Полибий и неговият съзаклятник, Лабиен, седяха в една сенчеста ниша, приближили главите си една до друга като заговорници, каквито и бяха. Без да каже нищо, Клавдия придърпа стол и седна до тях.

— Чичо — започна тя, — колко пъти съм те предупреждавала да избягваш обзалагания и безумни начинания! Чух всичко за предложението на Торкват. Ти не можеш да го приемеш! Не и не! — Тя вдигна ръка: — Слушай! Аз ще дам загадка на Торкват, ако той успее да я реши, тогава пиесата тръгва. Ако ли не, ще даде гощавка тук, в „Магариците“!

Полибий се опита да възрази, но Лабиен, който очевидно вече съжеляваше, че на пияна глава са се забъркали в такива глупости, взе страната на Клавдия и Полибий с неохота се съгласи.

— Добре! — възкликна Клавдия. — Сега е време за Торкват.

— Какво ще му кажеш? — поинтересува се Полибий.

Клавдия се наведе и целуна чичо си по челото.

— Миличък чичо, да ти кажа би било все едно че съм го разгласила из целия квартал или съм забола обява на вратата на кръчмата. Ти само стой и чакай!

— Измисли ли историята? — попита Лабиен.

— Измислих загадката! — отвърна Клавдия.

Тя отиде в кухнята, където Муран, прегърнал Калигула, гледаше как Целад приготвя вечерята. И мъжът, и котаракът бяха като омагьосани от апетитните аромати, които се носеха от тиганите. Целад приготвяше горещ сос за печеното свинско, а в същото време приготвяше и друг сос за вареното пиле. От време на време Муран разсеяно хапваше от парчето пушено месо, което Целад бе поставил в току-що изпечена кифличка от пшенично брашно или разбиращо кимаше, докато Целад обясняваше на него и на котарака как се приготвя сос. Клавдия взе Калигула от ръцете на Муран, после изведе приятеля си от кръчмата и го помъкна по улицата към голямата сикомора, където работеше Торкват. Беше пладне и работата вървеше вяло преди обичайната суматоха, настъпваща, когато хората привършваха дневната си работа и търсеха услугите на Торкват, след което се отправяха към винарните или баните. Торкват величествено ги подканяше в „светилището“, както наричаше той своето местенце,

със столове и маси, отрупани с бръсначи, ножици, ролки за навиване на коса и бурканчета с канела, дарчин и други аромати. До тях се мъдреха купчинки бели кърпи, сребърни гърненца и съдове с вода, които Торкват можеше да нагрее на преносимата печка.

Те си размениха поздрави и благопожелания. Муран беше настанен на стол с кърпа на врата, пристегнатата отзад на туниката. Клавдия се загледа в огледалата, повесени встрани на паравана. Тя подуши бурканчето с паяжина, накисната в масло и оцет, което както я убеждаваше Торкват, според твърденията на Плиний^[9], било най-добрия лек ако, да пазят боговете, порежеш лицето на клиента си. С ножица в ръка Торкват започна да подрязва ниско подстриганата коса на Муран и в същото време го убеждаваше, че никога нямало да оплешивее, а отвращението на Муран към брадата било „последен вик на модата“.

— О, да — заяви Торкват, — по-добре е да си бръснат с бръснач и гореща вода, вместо да използваш помади от бръшлянов клей, магарешка мас, съсирена козя кръв, кръв от прилеп или счукана на прах пепелянка, за да премахнеш космите.

Докато той бърбеше, Клавдия четеше епиграмите на Марциал, изписани на различни пергаменти и закачени по паравана за забава на клиентите. Тя се засмя на една: „Докато бавният бръснар обикаля по лицето ти и ти стърже страните, пониква втора брада.“

— Аз също я харесвам! — Торкват престана да подстригва Муран и се усмихна на Клавдия. — Но ти защо си тук? Да гледаш как подстригват любимия ти или може би и ти ще се възползваш от услугите ми?

Клавдия му се изплези и продължи да чете епиграмите.

— Знаеш защо съм тук, Торквате! Заради баса ти с Лабиен и чичо Полибий. Искал си да ти напишат пиеса с някаква загадка или мистерия, която публиката да не може да разгадае. Сам знаеш, че това е невъзможно! Каквото и да измътят, то трябва да се даде на артистите, а те със сигурност ще се раздрънкат...

Торкват се ухили:

— И аз го помислих! — съгласи се той. — Възнамерявах да се видя с Полибий...

— Сега ние с теб ще направим друг облог — Клавдия пристъпи напред, — и той е следният: аз ще ти задам загадка, която ще трябва да

разгадаеш. Ако успееш, чичо Полибий ще те покани на пиршество в „Магариците“. Но ако не можеш да отгатнеш в продължение на четири дни, ти ще бъдеш наш домакин в кръчмата!

Торкват избърза пръстите си в една кърпа и протегна ръка, Клавдия я пое и я стисна.

— Договорено! — обяви той. — А сега загадката!

— О, съвсем е простичка. Един мъж се заключва в стая, която няма скрити входове или проходи. Неговият слуга и държанката му се опитват да го събудят. Наложницата очевидно е убедена, че ключът е завъртян в ключалката отвътре, слугата твърди същото. Няма друг избор, освен да разбият вратата. Когато влизат вътре, намират господаря си проснат на леглото с кама, забита в гърба.

— Говориш за Атий Енобарб, нали? Чух тази история...

— Да, говоря за Атий Енобарб. Ако можеш да отгатнеш как убиецът се е промъкнал в онази стая, убил е жертвата си и си е тръгнал, като е заключил вратата отвътре, заслужаваш толкова чаши вино, колкото можеш да изпиеш!...

— Я почакай! — Докато бръснарят миеше с вода лицето на Муран, бившият гладиатор й смигна, а тя му отговори с гримаса. — Искам да бъде съвсем ясно! — продължи Торкват и започна да точи бръснача на бруса: — Никакви номера! Стаята няма други входове, вратата със сигурност е заключена и ключът е сложен в ключалката отвътре. Първи въпрос: не може ли да има и друг ключ?

— Има само един! Слугата и наложницата твърдят, че бил вътре, когато са разбили вратата...

Торкват прокара леко бръснача по едната буза на Муран.

— Втори въпрос: убиецът имал ли е някакво средство, с което би могъл да завърти ключа отвън?

— Невъзможно! — заяви Клавдия. — Ключалката беше масивна и дълбока, ключът бе вътре в нея. Към стаята няма друг вход, освен вратата, а тя бе защитена с тежката ключалка; ключът беше намерен вътре; няма втори ключ...

Торкват обля лицето на Муран с още топла вода.

— Възможно е — каза той, обръщайки гръб на Клавдия, за да се съсредоточи върху Муран, — убиецът да е нанесъл удара си, да е забил камата в гърба на жертвата и да е избягал от стаята. Жертвата не е

умряла веднага, а се довякла до вратата, завъртяла ключа, върнала се и паднала на леглото си...

— Възможно е — съгласи се Клавдия, — но ако случаят е такъв, защо Атий не е отишъл до вратата, за да повика за помощ? Имаше съвсем малко кръв, открити бяха само няколко капки между вратата и леглото. Според мен този отговор е много неправдоподобен. Камата беше забита твърде дълбоко, той трябва да е умрял веднага. Ето за какво се обзалагам, Торквате: или ще ми дадеш отговор, който е приемлив за двама ни, или аз ще ти дам, също приемлив и за двама ни отговор. Нашият облог се основава на доверие и честност, най-добрата гаранция. — Тя се засмя: — Искаш ли да продължа?

Торкват кимна.

— И ако спечеля аз — твърдо добави Клавдия, — ще трябва да обсъждаш с мен всеки нов план, който предлагаш на чичо Полибий, преди дори да си сънувал, че говориш с него!

---

[1] Primo (лат.) — първо. — Б.пр. ↑

[2] Secundo (лат.) — второ. — Б.пр. ↑

[3] Tertio (лат.) — трето. — Б.пр. ↑

[4] Quatro (лат.) — четвърто. — Б.пр. ↑

[5] Quinto (лат.) — пето. — Б.пр. ↑

[6] Sexto (лат.) — шесто. — Б.пр. ↑

[7] Менади (гр. „безумстващи“) — епитет за вакханките, поклонничките на бога на виното. — Б.пр. ↑

[8] При разпъването ни кръст проверявали дали разпънатият е още жив, като пробивали пищялите му. — Б.пр. ↑

[9] Гай Секунд Плиний, наречен Стари (23 или 24 г. — 79 г.) — римски писател, учен и общественик. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ОСМА

*Безпощаден като гръм, той продължи
пътя си на убиец.*

Торкват само се засмя и продължи работата си. Той започна да разпитва Муран за убийството на Атий, но клиентът му само потвърди вече казаното. Клавдия реши да ги остави и седна на един стол отвън. Огледа се наоколо. Площадът беше спокоен, лек ветрец носеше във въздуха сухите листа. Тя вдигна поглед към синьото небе. Слава на боговете, времето се променяше! Есента постепенно щеше да пристигне в цялото си великолепиe. Сутрините и вечерите ще стават по-прохладни, а ужасната, смазваща горещина ще изчезне. Клавдия наблюдаваше обичайните гледки: момче буташе количка с току-що насечено месо; седнал в сянката амбулантен търговец с таблата си; две деца, които си играеха край фонтана; просяк, който с протегнати дръгливи ръце подскачаше зад един търговец и с плачлив глас молеше за милостиня; сводникът Петроний с две от момичетата си. Той видя Клавдия и вдигна ръка за поздрав.

Клавдия вече се канеше да се върне вътре, когато нещо привлече вниманието ѝ. Винаги я интересуваха различните образи и сцени от квартала, а онзи търговец с провесената от врата му табла определено бе нов, не го беше виждала по-рано. Изправи се и заобиколи бръснарницата на Торкват. Там имаше още непознати: хора, които убиваха времето си — настанили се в портика слуги, мъж, който си играеше с куче и го дразнеше с пръчка, младеж, който носеше делва с вода, легнал край сергията си търговец — все хора, които Клавдия не познаваше. Леко безпокойство я прободеше. Защо са тук? Защо сега?

Някой извика името ѝ и тя се върна. Вече станал от стола, Муран благодареше на Торкват и пусна няколко монети в шепата му.

Двамата прекосиха площада и се отправиха към кръчмата. Муран спря и я изгледа.

— Какво не е наред, Клавдия? Преди малко чуруликаше като врабче на клонка, а сега си мълчалива и нащрек. Да не би да съжaliaваш за облога с Торкват?

— Огледай се, Муране! — прошепна тя. — Огледай се и ми кажи какво виждаш!

Той се огледа:

— Амбулантни търговци, минувачи, хора, седнали на сянка... Хайде, Клавдия, искам да се върнем, за да гледам как Целад приготвя соса. Няма нищо по-вкусно от хрускаво свинско!

— Огледай се, Муране! — повтори тя.

Муран въздъхна, почеса току-що подстриганата си коса и отново се огледа.

— Да! — Той вдигна очи към небето, после ѝ смигна. — Има много хора, които не познавам. Човек обикновено може да познае кое време на деня е по пияниците, наизлезли с надежда да измъкнат по една безплатно питие или по появата на Петроний, търсец клиенти. А тези... Да не би да са тайни агенти? — добави той. — Агенти на Елена? Извикала си онези търсачи на мъртви тази вечер, нали?

Клавдия кимна.

— Непознатите може да се обяснят с това. Те са платени от императорската хазна шпиони, които трябва да държат кръчмата под око. Това е всичко. Хайде, да вървим.

Като се върнаха в „Магариците“, Клавдия се извини, качи се в стаята си и заключи вратата отвътре. Отиде до писалищната си маса и още веднъж прегледа написаното, но решение на загадката нямаше. Още чувстваше тревога от онова, което бе видяла на площада. Облогът с Торкват можеше да почака: когато реши загадката с убийството на Атий, ще има отговора си.

Клавдия легна на леглото и се загледа в тавана, като търсеше паяжината и сновящия по нея паяк. Отдолу се разнесе смях. Стоикът Симон отново декламираше една от печалните си поеми. Клавдия задряма, но когато се събуди, пак си спомни какво бе видяла на площада. Написка лицето си с вода, сложи си сандалите, хукна надолу по стълбите и излезе от кръчмата. Там стояха двама сарматски наемници с кожени полички, със сплетени и намазани с масло коси. Те четяха написаното на дъската на Полибий, където се предлагаша деликатесите на деня: варени пилета, печено свинско, гореща агнешка

яхния, трюфели с грах, специалитетът на Целад, леща с кестени, зеленчукова крем-супа, крем от бъз.

— Гладни ли сте? — попита ги тя.

— Много! — изръмжа единият от тях и я изгледа от главата до петите. — И не само за храна!

Клавдия посочи другата обява, която предупреждаваше сводници, вещици и магьосници да не си търсят клиенти в кръчмата.

— Храната е много вкусна — каза тя, — както и виното, но това е всичко, което можете да получите в тази къща!

Сарматите се изсмяха, единият потупа Клавдия по рамото и двамата влязоха в залата за хранене, призовавайки с викове прислугата. Клавдия влезе след тях. Наемници в отпуск, които си търсят момиче и нещо за хапване, бяха чести посетители в „Магариците“ и тези не изглеждаха по-различни. Те се отправиха към залата за хранене, заеха една маса, започнаха да пляскат с ръце и извикаха на Полибий да им донесе кана от най-доброто си вино и гърне с чиста вода. Клавдия се престори, че има работа на тезгяха. Направи ѝ впечатление, че странниците бяха силно заинтересувани от „Магариците“. Единият от тях стана и отиде до прозореца, който гледаше към градината; другият приближи до тезгяха, а после отиде да огледа щита и меча на Муран, които Полибий бе окачил на една стена в знак на почит.

Безпокойството на Клавдия се усили. Тя отиде в градината и поседя там малко, но тревогата продължи да я измъчва и тя се върна в стаята си, където се изми и преоблече. Едва бе привършила, когато чу отдолу резове, последвани от изблици на смях и писъците на Януария.

— Пристигна Бур! — прошепна Клавдия на себе си.

Тя бързо се спусна по стълбите. Сарматите си бяха отишли. Бур и шестима от германците му изпълваха залата за хранене — огромни чорлави мечки с кожени плащове, с мръсни коси и бради. Бяха препасани с бойни колани с ками, мечове и малки двуостри бравички за хвърляне. Бур вече беше докопал чиния с печено свинско, а неговите спътници, разкъсвани между възможността да се натъпчат и пухкавата Януария с напращели гърди, душеха като мечоци, които нямат търпение да извършат някоя лудория.

Полибий очевидно беше отвел гостите на Клавдия в градината.

Бур съзря Клавдия и с още пълна с месо уста изрева поздравите си, после приближи до нея с протегнати ръце, за да я дари с топла,

здрава прегръдка, от която на човек можеше да му спре дъхът.

Германецът вонеше на пот, на месо и на пиво. Той отстъпи назад, леденосините му очи бяха изпълнени с удоволствие от срещата с онази, която той наричаше своя „малка копиеносна девойка“, жената на великия воин Муран, близка приятелка на Августата, на която Бур и бандата му грубияни гледаха като на превъплътено божество. После се обърна да изреве приветствие към Муран, който носеше на поднос още блюда от кухнята. Взе си едно, щедро си наля сам още вино и се изсмя през рамо към спътниците си.

— Бур! — повдигна се на пръсти Клавдия. — Ти и милите ти момчета! Искам нищо да не ви липсва, блюда или ножове, вино или бокали! Това е мойт дом, вие сте мои гости!

Бур тържествено кимна. Императрица Елена им беше прочела строг урок, когато бяха коленичили пред нея в императорските градини. Те трябваше да доведат тук Макрин, Нарс и Север, а после незабавно да се върнат в двореца.

— Никакви пакости! — предупреди ги Елена. — Никакви заигравания по пътя! Чувате ли, вие, големи тромави животни — иначе бастунът ми ще танцува по гърбовете ви! Никакви сбивания, кражби, задявания на жени, никакво пиене! Не искам да се връщате в ранните часове, пияни като свине, и да ми крещите някоя от вашите отвратителни песни! Сега предайте обичта ми на Клавдия, но...

Урокът продължи дълго. Е, каза си Бур, гледайки Клавдия отгоре, засега се държат като добри момчета, едно питие преди да тръгнат и още едно сега, преди да поемат обратно към двореца. Германецът пъхна ново парче месо в устата си и внимателно загледа Клавдия. Беше разсеяна и се оглеждаше, сякаш търсеше някого. Той тикна блюдото си в ръцете на Януария, която с глупава усмивка минаваше край него, плесна я по задника, грабна бокала, подаден му от Муран, благодари и вдигна тост.

— Клавдия — наведе се Бур, — кажи на стария си приятел Бур. Какво не е наред?

Клавдия го чукна по върха на носа.

— Навън! — прошепна тя.

Промъкна се край спътниците на Бур, които също искаха да я прегърнат, излезе пред входната врата, обърна се и се престори, че разглежда закаченото там меню.

— Какво има, мъничка?

Клавдия косо изгледа Бур. Той вече не се правеше на груб, пиан смешник. Лицето на германеца стана сериозно, очите му внимателно я наблюдаваха. Тя знаеше, че умът му сече също толкова бързо, колкото бързи бяха и краката му.

— Какви са заповедите, Бур? Да доведеш гостите тук и да се върнеш по-късно тази вечер, за да ги ескортираш обратно?

— Да, Августата заяви, че не вярва да останем трезви, ако чакаме тук!

Клавдия се засмя:

— Върни се при Августата. Питай я дали тук има нейни агенти.

— В „Магариците“ ли?

— Да. Питай я дали това е проява на нейната бдителност.

— А ако не е?

Клавдия се обърна:

— О, нямай грижа, голяма мечко, Августата ще знае съвсем точно какво да направи!

Тя стисна лапата на Бур:

— Време е да се връщаме.

Клавдия остана в залата за хранене, посмя се и поговори с хората на Бур, преди да се сбогува с тях. После отиде при Полибий, прошепна му, че не иска да я безпокоят, и в светлината на късната привечер отиде при Макрин, Нарс и Север, седнали на любимото място на Полибий. Сенките вече се удължаваха, тримата бяха привършили блюдо с печено свинско и варено пиле, и сега се угощаваха с грозде. Наред с това жадно отпиваха от хубавото фалернско вино. Клавдия вече бе прекосила половината морава, когато чу, че я викат по име. Спря, въздъхна и се обърна. На кухненската врата стоеше Полибий и й махаше с ръка.

— Имаш още един гост! — каза ѝ той. — Фронтин, малко не е на себе си, но ни е донесъл подарък...

Клавдия се върна в залата за хранене. Германците си бяха тръгнали. На една маса сиротно се беше отпуснал Фронтин, а пред него стоеше красива фигурка на Артемида, моделирана по статуята в Ефес, до нея имаше малко буренце с вино.

Той скочи на крака, когато Клавдия приближи. Изглеждаше като олицетворение на скръбта, с небръснато лице и зачервени от плач очи,

пръстите му бяха мръсни.

— Трябваше да остана... — заекна той, — трябваше да остана в дома на Атий, но сега той се е превърнал в обиталище на призраци. Него го няма... Друзила... аз... аз... благодаря на теб и на Нарцис за онова, което направихте. И двамата сте много внимателни. Имах нужда от някого, трябваше да избягам от тази къща. Отмених погребалното угощение, нали знаеш?

— Фронтине! — стисна ръката му Клавия. — Успокой се, тук си сред приятели! Много мило, че мислиш за нас. Остани, хапни и пийни нещо. Муран ще те съпроводи на връщане. — Погледна към вратата, където Муран бърбеше с Полибий, той кимна в знак на съгласие. — Аз имам друга работа — продължи Клавдия, — но моля те, чувствай се като у дома си.

Клавдия прошепна на Муран да наглежда Фронтин, после се присъедини към другите в градината. Бяха се нахранили и сега се наслаждаваха на последната слънчева светлина и на чуруликането на птиците, които прелитаха от клон на клон. Клавдия се приближи до пейката и им се усмихна.

— Вкусно ли ви беше?

Одобрително мърморене отговори на въпроса ѝ.

— Защо ни доведе тук? — попита Макрин. — Мислиш, че виното ще ни размекне ли?

— Доведох ви тук — сопна се Клавдия, — защото трябва да запазя живота ви! — Усмивката изчезна от лицето ѝ. — Нарс и Север, вие сте били едни от търсачите на мъртви на Максенций. Издирвали сте християнски гробове и сте ги унищожавали. Както и Атий. Двама от колегите ви, Гавин и Филип, са изчезнали. Или са били отвлечени, или са били убити. Предполагам, че става дума за второто. Защо? Подозирам, че е свързано с гроба на галилееца Петър! Затова сега ви питам: знае ли някой от вас нещо за това?

Нарс затвори очи, но Север, зачервен от виното, се наведе напред през масата.

— Клавдия, ти беше откровена с нас, аз ще бъда също толкова откровен. Ние унищожвахме гробове. Изпълнявахме заповедите на императора. Естествено, голямата награда беше гробът на галилееца. Подозирам, че Атий Енобарб е научил къде е и може да е споделил тайната с Гавин.

— А те споделиха ли тази тайна и с теб?

Север се изсмя:

— Не, разбира се! Не знам дали Атий я е записал някъде. Подозирам, че я е записал и я е пазел в онова проклето ковчеже „Ихтус“. Гавин може да я е преписал или да я е научил наизуст.

— Защо не е споделил с теб?

— По същата причина — Нарс отвори очи и облегна лакът на масата, — поради която не я сподели и с августейшите. Каза ни, че ние трябвало — или по-скоро той трябвало — да я пазим, докато дойдат други времена, когато ще можем да я използваме за своя изгода. Нещо повече, подчерта, че докато императорът вярва, че знаем тайната, ще ни държи на служба...

Клавдия кимна в знак на съгласие.

— Иначе — продължи Нарс — можело да свършим като толкова много от поддръжниците на Максенций, изхвърлени и оставени да се справят кой както може с живота. Да, ние сме затворници. Трибунът Макрин тук е нашият тъмничар, нашият пазач, но поне сме настанени удобно, плащат ни, храним се редовно и спим на хубаво място. Засега това е достатъчно.

— Всички знаем — бавно заговори Клавдия, — че Атий не е бил Поругателя. Установихме също, че е знаел къде е гробът на галилееца. Вероятно е пазел сведенията в ковчежето „Ихтус“. Обаче през последните си дни Атий е бил много изплашен. Намерих парче пергамент — той се е канел да пише на презвитер Силвестър и да му предложи тайната за гроба. В това писмо Атий говори за един по-голям демон от Поругателя, който го ужасява. Споделял ли е това вас?

— Да — потвърди Нарс. — Беше много уплашен. Точно преди да го убият го попитах защо.

— В деня, когато е бил убит? Моля те — продължи Клавдия, — кажи ни истината. Ти отиде ли с Атий от градината до стаята му?

— Да — намеси се Макрин, — защото аз също слизах долу.

— Защо не ми каза това преди?

— Не мога да говоря от негово име — Нарс посочи с ръка Макрин, — но Атий беше убит. Не исках да ме заподозрат.

— Тогава кажи на мен! — подкани го Клавдия. — Сега кажи истината на мен!

Нарс си пое дълбоко дъх:

— Във Византион Атий стана още по-вгълбен в себе си и по-предпазлив. Вършеше онова, което му бе възложено, но рядко говореше с нас. На мен ми се струваше уплашен, страхуваше се от нещо, бе потънал в миналото. Както и да е, върнахме се в Рим. Атий отказа да дойде в Палатинския дворец, като твърдеше, че не се чувствал добре. Подозирам, че беше напълно здрав, но се боеше от нещо. В деня, когато умря, аз и останалите отидохме да се срещнем с него в градината на вилата му. Остави ни и слезе в стаята си. Аз отидох след него. Атий се беше заключил. Почуках на вратата. Той отвори и ме пусна да вляза. Попитах го какво става — Нарс замълча. — Казваш, че се е канел да пише на презвитер Силвестър?

Клавдия кимна.

— Възможно е! — прошепна Нарс. — Навярно е искал да си признае. Навярно, уморен от напрежение и страх, е искал защитата на християнската църква, но аз тогава не знаех.

— А онзи ден в стаята му? — настоя Клавдия.

— Беше тъмно — отговори Нарс, — горяха няколко лампи. Атий седеше зад писалището си, а онова, което би трябвало да бъде ковчежето „Ихтус“, беше от дясната му страна. Предизвиках го и му казах, че ще трябва или сами да потърсим гроба на галилееца, или да кажем тайната на Августата. Той отговори, че това е въпрос, който щял сам да реши. Предполагал, че Гавин знае нещо от подробностите, но трябвало да помисли. Започнах да споря с него, признавам си, че се ядосах.

Той махна с ръка към Макрин.

— Нарс се беше извинил и бе напуснал градината — обади се Макрин. — Помислих, че е отишъл да се облекчи, но после ме обзеха подозрения и тръгнах след него. Слязох по стъпалата и тръгнах по коридора към стаята на Атий. Чух високи гласове. Почуках на вратата. Беше заключена. Атий отвори и ме попита какво искам. Настоях да ми кажат какво става, но той — Макрин посочи Нарс — и Атий отказаха да отговорят. Тогава си тръгнах. Върнах се по коридора и се качих в градината. Малко по-късно Нарс дойде при нас.

— И ти не знаеш нищо за гроба на галилееца? — попита Клавдия.

— О, Гавин спомена нещо за него! — отговори Нарс. — Говореше за някакъв код, който ще ни отведе до сърцевината на

тайната. Помислих, че само ни дразни. — Нарс направи гримаса: — Както и да е, двамата с Филип бяха решили да открият гроба и да предадат съдържанието му на Августата. Мислеха, че ще бъдат възнаградени щедро и ще им позволят да се върнат към обикновения живот. Трябва да призная, че се изкушавах да се присъединя към тях. Но сега, когато те са мъртви, не искам да имам нищо общо с тази опасна тайна. Господарке — той погледна Клавдия право в очите, — това е всичко, което знам.

Клавдия се обърна към Север, който вече беше пиян.

— Съгласен съм с всичко, което той каза! — с пелтечене заяви Север. — Просто искам да си ида у дома. Уморен съм от това, уморен съм от години!

Клавдия се изправи.

— Сега ще ви оставя да си пийнете. — Направи няколко крачки и се обърна: — Макрине, трябва да си кажем няколко думи...

Трибунът стана и се приближи до нея.

— Макрине!

Клавдия погледна небето, после обляната от лунна светлина трева. Падаше мрак, тишината бе нарушавана само от гласовете на птиците. Клавдия все още изпитваше силно безпокойство, сякаш отнякъде я наблюдаваха.

— С какво мога да ти помогна? — любезно попита Макрин.

— Ти преследваше Поругателя! — тихо каза Клавдия. — Има два начина на преследване, трибуне: единият е да търсиш по улиците, другият е да поставиш капан, примамка. Помислял ли си някога за това?

— Разбира се, че сме мислили! — рязко отговори Макрин. Клавдия долови пламъче в уморените му очи, сякаш беше докоснала болно място. — Но как можеше да стане? Опитахме няколко пъти, но не успяхме. Наистина не успяхме, уверявам те!

Клавдия получи необходимия й отговор. Тя му благодари и се върна в градината, минавайки край Фронтин, който седеше на една пейка и разговаряше с Извинявай, с бокал вино в едната ръка и пилешка кълка в другата. Клавдия видя, че освободенецът вече е пиян, сълзи се стичаха по страните му. Тя се усмихна на Извинявай и забърза към кръчмата. Муран и останалите се бяха наредили край една маса и си разказваха весели истории. Клавдия се извини и се качи в

стаята си. Помисли да си легне, но не ѝ спеше, затова отиде до прозореца и погледна надолу. Приведен над масата, Фронтин слушаше онова, което му приказваше Извинявай. Калигула обаче се беше промъкнал към светлата дъга, хвърляна от лампите, където Макрин, Нарс и Север още седяха на градинската маса и си говореха нещо. Клавдия се запита дали не е почувствала именно присъствието на Калигула, дебнещ в тъмнината. Тя се вгледа в дърветата и лозето зад тримата мъже. Не видя нищо, освен стена от мрак, но после съзря тънък лъч светлина и сребрист проблясък на стомана. Дали някой не дебнеше в градината?

Вече разтревожен, Калигула пристъпваше напред-назад с вдигната опашка и настръхнала козина. Извинявай също бе усетил, че нещо не е наред. За разлика от останалите, той не беше пиан, скочи на крака и впи поглед в тъмното. Клавдия се наведе от прозореца и долови нов метален отблясък в мрака.

Градината бе заобиколена от висока тухлена стена, зад нея се намираха лозята на Полибий, зеленчуковите лехи и няколко стопански постройки. Звучите отдолу затихваха. От другата страна на поляната Макрин бе станал на крака. Изведнъж Извинявай грабна Калигула и се втурна към кухнята. Клавдия извика на Макрин и другите да бягат. Макрин и Нарс моментално хукнаха, Север пиански пристъпваше зад тях. Долу вече бяха вдигнали тревога, носеха се викове и се чуваше шумно затръшване на врати и капаци. Нападение над богата кръчма като „Магариците“ от страна на инферните, „изчадията на ада“, поставените извън закона престъпници в Рим, не беше нещо ново.

Клавдия се отдръпна назад и пак се вгледа навън. През тревата сега тичаха тъмни сенки, ужасяващи фигури с глави и лица, скрити зад животински маски. Макрин и Нарс вече бяха стигнали задната врата на кръчмата, но Север се препъна. Макрин се обърна, за да му помогне, но някой, вероятно Муран, го дръпна вътре. Клавдия с ужас видя как Север се опитва да се изправи на крака, но една маскирана фигура хвърли двуострата си брадва и разцепи задната част на главата му. Тя затвори капациите и побягна надолу при другите. Петроний Сводника и Симон Стоика, последвани от останалите, включително и от пиания Фронтин, вече влизаха тичешком през предната врата. Океан я затръшна след тях и спусна отвътре дебелия кожена завеса. Муран вече организираше останалите. Загасиха повечето лампи. Полибий

отвори шкафа с оръжия, Макрин и Нарс взеха оттам лъкове и колчани със стрели. Полибий и Попея донесоха копия от килерите. На някои раздадоха брадви. Целад домъкна сатъра си от кухнята, а Клавдия стисна лък и няколко стрели.

— Няма да нападнат отпред! — изкрещя Муран. — Много е открито и е твърде опасно. Кухненската врата ще издържи известно време, внимавайте за пожар! Най-слаби са капаците на прозорците!

Сякаш в отговор на думите му, отвън глухо започнаха да думкат по тежката врата на кухнята, а по капаците заваляха удари на брадва. Нападателят се опитваха да насилват всички възможни места, откъдето можеше да се влезе в кухнята. Един капак падна с трясък и някаква фигура започна да си пробива път напред. Муран пусна стрела и нападателят се строполи. Появиха се още. Муран скочи напред и завъртя меча си, сякаш беше на арената. Той мушкаше и сечеше, а нападателите се оттеглиха с крясъци и викове, но още един капак поддаде. Целад изкрещя, че изпод кухненската врата се вие дим. Клавдия постави стрела на лъка си, вдигна го и пусна стрелата в черната дупка, където преди беше капакът. Не знаеше дали е улучила целта, защото пронизителният вой на бойни тръби проряза нощта.

— Още нападатели! — изкрещя Нарс.

Но Клавдия бе разпознала звука. Беше пристигнал Бур! Воят на тръбите пак се разнесе, последван от крясъци и викове. Набезите към кухнята намаляха, но откъм градината продължаваше да се чува ужасната глъчка на битката, заглушавана донякъде от смразяващата кръвта бойна песен на германците. Целад отвори кухненската врата. С меч в едната ръка и импровизиран щит в другата, Муран излезе навън, като разритваше встрани горящите клони. Спретнатата градина на Полибий се беше превърнала в бойно поле. Нападателят вече се разпръсваха и се опитваха да избягат през градинската стена, но Бур добре бе обмислил всичко. Той подреди цялата си кохорта в полукръг и германците просто тръгнаха като жътвари през пшеничена нива — мечовете и брадвите им свистяха, нямаше милост за никого. Виковете, писъците и крясъците на ужас скоро пресекнаха. Трупове покриваха земята. Вече нямаше нападатели, прави се виждаха само Бур и германците му. Те шумно се опитваха да си поемат дъх, мечовете и брадвите им бяха потънали в кръв. Бур вдигна меча си и запя победна

песен, на която ликуващо отвърнаха другарите му, после прекоси градината, за да поздрави Муран и Клавдия.

— Имаше право, мъничка! — Опръскан с кръв от главата до петите, той посегна да я прегърне, но видя израза на лицето ѝ и отстъпи назад. — Има още работа да се върши! — съгласи се той. — Муране, най-добре ще е да дойдеш с нас.

Полибий и останалите се изсипаха в градината. Муран и Бур обаче бяха решили да вземат пленници. Бързо прерязаха гърлата на безнадеждно ранените нападатели. Попея ги видя, започна да пици, повърна и побягна обратно в кръчмата, последвана от Януария и други посетители. Сега, след като опасността отмина, те решиха да подсилят храбростта си с щедро напълнени с вино чаши. Муран извика да донесат още лампи. Полибий им донесе пръти и факли, запалиха катрана и пламъците му осветиха наистина ужасяваща гледка. По цялата градина лежаха трупове, главите на някои бяха отсечени, на други — ръцете или краката.

— Утайката на Рим! — прошепна Муран на Клавдия. — Недей да стоиш тук!

Клавдия преглътна с мъка и завъртя отрицателно глава:

— Ще остана, искам да остана!

— Които и да са те — допълни Муран, — не могат да се мерят с Бур и германците му. — Хвана Клавдия за ръка и двамата тръгнаха по тревата: — Колко? — извика той.

Влачейки крака, Бур дойде при тях, спря само, за да изтрие меча и камата си в дрехата на един труп и отвърна:

— Четирийсет-петдесет. Десетина избягаха, някои от тях са ранени. Повечето от тези тук са мъртви или тежко ранени. — Замълча при ужасения вик, който се разнесе в тъмнината. — Имаме пленници. Ела!

Полибий пак излезе от кръчмата, решил да почисти мястото, което наричаше „моят малък рай“. След като огледа обезобразените останки, той се върна в кръчмата, за да поиска помощ от клиентите си. Отвори малката странична порта откъм градината, Полибий домъкна една каруца, безцеремонно нахвърлиха телата в нея и ги откараха към погребалните ями точно зад стените. Бур имаше шестима пленника. Обезоръжени и без маски, те не изглеждаха толкова опасни и страшни, някои от тях трепереха, знаейки каква ужасна смърт ги очаква.

— Ще бъдете разпънати на кръст! — обяви Бур, докато крачеше пред тях. — Ще ви отведат зад Аврелиановата порта и ще ви разпънат по Апиевия път. Няма да получите никаква милост, но преди това ще бъдете бичувани и измъчвани. Кои сте вие? — изкрещя им той.

Пленниците неспокойно пристъпваха от крак на крак, поглеждайки през рамо към наемниците на Бур, които стояха зад тях.

— Кои сте вие?! — повтори Бур.

Отиде при един от стълбовете, свали факла, върна се при най-близкия пленник и тикна факлата право в лицето му; мъжът изкрещя и падна на колене.

— Кои сте вие?! — отправи се към слепващия пленник Бур.

Мъжът коленичи с протегнати ръце:

— Господарят Харон ни изпрати!

Друг един пленник, по-надолу в редицата изкрещя, че онзи лъже. Бур отиде при него.

— Ти ли си водачът им?

Мъжът му отвърна с празен поглед. Бур насочи пламтящата факла към лицето му и пленникът кимна.

— Слушайте какво ще ви кажа! — Бур обиколи редицата, без да обръща внимание на писъците на изгорения пленник. — Ако вашият водач признае истината и вие я потвърдите, като добавите и онова, което самите вие знаете, ще имате бърз край, смърт на воини. Главите ви ще паднат като покосени цветя. Разбирате ли? Но ако направите опит да се съпротивлявате, ако лъжете и мамите, бъдете сигурни, ще направя така, че да ви трябват дни, за да умрете на кръста!

Върна се при водача и пак започна да го разпитва. Заплашваше го с меч и огън, и крачеше напред-назад пред редицата, за да получи потвърждение или отрицание на думите му. В края на краищата не му казаха много. Били хора на Харон, две кохорти, събрани заедно, имали точни заповеди да нападнат „Магариците“ след полунощ. Трябвало да убият всеки, когото намерят там. Когато Муран ги попита защо, водачът само вдигна рамене, дори и когато Бур изгори рамото му, той можеше само да крещи, че е получил заповеди и ги е изпълнявал точно. Разпитът продължи. Бур попита къде е Харон. Мъжът не можеше да отговори, дори и след като отново го изтезаваха. Другите също казаха, че не знаят. Притайвали се в копторите или в голямото гробище покрай Апиевия път. Получили заповед, събрали се на

определеното място, наредили им да нападнат „Магариците“ и да убият всеки, който е вътре, повече от това не можели да кажат.

Въпреки че беше потресена от нападението, Клавдия слушаше внимателно. Бур скоро се измори, обърна се към нея и сви рамене.

— Мъничка, направихме достатъчно!

— Още три въпроса! — Клавдия пристъпи напред. — Беше ли ви дадено моето име, Клавдия?

Пленниците отрекоха. Застанала близо до тях, Клавдия видя, че изглеждат зле, имат изпити лица, ребрата на гърдите им се брояха, кожата им бе покрита с белези, туниките и сандалите им бяха износени.

— Те са обикновени наемници! — прошепна тя на Бур. — Не знаят нищо, но аз трябва поне да се опитам. Знаете ли нещо за гроба на галилееца Петър?

Отново поклащане на главите и викове на отрицание. Самите пленници бяха уморени от всичко това и искаха то да приключи колкото може по-скоро.

— А името Валентиниан говори ли ви нещо? — разнесе се в мрака гласът на Клавдия.

Усети как студения нощен вятър роши косата ѝ и потръпна при вида на толкова мъртви около нея. Искеше да се махне, да се върне в топлината на кръчмата.

— Валентиниан! — повтори тя. — Говори ли ви нещо това име?!

Тя не очакваше отговор, но един от пленниците внезапно пристъпи напред. Беше млад, имаше тясно лице, дясното му око беше превързано с парцал, на дясната буза имаше грозен белег. В трепкащата светлина на факлите Клавдия забеляза и стари рани по краката му под коляното; този мъж очевидно е бил изтезаван.

— Какво знаеш? — попита тя.

Другите пленници започна да шушукат помежду си. Бур им заповяда да млъкнат.

— Познавам го. — Гласът на пленника беше учудващо благовъзпитан.

Клавдия се приближи до него. Лицето му някога трябва да е било красиво, сега мъжът беше небръснат, мръсен и в рани, и все пак здравото му око беше ясно, гласът му — решителен.

— Валентиниан ли? — повтори Клавдия. — Какво знаеш за него?

— Бях с него...

— Как се казваш?

— Името ми е Деций. Някога бях член на общността на Валентиниан край Ватиканския хълм, преди всички да умрат и добрият дякон да изчезне.

— И какво можеш да ми кажеш?

Здравото му око се отмести към Бур, устните се изкривиха в усмивка.

— Казват, че в Рим всичко си има цена...

— И каква е твоята цена, Деций?

— Животът ми, един златен солид, нож и свободно преминаване.

Бур се приближи:

— Мъничка, мога така да го изтезвам, че да проговори!

— Да изтезваш мен ли? — подигравателно се ухили Деций. — Аз съм изтезаван много пъти. Направи го и тя няма да научи нищо!

Клавдия кимна на Бур:

— С останалите приключих!

Бур извика на хората си и те отведоха пленниците. Германците образуваха стоманен кръг около тях. Прекараха ги през градината и ги избутаха навън през страничната порта. Клавдия знаеше какво е замислил Бур. Щеше да ги отведе до най-близкото запуснато място, щеше да ги накара да коленичат и щяха да отсекат главите им.

— Ще отидеш при тях — впери тя очи в Деций, — ако лъжеш или се опиташ да ме измамиш. Ще те разпънат над труповете им!

— Господарке! — отвърна Деций. — Аз съм разбойник, крадец, убиец, така се обърна животът ми. Живеех в гробището край Апиевия път. Виждал съм те и преди, знам името ти. Няма нужда да ме заплашваш. С чаша вино и малко храна ще ти кажа всичко по-бързо...

ГЛАВА ДЕВЕТА

Но особено щедри бяха подаръците, с които Августата Елена даруваше бедните, които бяха голи и нямаха приятели.

Муран и Океан хванаха Деций и го замъкнаха през кухнята в залата за хранене. Там Полибий вече бе сложил ред и сега се опитваше да се успокои с многобройни чаши вино и останалото от храната. Залостиха вратата. Полибий високо заяви, че за избягалите страхливци няма да се намери нито залък за ядене, нито капка за пиене. Останалите празнуваха. Те изгледаха странно Деций, после се върнаха към разговорите си. Муран и Океан завързаха ръцете на Деций и го накараха да седне на една маса в другия край, с гръб към стената. Клавдия се настани срещу него.

— Помолих за вино и нещо за ядене...

— Ще ги имаш! — съгласи се Клавдия. — Бързо ми кажи каквото знаеш!

— Казвам се Деций. Някога бях християнин. Брат ми и аз бяхме част от общността край Ватиканския хълм. Наш водач беше дякон Валентиниан.

— Той как изгледаше?

— Имаше слабо лице, буйна черна коса и много държеше на външния си вид.

— Какво искаш да кажеш?

— Въпреки че беше водеща личност в нашата църква, косата му винаги беше фризирана и накъдрена, мустаците и брадата му бяха намазани с благовонно масло.

— Някакви други белези?

— Не.

— Гласът му?

— Много рязък, като на офицер, който е свикнал да заповядва.

— И какво стана с него?

— Само боговете знаят! — отвърна Деций. — Брат ми и аз бяхме християни, но скоро ни заловиха, както и останалите. Претърсиха и разграбиха къщите ни. Няма никакво съмнение, че бяхме предадени. Подозирахме се един друг. Брат ми беше убит. Аз и другите, които успяхме да избягаме, заживяхме сред гробовете на Ватиканския хълм. Изглежда, че Валентиниан е оцелял. Той се появяваше и изчезваше. Винаги ни вдъхваше кураж, убеждаваше ни, че един ден съдбата ни ще се промени.

— Значи, ти мислиш, че сред вас е имало предател?

— О, сега, като си припомням миналото, съм убеден. Подозирам, че е бил Валентиниан...

— По онова време той даде ли ти някакво основание да мислиш така?

— Не, разбира се! — поклати глава Деций. — Валентиниан умееше да вдъхва доверие. Можеше да цитира християнското писание стих по стих. Валентиниан беше извор на духовно спокойствие.

— А гробът на галилееца?

— Без съмнение е някъде в онова голямо гробище край Ватиканския хълм. Валентиниан сигурно е знаел тайната. Носеха се различни слухове. — Той замълча. — Че е направил входа към гроба още по-опасен... Че е египтянин по рождение, че поназнайва нещо за архитектурата и че е приготвил капани за всеки, който е достатъчно глупав да влезе в гроба. Капани, много подобни на онези, които са били използвани при древните гробници в Египет. — Деций облиза устните си. — Гладен съм...

Клавдия погледна през рамо.

— Срежи възетата! — нареди тя на Муран. — Донеси му чаша вино, хляб и месо.

Муран се подчини. Океан донесе виното, остави го на масата и тръшна чинията с храна до чашата. Клавдия никога не беше виждала човек да яде толкова бързо. Когато свърши, Деций отпи голяма глътка вино, като стискаше чашата с две ръце.

— Такива бяха слуховете! — продължи той; здравето му око гледаше изпитателно Клавдия.

— Но ти не си знаел къде всъщност е гробът!

— О, не, Валентиниан пазеше мястото в тайна!

— А после какво стана?

— Валентиниан изчезна. Е, трябва да е било две или три години преди победата на Константин при Милвийския мост. Оттогава никой не го е виждал, нито пък се е чувало нещо за него. Скоро след като императорските войски обкръжиха нашето място, където се криехме напоследък, бях пленен и ме изтезаваха. Бързо отстъпих и се отметнах от християнската вяра, в края на краищата, какво ми беше дала тя? Освободиха ме, бях единственият оцелял от нашата общност. Започнах да скитам и да грабя в Апиевото гробище, станах член на бандата на господаря Харон. Най-сетне имах закрила, нещо за ядене и пиене, и по някоя монета от време на време. Забравих миналото си и преди време Цереб, помощникът на господаря Харон, ми каза, че трябвало да съпровождам господаря Харон, който щял да се срещне с някого навътре в Апиевото гробище. Не знам за какво говореха, господарке, бях на разстояние. Видях как някаква фигура приближава огъня, съзрях само очертанията ѝ, беше само още една сянка сред останалите, докато не чух гласа. Това определено беше Валентиниан.

— Сигурен ли си?

— Колкото и че седя тук сега!

— За какво беше срещата?

Деций направи гримаса:

— Не можах да чуя, но като че ли се мълвеше за съюз между двамата, за писмо, изпратено на августейшите от името на господаря ми. Господарят Харон се съгласи, мисля, въпреки че отпрати предупреждение към Валентиниан.

— Откъде знаеш?

— Господарят Харон беше разгневен на един от хората си, защото бил предал доверието му. На онази среща господарят ми го беше вързал сред трънака и го изгори жив като предупреждение за всички ни, включително и за Валентиниан.

— Защо Харон ще се съюзява с Валентиниан?

— За пари! Носи се мълва, че Валентиниан предупредил господаря Харон за последното надбягване с колесници, казал му да не залага на фаворита Скорп, а на Павзаний.

Клавдия се загледа в масата. Беше чувала как в кръчмата говореха за същото: че победата на Павзаний или поне поражението на Скорп било неочаквано, било голяма изненада дори за познавачите.

— Има ли нещо друго, Деций?

Той завъртя отрицателно глава. Клавдия отвори кесията, която носеше на колана си, извади монета и я побутна през масата към него. Деций я грабна.

— А нож? — запита той.

Муран излезе навън и донесе камата на един от убитите. Подаде я на Деций и той я пхна в колана си. Разбойникът погледна ухилено меч, който Муран стискаше в едната си ръка, докато държеше комат хляб в другата. Той взе хляба и кимна на Клавдия. Океан отвори входната врата и Деций излезе през нея на улицата.

Деций чу как вратата се затръшна зад него и бързо тръгна към площада. Не знаеше къде да отиде. Само бързаше да се измъкне, да се успокои, след като току-що бе избегнал смъртта. Едва не се сблъска с фигурата, която безшумно пристъпи откъм тясната канавка в дясно. Той направи крачка назад и потърси с ръка ножа, но беше много късно.

— Деций? — насмешливо се обади един глас. — Деций, забравил ли си ме?

— Валентиниан!

Деций се опита да намери дръжката на камата, но не беше достатъчно бърз. Ножът на Валентиниан разсече като коса въздуха и изкусно преряза гърлото му.

Клавдия бе коленичила на мраморния стол в Александровата зала в североизточната част на Палатинския дворец. Коленете я боляха и за да откъсне мисълта си от болката и опасното мълчание на Елена, тя разглеждаше мозайката на пода, на която Александър Велики бе изобразен като войнствен Аполон. После премести поглед към красивите пастелни цветове на стените и картините, изобразяващи подвизите на великия завоевател. От дясната ѝ страна бе коленичил Муран, от лявата — Бур, чиито черва гръмогласно куркаха. Клавдия едва прикри смеха си. Тази картина ѝ напомняше уроците в детството със стария магистър Сулпиций, когато Феликс можеше да накара червата си да куркат винаги, когато поиска. Тя се овладя и погледна към презвитер Силвестър, облечен в бяла туника, с червена наметка

около раменете и сребърна верижка със символите *chi* и *rho*, провесена на врата му. Презвитерът не изглеждаше особено щастлив, устните му беззвучно мърдаха. Молеше ли се? Елена очевидно изглеждаше решена да играе ролята на разгневената богиня Юнона^[1], с коса, високо прихваната на главата, с чисто бяла стола^[2] с пурпурни кантове на раменете. На Клавдия ѝ се искаше само императорските нозе в сребърни сандали да престанат да потропват толкова шумно по пода. Червата на Бур пак изкуркаха. Този път Клавдия високо се изсмя.

— Искаш ли да добавиш нещо към мрачния си доклад? — рязко запита Елена.

— Да, Августа, две неща! — Клавдия впери яден поглед в императрицата. — Първо, Бур има нужда от храна. Второ, коленете ми се нуждаят от почивка.

Презвитерът се засмя.

— Можете да седнете.

Тримата въздъхнаха и седнаха на столовете.

Елена посочи с пръст към Клавдия.

— Онези престъпници не биваше да бъдат екзекутирани. Трябваше да ги изтезават и разпитат.

— Августа, те ни казаха всичко, което знаеха. Бяха най-обикновени войници, не водачи, задачата им беше да убият, да изгорят и да се оттеглят.

— А Деций?

— Помилвах го, защото реши да каже, каквото знае. Това не му донесе късмет, намериха трупа му край кръчмата с гърло, прерязано от едното ухо до другото.

— Защо е бил убит? — попита Елена.

— Предполагам, че някой от хората на Харон е останал да наблюдава. Разреших на Деций да си тръгне, трябва да са знаели, че е проговорил и затова са го убили. — Клавдия сви рамене. — Така предполагам.

— Но защо са нападнали?

— О, мисля, че знам! — отвърна Клавдия. — Вероятно, за да ме убият! Да спра да любопитствам, да ровя и да душа. Предполагам също, че са искали да убият и Нарс, и Север. Свързано е с гроба на галилееца Петър. Атий е знаел тайната, вече е мъртъв. Гавин и Филип са тръгнали да търсят и изчезнаха, вероятно също са убити. Север

умря миналата нощ. Остава Нарс, но той е извънредно уплашен и не знае нищо за гроба.

— Когато го заловят — прошепна през стиснатите си зъби Елена, — Харон сигурно ще увисне на кръста. Искам да го гледам как умира. Истинско възпъщение на безсрамието! Току-що научих, че разложената глава на Гавин е била оставена в кошница на стълбището на двореца.

Клавдия мълчаливо кимна.

— Има и нещо друго! — Елена ѝ подаде свитъка, поставен на обкованата със сребро маса.

Веленът беше от най-високо качество, буквите съвършено оформени със скъпо мастило. Започваше с обичайната арогантност: „Господарят Харон до Августите, поздрави и благословии.“ Харон, който сам величаеше себе си с титлата *Imperator Infernorum*, император на прокълнатите, поднасяше няколко любезности, преди да стигне до същината на въпроса. Дълбоко съжалявал, че императорският двор не отговорил на предишното му писмо. Заплашваше, че ако Августата не желае да се сдобие с „някои свещени предмети“, ще ги продаде другиму, което щяло да бъде силен удар върху „плановете ѝ да създаде нов Рим“. Последните две думи бяха подчертани. В заключение Харон пишеше, че очаква да получи отговора на Августата, както беше писал в първото си послание, и той да бъде оставен на Цезаровия форум в срок от пет дни. Клавдия върна писмото.

— И какво ще направи Августата? — попита тя.

Елена скочи на крака и се наведе над нея:

— Клавдия, Августата няма да направи нищо! Аз не преговарям, нито пък правя сделки с крадци, разбойници и убийци! Аз ще открия или по-скоро ти ще откриеш тайната на гроба на галилееца. Никой друг! Нито синът ми, нито презвитер Силвестър, определено не и Харон. Имаш задача! Направи така, че да я изпълниш изцяло! А ти — тя протегна ръка към Бур, — ти ела с мен!

Следвана от помръкналия Бур, тя напусна залата.

Презвитер Силвестър продължи да гледа надолу. Клавдия отиде до вратата, затвори я и се върна.

— Безопасна ли е тази зала? — прошепна тя.

Силвестър леко се усмихна.

— Безопасна ли е?

— Би трябвало! — отвърна той. — Иначе Елена нямаше да се срещне с теб тук...

— Ако императрицата иска да поговори с Бур, аз пък искам да поговоря с теб, презвитер Силвестре! Онова, което не казах на Елена е, че Атий всъщност е подготвял писмо до теб, в което предлага да разкрие тайната на гроба на галилееца. Подозирам, че е искал сигурност, покровителство, възнаграждение, повишение... Не знам... Бил е убит, преди да напише писмото. Останала е само чернова. — Клавдия извади писмото от торбичката си и го подаде на Силвестър. — И така, презвитре — продължи тя, — защо е трябвало Атий да ти пише? Моля те, всички ние сме другари, Муран е твой охранител. Трябва да знаем истината!

— Истината ли? — изкриви лице Силвестър. — От онова, което ни каза по-рано, става ясно, че Валентиниан очевидно е жив и сега работи с Харон. Той знае къде е гробът на Петър и използва Харон, за да изнудва и заплашва Елена. Това означава също — тупна с крак Силвестър, — че Валентиниан е виновен за унищожаването на християнската общност край Ватиканския хълм. Той е извънредно опасен човек! Описанието, което ни даде Деций, е интересно, но дали важи и днес?

— Какво ще направи Валентиниан, ако Августата не приеме условията му?

— Едно от две неща — бързо отговори Силвестър, — или по-скоро едно от три. Първо, може да продаде тайната на някой друг. Някои високопоставени християни в Рим с радост ще купят мощите на първооснователя на нашата църква. Второ, от злоба може да унищожи гроба или просто да го изостави, за да изчезне споменът за него и това да бъде постоянен укор за нас, църквата на Рим.

— Трето?

— Ще плякоса гроба и ще продаде онова, което е в него, на Лициний на изток. Да! — Силвестър потърка брадичката си. — Лициний с удоволствие би ни ухапал по този начин!

— А смъртта на Атий?

— О! — Силвестър се наведе напред. — Едно от нещата, които Елена не знае, е че преди много години Атий е бил християнин, но сетне отстъпил от вярата. Бил кръстен в християнската църква, за да стане доносник на императорските служители, но това станало

известно и го прогонили. Той също принадлежал към общността на Ватиканския хълм. Ако Константин научел това, Атий нямало да бъде помилван, а щял да бъде сурово наказан. Може би е разбрал къде е гробът на Петър, когато се е преструвал, че е член на християнската общност, или като търсач. — Силвестър внимателно подбираше думите си. — Подозирам, че Атий се е канел да ме моли за защита. Ако паднеше в краката ми и разкриеше тайната на гроба, можеше и да я получи. Често съм се молил да бъде принуден да поеме по този път. Той знаеше, че ще мълча за миналото му, защото бях разбрал, че един ден ще бъде принуден да предаде тайната си. Почти го направи! — добави замислено Силвестър. — Добре! — той върна парчето пергамент. — Според това тук, старият приятел на Цезаря знае тайната. — Силвестър поклати глава и направи гримаса: — Нищо не знам за това! Съмнявам се, че Атий е имал предвид приятел на Константин...

— Тогава кого?

— Може би на Максенций или на друг някой император...

Силвестър замълча, когато Елена, придружавана от Бур, който приличаше на кротка овчица, се върна в залата. Тя се настани върху възглавниците на мястото си и направи знак с ръка на Клавдия да седне, не да коленичи.

— В доклада ти преди малко — твърдо започна Елена, — ти спомена Поругателя и някакъв капан. — Протегна ръка, сякаш разглеждаше ноктите си. — Сега, когато Атий е убит, Поругателя не би трябвало да бъде твоя грижа, но аз размислих: всички онези бедни жени!

Тя замълча и се усмихна момичешки, сякаш си спомни някаква тайна от миналото си. Клавдия се сети за някои истории, които се разказваха за доста бурната младост на Елена.

— Изпитвам съжаление към тях — бързо продължи Елена. Обърна се и посочи Бур. — Дадох пропуск на това животно. Идете в Тулиевия затвор. Подберете шест жени, осъдени на смърт или на труд в мините. Те могат да избират между живота и смъртта. Кажи на господарката на „Дома на Изида“ да ги изкъпе, да ги облече и да ги разкрасява през целия ден. Те могат да скитат по улиците, въоръжени с кама и центурионска свирка. — Тя направи гримаса: — Жените може да се опитат да избягат, но ще бъдат заловени. Няма къде да идат.

— А кого ще използваме за войници?

Елена посочи Муран:

— Нали имаш приятели гладиатори? Те са идеални за такова начинание, защото са бързи и ловки. Ще получават войнишка седмична заплата. Кажи на господарката на публичния дом да изпраща всички сметки на Крис, същото се отнася и до теб, Муране. Всички разумни разходи ще бъдат поети от императорската хазна. О, между другото, Клавдия, на никого няма да казваш за това, особено на онзи твой чичо. Муране, ти също! Ще закълнеш хората си да пазят тайна и ще ги разположиш след залез-слънце. Клавдия, останалите подробности оставям на теб...

Тулиевата тъмница, мислеше си Клавдия, действително е порта към ада, място на ужаси. Тесни стъпала водеха надолу, край покрити със слуз стени, към огромни черни заграждения, страховити килии, където затворниците представляваха само група скупчени силуети. Мержелееха се лица, лишени от всякаква надежда. Тъмницата приличаше на ужасяваща мрачна яма, чиято тъмнина се нарушаваше от пламтящи факли и отблясък на мангали. Войници в кожени полички, с покрити с мръсна пот лица и гърди се движеха сред подрънкването на ключове и вериги. Миазми се виеха като мъгла, а зловещата тишина понякога се нарушаваше от силни викове и отчаяни стенания.

„Хаос от човешки творения“ нарече главният тъмничар обитателите, мъже и жени, които бяха държани тук, за да бъдат изтезавани и разпитани, преди да ги отпратят в мините, на ешафода или на арената. Той гордо поведе Клавдия и Муран към онова, което нарече сърцето на своето подземно царство — зала, напомняща пещера, където можеха да огледат някои затворници. Там бяха събрани жените — купчина окаяни човешки твари, облечени в парцаливи мръсни дрехи, с тела, покрити с тинята на затвора, с почти неразпознаваеми лица, с мръсни и сплъстени коси. Те жално гледаха Клавдия и Муран. Някои клечаха, други стояха прави с безумни изражения, примигвайки в светлината, която се процеждаше от решетката над тях. Клавдия прошепна нещо на Муран и той бързо тръгна сред тълпата нещастници. Гладиаторът им заговори на

простонароден език, търсейки онези, които можеха да го разберат, в които имаше проблясък на интерес, жажда за живот и енергия. Малко жени му отговориха, повечето изглеждаха вече мъртви, очите им бяха празни, изпълнени единствено с очакване на следващия ужас, който щеше да им донесе животът. Накрая избраха шест затворнички. Муран плати на тъмничаря и му даде точни указания жените да бъдат изпратени тайно в „Домът на Изида“.

При споменаването на това място мазното лице на тъмничаря се ухили. Жените трябвало да бъдат оковани, настоя Муран, и да бъдат откарани в затворен фургон. Сам тъмничарят трябваше да се погрижи за всичко и да ги наблюдава.

Клавдия и Муран излязоха бързешком от Тулиевата тъмница в изгарящата слънчева светлина на стария форум. Белите мраморни постройки изглеждаха още по-блестящо светли след стигийския^[3] мрак на затвора. На Клавдия ѝ беше горещо и ѝ се повдигаше; шумната и досадна тълпа се блъскаше около нея. Някои я дърпаха за наметката, търговци предлагаха чаша прясна вода или подноси с нарязан сочен плод. Правници предлагаха услугите си. Писари високо хвалеха уменията си да преписват писма или да съставят документи. Самодоволни сенатори и конници тържествено пристъпваха по стъпалата към някаква съвещателна зала, а жреци, обвити в дима от кадилници, се подготвяха за жертвоприношение в храмовете. Наоколо чакаха каруци с определените за обедната молитва жертви — агнета, кози и всякакъв вид птици, които печално врецяха или крякаха, а наоколо се разнасяха оборски миризми, които дразнеха носа и гърлото.

В подножието на една статуя войници хвърляха зарове, наблизко ги забавляваше загърнат в цветни дрипи акробат с провиснала черна коса. Представители на златната градска младеж пристъпваха превзето, шапки с щраусови пера и широки ленти или държани от роби елегантни слънчобрани предпазваха главите им от слънцето. Преносими столове и носилки с ярки драперии с мъка си пробиваха път напред. Носеха ги потни наемници, които се задъхваха и крещяха „Дай път! Дай път!“, но малцина се отдръпваха. Клавдия стискаше ръката на Муран, докато пресичаше оживените площади и се промъкваше през проходите, за да се добере до улиците, които водеха към Целийския квартал.

Те отидоха право в „Дома на Изидида“, където господарката ги прие в личните си покои — скромно обзаведено помещение с кресла, столове и масички от полирано акациево дърво. Стените бяха боядисани в зелено с черни корнизи на горния и долния край, по които имаше рисунки на златни плодове. В другия ъгъл имаше две тежки ракли, както и плетени кошници от тръстика, пълни с документи. Домакинята сама подреди столовете и с жест покани посетителите си да седнат, после шумно позвъни с ръчния звънец и заповяда на един прислужник да донесе поднос със сладкиши с маково семе и стафида, меденки и високи чаши, пълни с прекрасен на вкус сок от круши. Докато ядяха и пиеха, Клавдия с половин ухо слушаше нарежданията да не ги безпокоят, които господарката даваше на прислужниците зад вратата. Тя се върна, подаде кърпи на Клавдия и Муран, после седна в креслото си.

— Много малко хора влизат тук! — засмя се тя. — Това е моята съкровищница...

— Тук ли пазиш богатството си? — попита Клавдия.

— Част от него — отвърна домина Агрипина и се облегна в креслото. — За останалото се грижи банкерът Улпий.

Клавдия веднага се сети за Атий и се запита какъв ли напредък е постигнал Салуст.

— Е, добре — усмихна се престорено домакинята, — няма повече убийства, с какво мога да ви бъда от полза тогава?

Клавдия остави чашата си и с няколко немногословни изречения ѝ обясни капана, който беше намислила. Разказа за посещенията си при Августата и в Тулиевата тъмница. След малко трябваше да пристигнат шест жени. Поиска от господарката на дома да ги изкъпе, почисти и облече, да ги нагизди, да гримира лицата им и да боядиса ноктите им. Първият въпрос на домакинята можеше да се очаква:

— Кой ще плати?

Клавдия обясни, че всички разумни сметки ще бъдат посрещнати от императорската хазна. Агрипина кимна.

— Доколко тайна е задачата?

Клавдия настоя колкото е възможно по-малко хора да знаят какво става. Описа ѝ как всяко момиче, навярно още тази нощ, но съвсем сигурно утре, ще бъде изпратено да броди по улиците след смрачаване,

въоръжено с центурионска свирка и кама. Ще започнат да действат веднага, когато Муран разположи хората си.

— Само въпрос на време е да го заловим! — добави Клавдия.

С полузатворени очи, господарката на дома сякаш преценяваше положението. Клавдия разбираше, че жената няма почти никакъв избор, това беше заповед на императрицата, а и всички разходи щяха да бъдат покрити.

— Другите момичета може да им завидят...

— Другите момичета не знаят, че все още има опасност да ги убият! — рязко отговори Клавдия. — Нещо друго?

Жената завъртя глава.

— Не. Съгласна съм. Какво ще стане с тези жени сетне?

— Ще бъдат помилвани от императорската канцелария, може да им дадат и по някоя пара и ще ги изпратят по пътя им...

— А ако поискат да останат тук? — лукаво попита съдържателката.

— Свободни са да правят каквото пожелаят! — заяви Клавдия. — Но първо трябва да се залови Поругателя...

Домакинята кимна и се извини. Отведеха Клавдия и Муран в малка градина. Клавдия настоя Муран веднага да тръгне.

— Аз ще имам грижата за тези нещастни жени! — прошепна тя. — Ти трябва да идеш в гладиаторската школа. Намери подходящи мъже, седем или осем души и ги накарай да се закълнат, че ще пазят тайната; ще получат войнишка заплата за една седмица. Трябва да са готови най-късно утре вечерта. Сега върви!

Муран нежно я целуна по устните и челото, и се сбогува с нея. Малко по-късно съдържателката на публичния дом дойде в градината и седна близо до Клавдия, сякаш бяха стари приятелки.

— Ще бъде опасно! — рече тя. — Тези момичета може да бъдат убити...

— Тъй или иначе, някой ще бъде убит! — отвърна Клавдия и се отмести встрани.

— Неудобно ли се чувстваш край мен, Клавдия?

— Не, само съм уморена...

— От Нарцис научих за нападението срещу „Магариците“. Чичо ти Полибий ще трябва да повика буквално целия квартал, да почисти

мястото, за да го подготви пак за работа. Описват го вече като новия Хораций^[4] на Рим.

Клавдия само се засмя.

— Животът е труден! — продължи жената, загледана в градината. — Не съм се молила за този живот, както, предполагам и ти, Клавдия. Ами твоя Муран, обичаш ли го?

— Да, обичам го и той ме обича.

— Тогава дръж здраво този лунен лъч — прошепна събеседничката ѝ. — Светът на мъжете, Клавдия — тя поклати глава, — не е приятен. Ние, жените, трябва да живеем с помощта на ума си, и той трябва да е остър като нож...

— Като говорим за ум... — Клавдия извърна лице към нея. — Планът, който съм подготвила... Трибунът Макрин е опитен войник, много лукав и умен мъж, той сигурно е опитал същото?

— Не, не! — жената замига, после отвърна поглед.

Клавдия почувства, че лъже.

— Докато чакам онези момичета да пристигнат — продължи Клавдия, — кажи имаш ли списък на мъртвите, на убитите от Поругателя момичета? Имаш ли разходите за погребална служба? Свидетелство за разноските?

Съдържателката на дома сякаш се канеше да отрече.

— Искам да погледна този списък! — настоя Клавдия. Протегна ръка и погали ръката на жената срещу себе си. — Виж, аз не съм твой враг, просто искам на всичко това да се сложи край!

Домакинята бързо излезе. Върна се след малко и донесе свитък, завързан с червена лента. Разви го и го отвори на мястото, което търсеше Клавдия.

Клавдия се настани така, че светлината да пада върху свитъка, и зачете тази тъжна литания^[5] на мъртви. Понякога убийствата следваха почти едно след друго. Друг път минаваше седмица, дори две, преди да стане следващото. Разбираше, че съдържателката внимателно я наблюдава и се запита какво ли искат да скрият тя и Макрин. Имената на момичетата бяха изброени. Клавдия бързо пресметна, че са двайсет и пет — повече, отколкото мислеше. Всяко тяло е било положено и подготвено, преди да бъде отнесено с погребална церемония на някое гробище, където да бъде изгорено. Прахът бил запечатван в урна, която

после погребвали в парцел, специално купен от съдържателката на публичния дом.

Клавдия току-що бе свършила да чете, когато в градината се втурна една останала без дъх прислужничка и съобщи, че се е появила каруца, от която се носела ужасна воня, която била карана от някакъв кошмарен кочияш, появил се сякаш от ада. Клавдия бързо зави свитъка и последва момичето до уличката, която минаваше край къщата. Тя нареди на тъмничаря да отключи клетката и момичетата на четири крака с труд изпълзяха от нея. Въпреки мръсотията и мизерията, повечето от тях бяха разбрали, че има нова надежда за живот. Клавдия долови как в очите им нещо проблясва и дори има усмивка, а някои от тях бяха положили безплодни усилия да се разкрасят.

През останалата част от следобедта приготвяха момичетата. Съблякоха дрипите им и ги изгориха, после ги отведоха в банята, където ги изкъпаха по няколко пъти преди, по настояване на Клавдия, да им дадат да хапнат и пийнат нещо. Накрая майсторите приложиха изкуството си върху главите и лицата им. Клавдия настоя господарката да накара всички в „Домът на Изида“ да се закълнат, че ще пазят най-строго тайната под заплахата веднага да бъдат пратени в Тулиевата тъмница.

След като получи тържественото уверение на хората, че ще мълчат, тя седна в градината и подремна. Върна се Муран. Не беше имал проблем при наемането на мъжете. Освен това я викаха в „Магариците“. Чичо Полибий (тук Муран завъртя очи към небето) с помощта на безброй помагачи бил почистил всички следи от нощното нападение. Сега приготвял победно пиршество, на което срещу известно заплащане щял да разкаже на всички за „Голямата битка при «Магариците»“, където той, подобно на Хораций на моста, саморъчно обърнал в бягство легиони „изчадия на ада“. Муран още се смееше на кривенето на Полибий, когато дойде една прислужничка и им съобщи, че жените са готови.

Домина Агрипина ги беше събрала в покоите си, където Клавдия беше сигурна, че няма отвори за подслушване и шпиониране. Клавдия наистина се изненада от преобразяването на затворничките. Сега те бяха красиви млади жени, облечени в дрехи с цветовете на „Домът на Изида“, с широки пурпурни панделки, препасани стегнато през гърдите. Косите им бяха накъдрени, лицата гримирани, ноктите

боядисани, а по китките и пръстите им подрънкваха блестящи украшения. Муран остави на пода торбата с камите и центурионските свирки, които бе заел от школата, а Клавдия обиколи момичетата, като ги питаше за имената им и искаше да ѝ разкажат нещо за живота си.

Повечето бяха от римските коптори, обвинени в кражба или насилие. Но те са решителни и силни жени, заключи Клавдия, които няма да се дадат лесно. После седна зад една малка масичка и им разказа точно какво се е случило и какво е замислила. Когато свърши, нямаше възражения. Жените пошушукаха и размениха по някоя дума помежду си, после една от тях, която имаше червена коса и се бе нарекла Ливия, пристъпи напред.

— Господарке Клавдия, благодарим ти! Ти ни извади от онази адска дупка, но онова, което предлагаш, е опасно!...

— И Тулиевият затвор беше опасен! — рязко отвърна Клавдия.

— Приемаме! Ще имаме кама и свирка. Наблизо ще има скрити мъже, които ще ни пазят. Ние сме готови да поемем риска, но имаме някои въпроси. Какво ще стане с нас, ако планът се провали?

— Ще бъдете освободени, помилвани, ще получите по една монета и ще ви пуснат да си вървите по пътя.

— А ако успеем?

— Ще бъдете освободени, помилвани — Клавдия се засмя — и ще ви дадат малко повече монети! Никой няма да ви направи нищо лошо. Имате специалните уверения на императрицата.

Тези думи породиха одобрителен шепот сред другите.

— А ако умрем?

— Ако умрете, уверявам ви, че ще бъдете погребани с почести. Обаче ако не излезете на улицата тази и другите нощи, бъдете сигурни, че някоя жена ще загине от ръката на този убиец!

— А какво ще стане — безсрамно попита Ливия, — ако срещнем някого, когато харесаме?

— Вие решавате! — отговори Клавдия. — Каквото правите, си е ваша работа, но ви казвам да се пазите!

— Кого ще търсим? — извика една жена. — Имаш ли някакво описание?

Клавдия завъртя отрицателно глава.

— Но пак ще ви кажа — бъдете внимателни! Отваряйте си очите за нещо неочаквано. Например някой, който скита из Целийския

квартал, облечен в хубави дрехи и който може би не е съвсем на място там! И най-вече мъж, облечен в униформа на императорски офицер, най-много внимавайте с такива!

— Аз винаги внимавам! — извика една отзад.

— И ако хванат този Поругател — Ливия обърна поглед към домина Агрипина, — може ли да останем тук?

— Ако притежавате нужните умения! — остро отговори тя. — Ако обещаете да се подчинявате на правилата в тази къща, защо не?

— И още нещо! — допълни Ливия. — Преди да изляза тази вечер на улицата, искам голяма чаша от най-доброто ви вино!

Клавдия се съгласи. Тя им съобщи, че след като веднъж напуснат тази стая, ще трябва да действат като нови членове на „Домът на Изида“. Не бива да казват на никого. Веднага, щом слънцето залезе, вече ще трябва да бродят по улиците.

— През цялата нощ ли? — попита една от жените.

— Можете да се върнете, за да починете малко — заяви Агрипина, — но трябва да помните каква е задачата ви. Колкото по-скоро заловят и убият този мъж, толкова по-добре!

---

[1] Юнона или Хера в гръцкия пантеон, жена на Зевс, царица на олимпийските богове. — Б.пр. ↑

[2] Дълга връхна дреха с бродерии или украса по ръба, носена предимно от жени в древния Рим. — Б.пр. ↑

[3] От името на Стикс, реката в подземното царство. — Б.пр. ↑

[4] Хораций Кокл („Едноокия“) — легендарен римски герой, който сам защитил входа на пристанището Сублиций срещу войската на етруския цар Порсена. — Б.пр. ↑

[5] Литания (от гр. „молба“) — дълга църковна молитва. Преносно — досадно изброяване. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ДЕСЕТА

*Както изглежда, някой зъл дух вероятно...
подтикна тези хора към чудовищни деяния.*

Клавдия и Муран се върнаха в „Магариците“. Денят гаснеше. Те минаха край голямата сикомора, където Торкват още въртеше занаята си. Той я повика по име и тръгна към тях.

— Още не съм намерил решението! — Почука с пръст по слепоочието си. — Обещавам ти, ще мисля. Нали нямаш нищо против, ако попитам някои клиенти?

— Нямам нищо против да попиташ и самия император! — рязко отвърна Клавдия. — Торкват, изморена съм. Желая ти успех със загадката! Както и на себе си! — добави тя и стисна ръката на Муран. — Аз също още не съм намерила решението...

Когато се върнаха в „Магариците“, Клавдия разбра, че за нея няма да има почивка. Полибий беше въодушевен от снощните подвизи. Бързо беше оправил всички щети: капаците, кухненската врата, белезите от сраженията по тревата и стъпканите лехи. Всяка следа от страховитата битка на живот и смърт в градината бе премахната. Кръчмата бе пълна с обичайните посетители, но имаше и новодошли, които нямаха търпение да чуят новините. Клавдия седна за малко на масата до Муран. Вече се канеше да стане, когато Океан започна да прибира голямото кожено покривало, което бе сложил на главния вход на кръчмата. То очевидно беше мокро от вино или кръв, Клавдия не можеше да види от мястото си. Кожата бе залепнала за ключалката и Океан започна да я отлепва с нож. Веществото бе лепкаво, вероятно по-скоро мед или неразредено вино. Тя стана, отвори вратата и се взря през ключалката. През отвора не се виждаше, сякаш имаше нещо, пъхнато от другата страна.

— Питам се... — промърмори тя, като се връщаше в кръчмата.

— Какво се питаш? — повтори Муран след нея.

— Нищо! — засмя се тя. — Просто се питам дали Поругателя ще нападне тази нощ?!

В края на краищата не се случи нищо. Клавдия се качи късно в стаята си. По някое време се събуди, но нощта беше тиха и тя пак заспа. Все пак Муран беше обещал, че ще я събуди, ако нещо стане. На другата сутрин тя занесе закуската си в градината, а Муран седна до нея, за да си разделят приготвеното от Целад пиле, нарязано на късчета.

— Нищо! — каза той, леко наклонил глава, сякаш слушаше пеещите в другия край на градината птици. — Нищичко! Освободих хората си, след като ми докладваха, че никога през живота си не са били толкова отегчени. Освен по някоя случайна поява на жена от „Домът на Изида“, нищо вълнуващо.

— А онези млади жени?

— О! — предъвка парче пилешко Муран. — Забавлявали са се, били са свободни.

— Всички ли са се върнали?

— Разбира се! Ако бяха избягали, къде щяха да идат?! За някои от тях това не е само свобода, то е чудо. Мога да се обзаложа, че ако се молят, ще споменават името ти! — Той я целуна по бузата. — Сега аз ще си почина, а ти?

Клавдия сви рамене:

— Ще седя и ще мисля...

— За мен ли?

Клепачите на Клавдия запърхаха:

— Разбира се, скъпи, за кого другиго?!

Накрая Клавдия пак се върна към бележките си, но все още не можеше да намери онази нишка, която да разплете загадката, така че, за да се поразсее, сложи ред в стаята си и слезе да помогне долу, в кръчмата. Късно следобед, сив както винаги, издирвачът Салуст се вмъкна като призрак в „Магариците“. Клавдия веднага го отведе встрани от останалите посетители, за да си поделят малко гърне вино, хляб, сирене и пушено месо. Слънцето още припичаше, от кръчмата се носеха различни шумове. Салуст отпи от виното си.

— Направих, каквото искаше! — започна той.

— Успя ли?

Салуст завъртя глава:

— И да, и не, но за теб, Клавдия, накарах всички от моя род да ми помогнат! И така... — Той извади свитък от кожената си торбичка и го разгъна, като използва чашите, за да затисне краищата му. — Първо, Атий Енобарб... е, носят се слухове, че някога е бил християнин. Знаеш ли това?

Клавдия кимна.

— Сетне станал отстъпник, шпионин на Максенций, яростен търсач на мъртви, унищожител на всичко, що е християнско. Никой от хората край него не го е обичал. Бил жесток с жените, наложницата му Друзила би могла да свидетелства за това, но научих, че тя също е мъртва. Единственият интересен факт, който открих за общия ни приятел, беше когато посетих банкера Улпий. Не че наистина беше готов да отвори архивите си, но, както каза, не обичал Атий, човекът бил мъртъв, и разбира се, щеше му се да получи онази златна монета, която му предложих. За да бъда откровен, господарке — изду устните си Салуст, — според Улпий, Атий Енобарб в действителност имал съвсем малко пари. Всъщност не повече от стотина солиди, внесени при него...

— Невъзможно! — задъха се Клавдия. — Виждала съм докладите! Атий е присвоявал парите на християните, плякосвал е техни свети предмети, натрупал е цяло състояние!

— Така смята Улпий...

— Може ли да има друг банкер? — попита Клавдия. — Друг някой, който да пази парите му? Разбира се! — прошепна тя.

— Да, Клавдия, мога да предположа какво си мислиш. Атий Енобарб не беше точно любимец на силните. Беше добре познат като поддръжник на Максенций, знаеше се, че Константин едва го търпи. Не би поверил парите си никому другиму... — Салуст почеса челото си. — Улпий мисли, че Атий може да е скрил парите си някъде, но само боговете знаят къде са те сега.

— А дякон Валентиниан?

— А, това е зловеща и тайнствена фигура! Бил много добре образован и очарователен човек. Напреднал много бързо в преследваната църква и станал водач на общността край Ватиканския хълм. Сетне изчезнал, а християните в този регион били обкръжени и арестувани. Оцелели много малко... Всъщност, според моя шпионин, никой не е оцелял...

— Ами Харон?

Салуст се засмя:

— Клавдия, ще бъда честен: в това отношение се провалих. В Рим не мога да мина за човек на Харон. Просто оставям тази работа така. Тук не мога да ти помогна.

Клавдия кимна в знак на съгласие.

— А Поругателя?

— Нищо повече от това, което знаеш! С изключение на едно... По уличките се носят слухове, че Поругателя е бил убит.

— Знам — отвърна Клавдия. — В гражданската война.

— Може да е бил заклан и по-късно...

— Ами трибунът Макрин?

— Странен човек! Редови офицер от войската с добро име. Почтен администратор. Обичал жена си, после тя се разболяла. Но открих и нещо ново за него: трибунът Макрин бил голям приятел със съдържателката на „Домът на Изида“...

— Тя твърди, че рядко се е отбивал там.

— Е, може и да е вярно, както е вярно, че обичал жена си, но той дълбоко се влюбил в една от „щерките на Изида“, млада жена на име Бризеида...

Клавдия затвори очи и се опита да си припомни списъка с мъртвите в „Домът на Изида“.

— Сигурен ли си? Трибунът Макрин?

— Била кратка любовна история... — Салуст се приведе над масата с широко разтворени очи. — Нали знаеш как стават тези работи, господарке? Макрин бил верен съпруг, но Бризеида била много, ама много красива! Вярно, на него му било трудно да посещава „Домът на Изида“ или да броди из уличките на Целийския квартал, но от онова, което научих, разбирам, че той и Бризеида се срещали в императорските градини от другата страна на Рим. Бил влюбен до уши в нея!

— И какво станало?

— Не знам... — Салуст потупа с длан пергаментата пред себе си. — Можем да издирваме само онова, което познаваме. Бризеида изчезнала. Може да е напуснала или умряла. В хаоса, настъпил в Рим след победата на Константин, всичко би могло да се случи... — Той

разпери ръце: — Виж ме мен — дотолкова нямах късмет, че застанах на грешната страна!...

— Да, да! — вдигна ръка Клавдия. — Знам всичко!

Тя се вгледа в клоните на дървото, ябълките зрееха добри и Полибий щеше да е доволен.

— Какво, господарке?

— Бризеида изчезнала, Поругателя изчезнал... Сигурна съм, Макрин спомена, че още някой е изчезнал...

— Че жена му е умряла?

— Да, да, но освен това някой друг... — Клавдия замълча, защото кухненската врата се отвори. С бокал в едната ръка и къс пергамент в другата, през нея пристъпи напред Тит Лабиен, който декламираше стихове от някаква пиеса.

— В името на боговете, кой е пък този?

Клавдия погледна през рамо:

— О, не му обръщай внимание! Един от победителите в голямата битка на „Магариците“.

— Да, чух за нея. Харон изгубил много хора! Той никога няма да го забрави...

— Нито пък аз! — добави мрачно Клавдия. — Това е Тит Лабиен.

— Тит Лабиен ли? — изненада се Салуст. — Сигурна ли си, че това е истинското му име?

— Защо? — заинтересува се Клавдия.

— Просто съвпадение! — отвърна Салуст. — Не познаваш ли нашата история, Клавдия? Юлий Цезар имал много предан помощник с това име, но в гражданската война Тит Лабиен изоставил стария си приятел и се присъединил към Помпей. Мисля, че бил убит в следващото сражение.

Клавдия затвори очи и си припомни този фрагмент от пергамента: думите на Атий, че тайната за гроба на Петър била притежание на „стария приятел на Цезаря“.

— Знаеш ли къде е погребан Лабиен?

— Цезар бил благороден. Позволил труповете на враговете му да бъдат отнесени по домовете им за почетно погребение.

— Подозирам, че е погребан на Ватиканския хълм... — прошепна Клавдия. — Салусте, в Рим няма документ, който ти да не

можеш да ми изровиш! И така, можеш ли да ми намериш карта, на която точно да е указано мястото на гробницата на Тит Лабиев на Ватиканския хълм? — Наведе се през масата и стисна ръката му. — Моля те! А сега, ако няма нещо друго...

Салуст вдигна рамене.

— В такъв случай — изправи се Клавдия — привърши хляба и виното си и не обръщай внимание на стария приятел на Цезаря... — Тя посочи актьора, който продължаваше да се разхожда напред-назад и да си рецитира тихичко. — Трябва да посетя един човек...

Съдържателката веднага прие Клавдия и я изведе в малката градина отвън.

— Безпокоиш се за момичетата ли? Още са тук и се държат добре. Всъщност — засмя се тя, — те се оказаха много подходящи! Трябва да го запомня или може би да помоля императрицата такива жени да бъдат освобождавани и да идват на служба при мен!

— Искам пак да погледна оня списък от погребалната служба с имената на жертвите на Поругателя.

Съдържателката се опита да възрази:

— Вече ти го показах...

— Бих искала пак да го видя! Трябва да го видя веднага!

— За какво става въпрос? — Жената бе изгубила самообладание, изглеждаше напрегната и облизваше устни, а пръстите ѝ играеха със сребърната огърлица около врата ѝ.

— Бризеида?

Съдържателката започна да мига.

— Какво става?! — изправи се Клавдия. — Попитах те за едно име! За Бризеида, младото момиче, в което е бил влюбен трибунът Макрин. Какво се е случило с нея? Да не би да е била убита от Поругателя?

— Не, разбира се! Иначе името ѝ щеше да бъде тук.

— Тогава какво е станало с нея? — продължи да настоява Клавдия.

— Напусна! — Домина Агрипина доби строг и благоприличен вид като някоя стара мома. — Просто напусна!

— Имаш ли доказателство за това? Не е ли трябвало да се откупи? Да ти направи подарък? Не са ли й трябвали пари за пътуването? Откъде беше родом?

— От някакво село в Сицилия... Не знам... Семейството се преместило на континента, Бризеида избягала и дойде тук...

— Тогава, ако се е върнала, това би трябвало да е отбелязано някъде! — заяви Клавдия. — Има ли още момичета, които са работили с нея?

Съдържателката седна.

— Има ли? — повтори Клавдия.

Жената скри лице в ръцете си:

— Разбира се, че не! Ще ти кажа причината за притеснението ми. Бризеида просто изчезна. Така и не разбрахме дали Поругателя я е убил или се е изплашила и е избягала. Нямам никъде нищо записано за заминаването ѝ, нищичко!

— Разбира се! — рязко се изправи Клавдия. — Благодаря ти. А сега искам да поговоря с моите шест дами!...

Клавдия се върна в „Магариците“ много доволна. Имаше чувството, че мракът и тъмнината, с които се сблъскваше, бяха почнали да се разсейват. Седна за малко в градината и високо се помоли тази нощ Поругателя да нападне и да бъде заловен. Младите жени изглеждаха благоразположени, въодушевени, успокоени, че са далеч от Тулиевата тъмница. Бяха убедени, че могат да се противопоставят и да избягат от всяка опасност в мръсните улички и проходи на Целийския квартал. Муран се върна и ѝ съобщи, че гладиаторите са готови и разположени по местата си. Може би Поругателя ще се появи тази вечер? Клавдия се опита да овладее вълнението си. Искаше ѝ се да разпита трибуна Макрин, но трябваше да изчака. Вместо това се върна при входната врата на кръчмата, където се появи Торкват и съобщи, че не може да реши загадката. Клавдия кимна разбиращо.

— А ти можеш ли да я решиш?

— Още не — засмя се Клавдия, — но защо не влезеш? Сигурна съм, че Полибий може да има някакви идеи.

За голямо облекчение на Клавдия Торкват отказа и си тръгна. Когато изчезна от погледа ѝ, тя отново отвори вратата и разгледа ключалката. Вратата на кръчмата много приличаше на онази в стаята на Атий — дървото беше масивно, ключалката очевидно беше работа на добър майстор. Клавдия пъкна и извади ключа, после отиде в кухнята и се върна с друг ключ. Той обаче не съвпадна, ключалката не помръдна.

— Това трябва да е! — задъха се тя.

Появи се Извинявай и попита дали може да помогне с нещо. Клавдия разсеяно махна с ръка, разроши косата си и тръгна към своята стая. Трудно можеше да се отпусне, особено след като Полибий и приятелите му по чашка решиха да си устроят хубав нощен гуляй. Тя чу как вдигнаха тост в отговор на самохвалната реч на Полибий, според която той и Лабиен се оказаха истински воители. Обществото се разпиля из градината, където бяха запалени разноцветни лампи. Артистите от трупата на Лабиен „Сатирикон“ необуздано нахлуха с гротескните си маски и костюми, а Полибий съпроводи всеки поотделно из знаменитото си бойно поле.

Клавдия се засмя. Полибий и Лабиен наистина бяха същински деца, които живеят за момента. Бяха забравили напълно за облога си с Торкват. Почесвайки се по дебелия нос, Полибий бе убедил Лабиен, че неговата племенница ще реши всички проблеми. Клавдия седна на ръба на леглото и се запита дали наистина ще направи това.

Вечерта беше тиха, не лъхваше дори ветрец, затова пронизващото изсвирване се чу отчетливо. Клавдия скочи на крака, нахлузи бързо сандалите, взе наметката си, грабна една тояга и хукна надолу по стълбите. Залата за хранене беше празна с изключение на Сводника Петроний и Стоика Симон, които, прегърнати, спяха дълбоко. Двамата продължиха да спят, въпреки блъскането и тропането по вратата. Клавдия отвори. На прага стоеше Муран с двама от плещестите си придружители. Единият от тях носеше факла. Муран отметна качулката от лицето си, лицето му лъщеше от пот.

— Клавдия, ела!

Отново прозвуча остро изсвирване.

— От другата страна на фонтана! — прошепна дрезгаво единият от мъжете.

Надолу по улицата и по площада отекнаха още викове и крясъци. Клавдия бързо тръгна натам заедно с останалите. По пътя ѝ се стрелкаха тъмни сенки — разтревожени от суматохата просяци и всякакви нощни скиталци търсеха убежище другаде. Клавдия не сваляше очи от калдъръма, покрит с боклуци. Пристигнаха на площада, заобиколиха фонтана и тръгнаха по една странична улица, където пред входа на тунел стояха двама от гладиаторите на Муран. В светлината на факлата Клавдия видя да проблясва червена коса. Единият от мъжете държеше Ливия за ръката. Когато видя Клавдия, Ливия се освободи и побягна към нея с разчорлена коса и изпоцапано лице, върху един прорез на лявата ѝ ръка имаше окървавен парцал.

— Те са там! — посочи тя. — Със сигурност са там!

— Къде е камата ти? — попита Клавдия.

— Намушках един от тях!...

— Тях?! Един от тях?! — повтори Клавдия. — Какво искаш да кажеш? Какво става? Повече от един ли са?!

— В капана са! — Единият от гладиаторите говореше на момче, което бе изскочило от някакъв вход, събудено от виковете и изсвирванията. — Уличката е сляпа от едната страна и охранявана от другия край!

Муран грабна факла и с кама в другата ръка тръгна надолу по тунела.

— В капан сте! — извика той. — Излезте, един от вас е ранен! Знаем го от жената, която нападнахте!

Клавдия се присъедини към него. Отначало не виждаше нищо освен черния мрак; после съзря, че нещо се движи и проблясва.

— Трябва да излязат! — заяви Муран.

Той извика през рамо на другарите си да дойдат при него. Пристигнаха още гладиатори и, водени от Муран, започнаха да се промъкват надолу по тунела. Клавдия се върна на мястото, където се беше свила Ливия с гръб към стената. Застанало до нея, момчето леко я галеше по главата. Клавдия разрови торбичката си и подаде на момчето една монета. То изчезна в къщата, а тя седна до Ливия. Огледа раната. Беше повърхностна, камата бе разрязала не много дълбоко кожата малко над китката.

— Разкажи ми какво стана! — каза Клавдия и се огледа, защото, разтревожени от шума и изсвирванията, повечето от другарките на

Ливия започнаха тичешком да пристигат при тях. Гривните им подрънкваха, свободните им туники се развяваха.

Клавдия им разказа всичко и им нареди да останат заедно, да съберат и другите момичета, скрили се в „Магариците“ и да повикат Полибий да ги наглежда. Жените нямаха нужда от повторна покана и припряно тръгнаха натам, като се смееха и шегуваха, щастливи, че вече са далеч от самотните улици и надвисналата опасност.

Клавдия впи поглед в тунела. Муран и гладиаторите му се придвижваха бавно, факлите просветваха във вонящата тъмнина.

— Къде са те? — попита Ливия.

— Кой къде са? — попита Клавдия, върна се и се сви до нея.

— Нощните стражи. По-рано тази вечер минах край тях. Няма да са далеч.

По гърба на Клавдия се стече студена струйка пот. Тя продължаваше да се взира в тунела. Сега Муран крещеше предупреждения.

— Разкажи ми какво стана! — настоя Клавдия.

— Точно както миналата нощ! — отвърна Ливия, докато почистваше мръсотията от лицето си. — Избрах си улици по-наблизо до „Магариците“. Отначало ме беше страх, но повечето от онези, които доближаваха до мен бяха доста срамежливи. Младо момче, което искаше да ме опипа, старец, който се опитваше да си върне младостта, и разбира се, обичайните пияни грубияни. Тази вечер избрах същите улици и започнах да обикалям. Онова малко момче, което излезе ли? Бях говорила с него по-рано. Приличаше на сина, който имах някога. Улиците бързо опустяваха. Е, с изключение на просяците и крадците, но те не закачат...

— Разбира се, че не закачат! — съгласи се Клавдия. — Познават добре съдържателката на вашия дом! Тя си има свои побойници, които не позволяват волности от какъвто и да било вид. Продължавай!

— Тази вечер не беше по-различно — продължи Ливия. — Стигнах до площада и си измих ръцете във водата. Минаха двама нощни стражи. Аз продължих да обикалям.

— Как изглеждаха? — попита Клавдия. — Как изглеждаха нощните стражи?

— Държаха се арогантно. Единият имаше гадно лице, зад което се крие гадна душа, срещала съм такива и в Тулиевия затвор, и

другаде. Аз съм Ливия от Тулиевия! — засмя се тя на собствената си шега. — Както и да е, тази вечер имаше малко клиенти. Помислих да намина към „Магариците“, да помоля за чаша вино и да приседна малко, но изведнъж чух шум и някой ме повика по име. Тръгнах по улицата, пред входа на един проход стоеше мъж. Беше облечен като императорски офицер, носеше шлем и плащ. Той отвори шепата си. Видях повече сребърни монети, отколкото някога са ми били предлагани. Сега разбрах как са били подмамени онези момичета. Забравих за опасността! Той ме поведе нататък. Каза ми какво иска, после ме блъсна към стената и нареди да коленича пред него. Изглежда, опипваше поличката си, за да я повдигне. Виж какво, Клавдия, била съм в затвора, където няма светлина, няма пламъци, няма свещи, нито фенери или маслени лампи. Очите ти се нагаждат към тъмнината. Не бях нито нервна, нито изплашена. Онова, което офицерът искаше да му направя... Е, тъмничарите в Тулиевия искаха същото... После чух шум надолу в тунела откъм дясната ми страна. Бързо се обърнах и видях, че друга сянка тича към мен. Значи, не беше един, бяха двама мъже, и вторият означаваше опасност. Държах камата си в торбичка, скрита в гънките на туниката ми. Изправих се. Казах ти, че започна да ми се повръща, не исках да го правя. Офицерът се опита да ме сграбчи. Забих камата в него и после надух свирката. Двамата щяха да избягат, обаче нанесената от мен рана явно е била сериозна...

Клавдия я погали нежно по главата, изправи се и тръгна към входа на тунела. Сега групичката беше проникнала още по-навътре. Чуха се викове, звън на стомана, някакви тъмни сенки се раздвижиха, после Муран и другарите му тръгнаха обратно.

Клавдия заподозря кого водят. С дълбока рана на лицето си, Ахилей сипеше ругатни; зад него пристъпваше със засрамено лице Нерей, целият в синини, с кървава драскотина на лявата ръка, получена при опита му да избяга. Муран ги избута на улицата и ги изкара на площада. Другите гладиатори образуваха кръг около пленниците. Муран нареди на двамата мъже да коленичат в светлото петно от примигващата факла. Ахилей беше толкова отпаднал, че трябваше да легне на хълбок, задъхваше се и тихо стенеше. От време на време вдигаше глава и проклинаше. Клавдия се наведе над пленниците.

— Вие сте Поругателя — заяви тя, — нали?! Вие двамата! Вие бродите по тези улици. Първата ви жертва, Марина, се е

съпротивлявала, нали така? По ноктите ѝ имало засъхнала кръв и косми от двама ви, но за втората, за Фауста, вие сте се подготвили, било ви е по-лесно!

Нерей само примигна.

— Вие сте изверги! — продължи Клавдия. — Били сте войници! Мога да се обзаложа, че когато сте превземали някой вражески град, не сте пощадили нито една от жените, които са ви се изпречили! После сте се уволнили от войската. Започнали сте работа като нощни стражи в Целийския квартал, на самото дъно на живота! Обикаляли сте и сте се облизвали по „щерките на Изида“, но разбира се, те искали да им се плаща! Какво стана, Нерей? Дали някое от момичетата е обидило теб и спътника ти, та затова сте намислили да си отмъстите?!

— Не започна точно така... — започна да заеква Нерей. — Отначало мислехме да се позабавляваме, но момичетата се съпротивляваха. Ахилей беше чул всички разкази за Поругателя и каза, че може би е дошло времето той да се завърне... Първото момиче отведохме в една странична уличка. Бяхме несръчни, тя започна да пици и да ни заплашва, и преди да разбере, Ахилей извади меч а си и я разряза от утробата до гърлото!...

— След като я изнасилихте, нали?! — сурово го прекъсна Клавдия. — След като двамата я изнасилихте, а?! Балсаматорът Нарцис намерил толкова сперма, сякаш бедното момиче е било нападнато от бик! Не се оправдавай, Нерей, ти си не по-малко зъл и гаден от този тук! Започнало е да ви харесва да го правите, нали?! За един бивш войник е лесно да намери шлем и плащ и да изиграе подобна роля. Единият от вас се представял за офицер, другият следял, готов да изскочи и да щракне капана. Колкото до второто момиче, Фауста, тогава сте знаели точно какво да правите. Същото сте се опитали да направите и тази нощ с Ливия! В някоя тъмна странична уличка, пред някой жалък тунел. Сега вие познавате този квартал по-добре от всеки друг — всеки ъгъл, всички ниши, в които да се скриете, къде светлината е силна или слаба, кой къде и кога отива. Ще пуснете някоя като Фауста. Ще разберете по какъв път минава и ще изчакате, затова беше толкова трудно да ви заловят. Вие, двамата нощни стражи, сте виновни за нарушеното спокойствие на императора! — Тя се изправи и ритна Нерей по крака. — За цялото зло, сторено от вас, ще умрете на кръста!

Нерей простена. Ахилей избълва някаква ругатня през покритите си с кръв устни.

— Господарке Клавдия... — умолително вдигна ръце Нерей.

— Никаква милост! — заяви Клавдия. — Заради Марина, заради Фауста, заради Друзила!

— Бърза смърт за двама ни — продължи да се моли Нерей, — и аз ще ти кажа нещо, което не знаеш!

Клавдия погледна към Муран, който с мрачно лице стоеше в светлината на факлите. Ливия, която пропълзя до тях, разкъса кръга и се опита да издере очите на Нерей. Един от гладиаторите я издърпа встрани.

— Кажи ми каквото знаеш и аз ще преценя!

— Ти спомена Друзила, наложницата на Атий... Вярно е, минахме край нея онази нощ, когато отиваше в кръчмата, но не я убихме ние!

Клавдия впи очи в него:

— Сигурен ли си, Нерей? Тъй или иначе ще умреш!

— „Щерките на Изиди“... аз... — Гласът му се прекърши. — Точно така е, както казваш: двама стари войници, които бродят по тези мръсни улици и онези парфюмирани и гримирани момичета, които искат сребро... Ако зависеше от мен, щяхме просто да ги насилим, но една от тях се присмя на Ахилей, подигра мъжествеността му, каза, че не го бива особено. Срегнахме Марина. И двамата я обладахме, като ѝ обещахме сребро, а сетне Ахилей я уби. След като това стана, двамата се върнахме в казармите и извадихме докладите. Разбрахме как е действал Поругателя до такива подробности като изваждането на едното око... Вече го знаехме, но потърсихме и други сведения. Покъсно нападнахме Фауста... Опитах да помоля Ахилей да спре, особено когато ти започна да се навърташ наоколо. — В гласа му прозвуча горчивина: — Но животът си върви, стъпка по стъпка... Мога да се закълна във всичко свято, че ние не сме докосвали Друзила, срещнахме я и я оставихме да върви накъдето бе тръгнала. Когато чухме за смъртта ѝ, започнахме да се питаме дали някой не ни подражава, както ние подражавахме на истинския Поругател. Не бяхме ние, кълна се!

Клавдия впи поглед в Ахилей, от лицето му течеше кръв. Нямаше да доживее до разпъването на кръста.

— Има ли друго, Нерей?

— Боговете да се смилят над нас! — прошепна Нерей.

Клавдия кимна на Муран. Той пристъпи зад Нерей, сграбчи го за косата и, когато Клавдия извърна глава, преряза гърлото му от едното ухо до другото. После се наведе и оказа същата милост на Ахилей.

— Трупове им? — попита той, когато се изправи.

Клавдия посочи ъгъла на уличката.

— Нека ги обесят там с надпис на гърдите. Нека хората на Целийския квартал знаят, че убийците са били заловени и наказани!

После се обърна и тръгна възможно най-бързо, с ръка на устата, обратно към „Магариците“, а до нея пристъпваше Ливия и ѝ благодареше от все сърце.

ГЛАВА ЕДИНАЙСЕТА

Копнеех да уталожа зловредното разпространение на този безпорядък.

Когато се върна в „Магариците“, Клавдия се поуспокои и каза на Ливия да иде при останалите момичета, които в другия край на залата с удоволствие изпразваха делва с вино, смееха се и разговаряха с Петроний Сводника и Симон Стоика — вече събудени, бодри и освежени. От градината надойдоха и други, които бяха научили, че нещо се е случило. Муран се върна и събщи, че гладиаторите, които бе наел, вече бесят трупове. Клавдия само поклати глава и се качи в стаята си, последвана от Муран. Като влязоха, тя се наведе към стената и скри лице в дланите си. Ледената решителност, която я беше обладала, докато разпитваше Ливия, Нерей и Ахилей, бе изчезнала. Почувства, че леко ѝ се гади, в съзнанието ѝ объркано се смесваха образите на онази тъмна уличка, светлината на факлите, Ливия, Нерей, който се опитваше да измоли пощада, Ахилей, който плюеше кръв и проклинаше. Муран я остави сама, отиде до прозореца и се загледа към пируващите в градината.

— Новината скоро ще обиколи целия квартал! — промърмори той. — След като Полибий знае, ще заведе приятелите си да видят трупове и ще опише подвизите на своята мъдра племенница Клавдия. Ти подозираше ли нощните стражи?

— Не! Не и преди тази нощ. Мислех, че убиецът може да е някой висш офицер или развратен сенатор, на когото му доставя удоволствие да гледа как умират млади жени. Е, колкото до онези, които... Разбира се, те са се прикривали един друг, познавали са квартала като петте си пръста и са имали достъп до докладите. Останалото беше лесно...

— Но те само са подражавали на Поругателя!

— О, да, знам! А утре, Муране, утре сутринта ще станем рано и ще започнем още от зори! Искам отново да се видя с трибуна Макрин!

— Клавдия въздъхна и се изправи. — Онези мъже сами се обрекоха на смърт. — Тя се приближи до Муран и докосна ръката му, после посочи към градината. — Не сме ли странни създания? Тези хора там се забавляват, ядат и пият, смеят се и се веселят, а само на крачка отук ние току-що езекутирахме две ужасни изчадия, които носеха страшна смърт на невинни млади жени! Предполагам, че точно затова винаги ми е било трудно да приема аргументите на Силвестър за един любящ Бог!...

— Може би именно любящият Бог им въздаде справедливост! — отвърна Муран. — Ще слезеш ли долу?

— Не! — Клавдия се повдигна на пръсти и нежно го целуна по устните. — Разбери къде е домът на Макрин и ме събуди точно преди разсъмване! Трябва да го посетим. Помоли Извинявай да ми приготви малко разредено вино и нещо, сготвено от Целад. Храна, която успокоява стомаха...

Муран обеща и си тръгна. Малко по-късно Извинявай ѝ донесе чиния и бокал вино. Беше пълен с въпроси за станалото, обясни ѝ какви слухове вече са тръгнали в залата за хранене и в градината. Клавдия само се засмя, целуна го по главата и го избута през вратата. Бавно се нахрани и изпи виното си, преди да се върне към писалището. Взе лист велен и написа имената на трибуна Макрин, жена му, съдържателката на публичния дом и Бризеида. Кой друг? Седна и се загледа, като се опитваше да си спомни всяка подробност, която беше научила за тайнствения трибун, и накрая намери търсеното. Стана и затвори капациите на прозорците, запали още една маслена лампа и я доближи до мястото си. После взе друг лист и написа на него името Атий Енобарб и въпросите, които още продължаваха да я смущават.

Primo: Защо Атий и другите са били изпратени във Византион? Каква е истинската причина? Защо е била тази потайност? Има ли други причини, поради които Атий е бил помилван, освен обстоятелството, че е знаел къде е гробът на галилееца?

Клавдия поклати глава, тя нямаше отговор на това.

Secundo: Атий е бил жесток. Имал е съвсем малко приятели. Обичал е да причинява болка на жените, бил е насилник и скандалджия. Бил е помилван от Константин, но все пак изглежда, че е живеел в страх от онова, което наричал „по-голям демон“. Кого е имал предвид — Харон или Валентиниан?

Tertio: Ковчежето „Ихтус“. Клавдия започна да гризе края на писалката си. Защо Атий е криел тайната за гроба на галилееца в ковчеже? След като то сигурно е можело да бъде откраднато? Един лукав човек като Атий би запаметил всичко и би унищожил всяко доказателство. Загадъчното споменаване на „стария приятел на Цезаря“ го потвърждава. И ако тайната за това къде е гробът на галилееца не е била пазена в ковчежето, защо е било взето?

Quatro: Парите на Атий. Той несъмнено е натрупал състояние, като е преследвал християни, заграбвал богатството и унищожавал светините им. Сигурно е съхранил част от придобитата по такъв злодейски начин плячка. Според Улпий обаче Атий бил не много заможен човек. Но това не обяснява красивата вила, разкошната мебелировка, разточителния начин на живот на Атий. Тогава къде е криел парите си?

Quinto: В следобед, когато Атий е бил убит, той се срещнал с колегите си в градината, после се върнал в стаята си. Сетне Нарс и Макрин слезли при него, но когато си тръгнали, той бил все още жив. Очевидно някой друг е убедил Атий да отвори вратата на тази стая, убил го е, взел е ковчежето, после е избягал, но не и преди да заключи вратата отвътре, което е пълно противоречие само по себе си.

Sexto: Друзила, вероятно единственият човек, който е обичал Атий, и негова наложница. Получила писмо и напуснала вилата, за да отиде в „Магариците“. Защо? Според Нерей, той и Ахилей не са я нападнали и убили. Кой тогава?

Septimo: Атий е бил вероотстъпник, грубиян, преследвал е всичко християнско и все пак е започнал да пише писмо до Силвестър, в което вероятно го е молел за защита и покровителство. Защо Силвестър, а не императора?

Octavo: Без никакво съмнение Харон е изиграл някаква роля във всичко това. На него му харесва идеята да замайва главата на императрицата, да иска пари и да показва силата си. Зад него се крие онази загадъчна личност, зловещият бивш дякон Валентиниан.

Клавдия остави перото и се загледа в лампата, над чийто пламък лудешки танцуваха пеперуди. Тя взе друг пергамент. Има ли някаква друга връзка между Макрин и Атий, освен очевидните? Седна и се замисли със затворени очи. Бавно, но сигурно тя поемаше пипнешком

по тъмния път на загадката към решението и вярваше, че е близо до него.

Седнал, Харон наблюдаваше как Хеката и помощничката ѝ подготвят обряда. Нощното небе беше ясно, само лек ветрец поклащаше храсталаците и клоните на дърветата в изоставеното гробище край големия Апиев път. Беше топла, тайнствена нощ, навсякъде край тях бяха разлагащите се останки на мъртвите. Харон вдигна очи към небето. Бяха се появили няколко облака — в такава нощ, така го убеждаваше Хеката, лемурите^[1] се навъртат около своето последно място за покой. Там гладно се спотайва Ламия^[2], ужасяващата жена от Хадес с магарешки крака и космат корем, и търси живи същества, а версипелите — върколаците, се промъкват по самотните коларски пътища и улици на града. Харон не вярваше особено в такива твари, въпреки че много от следовниците му непрекъснато бяха нащрек за всяка поличба за лош късмет, било то змия на покрив, плъх, изгризал дупка в чувал с брашно, или врана, кълвяща основата на статуя. Те се молеха, щом дочуеха първия тътен на гръмотевицата, подсвиркваха, когато просветваше мълния и носеха живи бълхи в бяло парцалче срещу уроки.

Господарят Харон се вгледа в запаления от двете вещици огън. На него несъмнено му трябваше промяна в късмета. Нападението срещу „Магариците“ беше нещастие, ужасно поражение. Цереб го предупреди, че много от хората му са изгубили другари и открито се жалват и съпротивляват. Редно ли беше да вярват на Валентиниан, бе попитал Цереб. Кой в края на краищата беше този човек? Не беше ли предал собствените си хора, християните, в катакомбите им? Какво доказателство имаха, че пази тайната за гроба на галилееца? Тогава Харон спокойно го бе изслушал и бе кимнал. Тайно в себе си той кипеше от гняв заради загубите си, но кого можеше да обвинява? Клавдия, тази малка, душеща навсякъде мишка? Хеката ѝ беше пратила проклетие. Не трябваше ли да предприеме по-груби действия? И все пак, нападението срещу „Магариците“ се бе провалило. Може би трябва да я нападне на някоя пуста улица?

Той вдигна един мях и отпи дълбоко, за да успокои пробождащия го страх. Трябваше да бъде внимателен, да мисли трезво. Клавдия

беше любимка на онази кучка, Августата; ако умре, само боговете знаят какво можеше да направи Елена! Нападението срещу „Магариците“ беше достатъчно злощастие, вече се носеха слухове, че императорът може да изпрати кохорти, за да прочистят гробището.

Господарят Харон бе станал много предпазлив. Беше пратил шпиони из града да разберат каквото могат, но възнамеряваше да направи и жертвоприношение. Обърна се към двете грозни жени с боси крака и чорлави коси, с мъртвешко бледи лица, облечени в черно, които редяха оплаквателните си песнопения. Бяха разкопали няколко гроба, за да намерят кости, които да стрият на прах, и сега призоваваха душите на мъртвите. Разровиха земята с нокти и изляха в дупката кръвта на черно агне, което бяха разкъсали на парчета. Харон напрегнато ги гледаше и се опитваше да не обръща внимание на писъка на прилепите, прелитащи от гроб на гроб. Хеката беше донесла със себе си две восъчни кукли, едната изобразяваше него самия с вдигнати величествено и заплашително ръце, по-малката сякаш молеше за милост. Тя ги хвърли в огъня, преди да прати там и изрязаната от смокиново дърво груба фигурка на бога на градините Приап. Восъкът започна да цвърчи и се разтопи. Вещиците напрегнато гледаха как огънят загасва, после Хеката се зае с нажежените до червено въглени, отся ги и започна да търси нещо сред тях. След това полази до него на четири крака, с окървавено лице и вторачени очи.

— Внимавай! — изсъска тя. — Ако имаш избор, недей да стоиш редом с Валентиниан! Два пъти проклет, той ще остане проклет. Не забравяй това!

Тя се върна обратно да довърши жертвоприношението. Господарят Харон впери очи в нощта. Може би беше време да смени съюзниците си. Валентиниан му бе донесъл само лош късмет. Този безочлив предател, дръзнал да използва името му! Но кой все пак беше Валентиниан? И кога щеше да се появи? Не бе поискал да се срещнат след поражението при „Магариците“...

Харон се засмя в себе си. Валентиниан не беше глупак. Съветът, който му даде, доведе до истинско бедствие. Ако се появеше сега, цъкна с език Харон, изходът навярно щеше да е друг...

Валентиниан клечеше в градината в дома на Атий Енобарб, скрит в сянката на овощните дърветата. Обикновено градината се осветяваше от благоуханни лампи и прозрачни алабастрови делви, ароматът им се смесваше с уханието на паднали плодове, на последните летни цветя и отчетливо доловим полъх от билковата градина.

Сега всичко беше тъмно. Само понякога от вилата се долавяше далечен отблясък. Смъртта бе приспала всичко. Вътре лежеше трупът на Друзила. Прислужниците и робите вече се бяха разбягали, бяха разграбили имуществото и ценните вещи, и бяха изчезнали с тях. Така да бъде. Валентиниан се загледа в звездите. Не възнамеряваше да търси среща с Харон. Нападението на „Магариците“ доведе до най-унизителен неуспех. Харон щеше да поиска обезщетение и гаранции. Не, беше настъпило времето пак да изчезне.

Валентиниан впи поглед във вързания човек, който лежеше до него в безсъзнание. Трябваше да е сигурен, че никой не знае какво прави. Добре щеше да е да се сбoguва с Фронтин, с вилата, с Атий Енобарб, с Апиевия път, но оттам накъде?

Валентиниан затвори очи. Имаше някаква ирония в обстоятелството, че вилата на Атий беше разположена край Апиевия път, същия този път, по който преди двеста и петдесет години се бе опитал да избяга от гоненията на Нерон галилеецът Петър. Според легендата, Петър срещнал Христос, който вървял към Рим.

„*Quo vadis, Domine?*, Къде отиваш, Господи?“, попитал той. Христос отвърнал: „Връщам се в Рим, за да Ме разпънат отново.“ Петър размислил и се върнал в града, където бил арестуван, съден и осъден. Бил екзекутиран в цирка на Нерон и казал на палачите си да го разпънат с главата надолу, защото не бил достоен да приеме същата смърт като своя Господ. След това тайно отнесли тялото му и го погребали. Само Валентиниан знаеше истината за този гроб...

Какво трябваше да направи сега? Навярно да се скрие, да вземе останките на Петър и да избяга при Лициний на изток?

Лежачият край него човек дойде на себе си, опита да се освободи от вървите и започна да стене през парцала, завързан около устата му.

— А, Нарсе? — прошепна Валентиниан. — Хубаво... — Той се наведе и свали парцала. — Къде отиваш?

Нагласи маската си, която скриваше лицето и променяше гласа му.

— Трябваше да се видя с Фронтин! — Нарс дишаше с мъка. — Той ме повика да дойда тук...

— Защо? — продължи да пита Валентиниан.

— Аз... Не знам... Каза, че е много важно! Отчаян съм...

— Защо си отчаян, Нарсе? Какво знаеш?

— Нищо не знам!

— Гробът на галилееца, знаеш ли къде е?

— Казах ти, че не знам! — Гласът на Нарс се извиси във вик.

Валентиниан отново завърза парцала на устата му.

— Сигурен ли си, че не знаеш, Нарсе? Искам да кажа, ти си от хората на Атий...

Мъжът само го погледна втренчено и поклати глава.

— Е, добре! — прошепна Валентиниан. — Нощта минава. Достатъчно те разпитвах. Онова, което знаеш или не знаеш, вече наистина няма значение...

Той извади чук, стовари го жестоко няколко пъти върху главата на Нарс, после се изправи и замъкна трупа към вилата. Отвори една странична врата, тръгна по коридора и натика тялото на Нарс в една стая. Вилата тънеше в мрак, не се виждаха никакви прислужници.

Валентиниан премина от стая в стая и разсипа маслото, което носеше. После взе факла, хвърли я в една от стаите и се загледа как маслото избухна в огнен език.

Удовлетворен, Валентиниан напусна вилата. Известно време остана в сянката и наблюдаваше как пожарът се разпространява; пламъците лакомо се показваха от прозорците. Онези прислужници, които бяха останали, се разбягаха. Валентиниан се засмя. Накрая беше отдал почит на Друзила: тялото ѝ щеше да бъде изгорено, прахът ѝ щеше да се смеси с праха на онези от вилата, които беше обичала. Обърна се и бързо се отдалечи от големия пожар, който бе причинил.

Клавдия нямаше нужда някой да я буди рано сутринта. Беше на крака преди съмване. Изми се, преоблече се, отиде в кухнята да намери нещо за хапване и вече се канеше да тръгне, когато Муран с натежали очи се спусна по стълбището и я поздрави. Клавдия го разтърси да се

пробуди и скоро той беше готов, въоръжен с меч и бойна тояга, и увит с наметалото си.

Двамата излязоха от кръчмата и се отправиха към площада. Трупите на Нерей и Ахилей висяха зловещо, приковани към няколко парчета дърво на ъгъла; един надпис в подножието на ешафода съобщаваше за престъпленията им и тяхното наказание. Клавдия отклони поглед.

— Защо Макрин? — попита Муран. — Защо сега?

— Трябва да приключим със загадката! — прошепна Клавдия. — Имаме да направим още нещо. Макрин знае повече, отколкото ни каза.

Те тръгнаха забързано през Целийския квартал към Клавдиевия акведукт^[3]. Беше мрачна сива утрин, но дори в този ранен час бедняците бързаха да напуснат дупките си, пълни с пльхове и бълхи, с мътна светлина и разнебитени мебели. Край тях вече минаваха амбулантни търговци с табли, пълни с дреболии. Момчета от гостилниците се опитваха да примамят клиенти със съблазнително миришещи наденички, гърнета с грахова каша и кратери с топло, разрежено вино. Изпод моста, където беше прекарал нощта, изпъзля змиеукротител, опитвайки се да накара гадинките си да играят пред тълпата, а един предприемчив дресьор на маймуни с камшик в ръка увещаваше маймунката си с шлем на главата и щит в лапата, да хвърли дротик^[4] в целта пред нея.

Клавдия и Муран забързано минаха по улицата на стъklarите, през пазара на касапите, където търговци на домашни птици вече окачваха убити фазани, яребици, щъркели и жерави, и особено шумно предлагаша фламингите, чиито езици се смятаха за голям деликатес. Прегърбени под товара си носачи бутаха ръчни колички, за да обслужат други собственици на сергии, които нямаха търпение да започнат дневната си търговия. Изгладнели клиенти бързаха към вилите на покровителите си. Муран хвана Клавдия за ръката:

— Казах ти къде е къщата на Макрин, вървим в правилната посока, но...

— Първо трябва да посетим друг един човек — прекъсна го тя — и то колкото може по-рано! И така, къде е улицата на златарите?

Намериха я и бързо стигнаха до средата ѝ.

Банкерът Улпий беше зает, вече бе отворил сергията си, над която висяха закрепени с връвчици златни верижки, сребърни гривни и

украсени със скъпоценни камъни купи, проблясващи на сутрешното слънце. Наблизо чираците му закусваха с горещи наденички и парчета свинско, купени от близката гостилница. Улпий покровителствено ги наблюдаваше, облечен в тъмносиня туника и разкрачил дебелиите си крака. Обърна се, когато Клавдия го повика по име. Масивното му червендалесто лице сияеше от задоволство. Той почеса сплъстената си снежнобяла коса, малките му черни очички внимателно я изучаваха.

— Питам се дали ще дойдеш да ме видиш, Клавдия. Как е чичо Полибий? „Магариците“ още ли носи печалба? Чух за голямата битка там. Ще трябва да посетя тази кръчма.

— Да влезем вътре! — прошепна Клавдия. — Трябва да поговоря с теб, Улпий!

— Тогава заповядай, скъпа моя! — ухили се подигравателно Улпий. — Ще те въведа в моята светая светих!

През магазина по полутъмен тесен коридор те стигнаха до доста голяма стая със стенопис на едната стена. На стенописа бе изобразено как котка убива яребица. На другата стена, точно зад внушително писалище, висеше скелет с огромни везни. Улпий им посочи с ръка скамейката пред писалището, улови погледа на Клавдия и ѝ се ухили през рамо.

— Зловещи картини! — заяви той. — Те са любимите на клиентите ми. Когато хората въртят търговия, добре е да си напомнят, че всяко нещо си има край. Аз пък имам това...

Той прекоси стаята, отвори *arca*^[5], един обкован с метал сандък, и извади оттам голям сребърен скелет, чиито кости бяха свързани така, че той можеше да се покланя и танцува.

— Мислех да го предложа на Полибий. Убеден съм, че ще го харесат в „Магариците“...

Той съзря твърдия поглед на Клавдия и въздъхна.

— Но ти не си дошла заради „Магариците“, нали? Салуст трябва да ти е съобщил за състоянието на Атий... — Той постави тлъстите си ръце на писалището и безстрастно се взря в Клавдия. — Нищо повече не мога да кажа...

— Улпий! — Клавдия се наведе и стисна ръба на писалището. — Ти знаеш не по-зле от мен, че можеш да ми кажеш всичко, или тук, или в Палатинския дворец! Чичо ми работи добре с теб. Императрицата се вслушва в думите ми и твоите дела могат да процъфтят още повече...

Очите на Улпий засияха, устните му се разтвориха, той прокара език по белите си зъби.

— О, това е новина, която стопля сърцето на всеки banker! Тогава — наведе се напред той, — какво искаш да знаеш?

— Атий е вложил известни суми при теб, нали така?

— Да.

— Тогава къде е държал останалите си пари? При друг banker ли?

— Казах на Салуст, че се съмнявам в това. Ако бях на мястото на Атий, човек, поддръжник на стария режим, когото Константин не обичаше, винаги щях да имам пари подръка...

— С други думи — готов да избягаш незабавно, ако се наложи?

— Точно така! Подозирам, че Атий е държал богатството си у дома. — Улпий посочи с ръка към обкования с метал сандък. — Или в нещо като това, или в ракла или скрин, скрити някъде. Клавдия, когато има смутове или напрежение, хората започват да закопават имането си, обикновено в градината. Убеден съм, че съществуват големи съкровища, скрити из цял Рим, по-голямата част от тях заровени и забравени. — Той разпери ръце. — Е, някои от онези, които са заровили имането си, не са оцелели, за да го изровят пак... Подозирам, че така е станало и с Атий. Сега ще ти кажа нещо, което не споделих със Салуст, тъй като го научих едва по-късно. Помниш ли последното надбягване с колесници, при което Скорп беше фаворит и мнозина заложиха, на него?

Клавдия кимна:

— Ние бяхме там.

— Както и аз. Сега знам, че това, което се случи с колесницата на Скорп, не е било случайно. Има общо с някакъв гвоздей, закрепен отвътре на колелото, поради което колелото се удари в бронзовите стълбове и се счупи. Скорп изгуби водачеството и Павзаний победи. Носят се слухове, че надбягванията са били купени... — Улпий сви рамене. — Съвсем лесно е да се направи. Един кон може да окуцее, едно колело може да се повреди, юздите се протриват... За този ден специално, така научих, Харон — о, да, самозваният цар на подземното царство, заложил огромна сума пари, че Павзаний ще победи. Отначало залагал на Скорп, както и всички останали, после внезапно изтеглил парите си...

— Мислиш ли, че Харон има пръст в тази работа с колесницата?

— Не, не, не мисля! Твърде опасно би било за него, хората говорят. Ако възнамеряваш да се намесиш в едно състезание, това става, като един човек плаща на друг. Колкото повече хора са в заговора, толкова по-опасен става той. Господарят Харон е доста предпазлив. За да уредиш такава злополука, трябва да подкупиш хора, да изпратиш писма, сама знаеш...

— Но надбягването с колесници беше уговорено! — засмя се Муран. — Виждаш съм същото да се прави и на арената...

— О, да, обаче е станало и още нещо. Появил се нов залог. — Улпий заговорнически смигна: — Да, Харон изтеглил парите си, но на сутринта преди надбягването, около час преди началото, се появил тайнствен играч...

— Кой?

— Е, ако знаех, нямаше да е тайнствен, нали така? — духовито отбеляза Улпий. — Тъй или иначе, тайнственият играч извадил злато, но не солидите на Константин; всички монети, минали при различни брокери, били златни и сребърни монети на Галерий^[6] и Максенций...

— С други думи — заключи Клавдия, — някой, който е служил при тези императори. Някой, натрупал златни и сребърни монети, после загубил могъществото си, но запазил скрито някъде съкровището си и така и не го разменил за нови монети.

— Точно така!

— Атий Енобарб! — заяви Муран. — Той е натрупал състоянието си при Максенций, като преследвал християни. Максенций е убит при Милвийския мост. Атий е скрил съкровището си за черни дни и никога не би го разкрил някому, за да не го ограбят!

— От теб ще излезе добър банкир, Муране! О, между другото, ако решиш отново да се върнеш на арената...

— Не сега! — намеси се Клавдия. — Има само един проблем, нали?

Улпий кимна и разпери ръце:

— Не може да е Атий, защото вече е бил убит. Знам това, както го знае и целият Рим; кой тогава е тайнственият играч?

— Някой от другите търсачи? — предположи Муран. — Някой като Нарс?

— Съмнявам се! — отхвърли идеята Улпий, отмести стола си назад и се изправи на крака. — Те не са богати хора като Атий. О, между другото, чухте ли? Миналата нощ във вилата на Атий имало пожар...

Клавдия му благодари за новините и стана.

— Пожар... — прошепна тя. — Мисля, че знам кой го е запалил, но първо...

— Кой? — запита Муран. — Валентиниан ли?

— Ето, това е интересно име! — размаха дебелия си пръст Улпий.

— Какво знаеш за него? — настойчиво попита Клавдия, следвайки банкера до вратата.

— Онова, което знам, вони на злина, но, ако трябва да кажа истината, то е съвсем малко...

— Какво? — настоя Клавдия.

— Веднъж Атий дойде тук да изтегли малко пари. Говореше за „доброто старо време“. Попитах го дали знае какво е станало с Валентиниан, дяконът на християнската общност край Ватиканския хълм. Разбираш ли, Клавдия, понякога се налага да стоя в сянката...

— С други думи, криеш се от закона?

— Е, много християни влагаха парите си при мен, те ми имаха доверие. Някои от тях бяха от Ватиканската общност, но всички изчезнаха, а аз още пазя парите им. Направих някои проучвания. Чух много разкази, че Валентиниан е вероятният предател на тази общност. Тъй или иначе, попитах Атий Енобарб за това. Той отвърна почти шепнешком, че ако има демон с човешко лице, това бил Валентиниан. — Улпий сви рамене. — Това е всичко, което мога да ти кажа...

Той набързо ги изведе през магазина към улицата.

Когато бяха вече вън, Клавдия се огледа. Един амбулантен търговец привидно купуваше парче свинско с подправки. Тя беше сигурна, че се бяха разминали с него на улицата, когато идваха насам. Клавдия пхна ръката си в ръката на Муран, а после бързо погледна назад. Да, търговецът ги наблюдаваше и тя се запитва кой ли е.

— Много си мълчалив, Муране! — подразни го тя.

Той спря и се огледа.

— Мислиш ли, че ни следят?

— Знам, че ни следят! — Клавдия стисна ръката му. — Тайната се изяснява, истината започва да изплува, но — първо Макрин!

Къщата на трибуна беше построена на собствена земя на ъгъла на улицата на майсторите на коси. Беше удобно двуетажно жилище, скрито зад порта, която отвеждаше към малък вътрешен двор. През него се отиваше към двукрилата входна врата. Муран почука на полираното черно дърво; чу се звук от сандали, които шляпаха по настилката, после дрънкане, когато някой отключи и изтегли резетата. Облечен в дълга до коленете бяла туника, трибунът Макрин отвори вратата и ги поздрави с усмивка.

— Клавдия! — възкликна той. — Очаквах те!

— Разбира се, че си ме очаквал! Съдържателката на публичния дом трябва да те е предупредила... Помислих, че може да избягаш, но какъв смисъл би имало? Освен това, сигурна съм, че нямаш прислужници или роби, нито дори освободенец като Крастин, който да те шпионира. Помниш ли Крастин?

Макрин не обърна внимание на нападателния й тон и махна с ръка:

— Влезте! — меко каза той. — Още не съм закусил, ще ми направите компания!

Той ги поведе през внушителния вход към един атриум, където прикована с верига към стойката си опитомена сврака им пожела „късмет и добро утро“. Макрин се спря да я нахрани с късче хляб.

— Сдобих се с нея по време на пътешествията си — обясни той, като ги водеше покрай малък перистил с покрита колонада и засадени на групички храсти и цветя. В центъра имаше малък басейн, в чиято прозрачна вода, украсена с лотосови листа, се щураше малка златна рибка. Клавдия забеляза и една зарешетена преградна врата точно преди Макрин да ги въведе в разточително обзаведен триклиниум с възглавници и малки масички.

Макрин им предложи да хапнат и пийнат нещо, но Клавдия и Муран отклониха поканата, затова той ги въведе в малка библиотека — квадратно помещение със столове и кресла с широки облегалки, писалище, сандъци, кошници от тръстика и отворен шкаф с рафтове с прегради за писма. Стените бяха варосани и украсени с рисувани пана, представящи как Аристотел учи младия Александър. На плочи бяха

поставени бюстове на философи. Макрин ги отведе при столовете и седна с лице към тях на походен стол с кожена облегалка.

— Мислех, че ще закушаш? — забеляза Клавдия.

— Това може да почака. По-важно е да ви поздравя. Домина Агрипина ми съобщи, че сте заловили Поругателя!

— А каза ли ти и за Бризеида?

Макрин погледна встрани.

— Каза ли ти за Бризеида? — настоя Клавдия. — Била е от „щерките на Изида“. Ти си я познавал, макар да заяви пред мен, че нямаш почти нищо общо с тази гилдия.

— Нямах!... С изключение на Бризеида...

— Трибуне, коя беше тя?

— Обичах я! — сухо отвърна Макрин. — Бях женен. Жена ми умираше. С кариерата ми беше свършено. Оставаше ми единствено да патрулирам по мръсните улици на Целийския квартал. После срещнах Бризеида, с коси като злато, с прекрасно лице, с мила външност. Беше умна, благородна и приветлива. Тя преобрази живота ми, внесе светлина в мрака — Макрин говореше сякаш на себе си. — Всичко край нея беше свежо и радостно. И все пак, чувствах се виновен — леко се усмихна той, — какво можех да направя? Обичах я. Дано боговете се смилят над мен. Жена ми скоро научи, но не ме укори. Дори настояваше, когато умре, да постъпя най-почтено — да взема Бризеида от „Домът на Изида“ и да се оженя за нея. Ако всички християни бяха като жена ми, още утре бих приел тяхното кръщение...

— Трибуне — поклати глава Клавдия, — къде е Бризеида?

— Избяга.

— Не ти вярвам! А твоят освободденец Крастин? Ти веднъж спомена името му, но само един-единствен път! Къде е той?

— Той също избяга.

— Двамата заедно?

— Да, да...

— Никога не си казвал преди!

— Беше личен въпрос...

— Значи, Бризеида и Крастин тайно са имали връзка. Ти си разбрал и те са избягали. Взеха ли нещо от богатството ти?

— Не.

— Съдържателката на дома търсила ли е Бризеида?

— Не мога да кажа, не знам...

— А ти търси ли я?

— Опитах се, но хаосът в Рим...

— Откъде беше Бризеида?

— От Сицилия.

— Потърси ли я там?

Мълчание.

— Отиде ли там?

Отново мълчание, Макрин я гледаше втренчено.

— Жена ти е била християнка, нали?

— Ти го знаеш.

— Давал ли си подслон на християни по време на гоненията?

— Разбира се, доста често...

— Значи си мразел хората като Атий Енобарб?

— Да, и онова, което правех, ми доставяше удоволствие.

— Значи, действително си го мразел, нещо, което е привлякло вниманието на Августата. Ти си бил най-подходящият човек, който да наблюдава Атий и останалите, когато са ги пратили във Византион. Защо?

— Получих заповеди. Аз съм войник и ги изпълнявах.

— Спорил ли си с Атий и другарите му, когато бяхте извън Рим?

— Заминах с тях. Наблюдавах ги, когато беше възможно.

Избягвах да разговарям с тях.

— Странно... — Клавдия се изправи и отиде да разгледа един бюст. — Значи, имаме един трибун на нощната стража, който отговаря за Целийския квартал; по времето, когато в квартала се случват ужасни убийства, той се влюбва в млада жена. Тя изчезва, изчезва и освободенецът Крастин, приблизително по същото време, точно преди Константин да се отправи към Рим. Очевидно си мразел Поругателя, но сега, когато се споменава името му, не обръщаш внимание, сякаш това ти се струва маловажен проблем. Живееш сам в празна къща. Никакви робини, никакви прислужници, никакви освободенци, дори и вратар няма. Сврака, която е научена да говори, но никакво куче, никакъв домашен любимец, никакъв приятел. Това ми се струва странно, трибуне Макрин... — Тя се обърна и застана до него. — А онова, което ми се струва още по-странно е, че ти си много опитен офицер, заради което си бил назначен в Целийския квартал, но

тъй и не си успял да заловиш Поругателя. Августата високо цени качествата ти, заради това те изпраца до Византион. Ти си човек, на когото може да се вярва, който мрази Атий и може да го държи под око, не защото е Поругателя, а поради нещо друго, но това е въпрос, който ще обсъдим след малко. Както знаеш, Макрине, Целийският квартал е нещо като лабиринт от леговища, такива са тесните му улички, човек може да изпрати цял легион там и да не намери злосторника. И все пак трябва да ти е идвало на ум да поставиш капан, да пуснеш примамка, а каква по-добра примамка от една красива жена? В края на краищата, опитал си всичко друго, нали? Самият ти призна — струвало ти се е, че Поругателя сякаш четете мислите ти. Той ти се е подигравал, а ти все пак не си постигнал никакъв напредък. Нека сега разкажа какво подозирам, че е станало. — Клавдия се върна и седна на мястото си. — И ако това, което кажа, не е вярно и ти можеш да докажеш, че не е вярно, аз ще стана, ще напусна дома ти и никога повече няма да те безпокоя!

---

[1] Лемури — общо название на всички духове на покойници, останали на този свят. Добрите от тях се почитали като лари — домашни божества, а лошите — ларви — блуждаели по земята и вършели злини, понеже не могли да намерят покой в подземното царство. — Б.пр. ↑

[2] Ламия (гр. „поглъщаща“) — красива девойка и любимка на Зевс, превърната от ревнивата Хера в грозно страшилище, която погубила първо собствените си деца. По-късно съществували много ламии — грозни женски същества, подобни на вампири, които привличали по особен начин деца и най-вече красиви младежи, и им изпивали кръвта. — Б.пр. ↑

[3] Един от най-големите акведукти в Рим, построен по заповед на император Клавдий. — Б.пр. ↑

[4] Метателно оръжие, подобно на копие, но с по-къса дървена част и по-дълго острие. — Б.пр. ↑

[5] Арса (лат.) — ковчег. — Б.пр. ↑

[6] Гай Галерий Валерий Максимиан (ок. 250–311 г. сл.Хр.), римски император 305–311 г. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ДВАНАЙСЕТА

Самата светлина на деня помръкваше от тежка печал и удивление пред тези сцени на ужас.

Макрин примигна, стана, отиде до малка масичка, покрита със сребърна плоча, и си наля чаша вино. Предложи на Клавдия и Муран, но те отказаха.

— Слушам! — заяви той и седна.

— Ти си командвал нощната стража в Целийския квартал. Хората ти са били много малко, всъщност те не са си вършили работата, нали? Бивши войници, обикновено пияни, побойници. Ти обаче си приел работата сериозно. Жената ти е била християнка, затова ти силно си искал да се съсредоточиш върху поддръжката на закона и порядъка и си оставял такива като Атий Енобарб и Север да преследват бедните християни. Водел си еднообразен живот, докато не се появил Поругателя и не започнал кървавото си дело. В хода на служебните си задължения ти си посетил „Домът на Изида“, срещнал си Бризеида и животът ти се преобразил. Обичал си тази млада жена, но истинската ти работа е била да заловиш Поругателя. Той, разбира се, ти се е измъквал, подигравал ти се е и ти си бил близо до полудяването. Тогава жената, която си обичал, Бризеида, ти предложила да стане примамка и загинала трагично. Подозирам, че смъртта ѝ те е навела на мисълта, че Поругателя е твоят освободенец Крастин, довереният ти личен слуга, който е четял докладите ти, обсъждал е въпроса с теб и е подслушвал зад вратата, когато ти си го обсъждал с жена си. Трупът на Бризеида не е бил предаден на „Домът на Изида“; името ѝ не се споменава в списъка с жертвите. Съдържателката на публичния дом се е съгласила. Ти специално си се погрижил за тялото, нали така? Освен това си се погрижил и за Крастин. Вероятно си го изтезавал, после тайно си го екзекутирал.

Убийствата престанали. За пред другите Бризеида и Крастин просто са изчезнали. Навярно любопитството на хората е било възбудено, но ето, Константин тръгнал към Рим. Светът сякаш се обърнал с главата надолу и кой всъщност го е било грижа за бедните проститутки, убити в Целийския квартал, или за един стар трибун, който е изпълнил задачата си и се е оттеглил? Кого го е било грижа за един освободенец и една проститутка, които са изчезнали? Войски се сблъскали, империи се сривали, а дори и в най-добри времена животът в Рим може да бъде много, много евтин...

Макрин жадно отпи от бокала си. Клавдия долови усмивката в очите му.

— И какви доказателства имаш? — попита той, докато поклащаше бокала. — Какви доказателства можеш да представиш?

— О, предполагам — отговори Клавдия, — че доказателства могат да се намерят, но пак бих искала да попитам — защо човек като теб живее съвсем сам в такава празна къща, освен ако не желае да скрие нещо? Когато гоненията са се вихрели, бедната ти жена е помагала на християните. Ти си човек с меко сърце, Макрине! У теб има благородство, ти също си помагал на преследваните. Къде са се криели християните, когато са идвали тук? В края на краищата дори човек като Атий Енобарб и подобните му не би дръзнал да нападне къщата на един трибун, офицер, който служи в Целийския квартал, уважаван от властите, независимо кой е императорът. Моля те, покажи ми къде са се криели християните!

Макрин с бавни крачки отиде до един сандък, отвори го и извади връзка ключове.

— Има ли значение? — тихо промълви той. — Наистина, има ли значение? Жена ми е мъртва! Бризеида е мъртва! Какво повече? Най-добре елате с мен...

Той ги изведе от библиотеката и те се върнаха до ъгъла на перистила и до тежката врата, която Клавдия бе забелязала, когато влизаха. Свали лоста, вкара ключовете в главната ключалка и в една друга над нея. После отвори вратата и ги покани да тръгнат напред. Клавдия поклати глава.

— Трибуне Макрин, бих предпочела ти да слезеш долу пръв и да запалиш колкото е нужно лампи и факли...

Трибунът сви рамене и тръгна надолу по стълбището. Чуха чаткане на огниво и видяха да проблясва светлина. Следвана от Муран, Клавдия внимателно тръгна надолу по малки, тесни и стръмни стъпала, стените от двете им страни бяха наскоро боядисани. В дъното се виждаше голямо помещение, то напомни на Клавдия стаята на Атий, в която той бе смятал, че е в безопасност.

— В името на господарите на светлината! — задъхано възкликна Муран.

Очите на Клавдия вече бяха свикнали със светлината. От лявата си страна тя видя голяма ракла или сандък; върху боядисаните бели стени имаше някакви рисунки, но погледът ѝ ужасено се прикова в другия край на помещението. Тя бавно тръгна към него. Страховитата сцена се очертаваше още по-ясно от лампите, които Макрин запали от двете страни — това беше скелет, разпънат на дървени греди, вкопани в стената от червени тухли. Клавдия впи очи в грозната картина: провисналият череп, майсторски забитите през костите на китката гвоздеи, както и дървеното трупче, поставено да подкрепя краката, кръстосани един върху друг и приковани с огромен шип. Тя не знаеше кое смразяваше повече кръвта, дали разпънатият или зловещият вид на малката масичка и удобното кресло пред нея, сякаш трибунът обичаше да седи пред някаква любима статуя и да ѝ се наслаждава, докато вдъхва аромата на бокала с вино. Огледа вещите, струпани под прикованите крака: гребени от чимширово дърво, от слонова кост и от черупка на костенурка, огърлици, бели и пурпурни ленти за коса, красиво резбовано ръчно огледало, сребърни обици и гривна от червен халцедон.

Тя се наведе, леко ги докосна, после прекоси подземието и отиде до дългия ковчег от полирано кедрово дърво. Прокара ръка по страната му и почувства резбите по него. Върху капака му имаше прекрасно резбовани лотоси и лилии. Обърна се и погледна Макрин, който сякаш не се тревожеше от ставащото.

— Моля те, вдигни капака на ковчега. Това е Бризеида, нали?

Той кимна и се подчини, като леко повдигна капака и го подпря назад, после отметна златотканите ленени материи, за да открие мумифицираното тяло на красива млада жена, чиито клепки леко почиваха върху покритата сякаш със злато кожа.

Клавдия не почувства студ или тревога, а по-скоро страхопочитание. Това подземие криеше смесени силна омраза и дълбока любов. Върна се и погледна Муран, който разглеждаше скелета отблизо.

— Бил е намазан със смола! — отбеляза през рамо Муран. — Нали? Бил е покрит със смола, за да не се разпаднат костите. Кой го е направил?

— Аз.

Макрин отиде, взе креслото, върна се и седна пред Клавдия.

— Аз го направих. — Погледът му отбягваше нейния. — Внимателно проучих всичко заедно с египетските балсаматори, които подготвиха тялото на Бризеида за погребението. Заклех ги да пазят тайната и богато ги възнаградих. Те изпълниха с радост желанията ми. И по-странни неща стават в Рим...

— И ти донесе трупа на Бризеида тук?

— О, да!

— Дълго ли, преди да разпънеш Крастин?

— Да! — Той направи гримаса. — Известно време, преди да разпъна Крастин. Той знаеше, че тя е погребана тук...

— Каж ми какво е станало! — заповяда Клавдия. — Истината!

— Знаеш по-голямата част! — отвърна Макрин. Той се облегна в креслото си: — Когато разпънах Крастин, нарекох себе си *Iudex*, Съдията. Бях в правото си. В Рим нямаше кой да раздаде подобаващо правосъдие. Какво можех да направя?!

— От самото начало! — прошепна Клавдия. — Моля те, разкажи ми от самото начало!

— В началото беше така, както ти каза. Бях ветеран, офицер, уволнил се с почести и бях натоварен да отговарям за Целийския квартал. Купих тази къща, но малко след това жена ми тежко се разболя. Беше добра жена, Клавдия, с прекрасен характер, прекрасно беше и всичко друго в нея. Наистина я обичах. Както и да е — той дълбоко си пое дъх, — лекарите не можеха да направят нищо за нея. Казаха, че било въпрос на време, да ѝ давам вино с упойващи вещества, докато онова, което я разяждаше, не я убие. Направих всичко, за да ѝ помогна...

— А Крастин?

— Беше млад роб. Купих го. Беше образован. Беше родом някъде от Гърция, баща му участвал в някакъв бунт, но преди това успял да образова Крастин, който беше изкусен писар, знаеше няколко езика. За нас той стана синът, когото нямахме. Аз се грижех за него, разглезах го, освободих го. Дадох му почетно и сигурно място в семейството ни. Той стана мой доверен писар, знаеше всичко, което знаех аз. Когато ме назначиха в Целийския квартал, Крастин се оказа много умел администратор. Казваше ми да не се безпокоя за нищо, само да се грижа за жена си. Можел да прави всичко, можел да ми помага...

— И никога ли не се проявяваха демоните в него?

— О, понякога, като си помисля... Особено шумно изразяваше гнева си за глупостта, която некадърният му баща допуснал — да се замеси в бунта, но особено ненавиждаше майка си. Тя го презирала и му се присмивала.

— Защо?

— Крастин беше разумен и притежаваше остър ум, но беше грозен, с близо поставени очи и доста провиснала долна устна. Изглеждаше леко уродлив. Освен това заекваше, когато ставаше нервен, майка му очевидно му се е подигравала заради това. Все си мислех, че тези демони са прогонени и безусловно се доверявах на Крастин. После се появи Поругателя. Аз го преследвах, Клавдия, преследвах го толкова умело, колкото не съм преследвал никого през живота си. Правех всичко, за да го заловя, но той винаги ми се изплъзваше. Мисълта за Поругателя ме владееше повече от всичко, от грижите за жена ми и още повече от тези за Целийския квартал. После срещнах Бризеида...

— Крастин знаеше ли за нея?

— Разбира се! Казваше, че я обожава, че я обича силно и би направил всичко, за да помогне.

— А какво беше отношението на жена ти към Крастин?

— Жена ми винаги бе таила дълбоки подозрения към него. Твърдеше, че има тъмно сърце, че е човек на най-черната нощ. Питях я защо мисли така. — Той глухо се засмя: — Като всички жени, тя отговаряше, че не е въпрос на логика, а на нещо по-дълбоко. Казваше, че понякога хващала Крастин да я наблюдава и забелязвала в очите му да проблясва омраза, но аз, разбира, се не й вярвах. Чувствах се виновен заради Бризеида, а Крастин толкова ми помагаше... Вярно е

— шумно въздъхна той, — все повече се тревожех как така Поругателя сякаш знае всичко, което замислям, за да го заловя. Подозирах нощните стражи, но нямах доказателства. Мисълта за залавянето на Поругателя ме беше обсебила, обсебила бе и Бризеида. Тя беше смела жена, преизпълнена с гняв към този жесток убиец, посегнал на толкова от сестрите ѝ. След като срещнах Бризеида, тя престана да се вижда с други мъже, за което се договорих с господарката на дома. Дадох ѝ пари и се грижех за Бризеида.

Той млъкна, борейки се със сълзите.

— Една нощ трябваше да остана в къщи, жена ми непрестанно повръщаше. Слугите нямаше с какво да ми помогнат. Крастин ми каза да остана и да се грижа за нея, той щял да иде в казармите и да вземе нещата в ръцете си. Същата нощ Бризеида, боговете да се смилят над нея, си наумила да подмами Поругателя. Решила, че ако е въоръжена с нож и тояга, ще може да се защити. — Макрин замълча и преглътна с мъка. — Намериха трупа ѝ на следващата сутрин — точно както останалите, разпорена отгоре до долу, дясното ѝ око липсваше. Не бях на себе си от скръб. Казах на съдържателката, че Бризеида е моя работа, че аз ще се погрижа за нея. Крастин ми помогна. Познавал един балсаматор, египтянин, умел в тези работи. Там занесох трупа ѝ. Казах на жена си. Тя също се съгласи, че трупът на Бризеида трябва да бъде донесен тук. Не бивало да я изоставям в смъртта ѝ.

Макрин отново въздъхна:

— Смъртта на Бризеида дълбоко потресе жена ми. Тя изпадна в дълбок сън, от който така и не се пробуди, и така издъхна. Бях като обезумял. Пиех и бях потънал в черни мисли. Убийствата продължаваха, после един ден съдържателката на публичния дом ми изпрати писмо. Намерила малко ковчеже с вещите на Бризеида, питаше искам ли да го взема? Не желяех да отивам в „Домът на Изида“, затова донесоха сандъчето тук. В него имаше — той посочи страховитата сцена зад себе си, — дреболии, пръстени, огърлици, но и писмо от Бризеида. Повечето от момичетата в оня дом бяха образовани. Бризеида ми беше написала бележката в следобеда, преди да я убият, и ми казваше какво е замислила, като допълваше, че ме обича и че единственият човек, на когото се е доверила, бил...

— Крастин! — предположи Клавдия.

— Точно така. Тя казала на Крастин, че възнамерява да действа като примамка, после обяснила, че никой не бивало да знае какво си е наумила, особено пък аз.

— Бризеида вярваше ли на Крастин?

— Не, не му вярваше. И тя като жена ми беше много подозрителна, винаги беше нащрек спрямо него и, като помислиш, по същата причина: беше убедена, че той носи маска, която понякога пада, за да покаже тъмната страна на същността му. Когато прочетох бележката, Клавдия, помислих, че Бризеида предлага себе си като живо доказателство, за да ми покаже кой всъщност е Поругателя.

— Но трябва да е знаела, че е опасно?

— Мога да видя логика в действията ѝ — отвърна Макрин. — Тя може и да е имала някакви подозрения относно Крастин, но аз нямах. Ако ги беше споделила, нямаше да ѝ повярвам. Щях да повикам Крастин и да го обвиня открито, но той беше толкова сладкодумен, че щеше да ме обори и да отрече обвиненията. Аз гледах на него като на мой син. Поругателя щеше да престане с опустошителните си набези, поне за известно време, докато лукавият ум на Крастин измислеше някакво средство да се защити. — Макрин се изкашля. — Сега говоря с мъдростта на отминалото, но Крастин вече си е бил набелязал Бризеида и тя е щяла да умре, каквото и да бе станало. След като го залових, накарах го да си признае. Той действително я ненавиждаше.

— Бризеида навярно е мислила, че ще успее?

— Да, била е уверена, че може да успее, без да пострада. Винаги казваше, че Поругателя е истински страхливец. Когато намерили трупа ѝ, било очевидно, че се е борила, а ножът, който носела, липсвал. Сетне се сетих как след смъртта на Бризеида Крастин се правеше на обезумял от скръб. Запази тайната в себе си, но промени начина си на обличане. Обикновено носеше туники без ръкав, а след смъртта ѝ започна да облича дреха с ръкави, сякаш искаше да скрие нещо. Отначало не исках да приема истината, докато не размислих върху писмото на Бризеида и как Поругателя винаги ми се изплъзваше, спомних си личните обиди, подигравките. Реших, че ако това е пътят, по който трябва да тръгна, ще го извървя.

Макрин млъкна за миг, после продължи:

— Държах се така, сякаш вярвах на Крастин повече от всякога. Казах му, че не се чувствам добре и че не мога да поема всекидневните

си задължения. Той излезе и аз тръгнах след него. Тази нощ не се случи нищо, но след няколко нощи всичко се промени. Вместо да тръгне към казармите, Крастин пое по уличка, не много далеч от „Магариците“, един тъмен, тесен проход. Той го използва, за да изчезне в нощта. Аз останах на мястото си и чаках. Мина една „щерка на Изида“. Видях как се появи онази тъмна фигура. Странно, когато Крастин напусна къщата, не носеше нищо, но очевидно някъде по пътя си беше скрил кожена торба, в която е имало шлем и плащ, навярно откраднати или купени. Сега ги беше сложил. — Макрин всмукна въздух през зъбите си. — Дори от мястото, където бях застанал, чух подрънкването на монети, момичето се смееше, когато го последва в тъмнината. Затичах се след тях, но беше твърде късно. Чух писък, който внезапно прекъсна, нищо друго. Известно време обикалях в мрака, но когато стигнах до онова място, Крастин беше изчезнал, оставяйки кървавото си дело зад себе си.

Макрин изтри устни с опакото на ръката си.

— В онази нощ аз се върнах у дома. Наливах се с вино, докато започна да ми се повдига, и спях през целия следващ ден. Само това можех да направя, за да запазя маската си, но дори и тогава замислях отмъщението. Хаосът в Рим все повече нарастваше, Максенций и преторианската му гвардия се прегрупираха и бяха готови да тръгнат от Рим и да се изправят срещу Константин. Заведох Крастин в една градина. Седнахме за малко там, докато аз си припомнях миналите дни. През цялото време сърцето ми беше обладано от убийствена омраза. Имах усещането, че ще го намушкам на това място, но вече бях нарекъл себе си Съдията. Бях решен да го накарам да си признае. Слязохме тук, в това подземие. Приготвих вино, силна настойка от опий. Крастин скоро заспа дълбоко, упоен. — Той сви рамене. — Аз съм войник, Клавдия, служил съм по всички краища на нашата империя. Присъствал съм на повече разпъвания на кръст, отколкото който и да е друг през целия си живот, това бяха все дезертъори, убийци, престъпници. Подпрях тялото на Крастин на стената, като си помагах с колове. След като веднъж приковеш ръцете, нататък е лесно. Забиваш гвоздея през дупка между костите на китките. Ако го прекараш през дланта, гвоздеят просто се измъква през кожата и плътта.

— Болката навярно е накарала Крастин да се събуди? — попита Муран.

— Разбира се, но аз му дадох още опий. Дясната ръка, лявата ръка, после краката: подходящо трупче, забито в гредата, краката се кръстосват един върху друг, забиваш гвоздей през пролука между костите на глезените, първо на левия, после на десния. Хората мислят, че разпънатият умира от загуба на кръв... Не, не е вярно! Той умира от задушаване; гръдният му кош притиска дробовете и той буквално се задавя и умира. За да остане жив, Крастин трябваше да се надига на краката си и с отворена уста да се опитва да поеме въздух. Отначало той се молеше и се защитаваше. Сигурно се надяваше да намери някаква пролука, някакво съмнение в мен. Аз само придърпах това кресло, приготвих си вино и бокал и го слушах. През първите няколко часа го оставих да бръщолечи. После болката започна да става все помъчителна. Предложих му още вино с опий, но при едно условие — да ми признае истината.

— А другите слуги? — попита Клавдия. — Те трябва да са чули крясъците!

— Първо, това подземие е дълбоко — обясни Макрин. — Второ, заради хаоса в Рим, освободих всички слуги, дадох на всеки по няколко монети и им казах, че не знам какво ще донесе бъдещето. За какво ми трябваха слуги след Крастин? Заклех се никога да не позволя някому да влезе тук. Както и да е, Крастин се опита да отрича, но болката беше много силна и той призна. Проверих дали говори истината — различните жертви, времето и местата. Как се е ровел из документите ми и е подслушвал зад вратата, колко лесно е било. За награда му дадох малко вино. Той дойде на себе си и помоли за още. Продължих да го разпитвам за Бризеида. Той призна, че тя навярно го е подозирала и че е направил грешка, че я е убил. Накрая разбра, че ще умре и премина към обидите. Попитах го защо ме мрази толкова много. Той отговори: „А защо не?!“. Но какво съм виновен аз, че е бил продаден като роб, че на него са гледали отвисоко? Попитах го защо е бил толкова жесток към жертвите. Знаеш ли какво каза? „Разрязването на телата им беше отмъщение към майка ми.“

— А окото? — попита Муран.

— Майка му очевидно се е отвръщала встрани и го е поглеждала насмешливо с крайчеца на окото си, като се е наслаждавала на

унижението му. Той никога не могъл да забрави този поглед, изваждал окото на жертвата си и го изгарял. В края на краищата минаха няколко дни, преди да умре. Аз го наблюдавах. Наслаждавах се на всеки отделен миг. Демон ли имам в себе си, Клавдия? Мислех единствено за онези бедни момичета, за Бризеида, за доверието, което Крастин предаде. Не знаех какво става в Рим. Прегрупирането на легионите, крушението на империята, хората, които бягаха да спасят живота си или криеха съкровищата си... Всичко минаваше покрай мен. Колкото до трупа на Крастин... — той тихо се засмя. — Отначало мислех да изгоря костите му, но защо? Оставих тялото да гние тук, докато подземното завоня на костница, но мен не ме беше грижа. За мен това беше благоухание. Спал съм на бойни полета. Виждал съм трупове, скупчени по-високо от високата трева. Бях заловил Поругателя! Аз, Съдията, бях въздал правосъдие. Тялото на Крастин щеше да бъде светилище на правосъдието. Месеците минаваха. Почистих мръсотията и опуших с дим стаята. След като Крастин не беше нищо повече от скелет, аз се обърнах към моя балсаматор. Попитах го как могат да се запазят човешки кости. Той ми даде някаква лепкава течност. Намазах грижливо всяка поотделно. Исках да го съхраня, все още го съхранявам.

— Освен това си пренесъл и някои документи от казармите, затова има липси, нали?

— Вярно е, Клавдия. Много се срамувах, че Поругателя е бил член на семейството ми.

— А Атий Енобарб?

— О, Атий!... Знаех за Атий и търсачите, побойниците на Максенций... Съдържателката на публичния дом често се оплакваше от насилията на Атий, но не можеше да направи нищо особено. Той все още беше силен, беше вложил немалко пари в „Домът на Изида“... Какво можеше да стори тя? Разпространих мълва, че той е Поругателя, това навярно щеше да го изплаши и да го държи далеч от Целийския квартал, но не стана така, поне не и до победата на Константин. След смъртта на Крастин бях като вкаменен, не бях на себе си. Накрая се измъкнах от това си състояние, разбрах, че светът продължава да се движи напред. Ръцете, които държаха властта, се бяха сменили. Сега господари на света бяха Константин и Елена, а Лициний господстваше на изток. Върнах се към книгите си, после Елена изпрати да ме

повикат. Попита ме дали не искам да бъда *custos*, пазител на една експедиция до Византион? Не ме интересуваше къде ме праща. Разбира се, Елена знаеше за жена ми и за начина, по който бях помагал на християните. Презвитер Силвестър също призна това. Мислеха, че съм идеалният избор. Знаеха, че мразя Атий Енобарб. Аз приех назначението. Щях да се чувствам добре далеч от тази къща, да мога да се откъсна малко, да поразмишлявам.

— Не се ли безпокоеше, че някой може да влезе тук и да открие това?

— Какво ме беше грижа?! — разпери ръце Макрин. — Тъй или иначе, за всеки случай, помолих Елена, докато отсъствам, да заключат къщата, да я запечатат и да я охраняват императорски войски. Обясних, че е пълна със скъпи спомени за жена ми, че не желая насилници или крадци да я осквернят. Тя, разбира се, се съгласи, всичко стана лесно. На вратата към това подземие сложиха решетка и я заключиха; отвън пазеха императорски гвардейци. Кой щеше да посмее да нахлуе вътре? Освен това й казах, че в знак на благодарност към мен, когато умра, желая трупът ми да бъде изгорен тук, в дома ми, а цялото място да бъде погълнато от пламъците. Августата беше изненадана. Обясних й, че тази къща е била животът ми, че е пълна със спомени. Августата отново се съгласи. Не вярвам да е заподозряла нещо. Тя и синът й бяха погълнати от по-големи планове, за да се поинтересуват от къщата на един трибун, построена на собствена земя край Целийския квартал.

— И така, ти замина за Византион?...

— Разбира се. Беше ми приятно, че пътувам. По-скоро се радвах, че отговарям за Атий Енобарб и че държа под око този развратник.

— Дори и след като знаеше, че той не е Поругателя?

— Но нали продължаваше да бъде развратник!

— Тогава по уличките се появи новият Поругател, нали?

— Клавдия, виждал съм жестокост и диващина, на каквито равни няма. Разбрах какво се е случило. Някой друг беше разучил онези отвратителни убийства и просто им подражаваше за собствено забавление. Когато те срещнах — усмихна се той, — имах усещането, че ти може би ще си по-бърза от мен! Че по-бързо ще се справиш с това! Казах го на господарката...

— Никога ли не си помислял да ни предупредиш за истинския Поругател? — запита Муран.

— Как бих могъл? Каква полза щеше да има от това? — изправи се Макрин. — Истинският Поругател просъществува толкова дълго, защото беше Крастин, моята дясна ръка, моят помощник, моят син... Направих ужасна грешка и Бризеида, и други платиха за нея!

— Имаше ли някакви подозрения за новия Поругател? — заинтересува се Клавдия.

— Чудех се дали не е член на нощната стража, но не забравяй, че подозирах в същото и собствените си войници. Както и да е! — въздъхна той. — Сега какво възнамеряваш да направиш, Клавдия? Ще накараш Муран да ме задържи и да ме отведе в затворите на Палатина ли?

Клавдия взе наметката и загъна раменете си.

— По какво обвинение, трибуне Макрин? Ти си добър офицер. Направил си всичко по силите си. Въздал си правосъдие на Крастин, нарекъл си себе си Съдията и това е било твое право. Миналата нощ Муран ексекутира Нерей и Ахилей за престъпленията им. Ти си сторил същото с Крастин и истината възтържествува. Тъй или иначе, той би трябвало да бъде разпънат. Колкото до Бризеида, ти си я обичал в живота, защо да не я обичаш и в смъртта? О, не, трибуне Макрин, ще те помоля само за едно.

— За какво?

— В името на любовта ти към твоята жена, в името на любовта ти към Бризеида! — Тя посочи към отвратителните останки, разпънати на отсрещната стена: — Изгори това, изгори го сега! Пречисти тази стая! Бризеида заслужава нещо по-добро! Правосъдието е въздадено! Присъдата е постановена и изпълнена! Остави това!

Макрин кимна.

— И още нещо! — Клавдия пристегна закопчалката на наметката си. — Името Валентиниан говори ли ти нещо?

— Чувал съм го, но само мимоходом...

— А местоположението на гроба на галилееца?

— О, вярвам, че Атий и някои от търсачите може да са го знаели, подочух някои думи, докато бяха във Византион, но нямах достатъчно доказателства, за да ги предизвикам да говорят.

— А освободенеца на Атий, Фронтин?

Макрин изкриви лице:

— Нищожество! Празно буре, човек, който се крие в сенките, но все пак — засмя се той, — може пък да не съм съвсем наясно, нали?

Клавдия кимна. Тя се обърна към стъпалата, Муран тръгна към нея.

— Клавдия?

Тя се спря.

— Имам да ти казвам още нещо! — Макрин махна с ръка, за да я върне. — Ти беше справедлива и състрадателна, това е последното, което мога да направя...

Клавдия слезе обратно.

— Изпратиха ме във Византион. Елена избра Атий Енобарб и другарите му по много основателна причина. Може и да не вярваш, но император Константин... — Макрин замълча и си пое дълбоко дъх: — Император Константин и майка му имат планове за един нов Рим!...

— Разбира се! — съгласи се Клавдия. — Строителните работи вече са започнали.

— Не, не! Константин възнамерява да премести центъра на империята от Рим във Византион; този град ще носи неговото име. — Макрин се засмя като видя как Клавдия остана с отворена уста. — Помисли за това! — продължи той. — Сега империята е разделена между Изтока и Запада. Рано или късно Константин ще тръгне срещу Лициний. Мога да се обзаложа, че Константин ще победи! Империята няма вече да бъде разделена. Второ, както знаеш, Константин не обича особено Рим, обяви го за столица заради Максенций. Сега това е един разпрострял се на голяма площ град, който трудно може да се отбранява.

— Значи, той ще премести центъра на империята? — прошепна Клавдия. — От Италия при Хелеспонт, на самото онова място, където изтокът и западът се срещат?!

— Точно така! От този нов град той ще може да упражнява цялата си власт над новата империя. Затова бяха избрани Атий Енобарб и другите с него. Те се заклеха да пазят мълчание. Там те трябваше да съставят карта на земята, на притоците на вода, на местата, удобни за лов на дивеч, на пристанищата, пътищата, на всичко, от което императорът ще има нужда, за да построи своя нов град! И това ще стане, Клавдия!

— Разбира се! — усмихна се Клавдия. — Ето защо Харон споменава в последното си писмо за „един нов Рим“! Той също знае за този замисъл и заплашваше августейшите, че ще разкрие тайната на всички. Тогава по улиците ще се извият вихрушки, ще избухнат бунтове!...

— Трябваше да бъде тайна — продължи Макрин. — Нямахме да стане веднага, а едва когато Константин бъде готов. Все пак приготовленията са започнали. Той и майка му планират да преместят престола на своята власт във Византион и да изградят нова империя с нова религия. Това следва логично.

— Как го научи?

— Подслушах зад вратите. Наблюдавах какво правят. След известно време можах да стигна само до едно-единствено заключение. Когато се върнах в Рим, Елена ме разпита, искаше да научи какво знам. Бях честен и ѝ казах истината. Казах ѝ също, че няма значение откъде управлява империята; че мен ме интересува повече следващия ми бокал с фалернско. Тя само се засмя. Казах ѝ, че в каквото и да съм замесен, кълна се да пазя тайна. Че няма да го разкрия пред никого извън моя дом. — Той се усмихна: — Сега ти си част от моя дом, поне за известно време.

— А презвитер Силвестър знае ли?

— Нямам представа! — изкриви лице Макрин. — Какво ме засяга? Виж, Клавдия, не мога да ти кажа нищо повече...

Когато излязоха навън, Клавдия се обърна и погледна черното полирано дърво на входната врата.

— Толкова много места и всички пълни с толкова много тайни! — прошепна тя. После посочи към Палатина. — А там има още повече! Не е чудно, че презвитер Силвестър не е особено доволен. Църквата на Рим демонстрира надмощие над епископите на други градове. Той сигурно не желае нов съперник в лицето на Византион...

— А гробът на галилееца? — попита Муран. — Затова Елена го издирва, нали?

Клавдия погледна към небето и пресметна, че часът трябва да е един по пладне.

— Питам се дали Елена желае да вземе светите мощи и да ги пренесе в новия град. Можеш ли да си представиш, Муране? Нов Рим на Босфора и Хелеспонт, на мястото, където се срещат Европа и Азия! Свещен град, претъпкан с църкви и във всяка от тях — велики реликви на християнството, истински център на управлението и средоточие на вярата! Елена е решена да върви по този път, ето защо презвитер Силвестър е недоволен!

— Дали да не го попитаме?

— Не, не! Чака ни още по-важна среща. Ела, любими!

ГЛАВА ТРИНАЙСЕТА

Защото във времето такава било старанието на неблагочестивите (или нека кажа по-скоро, на цялото племе на злите духове в тяхната презряност) да предават на мрака на забравата този божествен паметник.

Те усетиха миризмата на дима от вилата на Атий Енобарб веднага, щом минаха през оживената Аврелианова порта. Самата къща беше опустошена, тя не представляваше нищо повече от тлеещи греди и чернеещи стени. В нея вече бяха влизали мародери, няколко войници се навъртаха наоколо и се чудеха какво да правят. Клавдия показа пропускателна си, като поиска да говори с някой офицер и скри голямата си изненада, когато откъм ъгъла на черната, воняща сграда се появи чорлавата глава на гиганта Бур начело на кохорта германци. Бур не беше в добро настроение. Той спря пред нея, застана мирно, поклони се, после лаконично заяви, че Августата е бясна. Клавдия попита защо. Бур разказа как Нарс, последният търсач, избягал от Палатина и не могли да го намерят. Германецът посочи с пръст камарата опустошени от пламъците греди и камъни.

— Палеж, умишлен палеж и всичко е отнесено! Ако огънят не се е погрижил за нещо, слугите определено са го сторили. Друзила и Фронтин са само овъглен прах.

— Фронтин?

— Разпознали го по пръстена на ръката му, верижката около врата и останките от сандалите му. Трябва да вървя! — Воднистите очи на Бур се вторачиха надолу към нея. — Августата няма да е доволна... Вече пита за теб...

— Кажи й, че работя и се старая да й угодя! — сладко отвърна Клавдия, после се повдигна на пръсти и целуна Бур по бузата.

Всички германци едновременно ахнаха от удоволствие. Бур се ухили, потупа Клавдия по главата, заповяда на подчинените си да вървят след него и се отдалечи. Клавдия ги гледаше как вървят.

— Винаги мисля, че са големи и забавни като мечоци — прошепна тя, — а всъщност са толкова опасни, толкова непредвидими! — Тя се обърна се към Муран: — Когато са много пияни, ако Елена не ги укроти с бича, с езика или с бастуна си, те могат да нахлуят в Рим и да вземат главата на всеки, който не ѝ харесва. Както и да е, да огледаме опустошенията!

Двамата тръгнаха покрай димящите развалини. Още хвърчаха искри, виеше се черен дим, от отвратителната гранива миризма на изгоряло масло им се повдигаше. Зловеща гледка. Вдясно се простираха спокойните, ведри и красиви градини на вилата; вляво лежеше опустошена ивица земя, тръгваща от вестибюла на вилата и стигаща до задните помещения. Няколко слуги и роби бродеха наоколо като деца, изоставени от родителите си. Кохорта нощни стражи от казармите край Апиевия път се опитваше, но не успяваше да спре дребните кражби. Когато някой намереше оцелял от пламъците предмет, грабваше го и побягваше с него. Клавдия и Муран предпазливо пресякоха потъмнелите, още горещи развалини и откриха стълбите, които водеха към убежището на Атий. Внимателно се спуснаха долу и прекосиха вонящия на дим коридор, за да видят, че стаята също е била плячкосана. Голямото дъбово писалище беше изместено наред с леглото, столовете и малките масички. Двамата се върнаха навън, където един стар прислужник, главният градинар Арминий, се опитваше да въведе някакъв ред в безпорядъка. Небръснатото му лице беше мокро от сълзи, той можеше само да стене след онова, което се бе случило.

— Беше точно преди полунощ — Арминий посочи гледката край себе си. — Хората от вилата вече се канеха да си лягат, трупът на Друзила беше положен в атриума. Фронтин се занимаваше със задълженията си. Свещите и лампите бяха загасени. — Той свъси вежди. — А после пламна огънят. Сякаш Юпитер хвърли огнен гръм и цялата вила беше обхваната от пламъци от единия до другия край!

— Значи, било е умишлено? — попита Клавдия.

— О, да! — заяви старецът. — Тъй трябва да е било. Започна от толкова много места и по едно и също време. Още преди да се събудя

както трябва, димът вече се виеше навсякъде, ние нищо не можехме да направим. Изворите са доста далеч, Фронтин беше мъртъв, нямаше кой да организира каквото и да било. Слугите скоро разбраха, че навсякъде цари хаос, затова спасиха каквото можаха и го задържаха за себе си. Стаята на Атий, ти я видя, не бе засегната много от пожара, защото е под земята, но тази сутрин беше обрана. Никой не знае какво ще става по-насетне. Искам да кажа, наследникът на Атий е в Масилия, ще минат седмици, докато пристигне тук. Но дотогава няма да е останало нищо, нито дори градините!

— А трупът на Фронтин? Той къде е?

Арминий ги поведе покрай развалините. Отидоха навътре в градините при едно малко заграждение, където под платнище от грубо зебло бяха положили труповете, извадени изпод развалините. Мърморейки нещо под нос, Арминий повдигна едната страна на платнището, погледна под него и поклати глава. Имаше навярно десетина трупа. Накрая Арминий намери трупа на Друзила, който представляваше само обгорени кости. До тях лежеше Фронтин, лицето и тялото му бяха напълно изгорели, бяха останали само овъглените крака, обвити с дебелия връзки на тежки сандали. Клавдия се наведе и прокара ръка над тях.

— Какво има? — попита Муран.

— Няма значение! — отвърна Клавдия, изправи се и изтри ръце в платнището, преди пак да го придърпа над зловещите останки. — Арминий, ти се грижиш за градините, нали?

Той кимна.

— Не си ли забелязвал нещо необичайно, нещо не наред през последните няколко дни?

Арминий стоеше с длан пред устата си и продължаваше да мърмори нещо.

— Какво беше то?

— Дупки! — отвърна той. — Намерих дупки там, където не би трябвало да има...

— Какви дупки?

Арминий ги отведе още по-навътре, докато се озоваха в истински рай — от фонтаните бликаше и проблясваше вода и поемаше по изкуствени канали, които захранваха малки езерца и рибни басейни. Край тях имаше сенчести портици с пътеки, покрай които растяха

различни дървета, кипариси, чинари и брястове, използвани като подпора за надвисналите отгоре лози. Въздухът беше изпълнен с аромата на мирта, чимшири, олеандър и лавър, чиито благоухания се смесваха с по-тежкия мирис на рози и виолетки. Арминий спря под един голям бряст и посочи дупката, изкопана в земята, която всъщност напомняше повече на голяма цепнатина. Земята беше насечена и разхвърляна на дължина не по-малко от един меч.

— Има и други! — печално посочи Арминий.

— Сигурна съм, че има — кимна Клавдия, — но сега да вървим. Атий е мъртъв, къщата му няма да ни разкрие други тайни.

Когато напуснаха вилата и тръгнаха към извисяващата си порта на Аврелиановата стена, Муран попита Клавдия какво означава последната ѝ забележка. Клавдия обаче само поклати глава, а в съзнанието ѝ се мяркаха ужасяващи образи: почернелите мъртъвци, овъглените останки, отвратителната миризма на изгоряло масло, виещите се струйки дим, вонята на смърт и разложение, която се смесваше с благоуханията на градините.

Минаха под сводовете на портата, край тях се разнасяше трополенето на каруци и колички, заобикаляше ги гъмжило от хора, заети със собствените си дела. Селяни, придружавани от семействата си, возеха или носеха произведеното от тях в града. Продавачи на риба до миризливите си сергии, пълни с току-що хванати морски дарове, високо крещяха цените им. Жени носеха кошници, претъпкани със зеленчуци, наоколо се блъскаха ловци с окървавени зайци, повесени на пръти, изпотени червенолики готвачи предлагаха парчета месо от препечени прасенца-сукалчета. Група жреци от Македония, в блестящи многоцветни роби и евтини украшения, шестваха пияни след поставен на носилка образ на почитана от тях светиня. Иберийски танцьорки със смугли лица и повесени по телата им гирлянди от блестящи дрънкулки, потропваха с крака и се вихреха под звуците на тамбурин, флейта и кастанети.

Улиците зад портата бяха също толкова оживени, изпълнени с амбулантни търговци, сводници и проститутки. Стара вещица беше привлякла тълпа богати млади жени и ги учеше как да изпълняват зловещите ритуали на Тацита Мълчаливата. Клавдия за миг се сети за изпратеното ѝ проклятие. В края на краищата, дали то наистина имаше значение? Тези загадки не можеха да се решават с проклетия,

песнопения или магии, а с внимателно, най-подробно вглеждане в обстоятелствата, с необорими факти и с не малко опасности.

Навлязоха в Целийския квартал и прекосиха площадчето, водещо към „Магариците“. Торкват имаше работа, той вдигна ръка, извика, че не е напреднал със загадката и попита Клавдия дали я е решила вече.

Клавдия отвърна очи от обесените и само вдигна рамене. Нямахше търпение да си тръгне оттук. В „Магариците“ беше сравнително тихо; вълнението от отминалите дни вече се бе уталожило. В кухнята Целад припяваше нещо на Калигула. Попея почистваше масите заедно с Януария и метеше пода. Муран се извини и тръгна към кухнята. Попея припряно отиде при Клавдия и ѝ съобщи, че Салуст я чака в градината.

Клавдия намери издирвача да седи на пейката и тъжно да се оглежда край себе си.

— Прекрасно е! — прошепна той, когато тя седна до него. — Ако не бях такъв глупак да заложа на погрешната страна, щях да имам такава градина...

— Я стига! — скастри го тя. — И сега си достатъчно богат, за да имаш такава градина! Защо дойде?

— Заради Тит Лабиен, стария приятел на Цезаря — отговори Салуст. — Гробницата му е на Ватиканското гробище. — Той ѝ подаде малък свитък. — Начертах карта или по-скоро сдобих се с начертана за теб карта. Онова, което търсиш е там!

— Сигурен ли си, че това е гробът е на Тит Лабиен, който издирвам?

— Клавдия, кога съм се лъгал? Вярно е, има и други с това име, но само един е старият приятел на Цезаря. Ще се убедиш, че съм прав!

Той се изправи, пресуши бокала си и лицето му стана по-твърдо, а погледът — изпитателен. Клавдия разбра, че този мъж е съвършен актьор, способен да се мери с най-добрите. Играеше ролята на изморен стар човек, но това беше само образ; зад маската си Салуст притежаваше остър ум и силна воля.

— Какво има, Салусте?

Той се наведе и постави ръка на коляното ѝ.

— Отиваш там, нали? Вземи поне Муран!

— Защо?

— Клавдия, Ватиканското гробище е като онова край Апиевия път. В покрайнините му човек е в безопасност, но колкото по-навътре навлиза, толкова по-опасно става. Както знаеш, аз купувам сведения от хора, на които другите не обръщат внимание: просяци, сводници и проститутки. Ще кажа откровено, че хора на Харон са били виждани там. Не само някой случаен шпионин, а цели групи! Това е място, което човек трябва да избягва!

— Какво съдържа според теб гробницата на Тит Лабиен? — прошепна Клавдия.

— Съмнявам се, че е съкровище. — Салуст зарея поглед през градината. — Предполагам, че в нея ще се открие някакъв таен вход към старите катакомби. Ще отидеш там, нали?

— Колкото по-скоро, толкова по-добре! — отговори Клавдия. — Трябва да го направя, онова, което търся, вероятно е скрито там.

— Трябва да вземеш и други хора със себе си!

— Не смее да вода премного хора, това може да привлече вниманието на Харон. Ще бъде по-безопасно, ако отидем само двамата с Муран.

Салуст се изправи.

— Тогава обещавай ми едно нещо, Клавдия! Не тръгвай натам, докато не ти изпратят помощ, независимо дали ще я приемеш или не, но поне ще имаш избор...

Клавдия се съгласи и след като Салуст си тръгна, се зае с всекидневните работи — почисти стаята си и помогна на Попея в малката външна пристройка, която служеше за баня. После се включи в кръчмарските приказки и клюки, въпреки че мислено се опитваше да отдели истината от лъжите, фактите от измислиците. Искаше ѝ се да тръгне веднага, за да започне издирването, но реши да изчака докато пристигне обещаната от Салуст помощ.

Слънцето започна да залязва, дърветата трептяха на прохладния ветреца, когато Океан съобщи, че някакъв странен посетител я чакал пред входната врата.

Клавдия излезе. Там стоеше дребен мъж, почти джудже. Беше облечен в препасана с колан тъмнозелена туника, с кама в ножницата. На краката си носеше сандали, на раменете му беше закопчана сива наметка. В едната си ръка държеше бастун, в другата — каишката на голямо куче с печална муцуна.

Клавдия прехапа устни. Никога не беше виждала куче и собственикът му да имат толкова много общо помежду си, поне в израза на лицата.

— Аз съм Белатон. Праща ме Салуст. Може би ще можеш да се възползваш от мен. — Белатон потупа кучето по главата: — Това е Пугна^[1]. Имаш ли нужда от нас?

За толкова дребен човек гласът на Белатон беше учудващо плътен.

— Не знам! — съвзе се от изненадата си Клавдия. — Най-добре ще е да влезеш вътре...

Новопристигналият предизвика смайване. От градината с вдигната опашка се появи Калигула, изсъска с отвращение и побягна, също както Януария и Извинявай, които твърдяха, че „се боят до смърт“ от кучета. Другите се скупчиха наоколо, обсъждайки продълговатата глава на кучето, питащите му черни очи, мощните челюсти и острата муцуна, която продължаваше да души във въздуха. От кухнята излезе и Целад с парче пиле, но Пугна извърна нос пред него. Целад внимателно огледа кучето, голямата му глава, силните крака, пригладеното тяло и странната му тъмножълта козина. После тържествено съобщи, че помощните войски, служили на голямата стена в Северна Британия^[2] използвали такива животни за преследване. Муран се съгласи и добави, че е виждал императорските войски да използват такива кучета край блатата в родната му Фризия. После възникна обща дискусия, подбудена от сводника Петроний, който твърдеше, че кучето било от Иберия. Това отклони вниманието и Клавдия отведе гостенина си навън, до една маса край овощната градина. Там поднесе на Белатон онова, което той пожела: гърне гореща чорба от леща, мек хляб, сирене, череши и чаша разрежено вино. Пугна през цялото време остана прилегнал като войник на пост, с неподвижна глава и очи, които наблюдаваха не господаря му, а Клавдия. С дългия си розов език той облизваше пенестата слюнка по челюстите си.

— Защо не поиска пилето? — заинтересува се Клавдия.

— Той не обича пилета — отговори Белатон. — Ако наистина искаш да станете приятели, Клавдия, дай му мляно месо с кимион, полято с малко шипков сок.

Клавдия се върна в кухнята и поговори с Целад, който сви рамене.

— Ще направя каквото мога! — промърмори той.

Тя отиде в залата за хранене, където сводникът Петроний се беше обявил за специалист по всякакви кучешки въпроси. След малко се върна към кухненската врата и се загледа навън. Белатон ядеше като гладен човек, Пугна изобщо не бе помръднал. Тя излезе, седна край масата и разгледа дребния човек. Лицето му удивително приличаше на кучешкото: имаше голяма, обърната надолу уста и космати страни, широко разположени печални очи. Целият му вид беше такъв, сякаш се канеше всеки миг да подхване погребална песен.

— Кой си ти? — попита го Клавдия.

Почти веднага съжали за въпроса си, защото Белатон остави лъжицата и се впусна в подробно описание на семейството на Салуст и как той, Белатон, бил син на втори братовчед на Салуст. Дребното човече не спираше да дърдори.

— А Пугна? — енергично го прекъсна Клавдия. — Винаги ли е бил при теб?

— Още от кутре.

— А ти с какво се занимаваш?

— Господарке, ние сме близки както колесничар с любимия му кон. Аз израснах с Пугна. Ако ти трябва да намериш нещо, да примамиш, да издириш или потърсиш, Пугна ще го направи. Неговият нюх е дар от боговете и въпреки че не изглежда така, може да бъде яростен като лъв. Салуст често ме наема да издирвам удавници по бреговете на реката или трупове из гъсталаците. — Върху лицето на Белатон се изписа удивително добросърдечна усмивка. — Дори долу в катакомбите, а ти отиваш там, нали?

Белатон замълча, защото на кухненската врата се появи Целад и викна към Клавдия. Тя отиде при него, пое чинията с мляно месо и го занесе на Пугна. Клавдия никога не беше виждала храна да изчезва толкова бързо. С наведена глава, Пугна, без дори да подуши месото, започна да мляска, ушите му потрепваха, големият розов език пробягваше от едната страна на челюстите до другата. Когато свърши, погледна нагоре. Очите му изразяваха истинско обожание. Без господарят да му заповяда, кучето полекичка се приближи, постави огромните си предни лапи в скута на Клавдия и церемониално започна

да ближе лицето ѝ. Клавдия се разсмя и се опита да се предпази. Кучето продължи, докато не се почувства задоволено, после пак легна, напрегнато като страж, с вперени в Клавдия очи, сякаш тя беше източникът на всички земни радости.

— Ти си добра, господарке! — обади се Белатон. — Познава се по очите ти. Повечето хора ми се присмиват, а ти ми поднесе храна, донесе и на Пугна. Ние ще направим всичко, което поискаш!

Клавдия погледна небето. Слънцето вървеше към заниз. Беше време да тръгва. Тя помоли Белатон да изчака, бързо отиде в кръчмата и измъкна Муран, прекъсвайки играта му на зарове със Стоика Симон.

— Вече трябва да тръгваме! — прошепна тя. — Въръжи се, вземи меча, бойната тояга и камата, обуй си високи обувки заради шубраците. Вземи торба, фенер, няколко факли и огниво.

Муран направи гримаса:

— Защо сега, Клавдия? Не може ли да изчакаме до сутринта?

— Трябва да тръгнем сега! — настоя тя.

— Защо не изчакаме за помощ от Бур?

— Не, най-добре ще е да влезем сами във Ватиканското гробище. Хайде, ела!

Муран се подчини. Клавдия потърси Океан и го накара да повтори съобщението, което трябваше да отнесе веднага в Палатинския дворец.

— Ще поискаш среща или с Елена, или с началника на агентите Крис! — припомни му тя. — Кажим им, че отивам във Ватиканското гробище.

Океан се опита да я разубеди.

— Не, трябва да отида! — поклати глава Клавдия. — Кажим на Елена да действа колкото може по-бързо.

— Какво ще правиш там?

— Полибий и Попея не бива да знаят! — предупреди го Клавдия. — Кажим на Августата, че търсим гробницата на Тит Лабиен. Тит Лабиен! — натъртено повтори тя. — Августата сигурно разполага с карти на гробището. Бур трябва да разположи хората си там колкото може по-скоро. Да! — промърмори тя. — Подозирам, че истинската опасност ще възникне едва когато намерим гробницата.

Клавдия накара Океан да повтори отново подробностите, после бързо се отправи към градината.

Малко по-късно Клавдия и Муран с Белатон пред тях и Пугна, който се дърпаше на каишката, навлязоха в лабиринта от улички на Целийския квартал, водещ към Тибър. Пугна, разбира се, предизвикваше голям интерес, после хората разпознаваха Муран и искаха да го поздравят или да се разговорят с него за предишни сражения, но бившият гладиатор само поклащаше глава. Клавдия забеляза също така, че ако някой се доближеше до нея, Пугна незабавно спираше и изръмжаваше така заплашително, че караше всички да се държат на разстояние. Те бързо минаха през тълпите — обичайните сводници и проститутки, които натрапчиво предлагаха услугите си, амбулантни търговци и продавачи, тълпи, съчетаващи в себе си цялата пъстрота на Рим, бродещи в крещящите си дрипи, продавачи всичко и опитвайки се да подмамят някой клиент за винарна, хазартна игра или ново момиче от Кападокия. Минаваха наемни войници и нощни стражи в кожени брони, с небръснати, зачервени от пиене лица, стиснали в ръцете си тояги, готови да налетят на бой. Въздухът беше напоен с миризмите на нечистотията на кухни и гостилници, с рибния дъх на гарум, примесен с уханието на печено месо и току-що изваден хляб, последния за деня.

Отминаха улиците покрай Тибър, стигнаха до Емилиевия мост и бързо поеха през лабиринта от сгради с ронеща се мазилка, от храсталаци и дървета, покриващ Ватиканския хълм. От някои вили или кули тук-там проблясваха светлини. Досега преминаването им минаваше безпрепятствено, но все пак Клавдия беше убедена, че ги следят; точно преди да прекосят моста, тя се обърна и зърна същия амбулантен търговец, когото бе видяла в края на Целийския квартал. Все пак нямаше какво да направи, освен да се надява, че Океан е отнесъл съобщението ѝ възможно най-бързо. Бе все така потънала в собствените си мисли и промърморваше нещо неясно в отговор на въпросите, които ѝ задаваше Муран. От време на време се усмихваше ободряващо на Белатон. Пугна понякога се връщаше да подуши глезените ѝ или да се опита да я близне по лицето, преди да поеме отново напред.

Клавдия често бе ходила на голямото гробище край Апиевия път, това тук не беше по-различно.

Като оставиха коларските пътища зад себе си, те навлязоха в блатиста местност с мътни потоци, преплетени храсталаци, запуснати паметници, рушащи се гробници във форма на ковчег с плоски покриви, ронещи се плочи, колони и статуи.

Градският шум внезапно бе останал надалеч и го замениха зловещи, опъващи нервите звуци: крясък на преследваща плячката си птица, шумолене на животинки в храсталаците.

Клавдия бе взела със себе си картата на Салуст, въпреки че вече беше запаметила нейните простички указания. Тя потърси горичката от терпентинови дървета, потънала в море от прецип и шипки. Отначало завиха погрешно, но накрая откриха терпентиновите дървета точно, когато слънцето започна да къпе гробището в странен червеникав блясък.

Гробницата на Тит Лабиен стоеше самотна. Муран остави торбата си на земята, извади фенер, удари огниво и го запали. С Пугна до себе си, Белатон се наведе, а Клавдия внимателно огледа надписите по стената на гробницата. Тя намери името, след което имаше съкращения, описващи чина на Лабиен във войската и постиженията му. Опипа почвата наоколо. Беше твърда и утъпкана. Сега насочи вниманието си към покривната плоча на гробницата, натисна я и тя леко помръдна.

— Трябва ни светлина...

Макар и малко трудно, те запалиха още два фенера и факла. Клавдия вдигна факлата, а Муран отмести плочата. После тя се наведе и огледа вътрешността на гробницата. Усети миризмата и забеляза обгарянията по камъка, както и купчинките орлова папрат — знак, че гробницата е била отваряна неотдавна. Тя се спусна предпазливо надолу, опипа с ръце пространството край себе си и скоро намери преградната врата, която побутна навътре. Муран помогна на Белатон и Пугна също да се вмъкнат вътре. Кучето се движеше все така безшумно, но Клавдия усети напрежението в него, а носът му почти докосваше земята, докато те внимателно започнаха да слизат по тесните, стръмни стълби.

Отначало не забелязаха нищо нередно. Пугна обаче оставаше странно напрегнат, очите му бяха вперени в тъмнината, носът му учестено душеше въздуха. Белатон се наведе към кучето с ръце върху нашийника. Муран вдигна малък фенер и те се огледаха край себе си.

Клавдия забеляза груби факли, прикрепени в пукнатините на стената. Муран запали няколко от тях. Кучето гърлено изръмжа. Белатон го накара да млъкне и посочи петте тунела, които тръгваха от помещението.

— Тук има някой! — прошепна той.

— Откъде знаеш?

— Не аз, Пугна знае!

Клавдия напрегна слух, но не чу нищо. Пое дълбоко дъх и усети миризмата на лютивия дим и на още нещо, горчиво и сладникаво едновременно — мирис на разложение. Тя се огледа. Беше студена, потискаща пещера, изсечените в скалата стени и издълбаните по тях надписи бяха почти невидими от сенките, танцуващи в светлината на фенерите и факлите.

Това ли бе пътят към гроба на галилееца Петър, или беше капан? Обърна се към Пугна. Кучето бе все така напрегнато и се вираше напред, сякаш се опитваше да види нещо, което друг не може да съзре.

— По кой тунел? — попита Муран.

— Нека Пугна реши! — отвърна Белатон.

Той прошепна нещо в ухото на кучето, почеса го по главата и остана полуприведен, а каишката остави пристегнатата около китката си. Пугна тръгна напред, отначало здраво пристъпваше на лапите си, после се сведе надолу така, че коремът му почти докосваше земята, и се насочи към втория тунел отляво. Миризмата на масло, на дим и онзи горчив дъх ставаха все по-силни.

— Сигурен ли си? — прошепна Клавдия.

Белатон ѝ се усмихна в тъмнината.

— В този тунел има нещо — прошепна той — и то не е нито приятно, нито много далеч. Не върви пред Пугна!

Те пристъпваха в мрака, кучето лазеше пред тях, Клавдия и Муран отчаяно се опитваха да осигурят малко светлина пред себе си. Кучето пак изръмжа гърлено и спря. Сега Клавдия още по-осезателно почувства миризмата, от която ѝ се гадеше. Белатон посочи пред себе си.

— Натам! — каза той. — Не много далеч...

Отстъпи встрани и като притегли кучето към себе си, остави Клавдия и Муран да минат напред.

— Внимавайте! — добави той, а гласът му прозвуча гробовно в това кухо, изпълнено със сенки пространство.

Клавдия и Муран тръгнаха. Клавдия свали фенера, Муран се промъкна още малко по-напред. Някакво съскане зад тях ги накара да спрат. Появи се полуприведеният Белатон, а Пугна като сянка се движеше край него.

— Нека вървя отпред! — предложи Белатон. — Внимавайте! Пугна е много напрегнат, може да има капани.

Клавдия гледаше как фигурите на Белатон и Пугна изчезват в тъмнината. Тя чу слаб вик. После Пугна излая и Белатон настойчиво ги повика. Той вече повръщаше, докато отстъпваше назад. Клавдия прикри носа и устата си с ръка и се вторачи в ужасяващите останки. Единият труп беше толкова почернял, че вече не можеше да се разпознае, на другия главата беше отрязана и той представляваше подпухнала, слизеста мръсна купчина плът. Клавдия сведе фенера надолу.

— Гавин и Филип? — прошепна тя. — Те трябва да са! Валентиниан сигурно е взел главата на Гавин, но какво би могло да породи тези страшни рани, да стане причина за тази отвратителна смърт?

Белатон вече се оправяше. Пугна продължаваше да души овъглените останки. Муран се наведе.

— Филип е изгорял жив! — заяви той. — Но Гавин? — Вдигна поглед нагоре. — Нали Ватиканският хълм гъмжи от усойници? Мисля, че това го е убило. Погледни!

Той измести фенера и посочи обсипаните с петна крака и червените белези точно над глезена.

Сега Белатон оглеждаше земята. Пугна незаинтересувано се отдръпна назад.

— Не са били убити тук. Вижте! — отбеляза Белатон и посочи следите по пода.

Те се върнаха в подземиято и Муран огледа входовете на другите тунели. Атмосферата беше зловеща, Белатон си мърмореше нещо, Муран задаваше въпроси и все пак наоколо властваше тази предзнаменователна тишина, сякаш нечие злостно присъствие се спотайваше в сенките.

— Мислиш ли, че Валентиниан е тук? — попита Муран, като се върна в кухнята. Белатон и Пугна също оглеждаха входовете на тунелите.

— О, да! — отвърна Клавдия. — Муране, това ще бъде по-опасно от всичко, с което си се сблъсквал някога на арената! Валентиниан ще избяга. Ще се опита да се измъкне, той иска да ни убие. Никога не е очаквал, че ще открием това място. Той е отчаян и отмъстителен човек, но въпросът е — кой тунел и къде ще ни отведе той?

— Този! — върна се Белатон, докато Пугна се дърпаше от каишката си, и дребничкият мъж посочи средния тунел. — Там са били убити онези двамата. По пода има масло. Подозирам, че скални пепелянки и усойници гнездят тук, в цепнатините от двете страни. Трябва да внимаваме!

Муран заяви, че ще тръгне по тунела, но Белатон го дръпна за ръката и се засмя:

— Може и да си шампион на игрите — прошепна той, — но тук шампионът е Пугна! Той ще ни осигури безопасност!

Те се вмъкнаха в тунела и спряха на мястото, където са били убити Гавин и Филип. Белезите бяха очевидни: мястото още вонеше на овъглена плът, от двете им страни, в пукнатините имаше много гнезда на усойници.

— Сега не са опасни! — обади се Белатон. — Огънят, предизвикан вероятно от изпуснатата в маслото факла, ги е привлякъл. Усойниците винаги се примъкват към топлото. Освен това те ще се боят от Пугна.

Той замълча и каза на Муран да вдигне фенера колкото е възможно по-високо. Муран го вдигна и светлината освети голямата локва масло.

— Простира се на около метър — прошепна Муран. — Как може да я заобиколим?

— Не можем! — обясни Белатон. Той протегна бастуна си и го пъкна в локвата. — Не е дълбока. По-безопасно ще е да я прекосим по средата и да се държим по-надалеч от стените. Загасете факлите!

Клавдия се подчини, Белатон прошепна нещо на Пугна, който тръгна напред, маслото очевидно не му правеше впечатление. Муран го последва, а накрая вървеше Клавдия. Тя усети как маслото накваси

краката ѝ, острата миризма дразнеше носа и гърлото ѝ. Съзря на светлината на фенера сребристите люспи на змиите, но те не представляваха истинска опасност. Клавдия беше изпитвала същото, когато играеше като дете: змиите са опасни само, когато ги нападнеш или преднамерено ги предизвикаш.

Накрая се измъкнаха. Свиха край един ъгъл и пред тях се простря останалата част на тунела — пуста чернота, която ги призоваваше. Вече нямаше масло и Муран не откри никакви следи от усойници или пепелянки. Пугна обаче оставаше предпазлив и бавно се прокрадваше напред, въпреки подканянето на Белатон от време на време спираше и ръмжеше. Белатон помоли Муран да вдигне фенера. Муран протегна ръка колкото можеше по-високо. Белатон пак се опита да тръгне напред. Пугна отказа. Белатон посочи орловата папрат и клонките, разпилени по земята.

— Капан! — прошепна той.

Муран тръгна напред, като използваше бастуна на Белатон да опипва земята. Внезапно, без никакво предупреждение, бастунът се плъзна надолу през орловата папрат.

— Яма! — установи Муран с подпрян на стената гръб. Той пристъпи напред, като опипваше земята пред себе си. Отначало тя изглеждаше твърда, после папратта отново поддаде и се разкри яма, дълбока около метър. В неясната светлина на фенера Клавдия видя късите, остри колове, набити по дъното. Тя усети и миризмата на плесен и изпражнения.

— Стар номер! — направи знак с ръка към тях Муран. — Тези колове са намазани с човешки изпражнения. Ако не те убият направо, ще отровят кръвта ти.

Преминаха безопасно, завиха при друг ъгъл и спряха. Тунелът се простираше пред тях и в другия му край зловещо просветна фенер.

— Валентиниан! — прошепна Клавдия. — Трябва да е тук!

— Защо не се е опитал да избяга? — запита Муран.

— Не може! — прошепна Клавдия. — Подозирам, че има само един вход. Ще се сражава!

Сега Пугна се оживи и започна да се дърпа от каишката, готов да се хвърли напред. Белатон го последва почти бежешком. В светлината в края на тунела се появи фигура. Човекът хвърли факла, после друга и освети мрака. Муран изкрещя към Белатон, който спря и се наведе в

момента, когато долетя първата стрела. Муран и Клавдия веднага се хвърлиха на земята. Тъмната фигура отново се появи в танцуващата светлина, друга стрела прелетя през тъмнината. Също като първата, тя се удари в стената на тунела и с шум падна на земята.

— Това е скитски лък! — прошепна Муран. — Той е мощен и смъртоносен. Изглежда, че Валентиниан е много опитен!

---

[1] Pugna (лат.) — битка. — Б.пр. ↑

[2] Става дума за издигнатата от император Адриан голяма отбранителна стена, чиито останки съществуват и днес. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ЧЕТИРИНАЙСЕТА

За него, както за един древен египетски тиранин, би могло да се каже, че Бог вкорави сърцето му.

Долетяха още стрели. Клавдия бързо премисли какво биха могли да направят. Ако тръгнаха напред, щяха да станат лесна мишена за стрелеца. Ако се оттегляха, той щеше да тръгне след тях, а там имаше капани, през които пак трябваше да преминат. Погледна Пугна и Белатон, превърнали се почти в едно тяло, свити и вторачени в мрака. Белатон прошепна нещо, без никакво предупреждение освободи каишката на кучето, плесна го по хълбока и му изкрещя, като сочеше напред. Като дълга, тъмна сянка, кучето стремглаво се втурна и безшумно се насочи по тунела към светлината на фенера. Белатон скочи на крака и го последва. Клавдия и Муран бързо поеха след него, но още се страхуваха от други капани. Разнеслите се пред тях викове, крясъци и лай показаха, че кучето е открило плячката си.

Стигнаха до светлината на фенера. Клавдия примижа, когато пристъпиха в кръглото подземие. Тя съзря маса, стол, някакви ракли и сандъци, както и легло в другия край. Усещаше се силна миризма на готвено. На другата стена имаше малка ниша, а до нея, прилепен към стената, стоеше Фронтин. Пугна ръмжеше срещу него с оголени зъби. Клавдия никога не беше виждала такова преобразяване: спокойното, ласкаво куче вече го нямаше, това беше див боен пес, обучен да преследва, който заплашително изръмжаваше при всяко движение на Фронтин. На пода наблизко лежеше колчан, пълен със стрели. Муран бързо отиде при него, ритна го встрани и извади камата от колана на Фронтин.

Белатон свирна и Пугна неохотно се върна обратно. Кучето непрекъснато се обръщаше и злобно ръмжеше. Небръснатото лице на Фронтин блестеше от пот, той се промъкна край стената и изгледа с

омраза Клавдия. Опита се да направи някакво движение, но Пугна незабавно изръмжа и пристъпи към него. Гъстата козина по главата и гърба на кучето бяха настръхнали.

— По-добре не шавай! — посъветва го Белатон. — Пугна е наблизно и е много бърз. Може да се впие в гърлото ти, преди да мигнеш.

Фронтин преглътна.

— Няма! — прошепна той. — Само го повикай при себе си!

Белатон заговори на език, който Клавдия не разбираше. Кучето неохотно се оттегли и приклегна до господаря си. Муран вдигна лъка и го хвърли встрани, докато Клавдия мина край Фронтин и влезе в малката ниша. Вдигна фенера и огледа стената. Гробът беше простичък, напомняше на корниз, такива много често се срещаха в катакомбите. Навярно са издълбали стената, поставили са тялото вътре, после отново са замазали предната стена. В светлината на фенера тя различи знаците на *ichthus*, *chi* и *rho*, както и думите „Тук лежи Петър“. Замазката и стените наоколо бяха украсени и с други християнски символи. Земята отдолу беше изгладена от коленете на многото поклонници, идвали през столетията да се помолят в това свято за християните място.

Клавдия се върна в кухнята, взе стола и седна пред Фронтин.

— Моят спътник Муран — меко започна тя — вероятно е малко объркан. Мислеше, че преследваме Валентиниан, бившия дякон от християнската църква, вместо това намерихме освободенеца Фронтин. Обаче ти нямаш намерение да отричаш, че си Валентиниан, нали? Изтезанията по заповед на императора вероятно ще установят истината и, разбира се, ще се предприеме обстойно проучване. — Тя се наведе напред и потупа леко мъжа по бузата. — А ти си се променил, надебелял си! Обръснал си главата и лицето си. В края на краищата вече не си бил дякон, а освободенец, прислужник на Атий. Много умно! Предполагам, че никой не те е познал, Валентиниане, но какво да ти кажа — тя леко се засмя, — предполагам също така и че едва ли са останали хора, които могат да те познаят. Всички са мъртви, благодарение на теб!

— Казвай, каквото имаш да казваш! Не съм отрекъл, че съм Валентиниан, но все пак какво доказателство имаш, че е така?!

— Това, че си тук! — Клавдия огледа притъмнялото подземие.

Белатон клечеше до Пугна, очите на кучето бяха приковани в опасния човек. Муран застана на входа на тунела с изваден меч, за в случай че Валентиниан се опиташе да избяга.

— И ти си тук! — впи очите си Валентиниан в Клавдия. — И играта още не е свършила. Вие трябва да излезете оттук. — Той посочи към нишата: — Толкова много труд за толкова малко! Няколко сухи кокали, останали от някакъв еврейски рибар, който бил разпънат с главата надолу на хълма, който е над нас!

Той примижа и изтри потта от челото си.

Клавдия внимателно го гледаше. Беше сигурна, че Валентиниан таи все още някаква надежда, но каква?

— Изобщо ли не вярваш?

— Вярвам само в себе си! — Валентиниан посочи с пръст към нея. — Ти имаш остър ум, можах да се убедя. Но да се върнем на първия ми въпрос: откъде знаеш, че аз съм Валентиниан?

Клавдия се размърда заради изтръпналия си крак, после завъртя глава, за да облекчи напрежението във врата си.

— Искам да ме изслушаш внимателно! — започна тя. — Преди много години ти си бил дякон, член на християнската общност в Рим, водеща фигура в църквата и си отговарял за местата около Ватиканския хълм, тази обширна, запустяла част на Рим отвъд Тибър. Гоненията започват. Ти бързо се издигаш в йерархията. Известно време играеш ролята на учен, свещеник и свят човек. Обличаш се подходящо и си пускаш дълга брада и коса. Радваш се на положение и мощ, докато гоненията при Диоклециан и Максенций стават все по-жестоки. Целият Рим е обърнат с главата надолу в безжалостно търсене на християни и на техните свети места. С няколко думи — заловили са те, може и да са те изтезавали, ти си станал отстъпник и предател. Не е чудно, че християнската общност край Ватиканския хълм е избита до крак. Презвитер Силвестър ми разказа за това. Разбира се, скоро е трябвало да изчезнеш напълно. Онзи, който те е заловил, не бил някой друг, а галеникът на Максенций, Атий Енобарб. — Клавдия замълча. — Така ли те заловиха? Атий Енобарб е бил член на християнската общност край Ватикана...

— Пътищата ни се пресякоха! — подигравателно рече Валентиниан.

— О, убедена съм, че са се пресекли! Навярно са те изтезавали, но Атий те е спасил. Сделката е била сключена.

— И каква е моята част от сделката?

— Дал си му необходимите имена и места, а той те е взел в домакинството си като негов освободенец. Използвал е властта си, за да промени твоята самоличност и историята ти в архивите, както и навсякъде другаде, където се появявало името ти. И ти си станал образован роб от Иберия. Надебелял си. Променил си външния си вид. Ти си много интелигентен човек, Валентиниане. След като си обръснал главата и лицето си, си можел да играеш каквато роля си поискаш. Преди ми каза, че си служил години на Атий Енобарб, но оставяше подробностите колкото е възможно по-неясни. Атий те е смятал за голямо откритие, неизчерпаем извор на сведения, но... — Клавдия вдигна ръка, — едно сведение ти си запазил за себе си, поне за известно време: местонахождението на гроба на галилееца Петър. Такава скъпоценност не си можел да отстъпиш доброволно.

Тя спря за миг, после продължи:

— Атий, разбира се, е бил прочут със своите подвизи и Максенций го е използвал непрекъснато да преследва християни, докато светът изненадващо се обърнал с главата надолу. Константин се провъзгласил за император и поел към Рим, и което било по-лошо, обявил, че ще покровителства, дори активно ще подкрепя християнската религия. И ето че времето на Атий Енобарб изтекло. Вие и двамата сте попаднали в клопка, почувствали сте, че сте хванати в мрежа от лъжи и интриги. Атий е можел да те предаде, но и ти си можел да го предадеш. Той е можел да те издаде като отстъпник, но и ти си можел да направиш същото, както и да докажеш, че той е бил унищожител на всичко християнско, престъпник, който е натрупал огромно богатство от грабежи. Подобно на двама гладиатори на арената, никой от вас не можел да си осигури предимство. Затова ти си продължил да се преструваш. Трябва да си се питал дали Атий ще оцелее при чистките на Константин; убедена съм, че ако не беше успял, ти си щял да измислиш други планове, за да можеш да избягаш безопасно.

— Атий може да е писал на Константин и Елена и да им е предложил главата ми!

— О, не! — възрази Клавдия. — Както казах, ако го е направел, ти си щял да имаш свободата да издадеш всичко, което си знаел за предизвиканите от него унищожения! И не само това, но и къде е укрил голямото си богатство, плячката, която е откъснал от християните и заровил в собствената си градина. Не мога да дам точни подробности за времето и мястото, но съм сигурна, че вие двамата сте преговаряли и сте стигнали до приятелско споразумение: Атий да продължава да ти пази гърба, а ти да продължаваш да пазиш неговия. Като гаранция ти си му предоставил повечето от подробностите за това, къде е гробът на галилеецът Петър, тук, под гробницата на Тит Лабиен. Също така си го предупредил, че в нея не може да се влезе лесно, че е пълна с капани и че той не може да рискува. Освен това си твърдял, че най-добре ще бъде да изчака, да остави да мине време. Всъщност подозирам, че вече си бил взел решението си. Възнамерявал си да убиеш Атий и да продадеш тайната на гроба, но не на императора, който сигурно е щял да те попита откъде го знаеш, а на Харон. На теб ти е бил нужен царят на подземния свят, който да осъществи вместо теб изнудването и да се обогатите — и той, и ти!

Всички я слушаха с интерес.

— Обаче онова — продължи тя, — което Харон не е знаел е, че ти си решил да откраднеш и заграбеното от Атий. Имам силни подозрения, че си взел това решение скоро след като Константин е тръгнал към Рим, но си станал заложник на обстоятелствата. Атий е започнал да се крие, после императорът му е предложил да го помилва и го е изпратил във Византион с тайна мисия. О, да, знам всичко за това, за бляновете на Константин да съгради нов Рим! На теб това ти се е сторило интересно — още нещо, от което би могъл да се възползваш. Атий се е завърнал. Сега той започнал да разсъждава по-трезво, замислял свой собствен път. Смелостта му се върнала. Бил оцелял след падането на Максенций, навярно би могъл да спечели благоразположението на императора, да се обърне към някогашната си религия, да склучи сделка, да се спазари. Презвитер Силвестър щял да се застъпи за него. Ти, естествено, си знаел за това, нали? Усетил си, че Атий се готви да действа, да предаде отстъпника Валентиниан и да издаде тайната за мястото на този гроб. Щял е да скалъпи някаква история, че си го държал като заложник, че се е страхувал от теб, но че вече е разбрал колко много грешил. Затова ти пръв си нанесъл удара.

— Откъде съм можел да знам, че той замисля такова нещо?

— Знаел си, защото ти също си замислял да се изправиш срещу него. Двама разбойници, свързани с миналото! Двама убийци, които се въртят и всеки търси да намери някаква пролука в защитата на другия! Двама отстъпници, всеки от които е готов да отнеме живота на другия! Не е за чудене, че Атий се е затворил в себе си, че е започнал да се крие в своята стая, смятайки, че там е в безопасност. Той се е пазел от теб, но без да буди подозрения у някой друг. Готвел се е, както и ти си се готвел. Не е посмял да каже дори на Друзила, това също би било твърде опасно, въпреки че, както ще ти докажа, ти вече си я бил набелязал да умре!

Клавдия поклати глава:

— Питам се какво ли е замислял Атий? Твоята смърт или да те предаде на властите? Може би е бил объркан, отлагал е... Но не и ти!

— Атий беше страхливец! — подигравателно отвърна Валентиниан. — Кога си е върнал смелостта? Той не беше човек, а плъх, беше слаб! Той никога нямаше...

— О, да, но така е станало там, във Византион! — прекъсна го Клавдия. — Той и другите са разбрали защо са пратени там, разбрали са, че ще могат да получат малко доверие и милост от императора. Атий вероятно е обещал на другите, че когато си върне благоразположението на императора, ще ги приюти под крилото си. Той просто не е преценил достатъчно точно твоята интелигентност и потайност. Колко лесно си се превърнал от дякона Валентиниан в освободенеца Фронтин, как си подслушвал зад вратите и ключалките, как си разглеждал ръкописи, как си се вслушвал в това или в онова. Ти сигурно си разбрал, че времето да се махнеш е дошло. Когато си се върнал в Рим, си убедил Харон да сключи съюз с теб. Лесно ти е било да се свържеш с него. В края на краищата ти някога си бил член на християнската общност, преследвана из катакомбите, отходните канали и уличките на града. Знаел си много за Харон, а годините, прекарани с Атий, само са обогатили знанията ти.

Клавдия замълча, колкото да си поеме дъх:

— Но към това ще се върна по-късно! — Тя отметна няколко залепнали от пот къдрици от лицето си. — Подмамил си Харон, като си използвал богатството на Атий да подкупиш някого в конюшните на колесничаря Скорп, за да разхлаби колелото на колесницата му. Ти си

живял в подземния свят, Валентиниане, знаеш как да го направиш! Цената трябва да е била много висока. Обаче ти също така си използвал богатството на Атий и за да заложиш за победа на Павзаний. Казал си на Харон да стори същото и той те е послушал...

— За да го направя, би трябвало да разкрия себе си! — Валентиниан не обърна внимание на смеха на Муран. — А богатството на Атий? Как...

— Хайде, хайде! — наведе се напред Клавдия. — Муран беше гладиатор. Игри се спазаряват, залози се правят на тъмни, самотни места, където замесените отиват маскирани и с качулка на главата. Колкото до богатството на Атий... Е, изчакай малко!... Ти сигурно си го използвал, за да уредиш надбягването и така да привлечеш вниманието на Харон.

— А ако Скорп беше победил?

— Глупости! — засмя се Клавдия. — Ти си Валентиниан! Няма да платиш нищо или си щял поне да дадеш съвсем малко, докато не си сигурен в работата! — Тя разпери ръце: — Всъщност, имало ли е значение? Атий вече е бил мъртъв, това са били негови пари! А ти все още си имал гроба!

Валентиниан сви рамене:

— Какви доказателства имаш за това?

— С времето — прошепна Клавдия, — с времето истината винаги излиза наяве, както ще излезе и сега. Ти си в клопка, Валентиниане! Откъде знаеш, че Харон няма да се обърне срещу теб? Той изгуби много хора при нападението срещу „Магариците“, вероятно то е било по твоя заповед, нали така? Ти искаше аз да умра. Искаше Нарс и Север да умрат. Те навярно са подозирали къде е гробът, затова също е трябвало да млъкнат завинаги. Тогава това нападение може да е привлякло Харон, може да му се е сторило възможност да покаже силата си в Рим. Обаче то се оказа скъпа грешка и аз се обзалагам, че Харон не е забравил това!

Валентиниан нервно облиза устите си, после примижа и избърса потта от челото си. Клавдия забеляза, че той бе започнал да диша по-трудно и по-учестено.

— Това беше риск — призна тя, — опасен риск, но само за малко, ти вече си бил решил да изчезнеш. Взел си каквото е останало

от богатството на Атий, да не говорим за онова, което си имал тук долу.

— Какво богатство? Ти продължаваш да...

— Богатството на Атий! — повтори Клавдия. — И ако изнудването ти успееше — онова, което Харон щеше да си подели с теб. Тогава къде щеше да идеш? В двора на Лициний, на Изток? Но това би могло да стане само, когато истинската работа приключи. Атий е трябвало да бъде отстранен. Ти го направи протичко. В следобеда, когато беше убит Атий, той е имал среща с другите търсачи в градината си; навярно са искали да обсъдят как да подхождат към императрицата. Атий се е оттеглил в обезопасената си стая долу. Там е бил посетен от Макрин и Нарс. Те са си тръгнали. Ти си се промъкнал долу. Атий може да е бил много пиян или ти да си му сипал нещо във виното. Лежал е проснат на леглото си, полузаспал. Ти си взел камата и си я забил.

— А заключената врата?

— Лесно е можело да се уреди. Хората виждат онова, което искат да видят! Ти си поставил нещо над отвора на ключалката от вътрешната страна на вратата. Ако някой погледне през отвора, ще види, че ключът уж още е вътре. След като Атий е умрял, ти бързо си се махнал. От ръката ти е капнало съвсем малко кръв, преди да се почистиш. Взел си сандъчето „Ихтус“, което трябва да е било някъде там. Напуснал си стаята на Атий, свалил си ключа и си заключил вратата отвън.

— Трябва да са ме видели! Друзила...

— О, сигурна съм, че си направил всичко необходимо тя да си е намерила работа някъде другаде. Коридорът към стаята на Атий е дълъг и сводест; ти би могъл да чуеш стъпките на всеки, който се приближава. Убийството на Атий и кражбата на ковчежето „Ихтус“ са станали много бързо. А при тъмния коридор и с угасването на деня рискът за теб е бил много малък.

Валентиниан изтри потта от лицето си и впи поглед в Клавдия. Тя беше сигурна, че той я слуша с половин ухо, неговият подвижен и чевръст ум сигурно търсеше начин да се измъкне.

— Трябвало ти е време! — обясни Клавдия. — Ковчежето „Ихтус“ не е съдържало нищо, свързано с гроба на галилееца Петър. Атий е запомнил сведенията за гроба, а в ковчежето е имало само

сведения за богатствата му. След като си се сдобил с ковчежето, ти си знаел точно къде да търсиш — както във вилата, така и в голямата градина отвън. Естествено, Атий тайно е заровил съкровищата си, както би направил всеки, когото властите не обичат, за в случай, че Константин промени решението си и той бъде принуден да бяга. — Клавдия посочи с ръка наоколо: — Убедена съм, че сред тези сандъци се намира и ковчежето „Ихтус“, в което се пази пълният списък на богатствата на Атий и карта на градината, на която точно е отбелязано кое къде се намира...

Валентиниан мълчеше.

— В онзи фатален следобед — продължи Клавдия — животът във вила „Хортензия“ протичал спокойно. Под претекст, че си зает в градината, ти си потърсил присвоените съкровища, а Друзила, която спомена, се е опитала да влезе в стаята на Атий. Тя хлопала на вратата, надзъртала през ключалката и решила, че вратата е заключена отвътре и следователно с господаря ѝ се е случило нещо ужасно. И е била права. Ти бързо си дошъл долу. Вече си имал време да огледаш картите, чертежите и списъците, дори навярно да измъкнеш нещо от ценностите. Тогава обаче си действал като верния слуга. Вратата скоро е била разбита. В суматохата ти бързо си се вмъкнал, свалил си онова, което си поставил върху отвора на ключалката, и си вкарал ключа отвътре в разбитата ключалка. Лесно си могъл да го направиш — помещението е било слабо осветено, Друзила се е тревожела за господаря си, другите слуги са били объркани и изплашени. Ако ключалката е била много повредена, за да поеме ключа, ти си щял да го изтървеш на земята, а после си щял да твърдиш, че е паднал, когато сте блъскали по вратата. Има ли значение? Тези подробности са били незначителни, трябвало е да се действа бързо!

В отговор Валентиниан яростно я изглежда.

— Друзила...

— Друзила е огледала стаята — продължи Клавдия, — но ти си нямал повод за безпокойство. Всичко е вървяло според плана, хаосът и загадката са забулвали истината. После бързо си започнал да действаш. Цялото богатство на Атий е било в монети или скъпоценни камъни, готови да бъдат използвани. Въпреки че върху монетите са изсечени ликовете на двама бивши императори, те все пак са златни и сребърни! На човек от конюшнията на Скорп била платена много голяма сума, с

която си купил онова надбягване с колесници. После си използвал тези сведения, за да съблазниш Харон и да го принудиш да прехвърли залагането си за Павзаний. Самият ти си направил същото и веднага си изпратил изнудваческото писмо от името на Харон до императора и майка му. — Клавдия млъкна, защото Белатон скочи на крака. Пугна също стана, макар и колебливо, а очите му продължаваха да следят неотклонно Валентиниан.

— Какво става? — попита Клавдия.

— Не знам! — прошепна Белатон. — Пугна изглежда малко неспокоен.

Муран, наострил уши, направи няколко крачки обратно по тунела.

— Няма нищо! — обяви той, когато се върна. — Абсолютно нищо.

Последван от Пугна, Белатон клекна точно пред Валентиниан. Дребният човек седна и започна да играе с долната си устна, докато гледаше към входа на тунела, после се обърна към Клавдия.

— Имало е и други проблеми — продължи тя. — Атий трябва да е споделил тайната за гроба на галилееца с търсачите, най-малкото с някои от тях. Да, това би било логично. Те сигурно са поискали някакви гаранции, че той казва истината, по-точни подробности за мястото.

— Защо би трябвало да споделя с други такова нещо?

— По същата причина, поради която ти си го споделил с него. След победата на Константин всички вие сте имали нужда един от друг, поне за известно време. Атий е трябвало да задържи своите колеги до себе си; той сигурно не е искал някой от тях да разбули изцяло работата му за съперника на Константин, Максенций. За да се предпазиш от евентуални натрапници, ти вече си бил подготвил капаните. Гавин и Филип са станали твои жертви. Те се спуснали тук бързо като деца, които търчат по улицата. Единият е бил погълнат от огъня, другият — нападнат от усойниците. По-късно си примъкнал телата им в друг тунел и си използвал главата на Гавин за своите мръсни цели и за намеренията на Харон. Колкото до Нарс и Север, ти и Харон трябва да сте научили, че те ще дойдат в „Магариците“ и сте решили, че това е подходящ случай не само да ме убиете и така да

спрете проучванията ми, но също и да накарате онези двама търсачи да замлъкнат завинаги!

— Но аз бях там в онази нощ! — отбеляза Валентиниан. — Бях в „Магариците“! И бях също толкова уязвим, колкото и всички останали!

— Глупости! — провикна се Муран. — Ти изчезна от кръчмата при първия знак за нападението. Притаил си се в някоя уличка, за да видиш какво ще стане! Един от хората на Харон — Деций, знаеше нещо за теб. Ти си го видял да излиза, оцелял и невредим. Разбрал си, че сигурно е проговорил и си го убил. Ти си чудесен актьор! — продължи Муран. — Снемаш едната маска, на Валентиниан, и надяваш другата, на Фронтин. Готов си да смениш ролите винаги, когато това ти е нужно!

— Муран е прав! — Клавдия изгледа този лукав човек, причинил толкова много страдания на толкова много хора. — Единственият човек, от когото си се страхувал, е била Друзила. Не си знаел какво точно тя е видяла, научила, чула или какво е мислела. Колко пъти, когато се срещнахме в стаята на Атий, ти каза „Друзила може да знае!“ или „Питай Друзила, когато се върне!“? — Клавдия поклати глава. — Казваше го, за да избегнеш въпросите ми. Знаеше, че Друзила няма да ми отговори, защото вече си я бил убил! Ти я накара да замлъкне завинаги и можеше да ѝ припишеш всичко. Тя вече не можеше да ти противоречи или да ми даде нови сведения. Ти представи нещата така, че тя да изглежда отколешна спътница в живота на Атий, някой, който може да свидетелства за теб. Лъжа! Сигурна съм само, че Друзила е дошла в домакинството на Атий след теб. Ти дори твърдеше, че тя била споделила с теб за някакви заплахи на Поругателя към Атий. Абсолютна безсмислица! Било е начин да подскажеш, че Поругателя може да е отговорен за смъртта на Атий. Но той със сигурност не е!

— Друзила не ми беше враг!

— И все пак трябваше да умре! Но още една загадъчна смърт във вила „Хортензия“ щеше само да предизвика подозрения. Ти си чул за повторното появяване на Поругателя. Мога да се обзаложа, че Друзила е била единственият човек, който е харесвал Атий, наистина е била силно привързана към него и ти си се възползвал от това! Напуснал си вилата и си изпратил за примамка писмо, че някой иска да се срещне с нея в „Магариците“ и вероятно да ѝ даде сведения за смъртта на Атий. Друзила е била потънала в скръб, умът ѝ е бил замъглен, съзнанието —

объркано. Щяла е да направи онова, което повечето хора в нейното положение също биха направили: да побърза да тръгне, без да знае, че отива да срещне убиеца си! Има само един път към „Магариците“ и ти си я причакал там. Влязъл си в ролята на Поругателя, нападнал си и си убил Друзила, взел си писмото и си оставил трупа ѝ така, сякаш е жертва на този отвратителен убиец. После си побързал да се върнеш тук — отново като опечаления, объркан прислужник. Разбира се, оставал е още един истински проблем. Не си искал да се задържаш повече в Рим. Искал си да събереш богатството и да избягаш. — Клавдия замълча. — Още от самото начало си разбрал, че замисълът ти трябва да се осъществи бързо: връщането от Византион, надбягването на Скорп, тайните замисли на Атий, намирането на богатството му...

— Можел съм да предприема нещо и по-рано...

— Не! — извика Клавдия. — Както и сега, Валентиниане, ти пресмяташ часовете, очакваш някого, нали?

Валентиниан отклони погледа си.

— Такъв е бил смъртоносният ти замисъл! Най-голямо значение е имало времето; било е въпрос на дни, преди да се породят подозрения и се намерят доказателства, които да сочат към теб. Нападението над „Магариците“ беше провал, затова си решил да не чакаш Харон. Освен това си решил, че твоето *alter ego* — Фронтин трябва да умре. В качеството си на прислужник на Атий си поканил Нарс във вила „Хортензия“ под някакъв предлог и си го убил, вероятно в градината. Хората от домакинството вече са били дълбоко заспали, прислужниците и робите са били избягали. Примъкнал си трупа на Нарс вътре, залял си го с масло, но преди да хвърлиш фенера и да запалиш пожара, който да опустоши вилата, си поставил пръстена си на пръста му, верижката от врата си на неговия врат и сандалите си на краката му. Направил си го набързо — засмя се тя — и си допуснал малка грешка, като си разменил сандалите на краката и си затегнал каишките. Всички правим тази грешка, но винаги затягаме каишките чак след като вече сме ги обули правилно!...

Клавдия отново се засмя:

— И така, в името на замисленото Нарс изчезва, а Фронтин загива сред ужасния огнен вихър във вилата на господаря си. Ти бързо си се отправил насам. Защитен от тайните и клопките в тунела, си

можел да чакаш. Скоро си щял да си тръгнеш и да вземеш със себе си останалото от богатството на Атий и мощите на галилееца Петър, за да ги продадеш някъде другаде. — Клавдия се изправи. — Но разбира се, не си знаел за издирвача Салуст и кучето Пугна. Мислил си, че си в безопасност. Ако Муран или аз бяхме слезли наивно тук, щяхме да последваме съдбата на другите. Чувствал си се съвсем удобно, докато Пугна, сякаш изпратен от боговете, не те вкара в капана. — Сега — кимна му тя, — ти ще се изправиш пред правосъдието на императрицата. Муране, събери богатството тук, изпразни сандъците в торбите и да тръгваме!

Муран върза ръцете на Валентиниан, макар и по-хлабаво, за да може да движи китките си. После кимна на Белатон и Пугна да застанат близо до него. Мъжът и кучето заеха положението си на пазачи. Валентиниан просто се плъзна по стената.

Клавдия забеляза, че той продължава да преглъща бързо и да се взира в тунела. Запита се каква ли помощ очаква. Харон? Клавдия потисна тръпката си, породена от страха. Все още им предстоеше да напуснат тази катакомба и да си проправят път през опустошеното, изоставено гробище в дълбоката нощ. Можеше само да се надява, че Океан е занесъл писмото ѝ и че Бур ще пристигне навреме. Тревогата отново я обхвана. Бур и кохортата му щяха да ги придружат, но тя се опасяваше, че Валентиниан може да избяга. Отиде и застана до Муран, който претърсваше различните сандъци и ракли.

— Мисля, че е това...

Той вдигна едно изящно черно, обковано със сребро ковчеже, на чийто капак се виждаше риба, а под нея думата „Ихтус“.

— Навярно е принадлежало на някой клет християнин, когото Атий е ограбил! — прошепна Клавдия.

Тя го отвори, извади пожълтелите свитъци и като отиде до фенера, набързо ги прегледа. Представляваха точно онова, което очакваше. Гробът на галилееца не се споменаваеше никъде. Обаче от рисунките на един свитък се виждаше, че Валентиниан е поставил клопки не само в тунела, по който бяха пристигнали, но и в другите; това бяха предимно ями, въпреки че на едно място таванът бе подготвен да се срути. Имаше редица пропуски, майсторски подправени, и преди всичко най-важният списък на богатството на Атий в монети и скъпоценни камъни, както и планът на градината на

вила „Хортензия“, на който точно бяха отбелязани местата, където Атий го беше закопал. Картата беше извънредно точна и ясна, на Валентиниан не му беше отнело много време, за да заграби скритите съкровища.

Клавдия стана, върна се в малката ниша и се загледа в гроба на галилееца. Колко скромен беше той, а колко интриги беше породил! Мъжът, който бе посветил себе си на Христос и беше изтърпял страшно мъченичество, никога не би очаквал, че неговото място за сетен покой ще предизвика толкова раздори. Тя внимателно го огледа, прокарвайки пръсти по надписите и опипа мекия полиран камък под тях. После се върна и застана срещу Валентиниан.

— Правосъдието на императрицата може да бъде бързо — обърна се тя към него, — но смъртта ти ще бъде бавна. Искам да ти задам един въпрос: това е гробът на Петър, нали?

Той насила се засмя:

— Ти как мислиш?

Тя се наведе, за да се изравни с лицето му:

— Мисля си, Валентиниане, че по протежение на тези дълги тунели има и други гробове. Подозирам, че си положил всички усилия, за да промениш вида им и да заблуждаваш хората, подозирам, че нарочно си представял други гробове за гроба на галилееца Петър. Вярно ли е?

Той кимна едва забележимо.

— Още от самото начало — тихо заговори той, — веднага, след като галилеецът е бил екзекутиран, императорите започнали да търсят неговия гроб и все пак той си останал загадка. Вярно е, има примамки, фалшиви гробове, но те са били предназначени да защитят истинския. Мнозина са го търсили и са заплатили с живота си, не само Филип и Гавин. Ако минеш по другите тунели, ще намериш скелетите на онези, които са се опитвали и не са успели, както може би и ти...

Той зловещо се усмихна.

— Надяваш се на добрия си късмет, нали? — обади се Муран. — Аз съм се сражавал на арената и те уверявам, че късметът никога не трае вечно!

Когато бяха готови, те тръгнаха обратно по тунела, първи вървяха Белатон и Пугна, следвани от Валентиниан с Муран плътно зад него и с извадена кама в ръката. Клавдия вървеше последна.

Заобиколиха ямата с коловете, преминаха локвата с масло и пак се озоваха в безопасното преддверие. Изкачиха стълбите. Муран побутваше Валентиниан пред себе си. Почувстваха се щастливи, че отново са на чист въздух. Небето над тях беше обсипано със звезди, а лекият ветрец носеше различни миризми на растения, но точно в момента, когато се готвеха да си тръгнат, се появи светлина от факли и отнякъде в мрака се изсипаха фигури с лица, скрити зад страховити маски. Запалиха още факли и Клавдия разбра, че гробницата на Тит Лабиев е обкръжена от онези, които ги причакваха. От тъмнината се появи мъж. Беше облечен като *lanista*^[1] от някоя гладиаторска кола с кожена поличка и колан през рамото, в едната ръка с двуостра бравичка и с бойна тояга в другата. Той заприлича на Клавдия на лешояд заради мършавото лице, бръснатата глава, хлътналите бузи, острите уши и черните очи, които дори в играещата светлина пораждаха тръпки на страх.

— А! — поклони се присмехулно той. — Господарке Клавдия, може ли да се представя?

— Ти си Харон, нали?

Мъжът направи елегантен жест с ръката си.

— Чудесно, чудесно! Разбира се, че съм аз! А ти — той посочи Муран, — трябва да си знаменитият гладиатор! — После се обърна се към Белатон, който здраво стискаше каишката на Пугна, кучето се бе напрегнало и гърлено ръмжеше. — Дръж го здраво! В тъмнината наоколо има мъже, въоръжени с мечове и стрели! Достатъчно е само да дам знак и сте мъртви! Такааа... Подозирам, че това е богатството на Атий! — кимна той към торбите, които Муран бе оставил на земята до себе си. — Ще го взема. Не, не! — предупреди той; от мрака пристъпиха трима мъже със стрели на тетивата. — Познавам репутацията ти, Муране! Моля ти се, заради собствената ти безопасност, хвърли камата и остави торбите! Уверявам те, че не желая да нараня никого!...

Муран се подчини. Клавдия облиза устните си и се огледа.

— Господарю Харон! — обади се Валентиниан.

Господарят на подземния свят веднага тръгна напред. Той блъсна Валентиниан в лицето и когато отстъпникът падна на земята, започна да го ритва. Лекият нощен вятър донесе звука на ловджийски рокове. Хората на Бур бяха стигнали до покрайнините на гробището.

Харон вдигна ръка:

— Слушай! — обърна се той към Клавдия. — Богатството е мое, както и Валентиниан. Заради него изгубих много добри мъже!

— Аз ти помогнах! — започна да се моли Валентиниан. — Дадох ти надбягването!...

— Тъй или иначе щях да победя! — изсмя се Харон. — Чуй ме сега, Клавдия! Предай думите ми на твоята императрица. Аз уважавам гроба, ще взема богатството, ще накажа Валентиниан и тя никога повече няма да чуе за мен!

Клавдия, Муран, Белатон и Пугна не можеха да сторят нищо. Мястото край гробницата се изпълни с хора. Тъмни фигури се втурнаха напред, грабнаха торбите, хванаха Валентиниан и започнаха да го тласкат напред в тъмнината. Военните рогове отново прозвучаха, но когато Бур стигна до тях, Харон и хората му бяха изчезнали.

Два дни по-късно Клавдия и презвитер Силвестър седяха в сянката на овощната градина на чичо Полибий и пиеха от най-доброто му вино. Муран стоеше на стража на кухненската врата и не позволяваше никой да излезе в градината, докато презвитер Силвестър не си тръгне. Свещеникът отпи от бокала си, загледан в клоните, после се обърна към Клавдия.

— Нося ти благодарностите на императрицата.

— Признателна съм за това!

— Тя осигури охрана на гроба. Той е обявен за запазена императорска собственост. Никой не може да се доближи до него без нейно писмено разрешение...

— А другият въпрос? — попита Клавдия. — Плановете на Константин за Византион?

— Императорът продължава да ги държи в тайна, както трябва да направите и ти, и Муран!

Клавдия вдигна ръка:

— Не е нужно да го казваш! — заяви тя. — Онова, което Константин и Елена замислят за този или за другия свят, не е моя работа!

Силвестър склони глава и се заслуша в звуците от гълчавата в кръчмата.

— Май чичо ти Полибий подготвя голям празник?

Клавдия се засмя:

— Всичко ще е за сметка на бръснаря Торкват! С него се бяхме обзаложили и той загуби...

След това тя подробно разказа на Силвестър какво се бе случило. Как Атий Енобарб е бил убит и как бръснарят Торкват не успял да реши загадката.

— Толкова е лесно — прошепна тя, — ама толкова, толкова лесно! Всички мислехме, че онова, което виждаме, е истинско; едва по-късно разбрахме, че повечето от онова, което сме възприемали, е било илюзия. — Тя погледна свещеника. — А ти, презвитре Силвестър, вече не се ли боиш от плановете на императора да премести центъра на империята от Рим, града на твоите апостоли Петър и Павел?

— Милтиад остарява и става все по-слаб — бавно отвърна Силвестър. — Скоро ще има друг избор за епископата на Рим. Някой друг ще седне на стола на Петър. Който и да е той — Силвестър едва-едва се усмихна, — ще трябва да докаже, че той е притежателят, гордият пазач на останките на първия апостол на Христа!

— За себе си ли мислиш, презвитре?

— Светият Дух ще реши...

— С малко помощ от твоя страна?

Силвестър само се засмя и поклати глава.

— Кой ще охранява гроба? — запита Клавдия. — Защо императрицата толкова силно желае да притежава една реликва, която по право принадлежи на теб?

— Аз си имам своите подозрения...

— Да не би да възнамерява да премести такава свята реликва в нейния нов град?!... Във Византион?!

— Не, Клавдия! Елена се надява, че ще може да ни изнудва, а ние се надяваме да преговаряме с нея. Иди до големите порти на Рим и до пътищата, които водят извън града! Зад тях лежат катакомбите, гробовете на нашите християнски покойници. Истински град под земята със своите свети места, паметници и гробници, те са наша собственост. В самия Рим ни бяха предадени дворци като Латеранския. Елена е хитра. Тя знае, че само за едно десетилетие, а може би дори и за по-малко Рим вече няма да бъде градът на цезарите, а сърцето на

Вселенската църква. Съмнявам се, че възнамерява да премести гроба! Това би било светотатство! Онова, което тя иска от нас е — да ѝ предаваме тайни отвсякъде...

— Какви тайни?

Силвестър въздъхна и се загледа в градината, докато почесваше брадичката си.

— Гоненията свършиха. Императорът разпрати декрета по цялата империя, християните трябва да бъдат приемани и дори подкрепяни. Елена е хвърлила око на по-скъпоценни съкровища от останките на един рибар, пък бил той и дясната ръка на Христос! В Палестина, земята, където Христос се е родил, където е живял, умрял и отново възкръснал, се намират Витлеем, Йерусалим, пътят на Страстите Господни и Светият гроб. Тези места иска всъщност Елена. През вековете различни императори са извършвали насилия и са омърсявали тези свети места. Ние знаем точно къде се намират те. Подозирам, че Елена ще ни предаде гроба на Петър, когато ние ѝ предадем онова, което знаем за Витлеем, Витания, Емаус и Йерусалим. Всички тези места са свързани с Христа.

Силвестър се изправи на крака, обърна се да провери дали наоколо не са се притаили подслушвачи и пак седна на мястото си.

— Ти си била на Ватиканския хълм, нали? Той се намира отвъд стените на града — едно забравено от Бога място! Но Елена знае и аз знам, че през идните години Ватикана ще принадлежи на нас, на Римската църква, ще стане наш център, нашето сърце! Константин ще построи църква над свящото място. С времето ние ще владеем тази църква и ще я притежаваме. Епископите на Рим ще издигнат дворците си около нея!

Силвестър говореше толкова убедено, че Клавдия разбра — това вече е планирано, замислено и готово да бъде осъществено. Този лукав свещеник само чакаше удобен случай да представи каузата си пред Елена и нейния син.

— И в края на краищата — обади се тя — императорът и майка му ще направят точно това, което ти искаш, нали?

Силвестър сви рамене. Той разклати виното в бокала си и обърна погледа си над него към Клавдия.

— Нашата църква — бавно изрече той — трябва като риба да плува по течението на реката. Тази река се насочва от Бога. Помисли

си, Клавдия! Може би това ще е най-доброто! Ние, християните, се появихме от катакомбите, а сега имаме власт. Нашето влияние се усеща на всяко равнище на управлението, императорът е под наше влияние, императрица Елена е твърд наш поддръжник и все пак това крие и опасност. Навярно — провлечено продължи той, — навярно най-добре ще е двете да се разделят: светската власт — във Византион, духовната власт — в Рим...

— Така ли, презвитре Силвестър?

— Ние искаме това...

— Може би... Ти вероятно възнамеряваш да завземеш този град, който те е преследвал, който някога е гъмжал от хора като Атий Енобарб и Валентиниан?

— Чу ли новината? — попита Силвестър.

Клавдия го погледна въпросително.

— Трупът на Валентиниан бил намерен, разпънат на едно дърво, дълбоко навътре в гробището край Апиевия път. Трябва да са минали часове, преди да умре. Приковали ръцете и краката му с гвоздеи, и нарязали тялото му на парчета. А Харон изпрати най-верноподаническо писмо на императрицата, в което се извинява за своето неподчинение и я уверява в добрата си воля.

— А Елена?

Силвестър присви очи:

— Какво я интересува нея Харон? — прошепна той. — Тя мечтае за империя!

Клавдия се изправи на крака.

— А ти, Клавдия?

— На каква цена! — прошепна тя. — Помисли си, презвитре, за всички онези ужасни смърти: за жертвите на Поругателя, за смъртта на Атий, на Друзила и на всички други! — Тя замълча: — Веднъж казах на Муран, че животът е мрак и светлина. Като помисли човек — така е, обаче има един по-дълбок проблем: кое е светлина и кое — мрак?

— Нашата църква ще реши това!

— Наистина ли, презвитре? — Клавдия се наведе по-близо към него. — Елена не е единствената, която мечтае за империя. Ти мечтаеш за още по-велики завоевания и виждаш нещата в дълбокия мрак, но аз? Аз съм Клавдия! Аз мечтая за вкусните гозби на Целада, за чаша вино и

за Муран, седнал до мен! За мен, презвитре Силвестър, това е единствената империя, която искам!

---

[1] Ланист (лат.) — лице, чиято професия била организирането на гладиаторското обучение. — Б.пр. ↑

БЕЛЕЖКА НА АВТОРА

Главните теми на този роман се основават на факти. Рим бил разпрострял се на дълж и шир град, с огромно население, което трябвало да се изхрани и подслони. Всеизвестно било, че копторите били плодородна почва за банди разбойници и в „Сатири“ на Ювенал^[1] е описано ясно колко опасно било човек да излезе по тъмно или да броди по места, където самоуважаващите се граждани не ходели. Превъзходният телевизионен сериал „Рим“ описва точно съперничеството между различните престъпни банди и контрола, който те упражнявали над Субура. Човешкият живот бил неимоверно евтин. Можело да се наемат убийци и да се купят цели тълпи, факт, неподминат от поредицата императори, възприели политиката на „хляб и зрелища“, за да ощастливяват градското население. Да се служи в законоохраняващите органи било също толкова опасно. Много от пазачите на дивеч били бивши браконieri, а нощните стражи си спечелили име на корумпирани и продажни хора, въпреки че понякога се появявали отделни личности, които се опитвали да укрепят закона, а не да търсят лична облага.

Както казва поетът, животът в Рим бил много, много евтин. Купували и продавали роби, с които собственикът можел по волята си да се държи жестоко и които буквално били лишени от всякакви права. Популярни били амфитеатърът и арената, където се разигравали кървави зрелища, в които хора се сражавали един срещу друг или затворници били хвърляни на диви животни. Екзекуциите били нещо обикновено. Затвори като Тулиевата тъмница били просто заграждения, където държали затворени хората, преди да ги пратят на ешафода, на работа в сицилианските мини или на кръста. Разпъването на кръст се смятало за най-ефективното наказание. Хораций го описва като *horribile*, най-точната дума за него е „отвратително“! Разказът на Макрин, в който описва смъртта на Крастин, е точен, разпънатият умира от задушаване. На кръста се гледало като на нещо, което трябвало да се презира и да всява ужас. Дори християните са го

превърнали в свой основен символ много по-късно. Вместо него те използвали думата *Ichtus*, чиито букви на гръцки означават „Иисус Христос, Син Божи и Спасител“. Символите *chi-rho* също били популярни.

В романа се говори също и за сериен убиец в Рим. Мисля, че е грешка да се смята, че серийният убиец е феномен на XIX и XX век. В Рим от IV в., където дори магарето било ценено повече от роба, проститутките се приемали като законна мишена за всеки човек с отклонения. Съгласен съм, няма доказателства, че в града са върлували серийни убийци, освен упоменаването на един отровител в Рим през II в., който минавал през тълпата и убождал минавачите с отровна игла. Въпреки това хора като Поругателя трябва да са съществували и те са вършели кървавото си дело, докато не се самоубивали или не били залавяни с окървавени ръце.

От самото си начало християнството си осигурило опора в Рим. Галилеецът Петър несъмнено се отправил натам, а Павел бил затворен в града. Според историята и преданието, и двамата били екзекутирани в Рим около 66 г., по време на гоненията на Нерон, след като императорът решил да обвини за големия пожар в Рим тази нова, опасна секта. Преди това християнството се стремяло да бъде асоциирано с еврейската общност. Обаче след възникването на пропастта между двете религии, християните били презирани, ненавиждани и от тях се страхували. Римски писатели споменават как християни се събирали нощем „да ядат своя Бог“, вероятно те са имали предвид Евхаристията. Разбира се, новата религия оказвала силно влияние върху римското общество и особено върху робите. Християнството проповядвало, че всички мъже и жени са равни пред Бога и всеки човек е предопределен за вечен живот.

Тази революционна концепция скоро била приета и имала пламенни привърженици. Гоненията на Нерон положили само началото. По време на погрома Павел бил екзекутиран, според традицията, чрез обезглавяване, защото бил римски гражданин. Петър обаче решил да избяга от Рим. Той напуснал града и тръгнал по Апиевия път, където преживял видението си. Ако тръгнете по този път, можете да посетите църквата, изградена на мястото, където той решил да се върне и да посрещне последниците от своя статут и своите проповеди.

Както го описвам в романа, Ватиканският район бил доста запуснато и диво място, прочуто със своите пепелянки и лоша почва. Няколко императори подред се опитвали да го облагородят и разработят, но нямали особен успех. Гробът на Петър очевидно е бил скрит от римските власти и не е намерен до царуването на Константин, когато императорът изградил църква над него. Тайнствеността около гроба е разбираема. Различни императори нападали големите християнски селища в Италия и Палестина. Добър пример за това са езическите храмове, построени от император Адриан на мястото на Светия гроб и другаде. Константин и особено майка му Елена посветили много време и средства, за да търсят и определят тези свети места и реликвите, които те пазели. Разбира се, прочут факт е как Елена намерила Светия кръст. Тя ревностно действала в Рим и Палестина, за да открива и направи прочути основните християнски светилища като Витлеем, Йерусалим и други места в Палестина.

Милтиад и Силвестър са исторически личности. Силвестър покъсно станал папа. И двамата отдавали силите си на укрепването на тяхната религия и на тясното сътрудничество с императора и неговата майка. Епископите на Рим особено подчертавали важността на гроба на Петър. Те го използвали, за да наложат своята духовна власт над другите епископи. Ръководството на светилището на Петър винаги е било упражнявано от папството. В началото на Втората световна война папа Пий XII решил да бъдат предприети дълбоки разкопки под катедралата „Свети Петър“, за да се установи къде в действителност е гробът на рибаря и какво съдържа. Превъзходна е книгата върху тази тема на Джон Е. Уолш „Костите на Свети Петър; впечатляващ разказ за търсенето на тялото на апостола“ (изд. „Виктор Голанц“, 1983 г.). Аз силно я препоръчвам като най-занимателна и въпреки това ерудирана студия по този въпрос.

Описаните в този роман големи гонения на християнската вяра също са истина. Някои императори толерирали новата религия, но други като Диоклециан решили да я унищожат из корен. Една от причините за тази трагедия било невероятното разрастване на броя на християните между 260 и 300 г. сл.Хр., което пък било съпроводено от също така огромно развитие на мрежата от катакомби покрай пътищата, водещи извън Рим. Според един източник, не по-малко от 11 000 християнски гроба в катакомбите датират от този период. (Ако

човек посети Рим, полезно ще е да се разходи покрай Виа Апия към катакомбите на Свети Себастиан.) Преследванията на Диоклециан били особено ожесточени и безмилостни, те били продължени от Максенций и едва победата на Константин край Милвийския мост през 312 г. довела до техния край. Обаче с прекратяването на преследванията на християнската църква и след като тя започнала да бъде толерирана и дори фаворизирана, се появили нови проблеми. Възникнали яростни дебати по въпроса какво трябва да понесат онези, които по време на гоненията са се отклонили от правия път, станали са отстъпници, информатори на държавата, да не говорим за сблъсъците по важни доктринални въпроси. За негова чест, Константин успял да съхрани превъзходни отношения с епископите и с християнската общност, въпреки че самият той бил кръстен едва малко преди смъртта му.

Издигането на Византион като Константинопол също е исторически факт. Константин е бил категоричен, че трябва да има един император и една империя. Това не станало до 324 г. сл.Хр., когато той успял да разгроми съперника си Лициний, а след това работата по изграждането на новия град започнала ускорено. Това създавало проблеми на християнската църква. Претенцията на епископа на Рим за върховенство над другите епископи и особено над този на Константинопол лежи в корена на бъдещите диспути, продължили през столетията. След заминаването на императора, Рим започнал все повече да става град на папите, а папата отстоявал интересите на „римляните на Рим“. Всъщност папите поели администрацията и управлението на града. Сто години след Константин, папа Сикст подкрепил финансово възраждането на архитектурата, а Лъв Велики успешно се намесил, за да попречи на хуна Атила да завземе Рим. В действителност с понтификата на папа Геласий от 492 г. нататък папството с всички сили се опитвало да определи какво може и какво не може да се прави в града, както и да дефинира легитимната сфера на светската власт като противоположност на духовната — въпрос, които ще може да бъде решен след столетия. Чак през XIX в. и с обединяването на Италия папството ще бъде ограничено в рамките на Ватикана, а едва след идването на власт на Мусолини, през 1920-те и 1930-те години между църквата и държавата успешно се установяват приятелски взаимоотношения.

2007 г.

Уебсайт: www.paulcdoherty.com

---

[1] Децим Юний Ювенал (ок. 60 — след 127 г.) — римски поет сатирик. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.